

Online Marketing Strategies Influencing the Success of Entrepreneurs Certified for Community Product Quality in Udon Thani <i>Kanyarat Hassaro</i>	7
The development of learning activities by using a phenomenon-based learning approach with social media to enhance critical thinking for grade 6 students <i>Gunlaya Kaeota, Wasan Sapphasuk</i>	20
Language Strategies for Reprimanding in Contemporary Isan Country Songs <i>Kannika Supich</i>	34
Cultural Tourism Promotion with Local Wisdom and Cultural Capital of Thai Phuan Community at Thanon Yai, Lop Buri Province <i>Kulchalee Puangpejara, Chavalit Supasaktamrong</i>	49
From Assassinations to Professional Criminals <i>Tanate Yukuntawanitchai</i>	66
Synthesis Of The Roles And Duties Of Saw-Ou In Kruengsai, Kruengsai Pijava, Pipat Mainuam And Mahori Ensemble <i>Thanakorn Namwong, Tepika Rodsakan</i>	78
Development of Model of School Administration by Integrating School Education Management for Health at Laemthong phadungwit School <i>Pattama Putthasaen</i>	91
The Organizational Climate Affecting Organizational Commitment of the Official of Agricultural Land Reform Office in the Upper Northeastern Region of Thailand <i>Waraporn Sriwong, Jureewan Pakdeewut</i>	109
Isan Food Service Pattern of Maha Sarakham Province Based on the International Service Standard <i>Wantakan Seemarorit, Sarayuth Chaileuangleu, Wattana Tanongphaeng</i>	125
Analysis of Grammatical Errors in Writing Chinese Sentences by Students of the School of Liberal Arts, University of Phayao <i>Sasithorn nuritamon</i>	135
Economic Valuation of the Community Forest at Ban Mon Ngo, Muaeng Kai, Mae Taeng District, Chiang Mai <i>Somkiat Chaipiboon</i>	153
Guidelines for Adaptive Use of Mural Paintings' Storytelling Knowledge to Support Cultural Tourism: A Case Study of Mural Painting at Phuthasima Temple, Thatphranom, Nakhon Phanom Province <i>Aditep Chandean, Prompassorn Chunhabunyatip</i>	171

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี <i>กัลยารัตน์ หัสโรด</i>	7
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>กัลยา แก้วตา, วสันต์ สรรพสุข</i>	20
กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย <i>กรรณิการ์ สุพิชญ์</i>	34
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี <i>กุลชลณี พวงเพชร, ชวลิต ศุภศักดิ์ธีรารัง</i>	49
มาตรการการลอบสังหารสู่อาชญากรรมมืออาชีพ <i>ธนศ ยูคันทวนิชชัย</i>	66
การทบทวนบทบาทและหน้าที่ของขลุ่ยในวงเครื่องสาย วงเครื่องสายปี่ชวา วงปี่พาทย์ไม้นวม และวงมโหรี <i>ธนกร นามวงษ์, เทพิกา รอดสการ</i>	78
การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ <i>ปัทมา พุทธแสน</i>	91
บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน <i>วารภรณ์ ศรีวงษ์, จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ</i>	109
รูปแบบการให้บริการอาหารอีสานตามหลักมาตรฐานอาหารสากลของจังหวัดมหาสารคาม <i>วันทกาญจน์ สีมาโรฤทธิ์, สรายุทธ ชัยเลื่องลือ, วัฒนา ทนงค์แผง</i>	125
การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน ของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา <i>ศศิธร นุริตมนต์</i>	135
การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ <i>สมเกียรติ ชัยพิบูลย์</i>	153
แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ปเต็มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาสู่ปเต็มสิมวัดพุทธสีมา อำเภอชาติพนม จังหวัดนครพนม <i>อดิเทพ จันทร์แดง, พรหมภัสสร ชุณหบุญญทัพย์</i>	171

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 41 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2565

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิศพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักรี สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูสรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ตาวรัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติจนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธุพานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมสานต์ โชติชาครพันธ์ุ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr. Adrian R. Plant	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรวรัตน์ ภูสฤทธิ พักตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับนี้ เป็นปีที่ 41 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2565 ซึ่งเป็นฉบับส่งท้ายปี 2565 เพื่อต้อนรับปีศักราชใหม่ 2566 ซึ่งเนื้อหาของบทความต่าง ๆ ในวารสารเล่มนี้นั้น ยังคงมีความเข้มข้นทางวิชาการและน่าสนใจยิ่ง ทางกองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณผู้ส่งบทความต่าง ๆ เข้ามาร่วมพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามตลอดทั้งปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นนิสิต นักศึกษานักวิจัย และนักวิชาการทั่วไปจากหลากหลายสถาบันในประเทศที่ได้ร่วมกันส่งผลงานเข้ามา จนทำให้วารสารฯ นี้ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของประเทศ

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ (1) กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี (2) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (3) กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย (4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี (5) ฆาตกรรมการลอบสังหารสู่อาชญากรรมมืออาชีพ (6) การทบทวนบทบาทและหน้าที่ของอู่ในวงเครื่องสาย วงเครื่องสายปี่ชวา วงปี่พาทย์ไม้นวมและวงมโหรี (7) การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย (8) บรรยากาตองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (9) รูปแบบการให้บริการอาหารอีสานตามหลักมาตรฐานอาหารสากลของจังหวัดมหาสารคาม (10) การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (11) การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่าอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ และ (12) แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ปเต็มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาสู่ปเต็มสิมวัดพุทธสีมา อำเภอบ้านดุง จังหวัดนครพนม

ในโอกาสส่งท้ายปีเก่า 2565 ต้อนรับปีใหม่ 2566 ทางกองบรรณาธิการฯ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต้องขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนทุกท่านที่ได้ร่วมขับเคลื่อนจนทำให้วารสารเล่มนี้ได้รับการยอมรับในเวทีวิชาการของไทยโดยก้าวอย่างเข้าสู่วารสารกลุ่ม TCI ที่อยู่ฐาน 1 ในช่วงเวลาที่ผ่านมา และท้ายสุดทางกองบรรณาธิการฯ ขออำนวยการให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ท่านนับถือช่วยดลบันดาลคุ้มครองให้ท่านและครอบครัวมีความสุขพรั่งกายแข็งแรง สุขกาย สุขใจ สมปรารถนาทุกประการ และขอให้มีความสุขในทุกๆ เรื่องตลอดไป

ปฐม หงษ์สุวรรณ
บรรณาธิการ

Contents

Online Marketing Strategies Influencing the Success of Entrepreneurs Certified for Community Product Quality in Udon Thani <i>Kanyarat Hassaro</i>	7
The Development of Learning Activities by using a Phenomenon-based Learning Approach with Social Media to Enhance Critical Thinking for Grade 6 Students <i>Gunlaya Kaeota, Wasan Sapphasuk</i>	20
Language Strategies for Reprimanding in Contemporary Isan Country Songs <i>Kannika Supich</i>	34
Cultural Tourism Promotion with Local Wisdom and Cultural Capital of Thai Phuan Community at Thanon Yai, Lop Buri Province <i>Kulchalee Puangpejara, Chavalit Supasaktamrong</i>	49
From Assassinations to Professional Criminals <i>Tanate Yukuntawanitchai</i>	66
Synthesis of the Roles and Duties of Saw-Ou in Kruengsai, Kruengsai Pijava, Pipat Mainuam and Mahori Ensemble <i>Thanakorn Namwong, Tepika Rodsakan</i>	78
Development of Model of School Administration by Integrating School Education Management for Health at Laemthong Phadungwit School <i>Pattama Putthasaen</i>	91
The Organizational Climate Affecting Organizational Commitment of the Official of Agricultural Land Reform Office in the Upper Northeastern Region of Thailand <i>Waraporn Sriwong, Jureewan Pakdeewut</i>	109
Isan Food Service Pattern of Maha Sarakham Province Based on the International Service Standard <i>Wantakan Seemarorit, Sarayuth Chaileuangleu, Wattana Tanongphaeng</i>	125
Analysis of Grammatical Errors in Writing Chinese Sentences by Students of the School of Liberal Arts, University of Phayao <i>Sasithorn Nuritamon</i>	135
Economic Valuation of the Community Forest at Ban Mon Ngo, Mueang Kai, Mae Taeng District, Chiang Mai <i>Somkiat Chaipiboon</i>	153
Guidelines for Adaptive Use of Mural Paintings' Storytelling Knowledge to Support Cultural Tourism: A Case Study of Mural Painting at Phuthasima Temple, Thatphranom, Nakhon Phanom Province <i>Aditep Chandeang, Prompassorn Chunhabunyatip</i>	171

สารบัญ

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ ที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี กัลยารัตน์ หัสโรค์	7
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กัลยา แก้วตา, วสันต์ สรรพสุข	20
กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย กวรรณิการ์ สุพิชญ์	34
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี กุลชลี พวงเพชร, ชวลิต ศุภศักดิ์ธำรง	49
มาตรการการลอบสังหารสู่อาชญากรรมมืออาชีพ ชเนศ ยุคันตวนิชชัย	66
การทบทวนบทบาทและหน้าที่ของชอู้ในวงเครื่องสาย วงเครื่องสายปี่ชวา วงปี่พาทย์ไม้ نرم และวงมโหรี ชนกร นามวงษ์, เทพิกา รอดสการ	78
การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย ปัทมา พุทธแสน	91
บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน วารภรณ์ ศรีวงษ์, จุรีวัลย์ ภักดิ์วุฒิ	109
รูปแบบการให้บริการอาหารอีสานตามหลักมาตรฐานอาหารสากลของจังหวัดมหาสารคาม วันทยาญจน์ สีมาโรฤทธิ์, สรายุทธ ชัยเลื่องลือ, วัฒนา ทนงค์แผง	125
การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน ของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ศศิธร นุริตมนต์	135
การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์	153
แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ป้าแม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาสู่ป้าแม่สิมวัดพุทธสีมา อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อดิเทพ จันท์แดง, พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์	171

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี

Online Marketing Strategies Influencing the Success of Entrepreneurs Certified for Community Product Quality in Udon Thani

กัลยารัตน์ หัสโรค์¹
Kanyarat Hassaro¹

Received: 9 March 2022

Revised: 24 May 2022

Accepted: 1 June 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ความสำเร็จของผู้ประกอบการ และกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี ประชากรเป้าหมายคือ ผู้ประกอบการที่ได้รับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ และวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดอุดรธานี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าสูงสุด 5 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านข่าวสาร 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ 3) ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า 4) ด้านส่งเสริมการตลาด และ 5) ด้านราคา ส่วนความสำเร็จของผู้ประกอบการ ด้านอัตราการเติบโตของยอดขาย/กำไร อยู่ในระดับ เพิ่มขึ้น และด้านผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน อยู่ในระดับเพิ่มขึ้น เช่นกัน และกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านการใช้พลังในธุรกิจ และด้านบรรจุภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 58.80

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาดออนไลน์, อิทธิพลต่อความสำเร็จ, ผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

¹ อาจารย์ประจำ, วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต, โทร. 063 1954298, Email: tui.h2511@gmail.com

¹ Lecturer, Pitchayabundit College, Tel. 063 1954298, Email: tui.h2511@gmail.com

Abstract

This research investigated online marketing strategies, entrepreneurs' success, and online marketing strategies influencing the success of entrepreneurs certified for community product quality in Udon Thani. The target population included 330 entrepreneurs certified for community product quality in Udon Thani. A questionnaire was used to collect data which was analyzed by percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis, and multiple correlation analysis.

The results indicated that entrepreneurs certified for community product quality in Udon Thani had an opinion on online marketing strategies as a whole at a high level and it was at a high level in every aspect. The means of the descending first five aspects were as follows: 1) information, 2) packaging, 3) product, 4) promotion, and 5) price, respectively. Entrepreneurs' success, both the growth rate of sales/profits and the increased return on investment were at an increasing level. Online marketing strategies influencing the success of entrepreneurs certified for community product quality in Udon Thani, the product, price, promotion, use of power in business, and packaging had a statistically significant influence on the success of entrepreneurs at the level of 58.80%.

Keywords: Online Marketing Strategies, Influence the Success Entrepreneurs, Certified for Community Product Quality

บทนำ

ในปัจจุบันสื่อดิจิทัลมีบทบาทกับคนไทยมากขึ้น และทำให้คนไทยเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์เป็นหลักมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับหลายคนเลิกส่งเอสเอ็มเอส เปลี่ยนมาใช้โปรแกรมส่งข้อความแบบไลน์ เฟซบุ๊ก และอินสตาแกรมบนมือถือ หรือถ้าต้องการซื้อสินค้าก็ไม่ต้องเปิดสมุดหน้าเหลือง แต่ค้นหาสินค้าผ่านเครื่องมือค้นหา (search engine) อย่างเช่น กูเกิล (google) ได้ทันที และการทำธุรกิจในปัจจุบัน ไม่ว่าจะวางแผนธุรกิจอย่างไรดีที่สุดในปัจจุบัน ประกอบไปด้วยแนวคิดที่ดี และมุมมองที่กว้างไกล แต่หากไม่มีกลยุทธ์ที่ดีธุรกิจประเภทอาจไม่ประสบผลสำเร็จ ในปัจจุบันตลาด e-commerce มีการเจริญเติบโตมากขึ้น ทำให้ กลยุทธ์ทางการ

ตลาดใหม่ๆ ต่างถูกนำออกมาใช้อย่างมากมาย ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูง ธุรกิจใดที่สามารถปรับตัวหรือนักกลยุทธ์ไปใช้กับการตลาดออนไลน์ได้ ย่อมได้เปรียบคู่แข่งอย่างแน่นอน

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ เป็นการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ มาใช้งานเพื่อความทันสมัย สะดวกต่อการใช้งาน และเป็นสื่อกลาง เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาขนาดเล็ก เป็นต้น โดยการเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตกับวิธีการทางการตลาดอย่างลงตัวระหว่างผู้ประกอบการและลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อความสำเร็จของธุรกิจ (ภาวสุข พงษ์วิทย์ภานุ และสุธน โรจน์อนุสรณ์, 2551, หน้า 17) และการนำหลักการแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้พร้อมกับปรับเปลี่ยนช่องทางการ

ติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคโดยการทำการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล (ภัทรวดี เจริญภูมิ, 2559, หน้า 10) ดังนั้น กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ เป็นการวางแผนที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งในธุรกิจ ถ้ามีการวางแผนที่ดีจะทำให้แบรนด์สินค้าเติบโตอย่างมีแบบแผนและมีความชัดเจน แม้ว่าผู้บริหารจะมีรูปแบบ กลยุทธ์ให้เลือกและเหมาะสม สำหรับนำมาปรับใช้กับกิจการ แต่ในด้านกลยุทธ์ก็ถือเป็นแม่บททางการตลาดออนไลน์ ดังเช่น Kotler (1997) ระบุว่า กลยุทธ์ 4P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการขาย ซึ่งถูกนำไปใช้ไปอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจอย่างมากทำให้กลยุทธ์ 4P ไม่เพียงพอสำหรับการใช้งาน ดังนั้น Kotler (2019) นักวิชาการทางด้านการตลาดได้คิดค้นและพัฒนาจากกลยุทธ์ 4P มาเป็น 8P ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ (product strategy) 2) ราคา (price strategy) 3) การจัดจำหน่าย (place strategy) 4) การส่งเสริมการตลาด (promotion strategy) 5) บรรจุภัณฑ์ (packaging strategy) 6) ด้านการใช้พนักงานขาย (personal strategy) 7) ด้านข่าวสาร (public relation strategy) และ 8) ด้านการใช้พลัง (Power strategy) ในธุรกิจ จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์การตลาด 8P ตอบสนองตลาดในยุคปัจจุบันมากกว่า กลยุทธ์การตลาด 4P

นโยบายของรัฐบาลมีแนวทางบริหารจัดการเศรษฐกิจ และมีแผนพัฒนาสินค้าจากผู้ประกอบการชุมชนสามารถเป็นธุรกิจที่นำไปสู่การสร้างรายได้ที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาผู้ประกอบการและมีโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้นมาเพื่อรองรับคุณภาพผลิตภัณฑ์ในชุมชนระดับพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ขณะเดียวกันรัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อ

ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่ผู้บริโภค ฉะนั้นโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สมอ. จึงเป็นแนวทางสนับสนุนให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ ได้รับการรับรองและเครื่องหมายการรับรองจากสมอ. ส่งเสริมด้านการตลาดให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน และสนับสนุนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล คาดว่าประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนคือ 1) สนับสนุนผู้ผลิตรายย่อย และ 2) สนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพและยกระดับการผลิตให้ดียิ่งขึ้น มีศักยภาพในการแข่งขัน ด้านการตลาดเป็นที่ยอมรับ และเพิ่มความเชื่อถือของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ (สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่จะนำไปปฏิบัติใช้ให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือและให้ข้อคิดเห็นที่ตรงประเด็นกับความต้องการผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ผู้ประกอบการประสบความสำเร็จในการเพิ่มยอดขาย/กำไร และผลตอบแทนจากการลงทุนของให้สูงขึ้นอย่างยั่งยืนและยาวนานตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จทางการตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี

3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี

วิธีการศึกษา

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยการอาศัยการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี ประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี จำนวน 330 ราย (สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม, 2564) และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 330 ชุด คิดเป็น 100%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนมาแล้วกี่ปี ประเภทสินค้า จำนวนสมาชิก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ช่องทางการจำหน่าย และเหตุผลขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ / สินค้า 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบรรจุภัณฑ์ 6) ด้านการใช้พนักงานขาย 7) ด้านข่าวสาร และ 8) ด้านการใช้พลังในธุรกิจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ย

(mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.1 เกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ มากที่สุด (5 คะแนน), มาก (4 คะแนน), ปานกลาง (3 คะแนน), น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน)

2.2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความสำเร็จทางการตลาดของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย 1) อัตราการเติบโตของยอดขาย/กำไร และ 2) ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (นฤมล สุวิมลเจริญ, 2559, หน้า 157-175) ได้แก่ เพิ่มขึ้น (3 คะแนน), คงที่ (2 คะแนน) และลดลง (1 คะแนน)

3. วิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป ที่สำคัญดังนี้

3.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพ

ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) เพื่อศึกษาโครงสร้างของตัวแปรและลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่เดิมให้มีการรวมกันได้

3.3 การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ของเพียร์สัน (pearson correlation) เพื่อการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และระหว่างอิสระด้วยกัน

3.4 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ทำการวิเคราะห์ทดสอบเชิง

เส้นแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนมาแล้วมากกว่า 2 ปี ร้อยละ 85.76 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทอผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า ร้อยละ 69.70 มีพนักงานต่ำกว่า 5 คน ร้อยละ 50.91 รายได้ต่อเดือน 20,000-50,000 บาท ร้อยละ 47.27 ใช้ Facebook ร้อยละ 89.39 และเหตุผลที่ขายของออนไลน์เพราะประหยัดค่าใช้จ่าย ร้อยละ 80.77

2. ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี มีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความคิดเห็นกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี

กลยุทธ์การตลาดออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์ / สินค้า	4.226	0.484	มาก	3
2. ด้านราคา	4.170	0.579	มาก	5
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.091	0.341	มาก	6
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	4.203	0.428	มาก	4
5. ด้านบรรจุภัณฑ์	4.259	0.517	มาก	2
6. ด้านการใช้พนักงานขาย	4.081	0.599	มาก	7
7. ด้านข่าวสาร	4.413	0.279	มาก	1
8. ด้านการใช้พลังในธุรกิจ	4.081	0.351	มาก	8
โดยรวม	4.153	0.298	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี มีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์ตลาดออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.153$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ

ได้แก่ 1) ด้านข่าวสาร ($\bar{X}=4.413$), 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ ($\bar{X}=4.259$), 3) ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ($\bar{X}=4.226$), 4) ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.203$) และ 5) ด้านราคา ($\bar{X}=4.170$) ตามลำดับ

3. ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของตลาดออนไลน์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี

ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. อัตราการเติบโตของยอดขาย/กำไร	2.974	0.325	เพิ่มขึ้น	1
2. ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน	2.786	0.325	เพิ่มขึ้น	2
โดยรวม	2.880	0.325	เพิ่มขึ้น	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของตลาดออนไลน์ โดยรวมมีความคิดเห็นว่าการเพิ่มขึ้น ($\bar{X}=2.880$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความสำเร็จเพิ่มขึ้นทุกข้อเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านอัตราการเติบโตของยอดขาย/กำไร อยู่ในระดับ เพิ่มขึ้น ($\bar{X}=2.974$) และด้านผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน อยู่ในระดับเพิ่มขึ้น ($\bar{X}=2.786$) เช่นกัน

4. การศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี ได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกันเอง ของกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกันเองของกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อ

ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี มีค่าตั้งแต่ 0.102 ถึง 0.707 ซึ่งน้อยกว่า 0.750 นั้นแสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวของกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ด้านผลิตภัณฑ์ / สินค้า (pd) ด้านราคา (pri) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (pla) ด้านส่งเสริมการตลาด (pmi) ด้านบรรจุภัณฑ์ (pac) ด้านการใช้พนักงานขาย (psn) ด้านข่าวสาร (pbr) และด้านการใช้พลังในธุรกิจ (pow) สามารถนำไปพยากรณ์หรือทำนายประสิทธิภาพของความสำเร็จผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี ได้ในระดับนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 การศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) แบบ stepwise และสร้างสมการพยากรณ์ ดังตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ สัมประสิทธิ์สมการพยากรณ์ สัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ที่ปรับแก้ และค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
	0.537	0.588	0.577	0.27639

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.537 และสัมประสิทธิ์สมการพยากรณ์ (R^2) มีค่า 0.588 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านการใช้พลังในธุรกิจ และ

ด้านบรรจุภัณฑ์ พยากรณ์อิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 58.80 โดยค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.27639

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ แบบ stepwise

แหล่งที่มาของความแปรปรวน (Source of Variation)	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม (Regression)	9.888	5	1.978	25.887	0.000**
ภายในกลุ่ม (Residual)	24.446	320	0.076		
Total	34.334	325			

Predictors: (Constant), pd, pri, pmi, pow, pac,

** P<0.01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบ stepwise พบว่า กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์ / สินค้า (pd) ด้านราคา (pri) ด้านส่งเสริมการตลาด (pmi) ด้านการใช้พลังในธุรกิจ

(pow) และด้านบรรจุภัณฑ์ (pac) พยากรณ์อิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig. เท่ากับ 0.000)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ แบบ stepwise เพื่อหากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี

ตัวแปร	B	S.E.b	β	t	P
ค่าคงที่ (a)	4.753	0.265		17.939	0.000**
กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ / สินค้า (pd)	0.218	0.033	0.325	6.513	0.000**
กลยุทธ์ราคา (pri)	0.277	0.036	0.493	7.729	0.000**
กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาด (pmi)	0.221	0.063	0.291	3.523	0.000**
กลยุทธ์การใช้พลังในธุรกิจ (pow)	0.170	0.045	0.184	3.776	0.000**
กลยุทธ์บรรจุภัณฑ์ (pac)	0.113	0.052	0.180	2.199	0.029*

โดยมีค่า F=25.887, R= 0.537, R² = 0.588, Adj. R²= 0.577

** P<0.01, *P<0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ แบบ Stepwise เพื่อหากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี พบว่า กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์ / สินค้า (pd) ด้านราคา (pri) ด้านส่งเสริมการตลาด (pmi) ด้านการใช้พลังในธุรกิจ (pow) และด้านบรรจุภัณฑ์ (pac) และสามารถทำนายหรือพยากรณ์ความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ดีที่สุดถึงร้อยละ 58.80 และสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 4.753 + 0.218pd + 0.277pri + 0.221pmi + 0.170pow + 0.113pac$$

สมการในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.325pd + 0.493pri + 0.291pmi + 0.184pow + 0.180pa$$

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.153) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ประกอบการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านข่าวสาร ($\bar{X}$ =4.413), 2) ด้านบรรจุภัณฑ์ ($\bar{X}$ =4.259), 3) ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ($\bar{X}$ =4.226), 4) ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ =4.203), และ 5) ด้านราคา ($\bar{X}$ =4.170) ตามลำดับ

2. การศึกษาความคิดเห็นที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรธานี ด้านอัตราการเติบโตของยอดขาย/กำไร อยู่ในระดับ เพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ =2.974) และด้านผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน อยู่ในระดับเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ =2.786) เช่นกัน

3. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัด

อุดรธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) แบบ stepwise แล้วสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน พบว่า ได้แบบจำลอง (model) กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านการใช้พลังในธุรกิจ และด้านบรรจุภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี แต่กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการใช้พนักงานขาย และด้านข่าวสาร ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ความสำเร็จทางการตลาดออนไลน์ และกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี มีกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนน 5 อันดับแรก ได้แก่

1.1 ด้านข่าวสาร ได้พิจารณาจากการให้ข้อมูลข่าวสารของสินค้าที่เป็นข้อเท็จจริง เหมาะสมกับยุคสมัยนี้ มีการรับส่งข่าวสารผ่านหลายช่องทางต่างๆ เช่น Line, Facebook, Instagram, Shopee, Lazada เป็นต้น และการให้ข่าวสารสามารถสร้างภาพลักษณ์ เพิ่มทัศนคติในเชิงบวก

และสร้างความเข้าใจในการใช้สินค้า และบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ อิศรี ไพเราะ (2564) ที่กล่าวว่า การสื่อสารการตลาดต้องพิจารณาช่องทางออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เน้นทางออนไลน์ที่เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับลูกค้า และเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับ Hidayati *et al.* (2021) ที่ระบุว่า การนำกลยุทธ์การตลาดทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานในรูปแบบโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันการขาย เช่น Shopee, Facebook, Lazada เป็นต้น มีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้

1.2 ด้านบรรจุภัณฑ์ ได้พิจารณาจากความมั่นใจของลูกค้าว่ามีความพึงพอใจต่อสินค้าหรือบริการที่ได้รับและกลับมาซื้อซ้ำ ลูกค้ามีการแนะนำให้คนรู้จักมาซื้อสินค้าในร้านค้า และมีระบบส่วนลดและหรือสะสมแต้มให้กับสมาชิก สอดคล้องกับ Wells *et al.* (2007) ที่ระบุว่า อิทธิพลของบรรจุภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ มากกว่าร้อยละ 73 ของผู้บริโภคที่ให้สัมภาษณ์ และสอดคล้องกับ Shah *et al.* (2013) กล่าวว่า กลยุทธ์การตลาดด้านบรรจุภัณฑ์ถูกใช้เป็นตัวเครื่องมือในการเพิ่มยอดขาย ดึงดูดลูกค้า และการสื่อสารผลิตภัณฑ์กับผู้บริโภค บรรจุภัณฑ์ที่ดีช่วยในการระบุผลิตภัณฑ์ให้กับผู้บริโภค บรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับจัดส่งได้ง่าย และปลอดภัย ผู้ผลิตใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความพึงพอใจของผู้บริโภค เช่น เป็นผลิตภัณฑ์ของแท้ เป็นสินค้าใหม่ และใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการขายรวมทั้งสามารถแยกความแตกต่างของสินค้าจากแบรนด์อื่นๆ

1.3 ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ได้พิจารณาจาก สินค้าสามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ มีการพัฒนาต่อยอดอยู่เสมอ สินค้ามี

เอกลักษณ์เฉพาะตัวยากต่อการลอกเลียนแบบสินค้าภายในร้านมีความทันสมัย กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และคุณภาพสินค้ามีหลายระดับให้เลือก สอดคล้องกับ สุชาติ จรประดิษฐ์ (2557) ระบุว่า ด้านความมีเอกลักษณ์ของสินค้า ด้านความยากต่อการลอกเลียนแบบและด้านการขายได้ราคามีผลทางตรงที่มีการผันแปรในทิศทางเดียวต่อความสำเร็จทางการตลาดของผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ ธนาศักดิ์ ช่างกระโทก และคณะ (2560) ระบุว่า ด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาต้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านส่งเสริมการตลาดได้พิจารณาจากการโฆษณาสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ มีการลดแลกแจกแถม มีการเปลี่ยนคือสินค้าได้ มีการรีวิวสินค้าให้ลูกค้าได้ชมก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า และมีการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับธนาศักดิ์ ช่างกระโทก และคณะ (2560) ระบุว่า ด้านส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาต้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Fong & Yazdanifard (2014) ที่กล่าวว่า อินเทอร์เน็ตได้พัฒนาเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ มีการซื้อขายออนไลน์เพิ่มขึ้นและผู้บริโภครับรู้ถึงการซื้อสินค้าออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว

เทคนิคการตลาดออนไลน์เป็นศาสตร์และศิลป์ในการขายสินค้าหรือบริการผ่านเครือข่ายดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ตในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ช่วยให้ให้นักการตลาดใช้เครื่องมือนี้ได้มากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคกำลังเปลี่ยนแปลงหรือท้าทายรูปแบบการจัดหาเว็บไซต์เชิงพาณิชย์แบบเดิม

1.5 ด้านราคา ได้พิจารณาจากสินค้าที่มีการกำหนดราคาที่ชัดเจน อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้เมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าอื่นที่ขายสินค้าประเภทเดียวกัน สามารถปรับขึ้นลงตามราคาตลาดอย่างเหมาะสม เมื่อเทียบกับคุณภาพหรือ ปริมาณที่ได้รับมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ ธนาศักดิ์ ช่างกระโทก และคณะ (2560) ระบุว่า ด้านราคาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ และสอดคล้องกับ เปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ระบุว่า ราคาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาต้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

2. ความสำเร็จทางการตลาดออนไลน์ ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ในจังหวัดอุตรดิตถ์ พิจารณาจาก อัตราการเติบโตของยอดขาย/กำไร และผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล สุวิมลเจริญ (2559) ที่ระบุว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านธุรกิจออนไลน์ กลุ่มอุตสาหกรรมลวดสลิงนั้น อัตราการเจริญเติบโตของยอดขาย/กำไร อยู่ในระดับเพิ่มขึ้น และด้านผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน อยู่ในระดับเพิ่มขึ้นเช่นกัน และสอดคล้องกับ ฮัมเดีย มูตอ และจาร์ยา อรรถอนุชิต (2564) ระบุว่า การพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีความสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการมีผลกำไรทั้งในสภาวะปัจจุบันและสภาวะวิกฤต

3. กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ในจังหวัดอุดรธานี คือ กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า, ด้านราคา, ด้านส่งเสริมการตลาด, ด้านการใช้พลังในธุรกิจ และด้านบรรจุภัณฑ์ สอดคล้องกับ เปรมมกมล หงส์ยนต์ (2562) ที่ระบุว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง สอดคล้องกับชนาศักดิ์ ช่างกระโทก และคณะ (2560) ที่กล่าวว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์มากที่สุด Wells *et al.* (2007) ที่ระบุว่า บรรจุภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการซื้อสินค้า ณ จุดซื้อ และสอดคล้องกับ Fong & Yazdanifard (2014) ที่ระบุว่า ช่องทางออนไลน์และการซื้อขายออนไลน์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ผู้บริโภคออนไลน์แต่กลยุทธ์ตลาดออนไลน์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการใช้พนักงาน และด้านข่าวสาร ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนใน จังหวัดอุดรธานี สอดคล้องกับ เปรมมกมล หงส์ยนต์ (2562) ระบุว่า ช่องทางการจัดจำหน่าย ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้กับผู้ประกอบการชุมชนและหน่วยงานรัฐในประเทศไทย

1.1 สามารถนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ไปประยุกต์ใช้กับผู้ประกอบการชุมชนในประเทศไทย ด้านการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนโดยผ่านระบบออนไลน์เพื่อการเจริญเติบโตของยอดขาย/กำไร และผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน

1.2 การนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านการใช้พลังในธุรกิจ และด้านบรรจุภัณฑ์ สามารถนำไปใช้ร่วมกับกลยุทธ์การตลาดที่ผู้ประกอบการอื่นๆ ได้ดำเนินการมาแล้ว ให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

1.3 หน่วยงานรัฐสามารถนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์/สินค้า ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านการใช้พลังในธุรกิจ และด้านบรรจุภัณฑ์ ไปใช้ประโยชน์กับผลิตภัณฑ์ชุมชนในประเทศไทยให้มีคุณภาพและยกระดับการผลิตให้ดียิ่งขึ้น มีศักยภาพในการแข่งขัน ด้านการตลาดเป็นที่ยอมรับ และเพิ่มความเชื่อถือของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษางานวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 ภูมิภาค เพื่อหากกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมในแต่ละภูมิภาค เพราะปัจจุบันตลาดออนไลน์มีบทบาทในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และมีผู้ใช้งานทั้งด้านผู้ซื้อและผู้ขายจากตลาดออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรศึกษาวิจัยในปัญหาและอุปสรรคของกลยุทธ์ตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการชุมชนในประเทศไทย ซึ่งจะทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และจุดที่ควรพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างยั่งยืนต่อไป

3. ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการศึกษากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยมีขอบเขตกลุ่มประชากรศึกษาคือ ผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งหรือผู้วิจัยได้เลือก

เป็นตัวแทนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงไม่ทราบว่า จะนำกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ดังกล่าวไปใช้ได้กับทุกภูมิภาคในประเทศไทยหรือไม่ เพราะแต่ละภูมิภาคมีวิถีชีวิตชุมชนไม่เหมือนกัน ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาทุกภูมิภาคในประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุน และทุนวิจัยจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- ชนาคศักดิ์ ข่ายกระโทก, สิริมา บุรณกุล และกนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์. (2560). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี. *รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 2 การวิจัย 4.0 เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน* (หน้า 1189-1200). มหาวิทยาลัยราชธานี.
- นฤมล สุวิมลเจริญ. (2559). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจออนไลน์ในกลุ่มอุตสาหกรรมลวดสลิง. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 30(35), 156-175
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- เปรมกมล หงษ์ยนต์ (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาชาต้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital “วช.”*
- ภัทรวิดี เจริญมณี (2559). *การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการค้ายมวย เพื่อการออกกำลังกายในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- ภาวูธ พงษ์วิทย์ภานุ และสุธน โจรน่อนุสรณ์. (2551). *E-Marketing เจาะเทคนิคการตลาดออนไลน์. พงษ์รินทร์การพิมพ์.*
- สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม. (2564). *หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน.* <https://www.tisi.go.th/cps-condition>
- สุชาติ จรประดิษฐ์. (2557). *อิทธิพลของการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ที่มีต่อความสำเร็จทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ระดับ 5 ดาว ในประเทศไทย [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].*
- อิสรี ไพเราะ. (2564). ผลกระทบของกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อการจัดจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์ ของผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดนครปฐม. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 15(2), 1-23.
- อัมเดียง มูดอ และจารียา อรรถอนุชิต. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบการโอท็อป ในพื้นที่เปราะบาง กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 15(2), 1-17.
- Fong, K., & Yazdanifard, R. (2014). The review of the two latest marketing techniques; viral marketing and guerrilla marketing which influence online consumer behavior. *Global Journal of Management and Business Research*, 14(2), 1-4.

- Hidayati, A., Yuanda, R.I., Alvioni, C., Saputra, R., Ramadhan, M., Hidayat, R.A., & Hayadi, B.H. (2021). Information technology influence on the marketing strategy for micro, small & medium enterprises: Case study on Kalimansi orange syrup business. In *2021 9th International Conference on Cyber and IT Service Management (CITSM)* (pp. 1-6). IEEE: Bengkulu, Indonesia.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning, implementation and control* (9th ed.). Prentice Hall.
- Kotler, P. (2019). *Asian competitors: marketing for competitiveness in the age of digital consumers*. World Scientific Publishing.
- Shah, S., Ahmed, A., & Ahmad, N. (2013). Role of packaging in consumer buying behavior. *International Review of Basic and Applied Sciences*, 1(2), 35-41.
- Wells, L. E., Farley, H., & Armstrong, G. A. (2007). The importance of packaging design for own-label food brands. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 35(9), 677-690.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Learning Activities by using a Phenomenon-based Learning Approach with Social Media to Enhance Critical Thinking for Grade 6 Students

กัลยา แก้วตา¹, วสันต์ สรรพสุข²
Gunlaya Kaeota¹, Wasan Sapphasuk²

Received: 1 March 2022

Revised: 17 June 2022

Accepted: 8 July 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) ด้วยการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน และแบบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชนิดปรนัย จำนวน 40 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.97/82.60 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, สื่อสังคมออนไลน์, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ School of Education, University of Phayao e-mail: gunlaya@awp.ac.th /wasan_sa@up.ac.th

Abstract

The objectives of the study were 1) To create and examine the efficiency of lesson plans based on learning activities by using a phenomenon – based learning approach with social media to enhance critical thinking for grade 6 students with the criterion set at 80/80, 2) To compare grade 6 students' critical thinking ability between before and after learning. The sample consisted of 25 students in grade 6 at Anuban Wiang Papao School, Wiang Papao district, Chiang Rai, during the academic year of 2021. The students were drawn from the cluster sampling method by drawing lots. The instruments were 6 lesson plans and a critical thinking test with 40 multiple-choice questions. Based on the major findings, it was recommended as follows: 1) The lesson plans based on learning activities by using a phenomenon – based learning approach with social media to enhance critical thinking satisfied the set efficiency standard (E_1/E_2) at 88.97/82.60, which was higher than the standard of 80/80, 2) The comparison result of critical thinking ability, based on learning activities by using phenomenon – based learning approach with social media for grade 6 students, was significantly higher after learning at the .05 level.

Keywords: Learning Activities by Using Phenomenon-based Learning Approach, Social Media, Critical Thinking

บทนำ

โลกแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการติดต่อสื่อสาร มีการใช้ภาษาเพื่อเชื่อมโยงข่าวสาร ส่งผลให้บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงคำโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ มากมาย การคัดกรองคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารจึงถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2562, หน้า 63) ที่บ่งชี้ว่า ประชากรทุกกลุ่มวัยมีความเสี่ยงจากภัยออนไลน์ในด้านพฤติกรรม อาทิ การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ การติดต่อภาพหรือสร้างข่าวปลอม สื่อรุนแรง และการล่อลวง ส่งผลต่อพฤติกรรมเลียนแบบให้เด็กที่ยังขาดวิจารณญาณ ทั้งนี้จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ประจำปี 2563 ซึ่งให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า อาชีพที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ อาชีพนักเรียนและนักศึกษา อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับ

ความนิยมมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2563, หน้า 25) ดังนั้นเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี ทุกคนควรได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อใช้ในวิเคราะห์กัลลักรองและเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ

การศึกษาจึงเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่องค์กรทางการศึกษาในสหรัฐอเมริกา The national education association ได้กล่าวไว้ว่า การจัดเตรียมระบบการศึกษาจำเป็นต้องให้นักเรียนมีลักษณะสำคัญ คือ “4cs” ซึ่งหนึ่งในลักษณะสำคัญ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหา (วิลาวณีย์ จารุอรียานนท์, 2561, หน้า 370) อีกทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณยังเป็นความคาดหวังหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ และหนึ่งในสมรรถนะสำคัญ คือ ความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 6) จากนโยบายข้างต้นเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การศึกษาในทุกระดับล้วนให้ความสำคัญกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านโครงการประเมินผลโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล ผลการประเมินของประเทศไทยปรากฏว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่านที่ต้องใช้ความคิดระดับวิจารณญาณ 393 คะแนน (ค่าเฉลี่ย Oecd 487 คะแนน) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561, หน้า 2) และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษารอบที่สี่ (พ.ศ.2559 - 2563) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2563, หน้า 20) ของโรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้าพบว่า จุดที่ควรพัฒนา คือ การส่งเสริมด้านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และยิ่งไปกว่านั้นจากผลการทดสอบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า พบว่า ยังมีนักเรียนบางส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 คิดเป็นร้อยละ 65.07 อยู่ในระดับพอใช้ (โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า, 2563, หน้า 3) สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนกำลังเผชิญปัญหาในการพัฒนากระบวนการคิดอย่าง

มีวิจารณญาณ ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

รูปแบบการสอนถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เรียกว่า Phenomenon based learning (PhBL) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ที่เน้นให้นักเรียนศึกษาหัวข้อหรือประเด็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง และเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโดยอาศัยการสืบสอบโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (พงศธร มหาวิทยาลัย, 2562, หน้า 87) นอกจากนี้ ชาลธิป สมาชิกโต (2564, หน้า 107) ได้เสนอแนะไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้น เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้สิ่งต่างๆ ร่วมกันอภิปราย แล้วนำไปศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ จนรู้แจ้ง

การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนพัฒนาด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยอาศัยทักษะการคิดอย่างมีขั้นตอน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการนำเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์ จากเฟซบุ๊ก และยูทูบ ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้มากที่สุด มาใช้เป็นประเด็นคำถามในการเรียน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2563, หน้า 27) ดังนั้น การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ อาจช่วยให้การเรียนการสอนโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีประสิทธิภาพและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกด้วย (อรวรรณวงศ์แก้วโพธิ์ทอง, 2553, 65) ฉะนั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นสื่อสังคมที่เป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จึงเล็งเห็นความสำคัญของทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีความสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะขั้นสูง เพราะเมื่อนักเรียนได้รับสารรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะสามารถใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา ตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล และจัดระบบข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้ความรู้ประยุกต์แก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้อย่างรู้เท่าทันกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบแผนการวิจัยพื้นฐาน (Pre experimental designs) แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group pretest-posttest design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557, หน้า 144)

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการวิจัย

E	O1	X	O2
---	----	---	----

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 75 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) ด้วยการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

จำนวน 1 ห้องเรียน ห้องละ 25 คน รวมจำนวน
นักเรียนทั้งหมด 25 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาด
ตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตามวัตถุประสงค์
การวิจัย โดยอ้างอิงจาก สุวิมล ว่องวาณิช และ
นงลักษณ์ วิรัชชัย (2546, 120) ซึ่งได้ให้ข้อเสนอ
แนะไว้ว่า การวิจัยเชิงทดลองนั้น ขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างควรมีอย่างน้อยกลุ่มละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการสร้างและหา
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
จำนวน 6 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 1 ข่าวสาร...ใกล้ตัว แผนการจัดการเรียนรู้
ที่ 2 ประเพณีลอยกระทง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
ร่วมด้วยช่วยกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
คิดสักนิด ก่อนตัดสินใจ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5
รู้ไว้...ใช้ว่า และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6
เล่นพิณ เพื่อชีวิต โดยตรวจสอบความถูกต้อง
ของเนื้อหา ด้วยการนำแบบสอบถามเสนอต่อ
ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม
และความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 แบบทดสอบวัดความสามารถ
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
ตามแนวคิดของ Ennis (1989) เป็นแบบวัดปรนัย
3 ตัวเลือก มีทั้งหมด 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ
ดังนี้ ด้านที่ 1 ความสามารถในการพิจารณา
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ด้านที่ 2 ความ
สามารถในการระบุเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ด้าน
ที่ 3 ความสามารถในการนิรนัย และด้านที่ 4
ความสามารถในการอุปนัย รวมทั้งหมด 40 ข้อ
ข้อละ 1 คะแนน

2. วิธีการสร้างและหาคุณภาพของ
เครื่องมือ

2.1 วิธีการสร้างและหาคุณภาพของ
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์
เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้
ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นการวิเคราะห์

(1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตร
สถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า
พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษา
ไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(2) ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารงาน
วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

(3) วิเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ
แนวคิด ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้
ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2
เขียนคำอธิบายเบื้องต้น ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษา
ค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้และลงข้อสรุป
ขั้นที่ 5 ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน
และประเด็นจากสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย
ประเด็นปัญหาในท้องถิ่น ได้แก่ 1) หมอกควันตัว
ร้าย จากเฟซบุ๊ก 2) ลอยกระทง ประเพณี “สร้าง
ขยะ” จากยูทูป 3) หิวเป่า บะเอาถุงพลาสติก
จากเฟซบุ๊ก และเหตุการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ 1) เมฆ
เสริมภูมิคุ้มกันโควิด จากเฟซบุ๊ก 2) “วิตามินซี”
สร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันไวรัสโควิด 19 จากยูทูป
3) ป.6 เล่นพิณเลี้ยง 7 ชีวิต ช่วยพ่อแม่หาเงินช่วง
โควิด จากเฟซบุ๊ก

ขั้นการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

(1) ศึกษาเนื้อหาวิชาภาษาไทย
จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการแบ่งเนื้อหาของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

(2) ศึกษาหลักการ แนวคิด และวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(3) แบ่งเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดเวลาประเด็นจากสื่อสังคมออนไลน์ เรื่องที่ 1-6 เรื่องละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

(4) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ รายละเอียดของสาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหา ธรรมชาติของสาระ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

(5) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปรากฏการณ์ เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ข่าวสาร...ใกล้ตัว แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ประเพณีลอยกระทง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ร่วมด้วยช่วยกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 คิดสักนิด ก่อนตัดสินใจ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 รู้ไว้...ไว้ว่า และ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เล่นพิณ เพื่อชีวิต

ขั้นพัฒนา

(1) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

(2) นำแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ

ความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of item objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557, หน้า 177)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพตรงตามรายการตรวจสอบคุณภาพ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพตรงตามรายการตรวจสอบคุณภาพ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ตรงตามรายการตรวจสอบคุณภาพ

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.6-1.00 ซึ่งหมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ขั้นทดลองใช้

(1) การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 14) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ที่กำลังเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลาก และไม่เคยผ่านการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนี้มาก่อน จำนวน 3 คน เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนระดับเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน อ่อน 1 คน โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

(2) การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:10) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า14) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2ที่กำลังเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากและไม่เคยผ่านการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนี้มาก่อน จำนวน 9 คน เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนระดับเก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน อ่อน 3 คน โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

(3) การทดลองภาคสนาม (1:100) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 14) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3ที่กำลังเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากและไม่เคยผ่านการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนี้มาก่อน จำนวน 25 คน

ขั้นประเมินผล

(1) นำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า จำนวน 25 คน

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามแนวคิดของ Ennis (1989) มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

ขั้นการวิเคราะห์

(1) ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนในการสร้าง และได้ยึดแนวทางตามทฤษฎีของ Ennis (1989) เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด

(2) กำหนดการวัดความสามารถย่อยตามแนวทางของแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณของคอร์เนล ระดับเอกซ์ (Cornell critical thinking tests level X) ซึ่งพัฒนาโดย Ennis เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวมีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

(3) สร้างนิยามศัพท์เฉพาะของความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณ และกำหนดองค์ประกอบของความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณ ได้ 4 ด้าน ตามแนวทางของแบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณของคอร์เนล ระดับเอกซ์ (สมนึก ภัททิยธนี และคณะ, 2548, หน้า 5) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ด้านที่ 1 ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ด้านที่ 2 ความสามารถในการระบุเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ด้านที่ 3 ความสามารถในการนิรนัย และด้านที่ 4 ความสามารถในการอุปนัย

ขั้นการออกแบบ

(1) ออกแบบแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามแนวทฤษฎีของ Ennis (1989) และตัวอย่างการเขียนข้อสอบของธัญสิตา อินตา (2545, หน้า 44) เป็นแบบทดสอบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ นักเรียนพิจารณาคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้ 3 ตัวเลือก โดยเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

(2) การออกแบบคำถามจะกำหนดสถานการณ์ที่ได้มาจากบทความ รายงานต่างๆ บทสนทนาที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน

ของนักเรียน โดยได้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล สื่อ และสถานที่สิ่งแวดล้อม เช่น จากการเรียน การอ่านข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ ดังนี้ ด้านที่ 1 ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ด้านที่ 2 ความสามารถในการระบุเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ด้านที่ 3 ความสามารถในการนิรนัย และด้านที่ 4 ความสามารถในการอุปนัย รวมทั้งหมด 40 ข้อ

(3) การตรวจแบบวัด มีเกณฑ์การตรวจไว้ว่า ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบ ได้ 0 คะแนน

ขั้นพัฒนา

(1) เสนอแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำถาม การใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไข

(2) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และเพื่อตรวจสอบว่า ข้อสอบแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557, หน้า 177) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าระหว่าง 0.6-1.00 หมายความว่า ได้ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ได้

ขั้นทดลองใช้

(1) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน

25 คน เพื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ

(2) ผลการหาค่าความยาก (p) พบว่ามีค่าแบบทดสอบที่เลือกใช้อยู่ระหว่าง 0.49-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.45-0.78 ซึ่งแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับดี และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR20) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557, หน้า 182) เท่ากับ 0.87

ขั้นประเมินผล

(1) จัดทำแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับสมบูรณ์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกัน แต่สลับตัวเลือก เพื่อหาประสิทธิภาพ (E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปศึกษาเปรียบเทียบคะแนนของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการ UP-HEC 2.2/106/64

2. ขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. ประมุขนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

4. ดำเนินการทดสอบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบทดสอบวัด

ความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวคิดของ Ennis (1989) จำนวน 40 ข้อ ระยะเวลา 1 ชั่วโมง และบันทึกคะแนนเก็บไว้

5. ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมจำนวน 12 ชั่วโมง

6. ดำเนินการทดสอบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวคิดของ Ennis (1989) จำนวน 40 ข้อ และบันทึกคะแนนเก็บไว้

7. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่าง ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยการใช้สูตร E_1/E_2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 7)

2. เปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน หลังเรียน และวิเคราะห์ความแตกต่างโดยการทดสอบค่าที่ แบบไม่อิสระต่อกัน (T-test for dependent) (สุทิน ชนะบุญ, 2560, หน้า 156)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ด้านกระบวนการ (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 80.08 คิดเป็นร้อยละ 88.97 และด้านผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.04 คิดเป็นร้อยละ 82.60 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.97/82.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	เกณฑ์มาตรฐาน
ระหว่างเรียน (E_1)	90	2002	80.08	88.97	80
หลังเรียน (E_2)	40	826	33.04	82.60	80

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียน

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.96 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.04 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปร	N	คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	25	40	18.96	1.66	24	39.60*	.000
หลังเรียน	25	40	33.04	2.76			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.97/82.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า หลังเรียนนักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.97/82.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูล ตลอดจนการคัดเลือกปรากฏการณ์ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน อีกทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระดมความคิด เพื่อหาคำตอบของปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้บูรณาการความรู้ข้ามวิชา ยิ่งไปกว่านั้นผู้วิจัยยังได้นำเอาสถานการณ์ความเป็นจริงที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กและ

ยูทูป มาเป็นประเด็นในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นแบบแผน ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และพบเจอในชีวิตประจำวันของนักเรียน (กานต์ธีรา แจ่มใส และคณะ, 2559, หน้า 33) ผ่านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้า อภิปราย เลือกลง และตัดสินใจอย่างมีเหตุและผล อีกทั้งในขั้นของการอภิปรายยังช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่มอย่างอิสระ การเรียนรู้เช่นนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี ดังที่ ชนาพร แสนสมบัติ (2559, หน้า 158) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณควรเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการทำความเข้าใจกับปัญหา สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการหาทางเลือกที่ถูกต้องเหมาะสม และตัดสินใจแก้ปัญหา นั้นๆ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ทัดพร จุฬสวัสดิ์ (2564, 183) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เรื่อง จลนศาสตร์เคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชษฐชาติรี นวลขำ (2563, หน้า 86) ที่พบว่า การนำสื่อสังคมออนไลน์มาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มความสนใจให้กับนักเรียนมากขึ้น เป็นสิ่งที่สะท้อนได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์นั้น สามารถช่วยส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี โดยส่งเสริมผ่านการแสดงออกใน

การตั้งคำถามและปัญหา ซึ่งเป็นสิ่งขับเคลื่อนที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พงษ์สิทธิ์ สิงห์อินทร์, 2563, หน้า 73)

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ที่ชัดเจน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่หนึ่ง การสังเกตปรากฏการณ์ โดยครูนำเสนอปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาและระดับของนักเรียน เป็นข้อมูลข่าวสาร หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันใกล้ตัวนักเรียน และมาจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความสนใจ มองเห็นปัญหา และเกิดความต้องการที่จะค้นคว้าหาคำตอบ ขั้นตอนที่สอง การเขียนคำอธิบายเบื้องต้น นักเรียนจะต้องอ่านทำความเข้าใจกับปัญหา และจะต้องสามารถระบุใจความสำคัญ สาเหตุ หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ได้ ขั้นตอนที่สาม ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนร่วมกันวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดวิธีการหาคำตอบ ดำเนินการศึกษาค้นคว้ารายบุคคลและรายกลุ่ม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย จากแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือ ขั้นตอนสี่ สังเคราะห์ความรู้และลงข้อสรุป นักเรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้าหาคำตอบมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน อภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มา โดยการแยกแยะ ตีความพิจารณาถึงที่มาของข้อมูล รวมทั้งความเพียงพอของข้อมูล เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล และขั้นตอนที่ห้า การตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตัวเอง

และประเมินผลงานว่า ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้า มีความน่าเชื่อถือเหมาะสมหรือไม่ โดยผู้สอนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริงผ่านการนำเสนอปากเปล่าหรือการเขียนคำอธิบาย ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเน้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดและตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ในการอภิปราย เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ อรรถพรธมนบุตรกตัญญู (2561, หน้า 352) ที่พบว่า การเรียนรู้โดยการให้นักเรียนได้ตั้งคำถามด้วยตนเอง และใช้กระบวนการสืบเสาะเพื่อหาคำตอบ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดี ที่สามารถช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศธร มหาวิจิตร (2562, หน้า 87) ที่ได้แนะนำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมาเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นีรนาท จุลเนียม (2562, หน้า 333) ที่ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษามีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ โดยสามารถสังเกตได้จากคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนที่เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเลือกปรากฏการณ์จากสื่อสังคมออนไลน์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรเลือกปรากฏการณ์ที่เป็นปัจจุบัน เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เหมาะสมกับวัยและบริบทของนักเรียน สืบเนื่องจากการวิจัยในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ลอยกระทง ประเพณีสร้างขยะ จากการสังเกตพบว่า นักเรียนมีความตั้งใจในการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นอย่างกระตือรือร้น เพราะประเด็นเรื่องของประเพณีลอยกระทงนั้น สอดคล้องกับบริบทในชุมชนของนักเรียน ซึ่งมีการจัดประเพณีลอยกระทงขึ้นในทุกปี

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม ผู้สอนควรชี้แจงบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มที่ดี เน้นย้ำในเรื่องของการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้กับการส่งเสริมทักษะการคิดรูปแบบอื่น เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นต้น

2. ในขั้นตอนที่สาม การดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้สอนควรสำรวจแหล่งข้อมูล สื่อ หรือแหล่งสืบค้นข้อมูลให้เพียงพอต่อการสืบค้น หรืออาจให้นักเรียนได้กลับไปสืบค้นอย่างอิสระ ทั้งนี้ ผู้สอนควรกำชับเรื่องความรับผิดชอบต่อหัวข้อ

หรืองานที่นักเรียนได้รับมอบหมาย เพราะข้อมูลที่จะได้มานั้นมีความสำคัญต่อการสังเคราะห์ความรู้ และลงข้อสรุป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ และช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ดร. วสันต์ สรรพสุข อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้

ข้อคิด คำแนะนำ ตลอดจนการแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชา ความรู้ให้ในระหว่างที่ผู้วิจัยศึกษาตามหลักสูตร จนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง ทั้งนี้คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมี จากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณ บิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563. สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กานต์ธีรา แจ่มใส, ประยุกต์ ศรีวิไล, และพินดา เล้าชาญวุฒิ. (2559). การเปรียบเทียบผลการเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายแบบเว็บควเอสท์กับการเรียนตามคู่มือครู เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 35(6), 26 - 34.
- ชนาพร แสนสมบัติ. (2559). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 8(2), 154-165.
- ชลาริป สมานีโต. (2564). การพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาปฐมนิเทศศึกษา โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานผลานสืบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(1), 104-115.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 1-20.
- เชษฐชาติรี นวลขำ. (2563). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามแนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการสะท้อนคิด ที่มีต่อพฤติกรรมการรู้ดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 12(2), 71-89.
- ทัศนธร จุ้ยสวัสดิ์. (2564). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เรื่อง จลนศาสตร์เคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ธัญสิตา อินตา. (2545). การพัฒนาแบบวัดความสามารถทางการคิดวิจรณ์ญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- นිරนาท จุลเนียม. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ MIAP. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 7(2), 319-334.

- พงศธร มหาวิทยาลัย. (2562). การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุก ในรายวิชาการประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 42(2), 73 - 90.
- พงษ์สิทธิ์ สิงห์อินทร์. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2557). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า. (2563). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2563*. โรงเรียนอนุบาลเวียงป่าเป้า.
- วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์. (2561). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูยุคใหม่ด้วยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(4), 368-385.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *ผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่านและคณิตศาสตร์ความเป็นเลิศและความเท่าเทียมทางการศึกษา*. ชัดเชสพับลิเคชั่น.
- สุทิน ชนะบุญ. (2560). สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยด้านสุขภาพเบื้องต้น. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น.
- สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณะ วิรัชชัย. (2546). *แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภักทิษณี, จุฑาทิพย์ ซาดิสสุวรรณ และวิภาดา คำดี. (2548). การสร้างแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(1), 1-15.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). *รายงานประจำปี 2562*. กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2563). *รายงานการประเมินคุณภาพรอบสี่ (พ.ศ. 2559-2563) การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อรพรรณ บุตรกัตถัญญ. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(2), 348 - 365.
- อรวรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง. (2553). Social Media เครื่องมือเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจ. *วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, 30(4), 63-69.
- Ennis, R.H. (1989). Critical thinking and subject specificity: Clarification and needed research. *Educational Researcher*, 18(3), 4-10.

กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

Language Strategies for Reprimanding in Contemporary Isan Country Songs

กรรณิการ์ สุพิชญ์¹

Kannika Supich¹

Received: 17 March 2022

Revised: 26 April 2022

Accepted: 9 May 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย บทเพลงที่นำมาศึกษาเป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานในช่วง 2 ปี (ระหว่าง พ.ศ.2561-2562) ที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.jook.com อันเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 80 เพลง ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาในการแสดงการบริภาษที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสานสำคัญมี 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้แนวเทียบ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้คำถามวาทิลป์ และการใช้ทำเนียบภาษา ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาลักษณะต่างๆ ในแต่ละเพลงมักไม่ค่อยปรากฏอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่จะมีปรากฏร่วมอยู่กับกลวิธีอื่นๆ เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้วย และสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การใช้ถ้อยคำที่แสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานส่วนใหญ่ไม่ได้สื่อหรือเน้นถึงความหยาบคายที่สะท้อนความรุนแรงเป็นหลัก แต่เนื้อหาของบทเพลงเหล่านี้ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องระบายความคับข้องใจต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องราวของความรัก ความผิดหวังด้วยการตำหนิ ประชดประชันและเสียดสี ทั้งนี้โดยธรรมชาติของการสร้างสรรค์บทเพลง ซึ่งเป็นสื่อบันเทิง ก็มักจะเป็นการนำเอาถ้อยคำที่มีลีลาศิลปะทางภาษาและมีพลังไปใช้ในการสื่อสารด้วย ลักษณะเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของการใช้ภาษาในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานได้อย่างน่าสนใจ

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, การบริภาษ, เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

Abstract

This article focused on language strategies to express the reprimand in contemporary Isan country songs. The songs studied were Isan country songs published in the last 2 years (between 2018-2019) which had appeared on the website: www.jook.com. It is a website that collects popular country songs today, with a total of 80 songs. The results showed that there were 6 language strategies for expressing the reprimand in the content of Isan country songs: the use of vocabularies, metaphors, an analogy, inverse wording, rhetorical questions, and the register.

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190

¹ Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University, Mueang Si Khai, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani, 34190

However, the different characteristics of language strategies in each song did not appear to be isolated, but also appeared with other strategies for expressing emotions and feelings. Another important thing found from this research was the use of words expressing the reprimand in most Isan country songs that did not convey or emphasize the rudeness or impertinence reflecting the principal violence. But the content of these songs served as a relief to various grievances, especially the story of love, disappointment with blame, speaking sarcastically, and satirizing. However, by the nature of the creation of a song, which is an entertainment medium, it is often the use of words that have a style, language art, and power to use in the communication as well. This characteristic reflected the interesting value of using language in the Isan local way of life and culture.

Keywords: Language Strategies, Reprimanding, Isan Country Songs

บทนำ

คำบริภาษ คือคำพูดหรือข้อเขียนที่ตำหนิ ต่ำทอหรือที่แสดงความหยาบคาย เป็นวิธีการแสดงออกที่เก่าแก่มาวิธีการหนึ่งซึ่งเป็นการรู้สึกเชิงลบ ที่ต้องการระบายความอัดอั้นคับข้องใจ คำบริภาษนั้นจัดเป็นภาษาที่ไม่สุภาพหรือคำหยาบ คือ เป็นการกล่าวตำหนิ การกล่าวโทษหรือตำทอซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟัง ทั้งนี้การบริภาษนั้นอาจเป็นการกล่าวตำหนิ ดูหมิ่นผู้อื่นอันอาจก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดหรือเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

ในพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545, หน้า 227) ได้กล่าวอธิบายถึงลักษณะของคำบริภาษว่า คำบริภาษมีลักษณะใกล้เคียงกับการเสียดสี ถ้อยคำถากถาง และภาพล้อ นักเขียนจำนวนมากน้อยใช้คำบริภาษเพื่อความประสงค์หลายอย่างที่เป็นธรรมดาสามัญที่สุดก็เพื่อแสดงความไม่ชอบ ความหน่ายแค้น ความดูถูกดูหมิ่น และแม้กระทั่งความรู้สึกโกรธ หรือความเกลียดชังที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แสดงให้เห็นว่าการกล่าวคำบริภาษอาจปรากฏให้เห็นในหลากหลายลักษณะทั้งโดยตรงและโดยอ้อม แม้

ในผลงานเชิงศิลปะ เช่น บทเพลงซึ่งถูกมองว่าเป็นผลงานที่เน้นความงามทางภาษา มีการตกแต่งถ้อยคำเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึก แต่ทว่าก็ยังพบการใช้ถ้อยคำบริภาษเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความคิดด้วยเช่นกัน

หากพิจารณาลักษณะการใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษในสังคมไทยนับแต่อดีต จะพบว่าวัฒนธรรมการใช้ถ้อยคำตำหนิ ต่ำทอ ประชดประชัน เสียดสีเพื่อสื่ออารมณ์และความรู้สึกมีปรากฏชัดเจนในประเพณีมุขปาฐะ (oral tradition) ดังจะเห็นชัดเจนในรูปแบบของเพลงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ของชนบในการเล่นเพลงพื้นบ้าน เพื่อสร้างความสนุกสนาน อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในการใช้วัฒนธรรมบริภาษโต้ตอบเชิงสังวาสอย่างถึงพริกถึงขิง บ้างก็กล่าวถึงเรื่องเพศซึ่งเป็นเรื่องต้องห้ามหรือปกปิดในสังคมไทย ทำให้ผู้ร้องได้ปลดปล่อยเรื่องราวที่แหวกกฎเกณฑ์จารีตของสังคมอันแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำบริภาษเป็นการใช้ภาษาที่มีอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านในสังคมไทยนับแต่อดีตกาลมาแล้ว

เพลงลูกทุ่งอีสานนับเป็นแนวเพลงลูกทุ่งอีกแนวหนึ่งที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ท่วงทำนองและลีลา

ภาษาที่เป็นภาษาถิ่นอีสานนำมาใช้ในการขับร้อง เพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกได้เป็นอย่างดี การใช้ถ้อยคำภาษาถิ่นอีสานในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ประเภทหนึ่งที่โดดเด่น นั่นคือ การใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษซึ่งบางครั้งก็เป็นคำศัพท์ บ้างก็เป็นวลีที่สามารถสื่อให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้กล่าวต่อว่า ตลอดจนทำให้มองเห็นค่านิยมและโลกทัศน์ทางสังคมวัฒนธรรมผ่านกลวิธีการใช้ถ้อยคำบริภาษได้เช่นกัน กลวิธีการบริภาษ เป็นวิธีที่ผู้บริภาษใช้เพื่อแสดงออกถึงเจตนาที่จะบริภาษให้ผู้ถูกบริภาษได้รับรู้ (วิสันต์ สุขวิสุทธิ, 2547, หน้า 12) นอกจากนี้การใช้ถ้อยคำบริภาษยังเป็นเครื่องมือในกระบวนการสื่อสารที่ใช้วิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ การตำหนิทั้งตนเองและผู้อื่นด้วย มีข้อสังเกตว่า การใช้ถ้อยคำบริภาษในบทเพลงลูกทุ่งอีสานนั้นมีทั้งที่เป็นการบริภาษผู้อื่นที่เป็นบุคคลที่สองหรือบุคคลที่สามด้วย รวมทั้งยังมีการใช้ถ้อยคำบริภาษที่เป็นกล่าวต่อว่าตนเอง นั่นก็คือผู้พูดด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยมีกลวิธีการใช้ถ้อยคำบริภาษเพื่อกล่าวตำหนิหรือต่อว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีโดดเด่นน่าสนใจ ทั้งนี้จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาบริภาษนั้นพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาผ่านข้อมูลประเภทเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อการเข้าใจระบบความรู้ ความคิด และค่านิยมของคนในสังคมอีสานที่สะท้อนผ่านถ้อยคำบริภาษ ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่าบทเพลงลูกทุ่งอีสานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมามีการใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษที่ชัดเจนและหลากหลายลักษณะมากกว่าอดีต ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในบทความนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยระหว่าง พ.ศ.2560-2562 ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้นเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยได้รับ

ความนิยมแพร่หลายและมีศิลปินถิ่นอีสานหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีต

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลวิธีการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิเคราะห์ คือ เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยที่มีการใช้ถ้อยคำภาษาเกี่ยวกับการบริภาษทั้งจากนักร้องชายและนักร้องหญิงที่ขับร้องโดยใช้ภาษาถิ่นอีสาน โดยสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ www.joox.com ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ปี พ.ศ.2561-ธันวาคม พ.ศ.2562 จำนวน 80 เพลง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลตามความถี่ของการเข้าไปฟังเพลงเหล่านี้ทางช่องทางเว็บไซต์ดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากลวิธีการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง: ข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยที่มีการใช้ถ้อยคำภาษาเกี่ยวกับการบริภาษทั้งจากนักร้องชายและนักร้องหญิงที่ขับร้องโดยใช้ภาษาถิ่นอีสาน โดยสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ www.joox.com ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ปี พ.ศ.2561-ธันวาคม พ.ศ.2562 จำนวน 80 เพลง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลตามความถี่ของการเข้าไปฟังเพลงเหล่านี้ทางช่องทางเว็บไซต์ดังกล่าว

2. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง: ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ตีความ คือ แนวคิดวัฒนธรรมและแนวคิดกลวิธีทางภาษา อันเป็นแนวคิดทางภาษาศาสตร์ซึ่งผู้วิจัยพยายามที่จะอภิปรายให้เห็นถึงวิธีการนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาข้อมูลประเภทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีการใช้ถ้อยคำบริภาษเป็นหลัก เพื่อใช้เป็นวิธีวิทยาในการวิเคราะห์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3. การรวบรวมข้อมูล: การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอีสานที่นำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลบทเพลงลูกทุ่งอีสานในช่วง 2 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 2561-2562) ที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.jook.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมในแต่ละปี และ 2) ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกเพลงลูกทุ่งอีสานที่นำมาศึกษาเฉพาะบทเพลงที่มีการใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษเป็นหลักเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ตีความข้อมูลตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จำแนกประเภทถ้อยคำบริภาษที่มีปรากฏอยู่ในเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยใช้แนวคิดเรื่องกลวิธีทางภาษา โดยผู้วิจัยได้บูรณาการความคิดทางภาษาศาสตร์ อันเป็นความพยายามที่จะตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในงานวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์การแสดงวัฒนธรรมบริภาษที่สื่อผ่านเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ทั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดว่าด้วยวัฒนธรรมมาใช้ศึกษา

ตีความตีบทและถ้อยคำภาษาบริภาษด้วย ทั้งนี้ถ้อยคำบริภาษในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึงการใช้ภาษาเชิงบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานทั้งที่ปรากฏอยู่ในระดับคำ วลี ประโยค และข้อความเท่านั้น ซึ่งเป็นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

5. การเรียบเรียงและรายงานผลการวิจัย

6. การสรุปผลวิจัย อภิปรายผล และการเสนอแนะ

ผลการศึกษา

กลวิธีทางภาษาในที่นี้ หมายถึงวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารนั้นๆ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2549, หน้า 7) หน้า การนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ในบทความนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย คือ เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ทั้งนี้ผลการวิจัยพบกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยหลักๆ จำนวน 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้อุปมาอุปไมย การใช้แนวเทียบ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้คำถามวาทศิลป์ และการใช้ทำเนียบภาษา ทั้งนี้เพื่อให้เห็นรายละเอียดของการศึกษาวิเคราะห์ด้านกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การใช้คำศัพท์

การใช้คำศัพท์ในที่นี้หมายถึงการเลือกใช้คำศัพท์ที่เป็นถ้อยคำเชิงบริภาษ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นคำภาษาถิ่นอีสาน บ้างก็เป็นสำนวนที่แสดงถึงการประชดประชันเสียดสี ถ้อยคำเหล่านี้เป็นการเลือกใช้คำศัพท์มาสร้างสรรค์เป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานซึ่งสามารถสื่อความหมายและแสดงความคิด อีกทั้งยังสื่อให้เห็นอุดมการณ์บางอย่าง

ได้ (Van Dijk, 2008) ทั้งนี้จากการศึกษาบทเพลง ลูกทุ่งอีสาน ผู้วิจัยพบว่ามีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถ้อยคำตำหนิหรือการตำหนิทั้งเป็นการตำหนิตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลที่น่าสนใจในการศึกษาทำให้พบว่า มีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อการแสดงออกถึงการบริภาษในหลายลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อเพลง การใช้คำสองแง่สองง่าม การใช้คำต้องห้าม ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การใช้ถ้อยคำสำนวน จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานพบว่า ถ้อยคำบริภาษมักเป็นคำหรือวลีสั้นๆ และถูกนำไปใช้ขยายคำอื่นในประโยค เพื่อให้มีความหมายที่รุนแรง โดยคำศัพท์ที่ใช้มีทั้งเป็นคำนามและคำกริยา ส่วนวลีหรือกลุ่มคำที่พบมักปรากฏอยู่ในชื่อเพลง บ้างก็ในรูปแบบเป็นสำนวน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการใช้คำศัพท์หรือวลีหรือสำนวนที่เป็นการบริภาษดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

- *คั่นเป็นจิ้งน่องคิดไว้ สิถือว่าอ้ายเป็น
หมาหวงก้าง จากกันดีดี อย่าเป็นหมาหวงก้าง*

(เพลงหมาหวงก้าง
ขับร้องโดย ธัญญา อาร์สยาม)

- *มาเจ็บใจแอง ย่อนถึกแก่งข้างหลัง
อกหักจ้งจ้ง คือใจสีขาว ปาดดีไซ้ เจ็บคักขนาด
คือสายฟ้าฟาด คือนิยายน้ำเน่า คนที่แก่งข้าง
หลัง ก็เป็นเพื่อนเรา เปิดคำสิเว้า ย่อนถึกแก่งข้าง
หลัง*

(เพลงแก่งข้างหลัง ขับร้องโดย
หญิงลี ศรีจุมพล)

จากตัวอย่างที่ 1 พบว่าในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยมีการใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงการตำหนิ

ตำหนิที่เป็นความคิดเชิงลบอยู่หลายลักษณะ บ้างก็เป็นถ้อยคำสำนวนที่ประชดประชัน โดยกล่าวถึงผู้ที่ถูกตำหนิด้วยการใช้ความเปรียบกับสัตว์บ้าง หรือพฤติกรรมสัตว์บ้าง ทั้งนี้ที่นิยมนำมาเปรียบเทียบว่ามีการใช้คำว่า “หมา” “ควาย” เช่น เพลงหมาหวงก้าง กล่าวคือ คำว่าหมาหวงก้าง หมายถึง คนที่หวงของของตนไม่มีสิทธิ์ คนที่กัณฑ์คนอื่นในสิ่งที่ตนได้ใช้ประโยชน์แล้วหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้ หรือสำนวนคำว่า “แก่งข้างหลัง” หมายถึง การทำร้ายคนที่ใกล้ชิดจากคนที่น่าไว้วางใจ นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อเพลงโดยนำสำนวนที่มีสื่อถึงการบริภาษด้วย เช่น เพลงหมาวัด เพลงไซ้เน่า มีการใช้คำว่า “หมาหัวเน่า” เพลงซี่ยามีการใช้คำว่า “บักหมา” ซึ่งเป็นคำตำหนิในวัฒนธรรมอีสาน หรือคำว่า “ควาย” เช่น ควายตำควายยา, ควายชน, แคร่หยั่ง..ล่าควาย, เป็นควาย เป็นต้น

นอกจากการใช้ถ้อยคำสำนวนแล้ว ยังพบว่ามีการใช้คำตำหนิที่อ้างถึงบรรพบุรุษซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกที่กระทบอารมณ์ต่อผู้ถูกบริภาษได้

ตัวอย่างที่ 2

- *โคตรพ่อโคตรแม่มีงอ้อย เคยอ๊กกันเจ้า
จำได้บ่ หรือเจ้าแค่จะสิมาลีส้อ พอให้อยากแล้วก็สิ
จากไป*

(เพลงอ๊กแท้แม่มีงอ้อย ขับร้องโดย เต๊ะ ตระกูลตอ)

จากตัวอย่างที่ 2 พบว่าการใช้ถ้อยคำอ้างถึงบรรพบุรุษของผู้ถูกบริภาษที่เป็นไปในเชิงลบและถือเป็นคำไม่สุภาพ ดังกรณีในเนื้อเพลงมีคำว่า “แม่มีงอ้อย” “โคตรพ่อโคตรแม่มีงอ้อย” ซึ่งเป็นการบริภาษคนรักเก่าที่ได้มาหลอกหลวงและได้บอกเลิกจากกันไปแล้ว ทำให้ผู้บริภาษนั้นเกิดความรู้สึกโกรธ จึงได้บริภาษด้วยคำว่า “แม่มีงอ้อย” หรือ โคตรพ่อโคตรแม่มีงอ้อย อันเป็นคำตำหนิที่ได้กล่าว

อ้างถึงบรรพบุรุษของผู้ถูกบริภาษขึ้นมาหนึ่งมีการใช้ถ้อยคำว่า “ลีส่อ” ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้คำผวนที่สื่อถึงการหลอกมีเพศสัมพันธ์ด้วย ทั้งนี้การใช้คำผวนก็มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความรุนแรงเกี่ยวกับเรื่องเพศให้กลายเป็นการเล่นของรูปแบบภาษาได้อย่างน่าสนใจ

1.2 การตั้งชื่อเพลง

การตั้งชื่อเพลงในงานวิจัยนี้ หมายถึงวิธีการตั้งชื่อเพลงโดยใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงการบริภาษหรือคำที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน การเลือกใช้ถ้อยคำบริภาษนำมาใช้ในการตั้งชื่อบทเพลงเป็นกลวิธีทางภาษาอีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นสาระความคิดที่สำคัญของการนำเสนอเนื้อหาของเพลง การตั้งชื่อบทเพลงโดยการเลือกใช้ถ้อยคำหรือวลีต่างๆ ยังสามารถสื่อความคิดและลักษณะเฉพาะได้อีกทางหนึ่งด้วย เพราะการตั้งชื่อนั้นเป็นวัฒนธรรมการใช้ภาษารูปแบบหนึ่ง จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งเพลงได้มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่เป็นถ้อยคำบริภาษเพื่อมาใช้ในการตั้งชื่อบทเพลงลูกทุ่งด้วย ตัวอย่างเช่นชื่อเพลง “ปล่อยไปตายโลด” ขับร้องโดย ธัญญา อาร์ สยาม หรือชื่อเพลง “ไปตายทั้งได้กะไป” ขับร้องโดย ฟ้า อาริยา

จากชื่อบทเพลงตามตัวอย่างข้างต้นมีการใช้คำว่า “ไปตายโลด” “ไปตาย” ซึ่งมีลักษณะการใช้ถ้อยคำต้องห้าม นั่นคือ คำที่ห้ามพูด คือคำว่า “ตาย” การใช้คำว่าไปตายโลดในการตั้งชื่อบทเพลงจึงเป็นการใช้คำที่เสมือนเป็นการสาปแช่งด้วย และเป็นการเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงให้กับถ้อยคำและให้เห็นภาพมากขึ้น นอกจากการใช้คำว่า “ตาย” นำมาตั้งเป็นชื่อเพลงแล้ว ลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษโดยใช้คำว่าตายยังปรากฏในเนื้อเพลงด้วย เช่น เพลงสี่จิตติ ความว่า “กูสี่จิตติ ลีไปตายทางได้กะไป” ทั้งนี้ พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน (2557, หน้า 456) ให้นิยามคำต้องห้าม (taboo) ว่า 1) คำต้องห้าม คำที่ห้ามพูด แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) คำที่ห้ามพูดทุกสถานการณ์ เช่น คำที่หมายถึง อวัยวะเพศ และกิจกรรมทางเพศ (2) คำที่พูดในบางสถานการณ์ เช่น คำว่า ผัว, เมีย, ตาย, มะเร็ง และคำที่เป็นชื่อเรียกสัตว์ร้ายในขณะที่เดินป่า เช่น คำว่า เสือ, งู คำต้องห้ามเกิดขึ้นเพราะโดยธรรมชาติมนุษย์มีความอายและความกลัว เรื่องเพศเป็นสิ่งที่มนุษย์เห็นว่าอาย คำที่เกี่ยวกับเพศจึงเป็นคำที่น่าอายไปด้วย และกลายเป็นคำต้องห้าม ส่วนความกลัวในเรื่องต่างๆ เช่น กลัวความตาย กลัวโรคภัยไข้เจ็บ กลัวสัตว์ร้าย กลัวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็ทำให้เกิดคำต้องห้าม ตัวอย่างเช่น ชื่อเพลง “หมาหวงก้าง” ขับร้องโดย ธัญญา อาร์ สยาม ชื่อเพลง “เทพบุตรใจหมา” ขับร้องโดย จูา ขนิษ ชื่อเพลง “ผู้ชายหมาหมา” ขับร้องโดย แพรพรรณว แสงทอง หรือชื่อเพลง “หมาหัวเน่า” ขับร้องโดย แอม ศรนรินทร์

จากตัวอย่างที่กล่าวมา พบว่ามีการเลือกใช้คำว่า “หมา” มาใช้ในการตั้งชื่อบทเพลง และถ้อยคำเหล่านี้มีลักษณะเป็นการบริภาษหรือการด่าทอต่อว่าด้วย ทั้งการใช้คำศัพท์ว่าหมาในวัฒนธรรมทางภาษาของคนอีสานพบว่า นอกจากจะเป็นคำเรียกสัตว์สี่เท้าเลี้ยงลูกด้วยนม มีขนคลุมตัวประเภทหนึ่งแล้ว ยังมีการใช้คำว่าหมาในบริบทอื่นๆ ที่เป็นถ้อยคำเชิงบริภาษด้วย เช่น หมาหมู่ หมายถึงกลุ่มคนรุมทำร้ายคนๆ เดียว หมาหวงก้าง หมายถึงคนที่หวงของที่ตนเองไม่สามารถจะเอาได้ หมาหัวเน่า หมายถึงคนที่เป็นที่รังเกียจของคนอื่นและสำนวนหมาเห่าไปตองแห่ง หมายถึงคนที่เก่งแต่พูด การใช้คำว่าหมาในการตั้งชื่อเพลงเหล่านี้ยังบ่งบอกถึงการแบ่งแยกและการเหยียดหยามและดูถูกดูแคลนด้วย นอกจากนี้ในวัฒนธรรมทางภาษาของคนอีสานมีการคำที่ใช้ประณามหรือกล่าวตำหนิผู้อื่นคนอื่นด้วยการใช้

คำศัพท์ว่าหมาอีกหลายคำด้วยกัน เช่น หมาเดือน ลิบสอง, บักชาติหมา สันดานหมา, ชั่วปานหมา, ลูกบักหมา, เว้าหมาหมา, หมาสี่แม่มีง เป็นต้น

วิสันต์ สุขวิสุทธิ (2547, หน้า 21) เสนอให้เห็นว่าชื่อสัตว์บางชนิดนั้นเป็นคำต้องห้ามที่พบได้เสมอในสังคมต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละสังคมจะมีคำต้องห้ามประเภทนี้แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ สำหรับสำนวนที่ประกอบด้วยชื่อสัตว์ที่ผู้บริภาษในภาษาไทยเลือกใช้ขึ้น ล้วนเป็นสัตว์ที่คนในสังคมไทยเห็นว่าเป็นสิ่งอัปมงคล ไม่ดีไม่งาม อันไม่ควรกล่าวถึงทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำที่สื่อให้เห็นพฤติกรรมและลักษณะของหมาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงซึ่งเป็นวลีการกล่าวด่าว่า เช่น เพลง “อย่าเห่า” ขับร้องโดย ป๊อปปี้ ท็อปไลน์ ทั้งนี้คำว่า “อย่าเห่า” หรือ “ปากหมา” เป็นสำนวนใช้หมายถึงชอบพูดจาว่าร้ายคนอื่น ถ้อยคำเหล่านั้นล้วนมีความหมายเชิงลบเพื่อแสดงความคิดเห็นที่เสมือนเป็นการดูหมิ่นดูแคลนและแสดงถึงความไม่ชอบไม่พอใจต่อผู้ที่ถูกด่าว่าอย่างรุนแรงเช่นกัน ฉะนั้น การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งอีสานโดยใช้ถ้อยคำบริภาษมาใช้ถือเป็นกลวิธีทางภาษาอีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกกล่าวถึงหรือถูกตำหนิด่าทอเพื่อแสดงทัศนคติเชิงลบ คำศัพท์ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงจึงแฝงทัศนคติทางสังคมบางอย่างได้

1.3 การใช้คำสองแง่สองง่าม

คำสองแง่สองง่าม หมายถึงถ้อยคำที่สามารถสื่อความหมายได้เป็น 2 นัย โดยนัยความหมายหนึ่งคือความหมายตามตัวภาษา ส่วนอีกความหมายหนึ่งคือความหมายแฝงที่สื่อในเชิงเรื่องเพศ กิจกรรมทางเพศ เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ แรงปรารถนาทางเพศ หรืออวัยวะเพศ ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดความอภิมภิม ชวนขบคิด และสร้างความขบขันไปพร้อมกัน การใช้คำสอง

แง่สองง่ามที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีลักษณะเป็นการใช้ถ้อยคำบริภาษพบว่า มีการใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อดำหนิและเป็นการประณามพฤติกรรมหรือการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งโดยให้ความเกี่ยวข้องกันกับเรื่องทางเพศ ซึ่งในวิถีวัฒนธรรมอีสานก็มีความคิดความเชื่อว่าเป็นเรื่องต้องห้าม น่าอาย ไม่ควรนำมาพูดคุยหรือกล่าวถึงในพื้นที่สาธารณะ ฉะนั้นหากถ้อยคำที่สื่อในเรื่องเพศถูกนำมากล่าวในพื้นที่ดังกล่าวก็มักจะมีลักษณะเป็นการกล่าวด่าว่าและตำหนิเป็นส่วนใหญ่

ตัวอย่างที่ 3

- ผู้หญิงบ่ได้มีอีเดียว คนเดียว ๆ กะปล่อย
เขาไป อ้ายอย่าชั่วดักหลาย ประเทศไทยบ่สิ้นไร
สตรี ผู้หญิงที่ฮักเดียวใจเดียว คนบ่เดียวดี ๆ กะมี
ใช้สมองแหงนดี อ้ายอย่าสิบักให้ริดหลาย

(เพลงผู้หญิงบ่ได้มีอีเดียว
ขับร้องโดย ตักแตน ชลดา)

จากตัวอย่างที่ 3 มีการเลือกใช้คำบริภาษที่แสดงถึงการใช้ภาษาไม่สุภาพที่สัมพันธ์กับความคิดเรื่องเพศ ดังกรณีการใช้คำว่า “เดียว” ซึ่งเป็นภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ร่าน บางทีก็ใช้กับคำว่า คัน เป็นคันเดียว (บุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล และ นภาพร พิมพัวร์เมธากุล, 2545, หน้า 204) มาใช้ตำหนิต่อว่าผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายตรงกับสำนวนที่ว่า “มากชู้ หลายผัว” มีข้อสังเกตว่าคำว่า “เดียว” ในวัฒนธรรมภาษาของคนอีสานมักใช้กล่าวตำหนิเฉพาะผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่

2. การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า metaphor หมายถึงการเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่งซึ่งอยู่ต่างกลุ่มกัน โดยดึงลักษณะเด่นของแบบเปรียบเทียบมาเปรียบเทียบกับ

แบบถูกเปรียบ อุปลักษณ์ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรม มีความเป็นรูปธรรมและช่วยทำให้เข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น (Kovecses, 2005) อุปลักษณ์ในงานวิจัยนี้ หมายถึงถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งหรือเปรียบเทียบของสองสิ่งว่ามีลักษณะเหมือนกัน มีคำเปรียบเทียบ “เป็น” และ “คือ” หรือเปรียบเทียบโดยนำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการนำมากล่าวทันที ทั้งนี้ถ้อยคำอุปลักษณ์เชิงบริภาษนี้จึงเป็นรูปภาษาที่เป็นความเปรียบเทียบเพื่อแสดงความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่ง โดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่งด้วยคำหรือข้อความที่อ้างถึงสิ่งอื่นจากการศึกษาการใช้อุปลักษณ์ในเชิงบริภาษที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานพบว่า มีรายละเอียดที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

- *น้องบ่ได้อายกเป็นควาย สิบไปไสไปทางใด กะไป บ่ต้องมาขอร้องขอความเห็นใจจากน้อง ให้อายกลับคืนไปซะไป*

(เพลงบั้งจุกเม็ด ขับร้องโดย ตักแตน ชลดา)

- *อย่าฟังหลงเจ้าของว่าน้องถิ่มอายบ่ได้ คนหลายใจมกง่าย บ่แม่นควายโตเก่า สียอมให้ตัวซำๆ ซากๆ*

(เพลงสันดานเก่า

ขับร้องโดย กระต่าย พรรณนิภา)

จากตัวอย่างที่ 4 จะพบการเลือกใช้ อุปลักษณ์เพื่อประชดประชันเสียดสี โดยมีการใช้คำว่า “เป็น” ใช้เปรียบเทียบกับสัตว์ นั่นก็คือ “ควาย” นำมาเป็นแบบเปรียบอันเป็นถ้อยคำตำหนิในวิถีวัฒนธรรมไทยที่คนส่วนใหญ่เข้าใจได้โดยง่าย กล่าวคือ ควายในบริบทของการบริภาษหมายถึงคนโง่ ความซื่อ ไร้สมอง ในขณะที่คำว่า

“หมาหวงก้าง” เป็นสำนวนหมายถึงคนที่หวงของที่ตนไม่มีสิทธิ์ คนที่กันท่าคนอื่นในสิ่งที่ตนใช้ประโยชน์ไม่ได้ โดยปรากฏคำเชื่อมที่แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบคือ คำว่า “เป็น” และมีแบบเปรียบเทียบคือ คำว่า “ควาย” และ “หมา” ฉะนั้นถ้อยคำบริภาษจึงปรากฏใช้เพื่อแสดงถึงการตำหนิ คำว่ามีข้อสังเกตว่า กลวิธีการบริภาษโดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบกับควายเพื่อสื่อความหมายถึงความโง่ ยังปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานในรูปแบบอื่นด้วย เช่น เพลงรั้ง ดั่งเนื้อความว่า “... เบิงตาเดียวกะฮู้ ว่าอายบ่คือเก่า น้องกินข้าวบ่ได้กินหญ้า...” แสดงให้เห็นนัยความหมายของการใช้คำว่า “ควาย” ในการกล่าวคำบริภาษเช่นกัน ลักษณะนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาในการบริภาษโดยอ้อมได้ การแสดงการบริภาษดังกล่าวนี้ยังเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำตำหนิหรือคำตำหนิที่หยาบคาย เนื่องจากเนื้อหาของเพลงเป็นการนำเสนอให้เห็นว่าผู้แต่งเพลงได้เลือกใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความซึ่งเป็นการบริภาษโดยอ้อมเพราะอาศัยการตีความจากรูปภาษาที่ไม่ได้สื่อความโดยตรง

ตัวอย่างที่ 5

- *กะเข้าใจอาย กะฮู้โตดี ตัวอายนี้คือจิงหมาหัวเน่า เน่าเบ็ดความหมาย เบ็ดประโยชน์ให้เจ้า คือซี้เถ่าที่เจ้าเขี่ยถิ่มไป ฮักเจ้าเบ็ดหัวใจ บ่มีความหมายกับเจ้าบ่นาง ถิ่มอายคือไข่ฮ้างฮ้าง*

(เพลงไข่เน่า ขับร้องโดย เต๋ย อภิวัฒน์)

จากตัวอย่างที่ 5 มีการใช้คำว่า “หมาหัวเน่า” “ซี้เถ่า” และ “ไข่ฮ้างฮ้าง” มาเป็นแบบเปรียบเทียบเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบคนรักที่หมดค่าไร้ความหมายโดยเปรียบว่า “อาย” (ชายคนรักเก่า) คือเมื่อถูกหญิงสาวหักอกทำให้พ่ายรักไปแล้วจึงเหมือนกับสิ่งของที่ไร้ค่าไร้ราคาไม่มีความหมายใดๆ เปรียบเหมือนกับ “หมาหัวเน่า” ซึ่งเป็น

สำนวนไทย หมายถึงคนที่เป็นที่รังเกียจของกลุ่มคนที่ไม่มีความดีใครคอยด้วย คนไร้ประโยชน์ไร้คุณค่า ส่วนการเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า “ขี้เถ้า” ซึ่งหมายถึงสิ่งของไร้ค่าไร้ประโยชน์เช่นกัน ในทำนองเดียวกับการเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า “ไขฮ้างฮ้าง” (ไขที่แม่ไก่ไม่ฟักแล้วถูกทิ้งไว้ในรัง) ซึ่งหมายถึงสิ่งของไร้ค่าไร้ความหมาย ไม่มีประโยชน์ด้วย ฉะนั้นการที่ผู้ฟังเพลงสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้ร้องต้องการสื่อได้ ผู้ฟังจะต้องอาศัยการตีความอุปลักษณ์เหล่านี้ด้วย

เนื่องจากอุปลักษณ์เป็นการสื่อความหมายที่ไม่ตรงตามรูปภาษาและมีความกำกวม ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์เพื่อตำหนิหรือบริภาษ นอกจากจะช่วยให้ความหมายนั้นกำกวมไม่ชัดเจนจนผู้ฟังไม่แน่ใจว่าเป็นการตำหนิหรือตำหนิหรือไม่ อุปลักษณ์ก็ยังช่วยให้การตำหนิหรือการบริภาษนั้นฟังดูรุนแรงน้อยลงด้วย ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2005) ชี้ให้เห็นว่าอุปลักษณ์นั้นเป็นเครื่องมือทางภาษาที่สามารถโน้มน้าวใจผู้ฟัง คุณสมบัตินี้ของอุปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลและอารมณ์นั้นทำให้เมื่อใช้อุปลักษณ์จะเกิดการประสานกันระหว่างความคิดกับอารมณ์ส่งผลทำให้อุปลักษณ์มีพลังโน้มน้าวใจ เหตุนี้อุปลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ไปสู่ผู้ฟังได้อย่างน่าสนใจ

3. การใช้แนวเทียบ

“แนวเทียบ” เป็นคำศัพท์บัญญัติขึ้นมาใช้แทนคำว่า analogy ในภาษาอังกฤษ ในทางภาษาศาสตร์ลักษณะของแนวเทียบ คือ การสร้างรูปแบบทางภาษารูปแบบหนึ่งขึ้นมาโดยอ้างอิงจากรูปแบบที่มีอยู่แล้ว แนวเทียบนี้ใช้ได้ทั้งในแง่ของการเทียบเสียงและเทียบรูปแบบเพื่อสร้างคำทั้งนี้ในทฤษฎี ประสานนาม (2548, หน้า 185) ได้กล่าวให้เห็นว่า “การสร้างคำโดยอาศัยแนวเทียบ เป็นกลวิธีทางภาษาที่สร้างคำใหม่ขึ้นมาจากคำที่ผู้อ่านคุ้นเคยเป็นอย่างดีโดยบิดพลิบบางส่วนของคำ อาจเป็นพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์”

แนวเทียบมักใช้เพื่อให้เหตุผลในการโต้เถียงหรือโต้แย้ง เป็นวิธีการที่ใช้ในการอธิบายหรือพรรณนา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, หน้า 22) ดังนั้นการสร้างคำโดยอาศัยแนวเทียบจึงเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อสร้างถ้อยคำขึ้นใช้ในภาษาโดยนำคำที่มีใช้อยู่แล้วมาเป็นแนวเทียบ จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีทางภาษาโดยการใช้แนวเทียบที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

- *อนาคตของน้อง ต่อไปเป็นครูเป็นหมอ
อนาคตของอ้ายนี่น้อง บโรดตบกะโรคมะเร็งนี้สะ
ความฝันเจ้าไปไกล ความฝันอ้ายอยู่กับซุ่มซึ้นยา
สองเขาต่างกันว่า นางฟ้ากับบักซึ้นยา 2019*

(เพลงซึ้นยา 2019 ขับร้องโดย เต๊ะ ตระกูลตอ)

ตัวอย่างที่ 6 เป็นเนื้อหาบางส่วนที่มาจากบทเพลงซึ้นยา 2019 ขับร้องโดยเต๊ะ ตระกูลตอ บทเพลงนี้กล่าวถึงชายหนุ่มที่ได้คบกับหญิงสาว แต่ทว่าทั้งสองคนมีความแตกต่างกันมาก ผู้หญิงมีฐานะการศึกษาคดี ส่วนผู้ชายเป็นคนเหลวไหล ประพฤติตนไปในทางที่ไม่ดี เป็นคนขี้เหล้าเมายา จึงได้เปรียบตนเองกับหญิงสาวที่เป็นที่รักกว่า “สองเขาต่างกันว่า...นางฟ้ากับบักซึ้นยา 2019” เป็นคำที่ผู้บริภาษสร้างขึ้นเพื่อกล่าวตำหนิหรือประชดประชันตนเองโดยอาศัยสำนวนที่เป็นที่รู้จักกันดี นั่นคือ “นางฟ้ากับหมาวัด” หรือสำนวนที่ว่า “ดอกฟ้ากับหมาวัด” คือคนที่มีความแตกต่างกันทั้งรูปร่างหน้าตา ชนชั้น และสถานภาพ นำมาเป็นแนวเทียบ ความไม่เข้ากันที่เป็นการนำเอาคำว่า “บักซึ้นยา 2019” เข้ามา ซึ่งปกติคนส่วนใหญ่จะคุ้นชินกับคำว่า นางฟ้ากับหมาวัดเท่านั้นกับคำที่ผู้บริภาษได้สร้างขึ้นใหม่โดยใช้กลวิธีการใช้แนวเทียบ แสดงนัยเสียดสีประชดประชันว่าตนเองนั้นไม่เหมาะสมคู่ควรกับหญิงสาวคนรักแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 7

- ฟ.แฟน บ่แม่น ค.ควาย หยุตทำร้าย
หัวใจน้องสา โยนถีมให้หมาสาเต้อ้ายจำ ใจน้อง
ดวงนี้ น้องมันเป็นคนบ่ดี บ่ดีที่ฮักอ้ายหลาย ไป
กับเขาสา อ้ายฮักเขาสลิมสิตาย ปล่อยน้องคือจ้ง
บั้งไฟ จุดแล้วสิไปสิตกกะสง่า

(เพลงโยนใจให้หมากิน
ขับร้องโดย ต๊กแตน ชลดา)

จากตัวอย่างที่ 7 เป็นเนื้อเพลงบางส่วนที่คัดมาจากบทเพลงชื่อโยนใจให้หมากิน ขับร้องโดยต๊กแตน ชลดา ส่วนที่เน้นให้เห็นคือคำว่า “ฟ.แฟน ไม่ใช่ ค.ควาย” เป็นการใช้คำว่า “ฟ.แฟน” ซึ่งเป็นบทท่อนพยานุชนะไทยที่รู้จักกันมาเป็นแนวเทียบเพื่อสร้างคำใหม่ขึ้นมา นั่นคือ “ฟ.แฟน” ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในบทท่อนตัวพยานุชนะไทย ฟ.แฟนหรือแฟนที่เป็นคนรักในที่นี้กลายเป็นคนที่ถูกร้ายจิตใจ เป็นผู้ถูกกระทำจากชายคนรัก อันเป็นการสื่อให้เห็นว่า ฟ.แฟน เป็นคนที่มีจิตใจไม่ใช่สัตว์หรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นการสร้างคำขึ้นมาเพื่อใช้ตำหนิผู้ชาย อนึ่งยังมีการสร้างคำเชิงเปรียบเทียบเพื่อใช้เป็นแนวเทียบขึ้นมาด้วย นั่นก็คือ “ปล่อยน้องคือจ้งบั้งไฟ” ซึ่งบั้งไฟนี้เป็นประเพณีในวัฒนธรรมอีสาน เป็นดอกไม้ไฟขนาดใหญ่ ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ บรรจุดินปืน มีหางยาวใช้จุดในงานบุญบั้งไฟบูชาพญาแถนเพื่อขอฟ้าขอฝน อันเป็นกิจกรรมเชิงประเพณีที่เป็นสิริมงคลเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนบ้านเมือง แต่การสื่อความหมายของคำว่า “บั้งไฟ” ในสำนวนนี้ หมายถึงผู้หญิงที่ถูกทิ้งเสมือนเป็นบั้งไฟที่ถูกจุดทิ้งแบบไร้ความหมาย ไม่มีค่าแต่อย่างใด อันเป็นการนำเอาอุปมาอุปไมยที่เด่นชัดในวิถีวัฒนธรรมอีสานมาใช้สื่อความหมาย นั่นคือบั้งไฟ เช่นนี้จึงสื่อให้เห็นว่าบั้งไฟในความเปรียบนี้เป็นสิ่งที่ไร้ค่า ซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน

โดยสิ้นเชิงกับความหมายในทางวัฒนธรรม คำที่สร้างโดยอาศัยแนวเทียบเช่นนี้จึงมุ่งที่จะตำหนิและเสียดสีผู้ชายที่ทอดทิ้งและชอบทำร้ายจิตใจผู้หญิงคนรักนั่นเอง

4. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน

ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) ในงานวิจัยนี้ หมายถึงการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงข้ามกับความคิดของผู้พูด เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายแตกต่างไปจากความหมายของคำที่ใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ ตำหนิตำท้อ มักใช้เพื่อแสดงอารมณ์ขันหรืออารมณ์โกรธ (Gillard, 2003, หน้า 664) ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย พบว่าส่วนใหญ่เนื้อเพลงจะนำเสนอให้เห็นการใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อเป็นการตำหนิหรือแสดงอารมณ์เชิงลบดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

- มีแสงโลดสู ส่วนกุสืออยู่ผู้เดียว จากนี้
บ่มีหยิ่งเกี้ยว ลืออยู่ผู้เดียว บ่เกี่ยวกับไผ

(เพลงมีแสงโลดสู ขับร้องโดย อาม ชุตติมา)

จากตัวอย่างที่ 8 พบเนื้อหาของบทเพลงที่สื่อให้เห็นถึงถ้อยคำนัยผกผันที่มีลักษณะเป็นการแสลงแนะนำที่ว่า “มีแสงโลดสู กุสืออยู่ผู้เดียว บ่เกี่ยวกับไผ” จะเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวจัดอยู่ในรูปการอนุญาต เพราะมีเนื้อความที่สื่อให้เห็นว่าการอนุญาตจากคำว่า “มีแสงโลดสู” (มีความสุขกันได้เลย) จะเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวจัดอยู่ในรูปวิจนกรรมการอนุญาต เพราะดูเหมือนจะให้ความยินยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นั่นคือ การไปคบคนใหม่ แต่ทว่าเป้าประสงค์ของผู้พูดไม่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งไปมีคนใหม่ตามคำอนุญาตของตนจริงๆ แต่เป็นการสื่อความหมายในเชิงการประชดประชันด้วยความรู้สึกน้อยใจเพียงเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 9

- อย่างไม่ค่อยๆ ชีวิตช่วงหนึ่งมันก็เคยสวย
แม้สุดท้ายมันจะเหงาช่วยก็ช่างมันก็ช่างมัน อย่าง
น้อยๆ ก็มีช่วงหนึ่งที่รักแต่ฉัน แม้สุดท้ายจะออก
सानดาน นอกใจกันก็ช่างเธอ ไม่มีความจำเป็น
ใดๆ ที่ต้องลืม ฉันจะจำเธอเอาไว้เสมอ คนที่พา
ขึ้นสวรรค์ และพานรกมาให้เจอ คนอย่างเธอ คือ
โคตรเลวในดวงใจ

(เพลงโคตรเลวในดวงใจ
ขับร้องโดย ต๊กแตน ชลดา)

จากตัวอย่างที่ 9 พบว่ามีการใช้ถ้อยคำ
นัยผกผันที่เป็นการบริภาษ อันเป็นการแสดง
ความรู้สึกนึกคิด (expressive) คือถ้อยคำที่ผู้พูดใช้
แสดงเพื่อสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกหรือสภาวะทาง
จิตใจของตนเอง แต่ว่าการกล่าวถ้อยคำเหล่านี้สื่อ
ให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้มีความรู้สึกเช่นนั้นจริง แสดง
ว่าผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อต้องการ
ตำหนิ การใช้ถ้อยคำนัยผกผันปรากฏตั้งแต่ชื่อ
บทเพลง “โคตรเลวในดวงใจ” ทั้งนี้หากพิจารณา
ตามรูปภาษาจะเห็นว่ามิเนื้อความที่สื่อถึงการมี
คุณค่าและความรักความผูกพันอยู่ด้วย การใช้
ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามกัน คือ “โคตร
เลว” กับคำว่า “ในดวงใจ” ซึ่งหากพิจารณาใน
บริบทที่มีการใช้ในสังคมไทย คำว่า “ดวงใจ” เรา
มักคุ้นชินกับความหมายในเชิงบวก หมายถึง
ผู้เป็นที่รัก เช่นมีประโยคว่า “ลูกคือดวงใจของพ่อ
แม่” หรือ “สุดที่รักในดวงใจ” เป็นต้น

อนึ่งยังมีการใช้ถ้อยคำแบบกล่าวเกินจริง
เพื่อแสดงการบริภาษด้วย นั่นคือ “พาขึ้นสวรรค์
และพานรกมาให้เจอ” ดังนั้นในบทเพลงหนึ่งๆ
ผู้แต่งเพลงจึงมีกลวิธีที่หลากหลายเพื่อเน้นย้ำ
ให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามอารมณ์
ความรู้สึกของผู้พูดไม่ได้ชื่นชมหรือแสดงความ
รักอย่างบริสุทธิ์ใจทั้งหมด แต่สื่อความรู้สึกน้อยใจ

เสียใจเป็นสภาวะทางจิตใจด้านลบ และก็มีน้ำเสียง
ประชดประชันผู้ชายที่เป็นที่รักว่า เป็นคนเลว เป็น
เจ้าชู้ เป็นคนที่มีพฤติกรรมนอกใจอยู่เสมอ ซึ่งตรง
กับสำนวนไทยที่ว่า “ทั้งรักทั้งเกลียด” นั่นเอง

5. การใช้คำถามวาทศิลป์

คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical question)
คือคำถามที่ไม่คาดหวังคำตอบจากผู้ฟัง เป็น
ประโยคที่มีโครงสร้างของประโยคคำถามแต่มี
ความหมายเป็นประโยคบอกเล่า โดยอาจใช้เพื่อ
ให้ผู้ฟังคล้อยตามความเห็นของตน แนะนำ หรือ
เพื่อขอร้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, หน้า 387)
และในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยหมายถึงคำถามที่ไม่
ต้องการคำตอบ แต่เว้นที่ว่างให้ผู้รับสารได้คิด
หาคำตอบเอง และผู้ส่งสารก็คาดหวังให้ผู้รับสาร
คิดตอบให้ได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ
ของผู้ส่งสารด้วยเช่นกัน (Fowler, 1999, หน้า 40)
จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย
พบว่ามีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในหลากหลาย
ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10

- เทพบุตรใจหมามีคำว่าพอ เอ็ดเวรเอ็ด
กรรมหยิ่งหนอ? ส่างเกิดมาพ้อคนหลายใจ

(เพลงเทพบุตรใจหมา ขับร้องโดย ฐา ชนิษ)

จากตัวอย่างที่ 10 เป็นการใช้คำถามที่ไม่
ต้องการคำตอบเพื่อตัดพ้อต่อว่าตนเองว่า ทำเวร
ทำกรรมอะไรจึงได้มาพบเจอกับผู้ชายคนนี้ ดังนั้น
จึงมีการใช้คำว่า “หยิ่งหนอ” (อะไรหรือ) ทั้งนี้
ไม่ต้องการคำตอบ แต่ได้ชี้แนะให้คนฟังเข้าใจว่า
การได้พบเจอกับผู้ชายหลายใจถือเป็น
เวรกรรม

ตัวอย่างที่ 11

- บ่มีนตาสั้นดี? บ่มีนตาสั้นบ่? โอ้ยละน้อ
อ้ายอย่ามาถามเข่าซี้ แล่นนำเขาแล้ว แต่อ้ายยัง

กลับมาอย่ายี่ สีส่อหาคะแตกดี? ป่มีนตาสันติ?

(เพลงป่มีนตาติ ขับร้องโดย กิ๊ก รุ่งนภา)

จากตัวอย่างที่ 11 เป็นรูปประโยคคำถามเชิงตำหนิ เนื่องจากมีการตำหนิถึงชายที่เป็นคนรักว่า ไม่พินิจพิจารณาดูให้ดีหรืออย่างไร และแสดงเจตนาเชิงตำหนิว่า “ไม่ลืมหาคูหรืออย่างไร” และ “จะมาพูดมาถามอีกทำไม” ในเมื่อเลิกรักกันไปแล้ว ซึ่งการตั้งชื่อเพลงว่า “ป่มีนตาติ?...” ก็เป็นการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์อันเป็นกลวิธีทางภาษาในการตำหนิตำหนุบุคคลที่ทำให้ผู้ส่งสารต้องผิดหวัง ตัวอย่างเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นภาพหรือความคิดที่ได้จากกลวิธีทางภาษานี้มีหลากหลายลักษณะ แต่ภาพทั้งหมดล้วนสื่อความหมายในเชิงลบให้แก่ผู้ที่ถูกกล่าวถึง เป็นการใช้คำถามวาทศิลป์เพื่อเน้นย้ำภาพลักษณ์ของผู้ถูกกระทำคือ ถูกทิ้ง หรือถูกบอกเลิกรา ซึ่งสื่อให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกเพื่อให้ผู้ฟังบทเพลงได้รับรู้และเข้าใจชัดเจนมองเห็นภาพมากยิ่งขึ้น

6. การใช้ทำเนียบภาษา

ทำเนียบภาษา หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า register หมายถึงภาษาแบบหนึ่งที่ต่างจากภาษาแบบอื่นของภาษาเดียวกันตามบริบทของการใช้ภาษา ต่างกันตามแวดวงอาชีพ เช่น ภาษาช่างตัดเสื้อ ภาษาแพทย์ ภาษากฎหมาย ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาโฆษณา ภาษาธุรกิจ ต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เช่น ภาษาที่ใช้เพื่อทักทาย เพื่อขอร้อง เพื่อขอบคุณ ต่างกันตามสถานการณ์ เช่น ภาษาเป็นทางการ และภาษาไม่เป็นทางการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, หน้า 379) ดังนั้นการใช้ทำเนียบภาษามาเป็นเครื่องมือในการสร้างกลวิธีทางภาษาในที่นี้ จึงสื่อให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่ต่างกันตามหน้าที่ สถานการณ์ วัตถุประสงค์ และแวดวงอาชีพด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย พบว่ามีการใช้

กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษโดยการเล่นกับทำเนียบภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12

- ภูมิใจหลายชั้นบ่ ที่มาล่อให้คนอีกได้
พอเขาอีกก็ถิมให้เสียใจ คั่นบ่แม่หนีสัยคือสิเป็น
สันดาน

(เพลงซี้ค่านเจ็บ ขับร้องโดย ลำเพลิน วงศกร)

จากตัวอย่างที่ 12 เป็นเนื้อเพลงบางส่วนของเพลงลูกทุ่งชื่อเพลง “ซี้ค่านเจ็บ” ขับร้องโดยลำเพลิน วงศกร เนื้อหากล่าวถึงหญิงสาวที่ได้มาหลอกให้ชายหนุ่มหลงรัก ทั้งนี้หญิงสาวมีพฤติกรรมชอบคบชายหนุ่มหลายคนในเวลาเดียวกัน ทำให้ชายหนุ่มคนนี้เสียใจจึงได้ตัดพ้อต่อว่าหญิงสาวดังกล่าว ทั้งนี้ทำเนียบภาษาที่มีปรากฏในเพลงนี้ คือ ภาษาตามสถานการณ์ในรูปแบบไม่เป็นทางการ จากตัวอย่างผู้บริภาษได้เลือกใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการมาใช้ตำหนิหรือตำหนิหญิงสาวผ่านคำว่า “สันดาน” ซึ่งในบริบทภาษาถิ่นอีสานนี้หมายถึงคนที่มีอุปนิสัยเลวหรือมีพฤติกรรมไปในทางไม่ดี เช่น ถ้อยคำเชิงบริภาษในวัฒนธรรมอีสานนั้นจะมีการใช้คำว่า บักสันดาน, อีสันดาน, สันดานหมา, สันดานชั่ว, สันดานแท้งๆ หรือสามารถใช้คำว่า สันดาน เพียงคำเดียวโดดๆ ก็สามารถสื่อความหมายในทางลบได้เช่นกัน

ตัวอย่างที่ 13

- มาเย้อ...ขวัญเอ้ย ให้เจ้าเป็นคู่ครองอยู่
ดอกผีป่าช้า ให้เจ้าเป็นผีบ้ามีแต่แนวปวง งามไปไส
มาไสมีแต่คนท้วง อย่าได้มีความสุขคือจั่งอ้าย...
สาธุ สาธุ สาธุ ตายแน่แห่ม โอ้ย...

(เพลงอ้ายมันคนชั่ว,
ขับร้องโดย มอส คำหมากบิน)

จากตัวอย่างที่ 13 เป็นเนื้อเพลงบางส่วน จากบทเพลงชื่อ “อ้ายมันคนชั่ว” ขับร้องโดยศิลปิน มอส คำหมากบิณ เนื้อความกล่าวถึงผู้ชายที่ผิดหวังในความรัก กล่าวคือ หญิงคนรักได้ไปแต่งงานกับชายอื่น และมีผู้บริภาษเป็นผู้เข้าร่วมพิธีกรรมการแต่งงานตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน โดยผู้บริภาษนั้นได้ทำหน้าที่เป็นหมอสู่ขวัญหรือเรียกขวัญในงานแต่งงานนี้ ซึ่งตามปกติบทสวดขวัญงานแต่งงานจะเป็นพิธีมงคลและจะกล่าวเรียกขวัญให้คู่บ่าวสาวพบเจอแต่สิ่งที่ดีงาม ครองรักครองเรือนกัน ฉะนั้นถ้อยคำภาษาจึงเป็นการอัญเชิญเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาร่วมเป็นสักขีพยาน และคำขอให้คู่รักประสบแต่ความสุขความเจริญ แต่ทว่าในเนื้อหาของเพลงนี้มีการใช้ทำเนียบทางภาษา คือ ภาษาของหมอสู่ขวัญหรือพรหมณ์เรียกขวัญมาใช้ในการบริภาษซึ่งมีลักษณะของการสาปแช่งผู้ถูกบริภาษ นั่นคือ หญิงสาวคนรักที่หลอกหลวงทำให้หลง คำว่า “มาเย้อ ขวัญเอ๊ย...” หรือคำว่า “สาธุ สาธุ สาธุ ตายแน่แหลม...” การเล่นกับทำเนียบภาษาในบทเพลงนี้เป็นการนำภาษาที่ใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาความเชื่อมาใช้ในบริบทที่เป็นการบริภาษ คำว่า “มาเย้อ..ขวัญเอ๊ย” เป็นคำอัญเชิญเทพยดาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้นำเอาขวัญมาสู่บุคคลนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิต และคำว่า “สาธุ สาธุ สาธุ” 3 ครั้งนี้หมายถึงคำอาราธนาพระรัตนตรัย เป็นถ้อยคำสรรเสริญในคติทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้การเล่นกับทำเนียบภาษาในบทเพลงนี้มีความมุ่งหมายที่จะตำหนิตำท้อผู้ถูกบริภาษที่หลอกหลวงให้หลงรัก และการเข้าสู่พิธีบายศรีสู่ขวัญบ่าวสาวในครั้งนี้จึงราวกับเป็นการเข้าสู่โลกของความเชื่อและศาสนา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา เพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย ผู้วิจัยพบว่า การบริภาษหรือการกล่าวตำหนิ

และการตำว่าเป็นคำหรือวลีที่เป็นการใช้ภาษาอย่างไม่เป็นทางการและมักเป็นแบบไม่สุภาพ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟัง ทั้งนี้ในมิติหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมคือ ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนวัฒนธรรม กล่าวคือเราอาจทราบระบบความนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนวิถีดำเนินชีวิตของกลุ่มชนได้จากภาษาที่กลุ่มชนนั้นใช้ โดยอาจสะท้อนให้เห็นได้ในหลายรูปแบบของการใช้ภาษา ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมการใช้ภาษาของกลุ่มชนต่างๆ บางครั้งจึงมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม เพราะเป็นสิ่งสะท้อนให้วิถีวัฒนธรรมของผู้พูด การใช้ภาษากับวัฒนธรรมจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้และมีความสัมพันธ์ทางความหมายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำเรียกญาติ คำเรียกสี การใช้คำสรรพนามหรือคำเรียกขาน รวมถึงคำต้องห้ามและถ้อยคำบริภาษ ภาษาจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการผูกมิตรหรือตำหนิ อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าภาษามีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ในสังคมในการร่วมเสนอความคิดเห็น การแสดงอารมณ์ระหว่างมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานของการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในบริบทนั้นๆ อันประกอบด้วย 1) การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นการแสดงการสื่อสารภาวะอารมณ์ภายในถูกแสดงออกมาด้วยภาษา 2) การคิด มนุษย์เราเป็นนักคิดที่คิดด้วยการมองและคิดด้วยการพูด ด้วยระบบการสื่อสารภายในตนเองขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำ การคิดด้วยการพูดมีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากหน้าที่ของภาษาถือเป็นเครื่องมือในการคิด และพูดความคิดออกมาเสมือนเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาและการคิด

และ 3) การมีปฏิสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์เป็นหน้าที่อีกอย่างหนึ่งในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังกรณีการทักทาย หรือการกล่าวบริภาษ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าว นำมาศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเกี่ยวกับการบริภาษที่เชื่อมโยงกับประเด็นสังคมวัฒนธรรมในครั้งนี้

เพลงเป็นศิลปะเพื่อการสื่อสารประเภทหนึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความเก่าแก่ควบคู่กับความเป็นมาของมนุษย์ และยังทำหน้าที่ในการสื่อสารสัญลักษณ์บางอย่างผ่านถ้อยคำร้องซึ่งเป็นสัญลักษณ์เชิงภาษา หรือ วจนภาษา (verbal) จะเห็นได้ว่าเพลงเป็นสารที่มีพลังอำนาจอยู่ในตัว เป็นสารที่สามารถบรรจุความคิดของบุคคลในสังคม และความรู้สึกไปสู่ผู้ฟังได้โดยตรง ทั้งยังเป็นสื่อที่มีเสรีภาพในการนำเสนอความคิดอันหลากหลาย อาทิ เหตุการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความรัก ตลอดจนเรื่องเพศ เป็นต้น นอกจากนี้เพลงยังเป็นช่องทางหนึ่งในการระบายอารมณ์โกรธ ความไม่พอใจ การแสดงออกถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ รวมถึงความผิดหวังจากความรักผ่านถ้อยคำที่ถูกมองว่าเป็นถ้อยคำที่รุนแรง แต่ทว่าในวิถีวัฒนธรรมกลับพบว่าเนื้อเพลงที่มีถ้อยคำบริภาษปรากฏร่วมอยู่ด้วย เพราะถือเป็นสีสันและอัตลักษณ์ของบทเพลง ลูกทุ่งที่มุ่งเน้นสื่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดให้แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ดังกรณีบทเพลงในปัจจุบันที่เริ่มมีการใช้ถ้อยคำเชิงบริภาษปรากฏเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งสื่อให้เห็นว่าถ้อยคำบริภาษในบทเพลงนี้สามารถเป็นเครื่องระบายความคับข้องใจให้แก่ผู้ฟังได้อีกประการหนึ่ง

การศึกษาในครั้งนี้ พบว่ากลวิธีการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยผ่านการใช้ภาษาซึ่งเป็นกลวิธีที่โดดเด่น ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้คำศัพท์ ได้แก่ การสร้างสำนวน การตั้งชื่อ

เพลง การใช้คำหยาบ การใช้คำสองแง่สองง่าม ทั้งนี้การใช้คำศัพท์เชิงบริภาษเหล่านี้ถือเป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญในบทเพลงลูกทุ่งอีสานเพื่อใช้ในการสร้างสีสันและสื่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์รัก โกรธ เกลียด หรือเศร้า ซึ่งล้วนสื่อให้ผู้ฟังบทเพลงมีอารมณ์คล้อยตามได้ ส่วนการใช้อุปมาอุปไมย พบว่ามีการใช้ความเปรียบหลากหลายลักษณะที่สามารถสื่อให้เห็นความคิดทางวัฒนธรรมอีสานได้ กล่าวคือ ผู้แต่งบทเพลงมักนิยมสร้างถ้อยคำภาษาเชิงเปรียบโดยอาศัยเรื่องราวในปริบทของชุมชนท้องถิ่นนำมาเปรียบเทียบ เช่น หมา ชี้เถา ไข่อ้างอิง ไม้ลำปอ ข้าวเหนียว หรือเหล่าสาโท เป็นต้น ในขณะที่กลวิธีการใช้แนวเทียบก็มีลักษณะเช่นกัน กล่าวคือ มีการสร้างถ้อยคำโดยนำแนวคิดใหม่ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมปัจจุบันและเป็นถ้อยคำที่ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่รับรู้ นำมาสร้างเป็นถ้อยคำโดยใช้แนวเทียบทางภาษาด้วย เช่น สุขสันต์วันโสด โรคซึมเศร้า ฟ.แฟน เริ่มต้นเจ้าชายลงท้ายเจ้าชู้ เป็นต้น ส่วนการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายแตกต่างไปจากความหมายของคำที่ใช้กัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้ถูกบริภาษ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ คือ คำถามที่ไม่คาดหวังคำตอบจากผู้ฟัง การใช้ภาษาในกลุ่มนี้มักกล่าวถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้ถูกบริภาษ เช่น เอ็ดเวิร์ดเอ็ดดรัมมหยั่งน้อ บ่มีนตาติ ลีจืดติ เป็นบ้าติ ส่วนการใช้แนวเทียบทางภาษาก็ถือเป็นกลวิธีที่ได้รับความนิยมนำมาสร้างเป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การสร้างถ้อยคำโดยอาศัยแนวเทียบเป็นกลวิธีทางภาษาที่สร้างคำใหม่ขึ้นมาจากคำที่ผู้อ่านคุ้นเคยเป็นอย่างดีโดยปรับเปลี่ยนบางส่วนของคำบ้าง หรือความหมายบ้าง และสุดท้ายกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการเล่นกับทำเนียบภาษา เป็นการสร้าง

ภาษาแบบหนึ่งที่ต่างจากภาษาแบบอื่นของภาษาเดียวกันตามบริบทของการใช้ภาษาที่ต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถของผู้แต่งเนื้อเพลงในการดัดแปลงภาษาเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้อย่างน่าสนใจ ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการบริภาษในเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยได้ทำหน้าที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกเพื่อขับเคลื่อนการสื่อสารของบทเพลงให้เป็นไปอย่างมีสมบูรณ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดจากงานวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำการบริภาษแบบต่างๆ ที่สื่อผ่านอยู่ในสื่ออื่น 2) ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพลงลูกทุ่งท้องถิ่นอื่นๆ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวด้านกลวิธีทางภาษานำมาใช้ในการศึกษาตีความให้เกิดความลุ่มลึกยิ่งขึ้น และ 3) สามารถใช้เป็นแนวทางหรือวิธีวิทยาการศึกษาข้อมูลทางภาษาศาสตร์

ภาษาไทยและข้อมูลภาษาไทยในสื่ออื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดจากงานวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำการบริภาษแบบต่างๆ ที่สื่อผ่านอยู่ในสื่ออื่น 2) ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพลงลูกทุ่งท้องถิ่นอื่นๆ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวด้านกลวิธีทางภาษานำมาใช้ในการศึกษาตีความให้เกิดความลุ่มลึกยิ่งขึ้น และ 3) สามารถใช้เป็นแนวทางหรือวิธีวิทยาการศึกษาข้อมูลทางภาษาศาสตร์ภาษาไทยและข้อมูลภาษาไทยในสื่ออื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2549). *มองคัทลียาจะจำจากมุมนักภาษา: เนื้อหาและกลวิธี*. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธนัย ประสานนาม. (2548). *เรื่องสั้นแนวเสียดสีของไทยระหว่าง พ.ศ. 2535-2545: การศึกษาแนวคิดและกลวิธี* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- บุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล และนภาพร พิมพัวร์เมธากุล. (2545). *พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว้าอีสาน)*. คลังนานาธรรม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิสันต์ สุขวิสุทธิ. (2547). *วรรณกรรมการบริภาษในภาษาไทย* [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- Charteris-Black, J. (2005). *Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor*. Palgrave Macmillan.
- Fowler, R. (1999). *A dictionary of modern critical terms*. Routledge.
- Gillard, P. (2003). *Cambridge advanced learner's dictionary*. Cambridge University Press.
- Kovecses. (2005). *Metaphor in culture: Universality and variation*. Cambridge University Press.
- Van Dijk. (2008). *Discourse as social interaction: Discourse studies*. Sage Publication.

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี

Cultural Tourism Promotion with Local Wisdom and Cultural Capital of Thai Phuan Community at Thanon Yai, Lop Buri Province

กุลชลี พวงเพ็ชร¹, ชาวลิต ศุภศักดิ์ธำรง²

Kulchalee Puangpejara¹, Chavalit Supasaktamrong²

Received: 24 January 2022

Revised: 31 March 2022

Accepted: 26 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี และ 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานและนักวิชาการ ผู้นำชุมชนจำนวน และประชาชนชาวตำบลถนนใหญ่ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การค้นคว้าจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีชุมชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เรื่องทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่าชาวไทยพวนถนนใหญ่มีเอกลักษณ์ในการดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีภาษาพูดของตนเอง ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไว้เคารพบูชา คือ วัดศาลตา ศาลยาย มีประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเอง นอกจากนี้ตำบลถนนใหญ่ยังมีจุดเด่น คือ การมีผืนดินที่สามารถผลิตเป็นดินสอพองคุณภาพดี อย่างไรก็ตามวิถีการดำรงชีวิตหลายประการถูกกลืนเข้ากับความเป็นไทย ทายาทไทยพวนขาดความตระหนักไม่ให้ความสำคัญกับประเพณีของชุมชน และยังไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีรูปแบบ ขาดการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ได้แก่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างจริงจังโดยภาครัฐ มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ ทำการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์และสถานที่ กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย กำหนดเส้นทาง การท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาศักยภาพการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ไทยพวน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ทุนทางวัฒนธรรม, จังหวัดลพบุรี

¹ รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: koon511@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: alit2001@hotmail.com

¹ Associate Professor, Business Administration Major, Management Science, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: koon511@hotmail.com

² Business Administration Major, Management Science, Thepsatri Rajabhat University. E-mail: alit2001@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the local wisdom and cultural capital of the Thai Phuan community at Thanon Yai, Lop Buri Province, and 2) propose guidelines to promote participatory cultural tourism in accordance with wisdom and cultural capital of the Thai Phuan community. The informant groups in this study, selected through purposive sampling, were agency executives and academic staff, community leaders and residents in the Thai Phuan community. This included document reviews, in-depth interviews, focus groups, and a community forum. The qualitative data were analyzed by content analysis of the local wisdom and cultural capital of Thai Phuan community at Thanon Yai. The findings showed that residents in Thai Phuan community at Thanon Yai were unique in their traditional way of life, that is, having their own spoken language, and manner of adherence to Buddhism. There are sacred places including temples, grandfather shrines and grandmother shrines. They have their own traditions, cultures and local wisdom. In addition, Thanon Yai Sub-district also has a lime soil that can be used to produce white clay filler. The problems faced by the Thai Phuan community were: lifestyles of Thai Phuan people were being gradually absorbed into the Thai way of life, Thai Phuan descendants lack awareness and they disregard the traditions of the community, there was no good systematic tourism management, lack of public relations and the government's budget was insufficient. With regards to the guidelines for Thai Phuan community at Thanon Yai, it is recommended that a committee responsible for tourism should be established. Government sectors should allocate enough budget for supporting tourism cultural activities, improving museums and places, arranging cultural tourism activities, setting a systematic travel route, improving public relations and developing the potential of local tour guides.

Keywords: Tourism Cultural, Thai Phuan Community, Local Wisdom, Cultural Capital, LopburiProvince

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) การท่องเที่ยวงานประเพณี และศิลปวัฒนธรรม (tradition and art tourism) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism

or village tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและบันเทิง (sport and entertainment tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (cultural health tourism) (บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา, 2549, หน้า 13)

ชาวพวน เดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว ในประเทศไทย ทางภาคอีสานเรียกว่า ไทยพวน แต่ภาคกลางเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า ลาวพวน ชาวพวนได้

กระจายตัวอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงของลาว ในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อลาวได้รวมเป็นอาณาจักรพลเมืองฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงได้ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ชาวพวนได้ถูกกวาดต้อนมาด้วย และมาอยู่ในจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย พิจิตร แพร่ อุดรดิตถ์ สุโขทัย สิงห์บุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และสระบุรี (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี, 2564)

ในจังหวัดลพบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอบ้านหมี่ ในเขตอำเภอเมืองชาวไทยพวนอาศัยอยู่มากในพื้นที่ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากประเทศลาว ครั้งถูกกวาดต้อนในฐานะเชลยศึกจากเมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว การอพยพครั้งสุดท้ายเมื่อเกิดกบฏจีนฮ่อที่หัวเมืองพวน ชาวพวนจึงอพยพเข้ามาอาศัยที่จังหวัดลพบุรีมากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดปราจีนบุรี (สมาร์ท เอส เอ็ม อี, 2564) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอาศัยอยู่ในเขตตำบลถนนใหญ่ มีภาษา ประเพณี ความเชื่อ และการละเล่นต่างๆ เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ประเพณีเดือน 3 บุญกำฟ้า ตรงกับวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นงานบุญพื้นบ้านเพื่อขอพรจากเทวดาให้บันดาลฝนตกต้องตามฤดูกาล ตามความเชื่อที่สอดคล้องกับอาชีพของชาวบ้านที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีพ และประเพณีเส่อกกระจาด หรือประเพณีใส่กระจาด ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา โดยจะจัดในวันเทศน์มหาชาติ ในเทศกาลออกพรรษา ประเพณีแต่งศพคนตาย ประเพณีโกนหัวไฟ เป็นต้น

ตำบลถนนใหญ่มีทั้งหมด 6 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรประมาณ 12,000 คน และเป็นชาวไทยพวนเกือบทุกหมู่บ้าน ยกเว้นหมู่ที่ 1

บ้านหินสองก้อน (อภิชาติ โล่ห์สุวรรณ, 2564) จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ผู้นำชุมชน ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และสมาชิกชุมชนในพื้นที่ศึกษา พบว่า ปัจจุบันชาวไทยพวนในเขตตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีความอ่อนแอในเอกลักษณ์ของตนเองในเกือบทุกด้าน เช่น ด้านภาษา ก็มีการพูดภาษาพวนในชีวิตประจำวันน้อยลง ในด้านประเพณี ความเชื่อ และการละเล่นต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวน ก็มีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังน้อยลง และจากการศึกษาของคณะผู้วิจัยพบว่า องค์ความรู้ด้านวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวน และมีความน่าสนใจเหล่านี้ยังไม่ได้มีการรวบรวมหรือจัดการไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลชลี พวงเพ็ชร์ และคณะ (2554, หน้า 151) กล่าวว่า ปัจจุบันชาวไทยพวนในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีความอ่อนแอในเอกลักษณ์ของตนเองในเกือบทุกด้าน ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นวิถีชีวิตของชาวไทยพวนก็อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของยุคลวัชร ภัคดิจักริวัชร์ และคณะ (2559, หน้า 19) ที่ศึกษาเรื่อง ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนคือการขาดความสนใจจากคนรุ่นใหม่

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ควรมีการอนุรักษ์ไว้ และควรมีการเผยแพร่ประเพณีเหล่านี้ ซึ่งอาจใช้วิธีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากเป็นการสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม

และถ่ายทอดสู่สังคมภายนอก แล้วยังเป็นการสร้างงานและรายได้ให้แก่ชุมชน คณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องศึกษา เกี่ยวกับทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

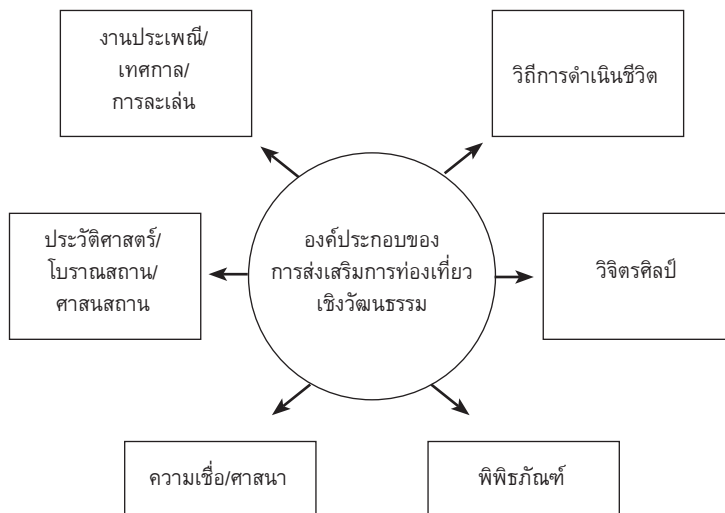
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการจาก

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี

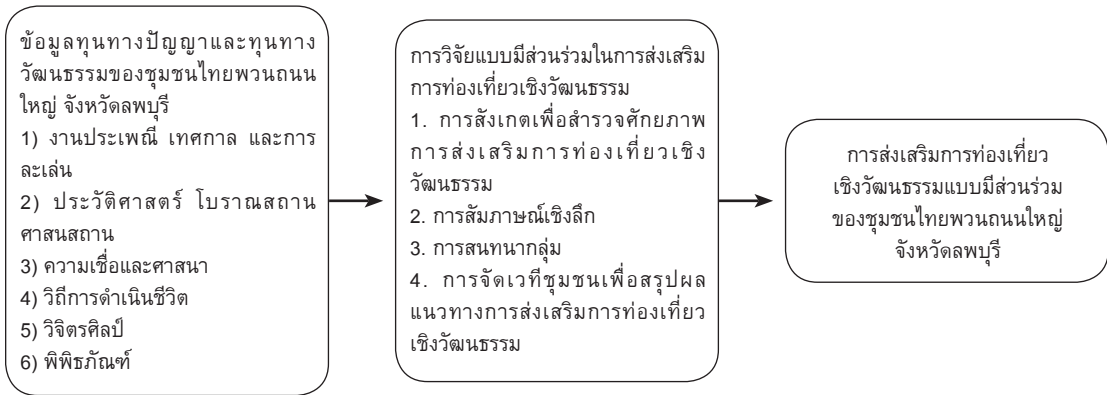
การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีทุนหรือทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ปันฉัตร หมอยาดี และคณะ (2555, หน้า 29-32) ซึ่งกล่าวว่า ทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ของไทยมีอยู่ 6 ประเภท ได้แก่ 1) งานประเพณี เทศกาล และการละเล่น 2) ประวัติศาสตร์โบราณสถาน ศาสนสถาน 3) ความเชื่อและศาสนา 4) วิถีการดำเนินชีวิต 5) วิจิตรศิลป์ และ 6) พิพิธภัณฑสถาน ดังแสดงในภาพประกอบ 1 มาบูรณาการในการวิจัยครั้งนี้

ภาพประกอบ 1 ทฤษฎีองค์ประกอบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ที่มา: ปันฉัตร หมอยาดี และคณะ (2555, หน้า 29-32)

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงานและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 คน 2) ผู้นำชุมชนและนักวิชาการ ในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 13 คน และ 3) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 18 คน ได้แก่ ชาวบ้านจาก 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งจำนวนผู้ให้ข้อมูลเป็นจำนวนที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลอิ่มตัว (saturated data) เพียงพอและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงยุติการเก็บข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ที่เป็นองค์ประกอบของทุนหรือทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรม ได้แก่ 1) งานประเพณี เทศกาล และการละเล่น 2) ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน 3) ความเชื่อและศาสนา 4) วิถีการดำเนินชีวิต 5) วิจิตรศิลป์ และ 6) พิพิธภัณฑ์ จากบุคคลจำนวน 5 คน ได้แก่ 1) กำนันตำบลถนนใหญ่ 1 คน 2) ตัวแทนผู้นำชุมชนจำนวน 2 คน และ 3) ตัวแทนปราชญ์ไทยพวนจำนวน 2 คน

2.2 การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ที่ผ่านการสังเคราะห์แล้วโดยคณะผู้วิจัย มาให้ตัวแทนภาคีที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงานและนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 18 คน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 18 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) มาร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน

2.3 การทำเวทีชุมชน (community forum) เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ที่ผ่านการสังเคราะห์โดยคณะผู้วิจัยแล้ว มาให้ตัวแทนภาคีที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงานและนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 18 คน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 18 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) มาร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์การศึกษาทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 การวิเคราะห์การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มการจัดเวทีชุมชนที่วัดถนนแคและวัดถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในช่วงปีพ.ศ. 2564 ได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี สรุปได้ดังนี้

1. ด้านงานประเพณี เทศกาล และการละเล่น

งานประเพณี และเทศกาลของชาวไทยพวนมีหลากหลายอย่าง บางอย่างก็ใกล้เคียงหรือเหมือนกับชาวไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญผะเหวด เป็นต้น งานประเพณีของชาวพวนถนนใหญ่ที่สำคัญ ได้แก่ งานกำฟ้า ประเพณีการลงช่วง ประเพณีสารทพวน ประเพณีเลี้ยงเจ้า ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีทำบุญรวมญาติ เป็นต้น

ในงานประเพณีมักจะมีการละเล่น เช่น งานกำฟ้า มีการละเล่น ได้แก่ มอญซ่อนผ้า ตีจับนางกวั๊ก นางโด่ง ซี่ม้าพันกัน ปิดตาตีหม้อ เตะแม่เบี้ย วีรีข้าวสาร ลูกช่วง เป็นต้น งานสงกรานต์ มีการละเล่น ได้แก่ รำวงพื้นบ้าน หมู่มเกี่ยวสาว เป็นต้น

2. ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน

ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีโบราณสถานและศาสนสถานที่สำคัญ ดังนี้

1) วัดซาก แหล่งที่ตั้ง หมู่ 1 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี วัดซาก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากตัวเมืองลพบุรีราว 4 กิโลเมตร สภาพภาพของสถานที่ มีโบราณสถาน ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม คือได้มีการค้นพบหลักฐานโบราณวัตถุสมัยลพบุรี เป็นจำนวนหลายแห่ง เช่น ประติมากรรมหินทรายรูปเศียรอสุรี วัดซากไม่ปรากฏประวัติการสร้าง มีเพียงเนินดินและซากฐานเจดีย์ใหญ่ จากการขุดตรวจพบว่ามีโครงสร้างทับซ้อนเป็นลำดับคือ

ฐานล่างเป็นศิลาแลง ชั้นบนก่ออิฐ ชาวบ้านได้สร้างวัดขึ้นใหม่บนซากเนินโบราณสถาน และตั้งชื่อว่า “วัดซาก” หรือวัดหินสองก้อนตามชื่อหมู่บ้าน วัดนี้มีเรื่องเกี่ยวกับเรื่องในตำนานประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งคือ เมื่อสมเด็จพระนารายณ์โก่งจะ

สวรรคต พระเพทราชากับหลวงสรศักดิ์ คบคิดกัน เป็นขบถจะแย่งชิงราชสมบัติจึงได้จับเจ้าฟ้าอภัยทศกับเจ้าพระยาวิธาเยนทร์ มาประหารชีวิตที่วัดนี้ เมื่อ พ.ศ.2231 (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, 2564)

ภาพประกอบ 3 โบราณสถานวัดซาก

2) วัดถนนใหญ่ สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2335 ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 โดยการนำของครูบาสังห์ วัดถนนใหญ่ มีพื้นที่เป็นเนินสูง ภายในบริเวณวัดมีโบราณสถานเก่าแก่ เป็นอุโบสถโบราณที่มีลักษณะแปลกกว่าอุโบสถอื่นๆ คืออุโบสถมหาอุดม์ เป็นโบสถ์ที่มีประตูเข้า-ออกทางเดียว สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เหตุที่มีทางเข้าออกเพียงทางเดียว เชื่อกันว่าเป็นสถานที่ไว้ทำพิธีกรรมในการลงของอาคมต่างๆ ที่ใช้ในการออกศึกสงคราม อุโบสถมีขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 15 เมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2338 ก่ออิฐก้อนใหญ่ฉาบผนังด้วยปูน นอกจากนี้ ที่วัดถนนใหญ่ยังมีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ เสาหงส์ บ่อน้ำเก่าที่มีน้ำตลอดปี (สมาร์ท เอส เอ็ม อี, 2564)

ภาพประกอบ 4 บ่อน้ำเก่าที่วัดถนนใหญ่

3) วัดถนนแค ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นวัดที่มีบริเวณกว้าง ใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ของชาวตำบลถนนใหญ่ เช่น จัดงานสงกรานต์ งานกำฟ้า เลี้ยงเจ้า สารทพวน

เป็นต้น ที่วัดถนนแคมีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ โบสถ์เก่าที่มีอายุมากกว่า 100 ปี หอนักธรรม เป็นต้น (อภิชาติ โล่ห์สุวรรณ, 2564)

ภาพประกอบ 5 ศาสนสถานวัดถนนแค

4) วัดมงคลประสิทธิ์ (วัดถนนใหญ่นอก) ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีพระเกจิที่มีชื่อเสียง คือ หลวงพ่อเพ็ง ถาวโร ท่านเป็นคนถนนใหญ่โดยกำเนิด เป็นพระปฏิบัติและมีวิชาอาคมแกร่งกล้าอยู่แนวหน้าในยุคหนึ่ง ท่านเป็นสหธรรมิกกับหลวงพ่อพรหม วัดช่องแค และยังเป็นอาจารย์ของหลวงพ่อโอด วัดจันเสน ด้วย (ณัฐพงศ์ พิมพาภรณ์, 2559)

วัดป่าเทพเนรมิต หรือวัดท่าแคนอก ก่อตั้งโดยท่านเจ้าอาวาสองค์แรก คือ พระครูพรหมเทพจารย์ (เทพ ถาวโร) โดยได้รับการประกาศตั้งวัดเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2538 มีการก่อสร้างกุฏิที่พำนักสงฆ์ กุฏิแม่ชี ที่พักผู้ปฏิบัติธรรม หอฉัน โรงครัว วิหารกลางน้ำ หอฉัน ศาลาการเปรียญ ศาลาธรรมสังเวช และเมรุ ให้เจริญขึ้นโดยลำดับ (ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดลพบุรี, 2564)

5) วัดป่าเทพเนรมิต เป็นสำนักปฏิบัติธรรม (ธรรมยุต) ประจำจังหวัดลพบุรี แห่งที่ 2

ภาพประกอบ 6 ศาสนสถานวัดป่าเทพเนรมิต

3. ด้านความเชื่อและศาสนา

โดยทั่วไปชาวไทยพวนนับถือศาสนาพุทธ และมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผี มีการสืบทอดความเชื่อมาจนปัจจุบัน เชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจสามารถบันดาลให้เกิดความสุขแก่มวลมนุษย์หรือบันดาลให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ ซึ่งขึ้นกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่ปฏิบัติต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าสร้างความปลอดภัยได้มากเพียงใด ชาวไทยพวนถนนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องผีเห่า-ผีเรือน เจ้าที่ เจ้าทาง มีศาลเจ้าปู่ประจำหมู่บ้าน มีศาลตา-ยายอยู่ในบริเวณวัดเกือบทุกวัดหรือไม่ก็อยู่ในบริเวณหมู่บ้าน มีความเชื่อเรื่องผีฟ้า นอกจากนี้มีความเชื่อในพิธีการแห่นางแมวขอฝน

4. ด้านวิถีการดำเนินชีวิต

ภาพประกอบ 7 การทอผ้าและการทำดินสอพองของชาวถนนใหญ่

5. วิจิตรศิลป์

ตำบลถนนใหญ่มีงานจิตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถมหาอุดุมย์ ในวัดถนนใหญ่ ที่มีความเก่าแก่มากกว่า 200 ปี นอกจากนี้ในอุโบสถและรอบๆ อุโบสถด้านนอกของวัดอื่นๆ ก็มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม

ชาวไทยพวนมีนิสัยรักความสงบ รักครอบครัว ยึดมั่นในศาสนา เคารพผู้อาวุโส มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ เมื่อว่างจากการทำไร่ทำนา ก็ทำงานหัตถกรรม ได้แก่ สานกระบุง ตะกร้า เครื่องมือหาปลา การทอผ้า อาชีพที่ขึ้นชื่อของชาวถนนใหญ่ ได้แก่ การทำดินสอพอง และการไขเค็มใบเตยดินสอพอง อาหารหลักของชาวไทยพวน คือ ปลาจ๋า เมื่อมีงานบุญมักนิยมทำขนมจีน และข้าวหลาม ส่วนอาหารอื่นๆ จะเป็นอาหารที่ประกอบจากพืชผัก ปลาที่มีในท้องถิ่น เช่น ปลาสาม ปลาสามปัก เป็นต้น ชาวไทยพวนเป็นคนมีวัฒนธรรม สิ่งหล่อหลอมคนพวนให้มีบุคลิกภาพดังกล่าว คือ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวไทยพวน ที่ถ่ายทอดมาทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น คำสอนนิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรมต่างๆ เป็นต้น

เกี่ยวกับพุทธประวัติของพระพุทธเจ้า เช่น วัดมงคลประสิทธิ์ เป็นต้น และงานประติมากรรมที่สำคัญ ได้แก่ พระพุทธรูปในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น ประดิษฐานในอุโบสถวัดถนนใหญ่ (อภิชาติ โสฬ์สุวรรณ, 2564)

ภาพประกอบ 8 จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดมงคลประสิทธิ์

6. ด้านพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์อยู่ในบริเวณศูนย์วัฒนธรรมไทยพวน ตำบลถนนใหญ่ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ต้องการให้พิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์เครื่องใช้ที่แตกต่างๆ ในวิถีชีวิต เป็นแหล่งการจัดการแสดงเฉพาะด้านที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑ์ชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ถูกปล่อยให้ทรุดโทรม ยังไม่มีความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 9 พิพิธภัณฑ์ของชาวไทยพวน
ตำบลถนนใหญ่

ตอนที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี

จากการสนทนากลุ่ม ที่วัดถนนแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีผู้ร่วมสนทนากลุ่ม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานและนักวิชาการ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ โดยร่วมแสดงความคิดเห็นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านจุดแข็ง

1. ยังคงสืบสานประเพณีสำคัญบางอย่างของชาวไทยพวนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ งานกำฟ้า งานสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา สารทพวน (เดือน 9 จัดห่อข้าวให้ผียาผีเกียง กรณีการเลี้ยงผีเกียงจะเอาห่อข้าววางตรงทาง สามแพ่ง) งานออกพรรษา (มีการเทศน์มหาชาติ) เป็นต้น

2. มีโบราณสถาน และศาสนสถานที่สำคัญ น่าสนใจเชิงประวัติศาสตร์สามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ ได้แก่ วัดซาก วัดถนนใหญ่ วัดถนนแค วัดมงคลประสิทธิ์ และวัดป่าเทพเนรมิต

3. มีผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของชาวไทยพวน ตำบลถนนใหญ่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ดินสอพอง ไข่เค็มใบเตยดินสอพอง ไข่เค็มเบญจรงค์ น้ำมัน เหลือง และผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ เป็นต้น

4. ยังคงมีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลาย ประการ ได้แก่ การทำยาฝนรากไม้แก้ไข้ ยาผงกวาดคอเด็ก ทำสมุนไพรกัญชา มีการนวดแผนโบราณ การทำพิธีหมอสู่ขวัญ และการเล่นิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

5. ผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และมีเป้าหมายที่จะทำให้ชุมชนถนนใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยพวน

ด้านจุดอ่อน

1. ตำบลถนนใหญ่ อยู่ใกล้กับตัวเมือง จังหวัดลพบุรีมาก ประมาณ 4-5 กิโลเมตร ทำให้ ประเพณีและวัฒนธรรม และวิถีการดำรงชีวิต หลายประการถูกกลืนเข้ากับความ เป็นไทย เช่น การ แต่งกาย ภาษาพวน อาหาร การสร้างบ้าน เรือน เป็นต้น

2. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีในการจัดงานประเพณีต่างๆ ทำให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว มาร่วมงานไม่มากเท่าที่ควร

3. ขาดการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอาชีพ ที่เข้มแข็ง ทำให้ขาดคนสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นของชาวพวน เช่น การทอผ้า เดิมมี การทอผ้าหลายคร้วเรือนจึงเกิดเป็นศูนย์การ ทอผ้า ปัจจุบันอาชีพการทอผ้าได้เสื่อมความนิยม ลงเป็นอย่างมาก

4. ชุมชนไม่พร้อมที่จะบริการนักท่องเที่ยว ในบางด้าน เช่น ไม่มีมัคคุเทศก์ในชุมชน

5. ยังไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการของชาวไทยพวน

6. ชาวไทยพวนในชุมชนส่วนใหญ่เป็น ผู้สูงอายุ และลูกหลานชาวชุมชนไทยพวนกลับ

เยี่ยมบ้านในเทศกาลต่างๆ ลดน้อยลง

7. ไม่มีป้ายบอกสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น ป้ายระบุงชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ป้ายของกลุ่ม อาชีพทำดินสอพอง ศูนย์ทอผ้าประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

ด้านโอกาส

1. ได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลถนนใหญ่ ในด้านงบประมาณในการ จัดงานประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวนจำนวน หนึ่ง

2. รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศ

ด้านอุปสรรค

1. งบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอ ต่อการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ตลอดทั้งปี

2. ขาดผู้ให้การชี้แนะในเรื่องของ การ จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล ยังไม่ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างแท้จริง

4. เกิดโรคระบาดจากโคโรนาไวรัส-19 ทำให้ภาวะเศรษฐกิจซบเซา ค่าครองชีพสูง ทำให้ ประชาชนมุ่งทำมาหากิน ความสนใจในเรื่องการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนลดน้อยลง ซึ่งการจัด กิจกรรมแต่ละงานใช้งบประมาณค่อนข้างสูง เช่น งานกำฟ้า งานสงกรานต์ เป็นต้น อีกประการ หนึ่งภาวะปัจจุบันนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อ การท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม โดย บูรณาการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทาง

วัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัด ลพบุรี

จากการทำเวทีชุมชนที่วัดถนนแค อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี ภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็น เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ได้รายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว

ควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวไทยพวน ตำบลถนนใหญ่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จัดให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอมืองลพบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบลถนนใหญ่ คณะกรรมการดังกล่าว ควรประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าว ผู้นำชุมชน ทายาทไทยพวน และชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในศิลปวัฒนธรรมของไทยพวนในชุมชน เพื่อทำหน้าที่วางแผน และดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชนถนนใหญ่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งในระยะแรกอาจส่งเสริมให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่ยั่งยืนก่อน

2. ด้านงบประมาณ

อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมที่เป็นประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวน คือ การขาดแคลนงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลถนนใหญ่ควรเสนอของบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชาวไทยพวนให้เพียงพอและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องกันตลอดทั้งปี

3. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

ชุมชนควรปรับปรุงเรื่องของสถานที่และการสร้างความสะดวกในการเข้าถึงชุมชน ถนนภายในชุมชนถนนใหญ่ค่อนข้างแคบ บ้ายบอกทางเข้าชุมชนมีจำนวนน้อย และมีขนาดเล็ก ไม่ถาวรหรือไม่ชัดเจน โดยเฉพาะป้ายบอกทางที่ สีแฉกไฟแดงทางเข้าตำบลถนนใหญ่ มีสภาพเก่าและทรุดโทรมไม่เป็นที่สนใจนักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐจึงควรแก้ไขโดยจัดสรรงบประมาณในการขยายและ/หรือปรับปรุงถนนบางเส้นทาง รวมทั้งการจัดทำป้ายบอกทางให้มีขนาดใหญ่ เหมาะสมและชัดเจนมากขึ้น

4. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวยังไม่หลากหลายและไม่เป็นระบบ ไม่มีการวางแผนสำหรับการชักชวนให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมงานที่จัดเป็นประจำเกือบทุกปีของชาวถนนใหญ่ที่มีเชื้อสายพวน ได้แก่ งานกำฟ้า งานสงกรานต์ และงานสารทพวน ซึ่งยังมีอีกหลายประเพณีที่ไม่ได้มีการจัดเป็นประจำ

5. ด้านบริหารจัดการ

จากการศึกษา พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ไม่ว่าจะเป็น ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือของที่ระลึก ดังนั้น คณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรวางแผนในเรื่องต่างๆ เหล่านี้โดยขอความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชน และควรมอบหมายให้ชาวบ้านที่มีความพร้อมในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ อย่างเป็นระบบโดยเน้นถึงความถนัดและความเหมาะสม

6. ด้านการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว

ปัจจุบันตำบลถนนใหญ่ยังไม่มีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่รู้ว่าจะไปเที่ยวจุดใด การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาชุมชนไทยพวนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เส้นทางการท่องเที่ยวอาจกำหนดไว้ใน

2 รูปแบบ คือ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน และ 2) เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ค้างคืน ซึ่งต้องวางแผนให้สอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้กลุ่มคนที่เข้าร่วมเวทีชุมชนที่วัดถนนแค เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2564 ได้แสดงความคิดเห็นว่า

“เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่นั้น ควรมีการร่วมมือกันในระดับจังหวัด กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวในสถานที่สำคัญของจังหวัดลพบุรีด้วย เช่น พระราชวังสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เยี่ยมชมโบราณสถานในเขตอำเภอเมืองลพบุรี ชมความงามของทุ่งทานตะวัน (มีเฉพาะช่วงเดือนปลายพฤศจิกายน-ต้นเดือนธันวาคม) ชมเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และแวะมาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนที่บ้านถนนใหญ่ ซึ่งอาจใช้เวลา 1 วันในกรณีที่ไม่มีการค้างคืน หรือ 2 วันในกรณีที่มีการค้างคืน (จัดเป็น home stay)”

กลุ่มคนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มและการทำเวทีชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ดังนี้

จุดที่ 1 เยี่ยมชมวัดซาก โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

จุดที่ 2 เยี่ยมชมหมู่บ้านดินสอพอง เรียนรู้กระบวนการผลิตดินสอพอง ขณะที่เยี่ยมชมมีการแจกน้ำสมุนไพรเพื่อดับกระหาย เพราะการผลิตดินสอพองจำทำในที่แจ้งอากาศค่อนข้างร้อน

จุดที่ 3 เยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมไทยพวน ซึ่งเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ไทยพวน และมีการรับประทานอาหารกลางวัน ที่เป็นอาหารถิ่นของชาวไทยพวน พร้อมทั้งชมการแสดงของชาวไทยพวน

จุดที่ 4 เยี่ยมชมศูนย์ทอผ้าบ้านไทยพวน ภายในหมู่ที่ 3 และ 4 และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และของฝากอื่นๆ เช่น ไข่เค็มใบเตยดินสอพอง ไข่เค็มเบญจรงค์ ผ้าขาวม้า กระเป๋า เป็นต้น

7. ด้านการประชาสัมพันธ์

จากการศึกษา พบว่าหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงไม่มากเท่าที่ควร และส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมาในรูปแบบของการศึกษาเรียนรู้เป็นหมู่คณะ หรือมาตามเทศกาลที่เป็นงานประเพณีของชาวไทยพวน ดังนั้นภาคีที่เกี่ยวข้อง ควรเสนอแนวทางการประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อต่างๆ ต่อหน่วยงานภาครัฐเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่เพื่อเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวในระดับกว้างต่อไป

8. ด้านการพัฒนาศักยภาพการบริการให้แก่บุคลากรทางการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าขณะนี้ชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ยังไม่มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ดังนั้นชุมชนควรวางแผนเพื่อเพิ่มศักยภาพการให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น 1) การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว 2) การเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว 3) ด้านการให้บริการความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และ 4) ด้านการให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น โดยมีตัวแทนหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น ร่วมกันวางแผนดำเนินการ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าชุมชนไทยพวนถนนใหญ่เป็นกลุ่มชนที่มีภูมิปัญญา และประเพณีท้องถิ่น นำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพที่โดดเด่น เช่น การทำดินสอพอง การผลิตไข่เค็มใบเตยดินสอพอง และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ ได้แก่ พิธีกรรมหมอสู่ขวัญ การทำยาฝนรากไม้แก้ไข้ การนวดแผนโบราณ เป็นต้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวันสาด ศรีสุวรรณ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนลุ่มน้ำตาปีมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวทั้งด้านศาสนา พิธีกรรมและความเชื่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ด้านทุนทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ยังคงสืบสานประเพณีสำคัญบางอย่างของชาวไทยพวนอย่าง

ต่อเนื่อง ได้แก่ งานกำฟ้า งานสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา สารทพวน เป็นต้น ชาวไทยพวนถนนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีทุนวัฒนธรรมที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพร รอดทัศนาศนา (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณ ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มไทยพวนชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณ มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านโบราณสถาน และโบราณวัตถุ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวรัตน์ บุญวรรณโน และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่าตะกั่วป่า จัดแยกตามองค์ประกอบและระยะเวลาของนักท่องเที่ยว โดยกำหนดทิศทางในการพัฒนาต่อยอดสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยอาศัยต้นทุนของพื้นที่เป็นหลัก ไม่ลดทอนหรือทำลายคุณค่าของชุมชนและขีดความสามารถในการจัดการฐานทางทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3. ด้านวิถีชีวิต ความเชื่อและศาสนา ผลการศึกษาพบว่าชุมชนไทยพวนถนนใหญ่มีเอกลักษณ์ ในการดำรงวิถีชีวิต แบบดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การแต่งกาย ภาษาพูด ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไว้เคารพบูชา คือ วัดวาอาราม พระพุทธรูปที่เก่าแก่ มีความเชื่อเรื่องผี ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวีรชัย สิงห์คา (2562) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชน บ้านถนนแค ตำบลถนนแค อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่าชาวไทยพวนบ้านถนนแคมีเอกลักษณ์ ในการดำรงวิถีชีวิต แบบดั้งเดิมมีภาษาพูดของตนเอง ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไว้เคารพบูชา คือ

ศาลพ่อปู่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมของตนเอง อันเป็น ความภาคภูมิใจที่ยึดมั่น ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน

4. ด้านสภาพปัญหา ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาหรือจุดอ่อนของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ประการหนึ่ง ได้แก่ ขาดการรวมกลุ่มกัน เป็นกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ทำให้ขาดคนสืบทอด ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นของชาวพวน เช่น การ ทอผ้า การจักสาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุคลวัชร ภัคดีจักริฐิณี และคณะ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ ผลการวิจัย พบว่า มีสภาพปัญหาคือ ทายาทไทยพวนขาดความ ตระหนักไม่ให้ความสำคัญกับประเพณีของ ชุมชน คนมาร่วมกิจกรรมน้อย เพราะต่างคน ต่างทำ ปัญหาการขยายตัวของเมือง ที่ดินราคา สูงขึ้น ทำให้ไม่หวงแหนในประเพณีที่เป็น เอกลักษณ์ของชุมชน

ปัญหาประการหนึ่งที่พบ คือ การขาด การประชาสัมพันธ์ที่ดีในการจัดงานประเพณี ต่างๆ และการขาดงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธนากร ทองธรรมศิริ และไอซ์ญญา บัวธรรม (2564) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางสำหรับ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสัมผัส ประสบการณ์ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองเก่าบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จะต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ถึงสถานที่ภายในชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องช่วยเหลือด้านงบประมาณการจัดการทำนุ บำรุงอาคาร สถานที่ ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ มีการวางแผนกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชายชาญ ปฐมกาญจนาน และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ที่

ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาด บางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือ ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจำนวนที่ มากพอ

โดยสรุปการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้นำชุมชน ชาวไทยพวน และชาวไทยตำบลถนนใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดลพบุรี ได้ทราบถึงองค์ความรู้ เกี่ยวกับทุนทางปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม ของชาวไทยพวนตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี รวมทั้งสภาพและปัญหาด้านความ พริ้วพร้อมที่จะสร้างให้ตำบล ถนนใหญ่เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้เข้ารับการทำกิจกรรม กลุ่มในการวิจัยเกิดความตระหนัก และเห็นความ สำคัญของความเป็นไทยพวนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่าง หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดตั้งคณะ กรรมการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ เพื่อการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว และการจัดหาง งบประมาณ

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญ ต่อผู้นำชุมชนในตำบลถนนใหญ่ เพราะเป็น ผู้มีบทบาทในการชักชวนชาวบ้านให้ประกอบ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาจมีโครงการสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจใน เรื่องการพัฒนาชุมชนไทยพวนให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม และสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างกัน

1.3 ควรมีการค้นคว้า รวบรวมประวัติของโบราณสถาน และศาสนสถาน แต่ละแห่งไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ในอนาคต หรือจัดทำป้ายที่ระบุประวัติความเป็นมา โดยสังเขปเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา

1.4 ควรมีการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวไทยพวน ได้แก่ การพัฒนากลุ่มอาชีพที่สำคัญ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน เป็นต้น ส่งเสริมการใช้ภาษาพวน อาจมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาพวนและรณรงค์ให้ชาวถนนใหญ่มีการอนุรักษ์การแต่งกายแบบไทยพวน

1.5 จัดทำศูนย์วัฒนธรรมไทยพวน ตำบลถนนใหญ่ และปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ โดยจำลองประเพณีและวัฒนธรรมไทยพวน และจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยพวน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้ทั้งในเทศกาลและนอกเทศกาลของงานประเพณีต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับของดีของตำบล ถนนใหญ่ ได้แก่ การทำดินสอพอง และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน จังหวัดอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ภายใต้โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนถนนใหญ่ จังหวัดลพบุรี” ในครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี พวงเพชร, สาคร กล้าหาญ, ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์ และธนรณพงศ์ กฐินเทศ. (2554). *การจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*. รายงานการวิจัยสาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชายชาญ ปฐมกาญจน และนรินทร์ สังข์รักษา. (2558). แนวทางการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(1), 118-129.
- ณัฐพงศ์ พิมพ์ภรณ์. (2559, 14 พฤศจิกายน). *ประวัติ หลวงพ่อเพ็ง ถาวโร*. <https://www.facebook.com/groups/880068415386635/posts/1192814554112018/>.
- ชนากร ทองธรรมศิริ และโอชัยญา บัวธรรม. (2564). แนวทางสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นในเขตพื้นที่ เมืองเก่าบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(1), 1-13.

- บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. (2549). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. เพรส แอนด์ ดีไซน์ .
- ปิ่นฉัตร หมอยาดี, วารุณี โอสถารมย์ และนิศากร บุตรงามดี. (2555). *เอกสารการสอนชุดวิชา วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-8*. ในหน่วยที่ 1 แนวคิดของวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุคลวัชร ภัคดีจักริรุฒม์, ปรัชญา เปี่ยมการุณ และอภิรพี เศรษฐวัชรกุลย์ ตันเจริญวงศ์. (2559). ไทยพวนกับกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบูรณาการ. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 4(1), 6-17.
- วันสาด ศรีสุวรรณ. (2553). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี* [วิทยานิพนธ์สาขาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- วีรชัย สิงห์คา. (2562). การศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชน บ้านถนนแค ตำบลถนนแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. *วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ราชมงคล ล้านนา*, 7(1), 15-25.
- วีรพร รอดทัศน. (2557). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก้าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณ* [สารนิพนธ์สาขาการจัดการการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต].
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. (2564). *วัดซาก*. <http://www.m-culture.in.th/album/>
- ศูนย์ประสานงานสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดลพบุรี. (2564). *วัดป่าเทพเนรมิต*. <http://www.sorportor.org/spt>
- สกาวัฒน์ บุญวรรณโน, เกษตรชัย และหิม และบัณฑิตา หลิมประดิษฐ์. (2563). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 21(1), 1-14.
- สมาร์ท เอส เอ็ม อี. (2564). *บ้านถนนใหญ่ วัฒนธรรมลาวพวนและแหล่งทำดินสอพองแห่งเดียวของไทย*. <https://www.smartsme.co.th/content/215939>.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. (2564). *ชุมชนไทยพวน*. https://www.m-culture.go.th/lopburi/ewt_news.php?nid=392&filename=faq
- อภิชาติ โล่ห์สุวรรณ. (2564). *ผู้นำชุมชนตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*. สัมภาษณ์.

มาตรการการลอบสังหารสู่อาชญากรมืออาชีพ

From Assassinations to Professional Criminals

ธเนศ ยุคันทวานิชชัย¹

Tanate Yukuntawanitchai¹

Received: 22 May 2021

Revised: 12 December 2021

Accepted: 22 February 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อช่วงชิงอำนาจ กระทั่งการลอบสังหาร ผู้ขัดผลประโยชน์ผ่านขนบอย่างเป็นทางการ โดยมีปัจจัยเพื่อสร้างความเป็นธรรมชาติให้กับกระบวนการ ผลิตซ้ำ ประทับตราสร้างให้มนุษย์กลายเป็นมนุษย์ที่ไม่มีคุณสมบัติ อันเป็นเหตุให้เอื้อไปสู่การใช้ความรุนแรง ในที่สุดอุดมการณ์อันทรงอิทธิพลภายใต้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ถือเป็นเส้นเลือดใหญ่ของภาคการเมือง และธุรกิจในทุกระดับซึ่งยากต่อการปราบปรามวาทกรรมความยิ่งใหญ่ในตำนานความหลงใหลในตนเองนี้ ได้นำมาสู่การฆาตกรรมและลอบสังหาร กระทั่งเกิดการสถาปนาตนเองสู่อาชญากรมืออาชีพ บทความนี้จึงมี ความคาดหวังว่าจะเป็นการจุดประกายให้เกิดมาตรการป้องปราม และจูงใจให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องในสังคมให้ได้ ค้นพบปัญหาจากการเกิดขึ้นของอาชญากรรมเพื่อนำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหา ตลอดจนนำมาเป็นพื้นฐานต่อ การกำหนดนโยบายเพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของอาชญากรรมในอนาคต

คำสำคัญ: อุดมการณ์, ช่วงชิงอำนาจ, อาชญากรมืออาชีพ, การลอบสังหาร

Abstract

This article aims to explain the social violence phenomenon of power struggle and the assassination of conflicting interests through formal traditions. These phenomena have been factors to naturalize the reprocessing process. The seal made humans become incompetent, leading to the use of violence. Powerful ideology under foster relationships is considered as the main artery of the political and business sector at all levels, which is difficult to suppress. This epic narrative discourse on self-obsession has led to murder and assassination, resulting in the establishment of a professional criminal. This article is expected to spark some deterrent measures, and motivate people involved in society to discover the problems of crime in order to solve them, and use as a basis for formulating policies that can be used to prevent the occurrence of future crimes

Keywords: Ideology, Power Struggle, Professional Criminals, Assassinations

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ E-mail 0933321210.ss@gmail.com

¹ Assistant professor Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, E-mail 0933321210.ss@gmail.com

บทนำ

อาชญากรรม (Crime) เป็นปรากฏการณ์ (Phenomenon) ปกติทางสังคมอย่างหนึ่งแม้ว่าโดยทั่วไปแล้วผลของอาชญากรรมจะก่อให้เกิดความเสียหาย กระทั่งความรุนแรงเพื่อช่วงชิงทางการเมือง รวมถึงความไม่สงบเรียบร้อย ขึ้นกับส่วนรวม แต่ก็ไม่มีสังคมใดที่ไม่เคยเกิด ปัญหาอาชญากรรมด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์ สังคม ซึ่งการอยู่รวมกันต่างต้องมีความขัดแย้ง เกิดขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนด กฎเกณฑ์ เพื่อใช้ในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ และเพื่อให้สมาชิกในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างปกติสุข (กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์, 2559) กระนั้นแล้วถึงแม้สังคมไทยจะยังไม่เคยผ่านประสบการณ์ความรุนแรงถึงขั้นลูกกลามจนกลายเป็นสงครามกลางเมืองกระทั่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อย่างที่เกิดขึ้นในประเทศอื่น กรณีการ ‘ฆ่า’ ด้วยหวังผลประโยชน์แล้วสังคมไทยกลับเต็มไปด้วย การใช้ความรุนแรงในลักษณะที่หลากหลาย และได้อุบัติขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรง โดยการก่อการจลาจล การก่อการร้าย รวมถึง การลอบสังหาร การจลาจล การก่อการร้าย รวมถึง การลอบสังหาร (Anderson, 1990, หน้า 33-48)

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา การประทัບตราให้อีกฝ่ายเป็นสิ่งที่ขยะแขยงเพื่อง่ายต่อการใช้ความรุนแรงโดยที่ผู้ใช้ความรุนแรงไม่จำเป็นต้องคิดว่า ตนเองควรรู้สึกผิดด้วยวิธีการมองเช่นนี้เอง การฆ่า จึงถือเป็นภาระอันจำเป็นสำหรับผู้มีอาชีพรับจ้างฆ่า (Samuel, 2010, p. 23) ดังนั้นปรากฏการณ์เหล่านี้ จึงถูกประทัບผ่านชนบอย่างเป็นทางการในมุมมอง ปิศาจวิทยา โดยมีปัจจัยเพื่อสร้างความเป็นธรรมชาติ กับการใช้ความรุนแรงของตนเองที่สามารถ พบตัวอย่างอีกจำนวนมากมาย เช่น การมองชาวยิว เป็น

พวกปิศาจและสัตว์สกปรกในสงครามโลกครั้งที่สอง หรือการมองคนผิวสีเป็นสัตว์และคนฝึกไฝคอมมิวนิสต์เป็นญาติร้ายในใจกลางประวัติศาสตร์สังคมการเมืองสหรัฐอเมริกา (Shulman, 2012, p. 28) แนวคิดปิศาจวิทยาหรือการมองผู้อื่นเป็นปิศาจเป็นสิ่งที่น่าขยะแขยงหรือเป็นอะไรก็ตามที่ไม่ใช่มนุษย์ได้เกิดขึ้นมานานควบคู่กับการเกิดสังคม การเมือง ตัวอย่างของความเข้มข้นที่วงวิชาการ ด้านปิศาจวิทยามักอ้างอิงถึง คือ การไล่ตามฆ่า ประทัปประหารบุคคลที่ถูกเชื่อว่ามีไสยศาสตร์ ซึ่งถือว่าคนเหล่านี้ผิดที่ทำตัวเทียบเท่าพระเจ้า

ช่วงปลายยุคกลางในทวีปยุโรป กล่าวกันว่า ในระหว่าง ค.ศ. 1570-1680 มีผู้ถูประหารชีวิต ระหว่าง 40,000-60,000 คน พื้นที่ซึ่งมีความดุเดือด กับการไล่ล่าฆ่าผู้ตัวเทียบเท่าพระเจ้านั้นอยู่ทางตอนกลางของประเทศเยอรมนี สกอตแลนด์ และนอร์เวย์ (Willumsen, 2013, p. 19) ซึ่งความตายของคนกลุ่มนี้ เป็นเรื่องสมควรและปรกติ เพราะชีวิตมิได้ถูกมองว่า มีคุณค่าแต่อย่างใด หรือแม้กระทั่งการลอบสังหาร ผู้ขัดผลประโยชน์ในสังคมของกลุ่มผู้มีอิทธิพลจึงเป็น ปกติ กระทำการฆ่าฝ่ายซ้ายที่ต่างปลื้มปิติกับภารกิจการปราบฝ่ายตรงข้ามเพื่อปกป้องอารยธรรมคริสต์ศาสนา ปกป้องพระเจ้า และความเป็นตะวันตกนี้ ยังรวมถึง กลุ่มผู้มีบารมีต่างร่วมกันผลิตซ้ำประทัปตราตอกย้ำการมีอยู่จริงตามทฤษฎีสัญญาประชาคมดังที่ระบุว่า มนุษย์พร้อมใจมอบอำนาจส่วนหนึ่งให้องค์อธิปัตย์เพื่อแลกกับการคุ้มครองชีวิต แต่เมื่อสังคมร่วมกัน ผลิตซ้ำประทัปตราสร้างให้มนุษย์จำพวกหนึ่งกลายเป็นมนุษย์ที่ไม่มีคุณสมบัติการละทิ้งทำให้ชีวิตเขา ตัดขาด จากการคุ้มครองใดๆ อันเป็นเหตุให้เอื้อ ไปสู่การถูกใช้ความรุนแรง จึงมิได้เป็นเรื่องยากเย็นแต่อย่างใดที่มนุษย์ซึ่งขาดสิทธิในการได้รับ

ความคุ้มครองจึงเป็นมนุษย์ที่เปลือยเปล่าเพื่อสร้างสภาวะ การยกเว้นอันทำให้ตนให้พ้นผิดจากกฎหมาย รวมถึง การทำให้ชีวิตของผู้ขัดผลประโยชน์ได้ถูกตัดขาดจากการคุ้มครองเช่นกัน ซึ่งเอื้อไปสู่การถูกใช้ ความรุนแรงด้วยการลอบสังหาร ดังที่วลีหนึ่ง ซึ่งระบุว่า “ในสภาวะยกเว้น สามารถเปลี่ยนสถานะ ทางกฎหมายของปัจเจกบุคคลทิ้งไปและผลิตสิ่งมีชีวิตที่จัดประเภทไม่ได้ รวมถึงระบุชื่อทางกฎหมาย ไม่ได้” (Agamben, 2005, หน้า 3)

ความรุนแรงที่ก่อขึ้น จึงย่อหมายถึงชีวิตและความตายเท่านั้น อุดมการณ์อันทรงอิทธิพลในวินาทีสังหารเหยื่อภายใต้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อันถือเป็นเส้นเลือดใหญ่ของภาคการเมืองและธุรกิจในทุกระดับซึ่งยากต่อการปราบปรามและจับกุมตัวได้ยากที่สุด วาทกรรมในตำนานความ หลงใหลในตนเองนี้ได้นำมาสู่การฆาตกรรม การลอบสังหาร กระทั่งเกิดการสถาปนาตนเองสู่อาชญากรมืออาชีพโดยมีความรุนแรงเป็นเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้เองการใช้ความรุนแรงจนทำให้ความรุนแรงกลายเป็นกระบวนการปกติของกลุ่มผู้มีอิทธิพลนอกกฎหมาย ผ่านการว่าจ้างมือปืนรับจ้างในแต่ละ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อได้ผ่านการรับรู้ของสังคม การเมืองต่างๆ แล้ว ย่อมเกิดฐานคิดที่รองรับ เป้าหมายโดยมี การจัดวางภาพของอีกฝ่ายหนึ่ง ที่มีไข่มุข ซึ่งในช่วงทศวรรษกว่าที่ผ่านมาของ สังคมไทยได้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคม การเมือง และการใช้ความรุนแรงอย่างเข้มข้นภายใต้การใช้ มือปืนปลิดชีวิตผู้ขัดผลประโยชน์ ในมิตินี้จึงมี ความสัมพันธ์กับสังคมการเมืองไทยอย่างเป็น เอกพันธ์ โดยที่เจตจำนงทางการเมืองอันมี เงื่อนไขที่ต้องมีเมตตาอาหารและเป็นสันติวิธี

อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้งยังคงก่อตัวกระทั่งเป็นที่

ยอมรับและตอกย้ำ ความมืออยู่จริงภายใต้การใช้ความรุนแรงต่อการแก้ปัญหาของผู้ทรงอิทธิพลนอกกฎหมายในสังคมไทย ดังเช่นที่ เกล็น ดี เพจ เจ้าของผลงาน ‘รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า’ ผู้ที่พยายามตั้งคำถามและเพียรหาคำตอบว่า การเมืองที่อันปราศจากความรุนแรงวิชารัฐศาสตร์จะไม่เกี่ยวข้อง กับความรุนแรงจะเป็นไปได้หรือไม่ ข้อถกเถียงนี้ มีข้อสรุปว่า การฆ่า คือ ประเด็นใจกลางใจการศึกษา และแก้ปัญหาที่ต้องเอาใจใส่อย่างจริงจังตามนัยยะ ของการวิจัยทางรัฐศาสตร์ในความหมายนี้จึงได้แก่ การทำความเข้าใจสาเหตุของการฆ่าและทำความเข้าใจลักษณะของสังคมที่ปราศจากการฆ่า อย่างถึงที่สุด (เกล็น ดี เพจ, 2552, หน้า 175)

อย่างไรก็ตามผู้มีบารมีนอกกฎหมายยังคงมักจะใช้ความรุนแรงที่ทรงอำนาจเหนือผู้คนในสังคมอาศัยเงื่อนไขปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะ การสร้างระยะห่างระหว่างผู้ใช้ความรุนแรงกับเหยื่อ จนทำให้ผู้ใช้ความรุนแรงไม่รู้สึกรถึงผลของความ รุนแรงนั้น ทำให้ความรุนแรงกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ในสังคมในที่สุด แม้ว่าจะมีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ ทางสังคมอันเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ แต่ก็ไม่มีทางที่จะสามารถทำให้ปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากการว่าจ้างมือปืนหมดสิ้นไปจากสังคมได้ ซึ่งมาตรการในการควบคุมต่างๆ มีหน้าที่เพียงทำให้จำนวนของการเกิดอาชญากรรมลดลงเท่านั้น ซึ่งหมายความว่ารวมถึงทั้งมาตรการป้องปราม และมาตรการในการป้องกันสภาวะการณ์เหล่านี้ จึงจงใจให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องในสังคมและภาครัฐบาลนำปัญหาที่ค้นพบ จากการเกิดขึ้นของอาชญากรรมมาพัฒนาและแก้ไข้ปัญหา ตลอดจนนำมาเป็นพื้นฐาน ต่อการกำหนดนโยบายที่นำมาใช้ป้องกันการเกิดขึ้นของ อาชญากรรม (Agamben, 1998)

ดังนั้น อิทธิพลด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงมีผลต่อรูปแบบการสืบสวนคดีอาญา ตลอดจนการปราบปรามผู้มีอิทธิพลนอกกฎหมาย และมือปืนรับจ้างเป็นอย่างมาก (พรชัย ชันดี และคณะ, 2553) สรุปได้ว่าตามนโยบายของอาชญากรมืออาชีพนั้นได้ถูกบอกเล่าและอธิบายจากเหล่าสำนักคิดว่ามีหลายกลุ่มคนที่เห็นช่องทางการหารายได้จากการรับจ้างขจัดความขัดแย้ง โดยรับเป็นผู้ลงมือแทนคู่กรณีอาชญากรรมปลิดชีวิตฝ่ายตรงข้ามให้สิ้นชีวิต อีกทั้งยังมีการเรียกรับผลประโยชน์เป็นตัวเงิน และค่าตอบแทนในการเสี่ยงชีวิตเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงทางอาญาต่อกฎหมายของราชอาณาจักรไทย

อาชญากรมือปืนอาชีพ

อุดมการณ์อันทรงอิทธิพลของมือปืนรับจ้างต้องมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อันถือเป็นเส้นเลือดใหญ่ของการเมืองในทุกระดับตลอดมา สำหรับประวัติศาสตร์การลอบสังหารผู้นำทางการเมืองของประเทศไทยภายหลังปี 2475 เป็นต้นมา ไม่เคยมีปรากฏว่านายกรัฐมนตรี แม้แต่ผู้เดียวที่ต้องถึงแก่อสัญกรรมเนื่องจาก ถูกลอบสังหาร (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2553) ถึงกระนั้นแล้ว หากพิจารณาให้กว้างขวางและ ย้อนหลังกลับไปให้มากยิ่งขึ้นก็จะพบเห็นเหตุการณ์ ลอบสังหารผู้นำของประเทศยังคงไม่เคยว่างเว้น โดยการใช้มาตรการรุนแรงในการกำจัดฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ลงรอยกับฝ่ายกุมอำนาจอันเป็นผลให้ นักการเมืองแถวหน้าในยุคนั้นต้องจบชีวิตลง ด้วยฝีมือของมือปืนที่ปฏิบัติการฆาตกรรมประกะบ ยิงผู้ขัดผลประโยชน์ทางธุรกิจและการเมือง

ทั้งนี้การลอบสังหารในพื้นที่ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการรื้อฟื้นระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งในช่วงปลายทศวรรษ 1970 พบว่า สังคมไทยมีปรากฏการณ์ลอบสังหารสมาชิกรัฐสภา นักธุรกิจ

รายใหญ่ เจ้าพ่อผู้มีอิทธิพล และหัวคะแนนเสียง อันกลายเป็นข่าวที่เกิดขึ้นในสื่อสาธารณะหลากหลายประเภท โดยที่การลอบสังหารทางการเมืองนั้นเป็นธุรกิจการฆาตกรรมโดยมากมักเกี่ยวโยงกับการแข่งขันในการเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติ และท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจมือปืนรับจ้างจึงเป็น ผู้คนจากหลากหลายอาชีพ ตั้งแต่อาชญากร วิทยุอันธพาลท้องถิ่น กระทั่งผู้มีอิทธิพลที่ได้พลิกผันตนเองเข้ามารับงานลอบสังหารผู้ขัดผลประโยชน์ที่ทำหายอำนาจบารมีของผู้ว่าจ้าง ปรากฏการณ์นี้เองจึงเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าธุรกิจมือปืนรับจ้างมีความเชื่อมโยงกับการเจริญเติบโตขององค์กรอาชญากรรม และธุรกิจใต้ดินในพื้นที่ราชอาณาจักรไทย ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด บ่อนการพนัน การค้าประเวณี กระทั่งการจ้างวานฆ่าได้เข้าไปพัวพันเพื่อช่วงชิง ความเป็นหนึ่งของนักการเมืองที่มีตำแหน่งในการ ควบคุมนโยบายของรัฐ อันเป็นเหตุให้มีอุปสงค์ ในการจ้างวานฆ่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การรับงานของมือปืนหากพบการทำงานที่ผิดพลาดไม่บรรลุเป้าหมาย มือปืนผู้รับงานบางรายยอมแม้ กระทั่งใช้ปืนปลิดชีวิตตนเอง หรือไม่ก็ยอมติดคุก บางคนหลังออกจากคุกก็วางมือยุติการรับจ้างฆ่า แต่บางคนก็รับงานต่อไปหรือส่งงานว่าจ้างต่อให้กับมือปืนรุ่นใหม่ (ชัยวัฒน์ เกตุราชัย และโสภา ชูพิกุลชัย ชีปิลมันน์, 2555)

การแสวงหากำไรจากธุรกิจจ้างฆ่าในภารกิจการลอบสังหารนี้ ในที่สุดของวิถีมือปืนคือต้องหลบหนีให้พ้นมือตำรวจ มิฉะนั้น เขาทั้งหลายต้องถูกจำคุก หรือถูกวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าหน้าที่ ตำรวจกัน แต่ในทางตรงกันข้าม มือปืนรับจ้าง จำนวนไม่น้อยที่ได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งพัวพันกับธุรกิจผิดกฎหมายจนกระทั่ง กลายเป็นระบบอุปถัมภ์ คนเหล่านี้ถือเป็นกลุ่มคน ที่อันตรายซึ่งยากต่อการป้องกัน

และปราบปราม ตลอดจนการจับกุมตัวได้ยากที่สุด (Hagan, 1989) นับแต่ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 สัญญาณฝ่ายแนวคิดตุลาการภิวัตน์ ซึ่งได้สร้างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมฝ่ายปฏิบัติการอันเป็นเครื่องมือเข้าควบคุม กลุ่มชนที่ขัดต่อเป้าหมาย กระทั่งเป็นผลทำให้ สังคมไทยเข้าสู่วงจรการสืบทอดวัฒนธรรมความรุนแรง (Anderson, 1990) ขณะเดียวกันวาทกรรมนี้ จึงเป็น จุดเริ่มต้นของ “ชนกิจ การเมือง” อันเป็นแนวคิดอันทรงพลังของนักการเมือง หรือนักธุรกิจที่ใช้เงินตรา เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองภายใต้ของพฤติกรรมที่นำไปสู่การคอร์รัปชัน รวมถึงการหาเสียงเลือกตั้งอย่างไม่มียกเว้น กติกา เพื่อการตั้งตัวเป็น ชนชั้นปกครองกลุ่มใหม่ ยกสถานการณ์ขยายขอบเขต อำนาจให้มีความเกรียงไกรมากยิ่งขึ้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2548) ชนกิจการเมืองจึงก่อให้เกิด การรับรู้กันเป็นวงกว้าง และรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 จึงมีเป้าหมายควบคุม ระบบชนกิจ การเมืองและรื้อถอนอิทธิพลของ นักการเมือง เพื่อปราบปรามการใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการฆ่าตัดตอนที่มีการข่มขู่ไปสู่การ ฆาตกรรม และการบาดเจ็บของผู้คน อีกอย่างเป็น เอกพินดราปไตที่ผู้ต้องการครอบครองพื้นที่ยังมุ่งสู่ทางเดินสายอำนาจอยู่ร่ำไป

สรุปได้ว่า อาชญากรรมมือปืนอาชีพที่ได้ก่ออาชญากรรมเกือบทุกประเภทเหล่านี้ส่วนมากมักเกิดจากกลุ่มผู้ทรงอิทธิพลที่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตนเอง ภายใต้การอุปถัมภ์ จากผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงการมี มือปืนคอยเป็นสมุนให้ความคุ้มครองกลุ่มพวกพ้องของตน และข่มขู่ติดตามลอบสังหารกลุ่มบุคคล ฝ่ายตรงข้ามที่ขัดผลประโยชน์ การปราบปราม มือปืนรับจ้างจึงเป็นคดีอุกฉกรรจ์

สะท้อนขวัญ และเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนต่อ การเร่งติดตามจับกุมเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

พัฒนาการวิธีมือปืนอาชีพ

เมื่อเกิดขบวนการช่วงชิงอย่างรุนแรงทางธุรกิจและการเมือง จะเป็นช่วงเวลาเต็มตัวรับงาน อันชี้ให้เห็นว่าปัญหาบ่อนทำลายประเทศชาติ ยังไม่สามารถกำจัดให้หมดสิ้นไปได้ ปัญหาเหล่านี้ ได้ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ในมิตินี้ ศิวช ศรีโกคางกุล (2562) ได้เสนอถึงวิธีการช่วงชิง อย่างรุนแรงทางธุรกิจและการเมืองผ่านมุมมองทาง ด้านปีศาจวิทยาโดยมีชุดการทำงานในระดับ สุนทรียศาสตร์ภายใต้การผลิตซ้ำว่าด้วยการกำหนด ความรู้สึกรวมถึงการชี้แนะความรู้สึก ตลอดจน กำหนดการรับรู้ให้กับสังคมการเมืองได้รู้เห็น กระบวนการผลิตซ้ำดังกล่าวนี้มีเป้าหมายทำให้ ความรู้สึกต้องกำจัดต่อการดำรงอยู่ของอีกฝ่าย เป็นเรื่องปกติ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านั้นเชื่อว่าปัจเจกชน สามารถทำตามคำสั่งอันเกิดจากความเกลียดชัง หรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดได้ไม่ว่าจะผ่านการรับรู้จาก ประสบการณ์โดยตรง หรือการยอมรับในกฎระเบียบ ในความเชื่อของตนเอง ทั้งนี้ในความเป็นมา ของการกำเนิดมือปืนอาชีพในราชอาณาจักรไทย สามารถแบ่งออกได้เป็นแต่ละยุค ดังต่อไปนี้

1. ยุคอั้งยี่: แนวโน้มในอนาคตจะเกิดโครงสร้างการช่วงชิงอย่างชัดเจนในท้องถิ่น เนื่องจาก มีการแย่งชิงผลประโยชน์เพิ่มมากขึ้นอันเป็นไป ในลักษณะของกลุ่มที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนตนภายใต้ เงื่อนไขต่างๆ เช่น การแย่งชิงตำแหน่งผู้นำ การแย่งชิงทรัพยากรจากภายนอกอันได้แก่ โครงการพัฒนาต่างๆ และมักเกิดความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่มคนที่ขัดผลประโยชน์ในท้องถิ่น โดยปรากฏการณ์เหล่านี้มิได้เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศไทย (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2552)

แต่มีระบุไว้ ตั้งแต่พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 5 พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา ต๋านราชนานูภาพ ซึ่งบันทึกไว้เกี่ยวกับการแย่งชิง อำนาจ ของพวกตัวเหี้ยหรืออั้งยี่ไว้ว่า ตัวเหี้ยเป็น ชาวจีน ที่ตั้งสมาคมลับที่ปรากฏมาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 3 โดยเป็นการรวมตัวกันเป็นองค์กร ของกลุ่มคนจีน ที่เรียกกันว่า “อั้งยี่” ทั้งนี้ตัวเหี้ย ได้ก่อความวุ่นวาย ในสังคมกระทำการอันขัด ต่อกฎหมายเรื่อยมากระทั่ง ถึงรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ขณะที่เหตุการณ์ในสมัยนั้น

ชาวจีนตัวเหี้ยมักสูบฝิ่นมีการชักจูงให้ คนไทยพากันสูบฝิ่น เมื่อความทราบถึงพระบาท สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงดำริส ั่งให้ ตรวจจับพวกค้าฝิ่นเอาตัวมาลงพระราช อาญา และมีพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้ใครสูบฝิ่น หรือเอาฝิ่นเข้ามาในประเทศสยาม โดยที่ตัวเหี้ย บางแห่ง ในประเทศไทย ได้ประพฤติตนเป็น โจรสลัด ใช้อาวุธปืนตีเรือและปล้นสะดมชาวบ้าน บางแห่ง ก็ต่อสู้เจ้าพนักงานของรัฐ กระทั่งเกิด การต่อสู้ ครั้งยิ่งใหญ่ที่เมืองนครไชยศรีในปี พ.ศ. 2390 ตัวเหี้ยที่เมืองฉะเชิงเทราได้ก่อตัวขึ้นเป็น กบฏไซ้ คนในกลุ่มที่มีความชำนาญในอาวุธปืน ลอบยิง สังหารผู้ว่าราชการเมืองฉะเชิงเทราจนถึง อสังกรรม แล้วเข้ายึดป้อมผู้ว่าราชการจังหวัดไว้ เป็นที่ตั้ง ทางกรจึงต้องยกกองทัพออกไปปราบ ปราบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้วิสามัญฆาตกรรม ชาวจีนตัวเหี้ย เป็นจำนวนมาก สรุปได้ว่าในยุค อั้งยี่ “ตัวเหี้ย” จะกระทำการอันขัดต่อกฎหมายอาญา มีการลอบยิง เรียกค่าไถ่ เก็บค่าคุ้มครองและ ใช้อาวุธ หนักทำลายล้างผู้ขัดผลประโยชน์เพื่อ ขยายอิทธิพลในสมาคมของตน

2. ยุคอันธพาล (พ.ศ. 2493 - 2506) : หากพูดถึงกระบวนการช่วงชิงอำนาจโดยมากแล้ว มักนึกถึงความขัดแย้งในมิติระดับประเทศอำนาจ

ที่มองไม่เห็น เช่น พรรคการเมือง การมองถึง ภาวะโดยรวมเหล่านั้น ในฐานะกลุ่มผู้ช่วงชิง ผลประโยชน์ ทุกคนล้วนอยากมีส่วนร่วมในการ ได้รับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสัมปทาน คุมบั้งเหียนหน่วยงานต่างๆ การได้รับรายได้ จาก การควบคุมพื้นที่ในหน่วยงานราชการและ เอกชน (Dye, 1997) ซึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง กระบวนการช่วง ชิงอำนาจของกลุ่มอันธพาลใน ราชอาณาจักรไทย หลัง พ.ศ. 2500 ในยุคของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีการบัญชาการของ อธิบดีกรมตำรวจ พลตำรวจ เอกเผ่า ศรียานนท์ (พ.ศ. 2495 – 2500) ที่รับรู้ว่า กองปราบสามยอด ซึ่งในยุคนั้นผู้มีอิทธิพลมี การเลี้ยงนักเลงอันธพาล เป็นลูกน้องจำนวนมาก ต่อมาด้วยอำนาจที่ทรง อิทธิพลนี้ ได้ทำให้เกิด ปัญหาตามมาอีกมากมาย เช่น กรณีการใช้มือปืน สังหาร ผู้นำทางการเมือง ที่มีอนุภาพต่อการการ เลือกตั้งมากที่สุดกระทั่งเกิดการรัฐประหารขึ้น หลังจากนั้นสังคมไทยที่เริ่ม เปลี่ยนแปลงได้มี การได้รับความช่วยเหลือและเปิดรับวัฒนธรรมจาก ตะวันตก โดยเฉพาะจากวัฒนธรรม แบบอเมริกัน ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และดำเนินเข้าสู่ยุค “ยุคสงครามเย็น” ที่ต่อเนื่อง กันมาจนกระทั่งเกิด สงครามเวียดนาม สภาพ สังคมไทยหลังปี 2500 ได้พบอาชีพที่เห็นกันดาษดื่น คืออาชีพ “เมียเช่า” “พาร์ทเนอร์” และ “หญิงบริการ” เนื่องด้วยในยุคนี้ มีทหารอเมริกันตั้งฐานทัพ อยู่ตามภูมิภาคต่างๆ หลายแห่งในประเทศไทย รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยว ยามราตรีในกรุงเทพฯ ขณะเดียวกันกลุ่มวัยรุ่นนที่ เที่ยวย่าน “หลังวัง” ต่างเที่ยวสังสรรค์ในยามราตรี และด้วยความเป็น วัยรุ่นนี้เองจึงมีเหตุทะเลาะ วิวาทกันของเหล่า วัยรุ่นกลุ่มต่างๆ จนกลายเป็น นักเลงที่กำลังไต่รุ่น สู่การเป็นอันธพาลที่มีความ รุนแรงภายใต้การใช้ ชีวิตที่ต้องเสี่ยงความผิดทาง กฎหมาย (วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ, 2562) จนกระทั่ง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อาศัยคำสั่งคณะปฏิวัติ ปราบปรามด้วยวิธีการ นำตัวบุคคลที่มีพฤติกรรม

ดังกล่าวมาควบคุมตัวไว้ที่เรือนจำลาดยาวในที่สุดสรุปได้ว่า ยุคอันธพาลนี้

มีกลุ่มวัยรุ่นอันธพาลที่แตกตัวมาจากกลุ่มอั้งยี่ แต่เดิมในสังคมไทยที่อาศัยอิทธิพลนอกกฎหมาย หาผลประโยชน์จากโรงยาฝิ่น กลุ่มอันธพาลเหล่านี้จะแสดงตัวเป็นนักเลงมีการรีดไถเงินจากประชาชน ใช้อาวุธปืนข่มขู่ และมีการแย่งชิงความเป็นใหญ่ ในกลุ่มอันธพาลด้วยกัน

3. ยุคมาเฟีย (พ.ศ. 2512 - 2516) : วงการนักเลงได้มีบทบาทและเริ่มขยายตัวเป็น กลุ่มมาเฟียที่กระทำการเหนือกฎหมาย โดยเฉพาะการฆาตกรรมนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะการลอบฆ่าตัดตอนกำจัดคู่แข่งซึ่งคดีฆาตกรรมที่เกิดจากกลุ่มมาเฟีย สามารถใช้เป็นเครื่องบ่งบอกถึงกลุ่มคนที่เดินสวนทางกับกฎหมาย วิธีขยายตัวเป็นกลุ่มมาเฟียที่กระทำการเหนือกฎหมายเป็นวิธีคิดที่สนับสนุนการวิเคราะห์โครงสร้าง ซึ่งงานศึกษาในประเด็นยังมีปรากฏจำนวนไม่มากนัก มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับโครงสร้างระบบอุปถัมภ์จำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับกระทั่งถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น ผลงานวิจัยของธนฉัตรศรีโอษฐ์ (2556) เรื่องพลวัต ของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในยุคของ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และงานวิจัยของ ชัยยนต์ประดิษฐ์ศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว (2549) เรื่องบทบาททางการเมืองของเจ้าพ่อท้องถิ่น ในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งงานวิจัยอีกหลายชิ้น ในประเด็นดังกล่าว ต่างต้องมีการกล่าวถึงอำนาจบารมี อันทรงอิทธิพลไปจนถึงเรื่องของการได้มาซึ่งผลประโยชน์อันมหาศาลในทางที่มีขอบต่อกฎหมาย

เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วพัฒนาการจากการกระทำผิดของบุคคลโดยลำพังจึงได้ขยายวงกว้าง ไปสู่ความร่วมมือในลักษณะขบวนการหรือองค์กร เพื่อประกอบอาชญากรรม มีเครือข่าย

โยงใย ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ระดับชุมชน กระทั่งพัฒนาไปสู่ ระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ คนกลุ่มนี้ ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรอาชญากรรม ในปี ค.ศ. 1998 มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยชิ้นหนึ่งของ European Institute For Crime Prevention and Control งานวิจัยชิ้นนี้ชื่อ Organized Crime Around the World ซึ่งฉายให้เห็นแนวโน้มการเติบโต ของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมทั้งในระดับชาติ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime: TOC) ซึ่งการเติบโตของ มาเฟียยุคหลังสงครามเย็นมาจนถึงยุคโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยทำให้เกิดกลุ่มมาเฟียที่มีการลักลอบค้า ของผิดกฎหมาย การจัดตั้งชุมนุมปีนรับจ้างสังหาร ประกอบการค้ามนุษย์ ยาเสพติด เปิดบ่อนการพนัน โดยมีผู้ทำหน้าที่เป็นมือปืนคอยให้ความคุ้มครอง โดยที่ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ยินยอมกระทำตามก็จะถูก สังลอบสังหารสรุปได้ว่า ยุคมาเฟียนี้ได้ก่อกำเนิด กลุ่มมาเฟียโดยมีมือปืนในสังกัดเป็นจำนวนมาก ที่คอยให้ความคุ้มครองธุรกิจผิดกฎหมายซึ่งจะได้รับความคุ้มครองจากผู้อุปถัมภ์ให้รอดพ้นจากการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การเข้าสู่วงการมือปืน

กลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง หรือสามารถเข้ามาเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมืองการปกครอง ต่างมีบทบาท ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการบริหารประเทศ สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา คือ กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะพยายามรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้ให้นานที่สุด และมีการแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านต่างๆ เพื่อเอื้อแก่กลุ่มของตน ผ่านทางนโยบายสาธารณะ กฎหมาย หรือโครงการต่างๆ ลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏตั้งแต่อดีต เรื่อยมาและยิ่งเด่นชัดมากขึ้น เนื่องจากเป็นมูลเหตุให้ความสัมพันธ์ของมือปืน

กับผู้อุปถัมภ์มักจะขยายวงกว้างขึ้นเมื่อมีการส่งผ่านมือปืนไปยังผู้มีอิทธิพล รายอื่นและกลายเป็นผู้อุปถัมภ์รายต่อไป (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, 2535) ทั้งนี้กระบวนการนี้ของมือปืนตั้งแต่การลอบสังหาร กระทั่งการก้าวเข้าการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจนี้ ตามแนวคิดของเดอเคอรัม (Durkheim, 1933) โวลล์และเบอร์นาร์ท (Vold & Bernard, p. 1986) ที่เสนอว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม พฤติกรรมมนุษย์อาจเปลี่ยนแปลงไปตามพื้นฐานทางสังคม (Fehr, 1983) การเข้าสู่วงการ มือปืน ได้สัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องภาพตัวแทน อันเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการที่ผลิตวัฒนธรรม อันเกี่ยวข้องกับการผลิต และการแลกเปลี่ยน ความหมาย (Shared meaning) ไม่ว่าจะเป็นการรับ ไปใช้หรือการถ่ายทอดความหมายระหว่างสมาชิก ในสังคม โดยมีภาษา (Language) เป็น "สื่อ" ในการทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะมีความเข้าใจ ของผู้รับรู้ในบริบทของมือปืนด้านความรุนแรง (Hall, 1997)

ในประเด็นข้อถกเถียงถึงการก้าวสู่วงการมือปืนรับจ้างนั้นยัง พบว่าอีกว่า มือปืนรับจ้างจะมาจากครอบครัวชาวนา ชาวไร่ มีฐานะยากจน มีสภาพแวดล้อมบริเวณที่พักอาศัยจะเป็นบริเวณที่มีกลุ่มนักเลงท้องถิ่น (ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย และโสภา ชูพิบูลชัย ชปีลมันน์, 2555) ประกอบการถูกปลุกฝัง ค่านิยมเรื่องความไม่เท่าเทียมกัน ยึดหลักระบบ บุญคุณระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ แต่ ความขัดแย้งในชนบทในเรื่องชนชั้นก็เกิดขึ้นและดำรงอยู่ตลอดเวลา และก่อให้เกิดกลุ่มชายขอบได้ Harvey (2004) ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดพฤติกรรม การเลียนแบบค่านิยมการต่อสู้ทางชนชั้น โดยการ เลียนแบบพฤติกรรมนี้ได้ถูกพัฒนาไปจนถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม โดยตัวผู้เลียนแบบต้องมีพลังความเชื่อและแรงขับ

มากพอที่จะเราให้อิทธิพล ผลักดันให้เกิดการกระทำขึ้น โดยสิ่งเร้าจะเริ่มต้น จากความต้องการในการดำรงชีวิตเพื่อให้อิทธิพลยังคงชีวิตอยู่ได้ หรือเรียกว่า "แรงขับปฐมภูมิ" (Secondary Drive) อันเป็นแรงขับที่ทำให้เกิดการแสดงออก เพื่อให้สังคมยอมรับจนกระทั่งต้องก้าวเข้ามาสู่ซุ้มมือปืน

อย่างไรก็ตาม Miller (1958) เคยได้อธิบายถึงสาเหตุของการกระทำผิด ซึ่งพบว่า ทฤษฎีการกระทำผิดนี้เชื่อว่าชนชั้นล่าง จะสร้างวัฒนธรรมของตนเอง โดยชนชั้นล่าง ที่กระทำผิดจะรวมกลุ่มกันตั้งวัฒนธรรมย่อยขึ้นเพื่อใช้ในกลุ่มของตน โดยมีทัศนคติว่าต้องรัก พวกพ้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้จะผิดกฎหมายก็ตาม นอกจากนี้ Cohen and Marcus (1979) ได้นำสมมติฐานของทฤษฎีความกดดันทางสังคมที่เน้นกรณีมีความกดดันที่เกิดขึ้นกับชนชั้นบางกลุ่ม ของสังคม ทำให้พวกเขาต้องตอบโต้โดยการเป็น อาชญากร อันเป็นผลให้เยาวชนวัยรุ่นมักจะกระทำ ผิดกฎหมาย เพื่อต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนฝูง (Shoemaker, 1990) กระนั้นแล้ว ด้วยความแตกต่างกันในระบบชนชั้นยังคงมีอยู่ในสังคม โดยค่านิยมของชนชั้นกลางมักจะได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่าโดยเฉพาะในสถานศึกษา ค่านิยมของชนชั้นกลางจะถูกใช้เป็นเครื่องประเมินผลนักเรียนในสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ ค่านิยมนี้ ชนชั้นล่างจึงตกอยู่ในสภาพที่ถูกกดดัน เนื่องจากจะไม่สามารถแข่งขันกับเยาวชนที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางได้ และชนชั้นล่างจะพัฒนา ความรู้สึกต่อต้านสถานศึกษาและค่านิยมของชน ชั้นกลาง การกระทำผิดจึงเกิดขึ้นและเกิดจากการเลือกกระทำของผู้กระทำเอง ซึ่ง Cohen and Marcus (1979) ได้เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า "กระบวนการปฏิเสธต่อสิ่งที่ต้องการแต่ไม่สามารถ ไขว่คว้าได้" และเยาวชน

ที่ต่อต้านค่านิยมนี้ จะรวมตัวกันมากขึ้นด้วยการสร้างค่านิยมใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง สรุปได้ว่าการเข้าสู่ วงการมือปืนคนกลุ่มนี้เอง ต่างได้ตอบโต้ปรากฏการณ์ ทางสังคมโดยการรวมตัวกัน และสร้างวัฒนธรรม ขึ้นใหม่ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมหลัก ของสังคม และวัฒนธรรมใหม่ี่จึงเป็นผลให้ พฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมาย อันนำไปสู่การก่อ อาชญากรรมที่รุนแรง

ขบวนการการทำงานของมือปืนรับจ้าง

กระบวนการสังหารของมือปืน ย่อมต้องเกิดจากความขัดแย้งที่จำเป็นต้องมีการสังหารคู่กรณี จากนั้นกระบวนการสรรหามือปืนผ่านคนกลาง จึงเริ่มต้นขึ้น โดยมีข้อตกลงเรื่องราคาว่าจ้างในการสังหาร และเงื่อนไขสนับสนุน เช่น การช่วยเหลือ ทางคดีและอื่นๆ (Albanese, 1996) ทั้งนี้กลุ่มมือปืนรับจ้างจะมีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนโดยเริ่มต้นจากการรับงานจากผู้ว่าจ้าง เมื่อได้รับมอบหมายงานแล้ว จะเตรียมทีมงานวางแผน เริ่มตั้งแต่ การหาข่าวเกี่ยวกับเหยื่อจัดหาอาวุธและยานพาหนะ ตลอดจนวิธีการลงมือ รวมถึงสร้างสถานการณ์ เพื่อลอบสังหาร โดยก่อนจะลงมือจะมีการเฝ้าสังเกตพฤติกรรม เพื่อหาโอกาสที่เหมาะสมก่อนลงมือสังหาร ซึ่งวิถีของมือปืน ส่วนมากมักใช้ “การดักยิง แบบประชิดตัว และการประกบยิง” ก่อนการลงมือ จะใช้แผนสร้างหลักรฐานลวงเจ้าหน้าที่เพื่อทำลาย หลักรฐาน (ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย และโสภา ชูพิกุลชัย ชปีลมันน์, 2555) รวมถึงการกำหนดวันเวลาลงมือ ทำการและเตรียมการหลบหนี ซึ่งการหลบหนี มักอยู่ในลักษณะการหนีด้วยการบวช หรือมือปืนบางรายใช้วิธีกระทำความผิดให้ตนติดคุกในระยะสั้น เพื่อปกป้องตนเองจากการฆ่าตัดตอน เพราะการติดคุก มีความปลอดภัยมากกว่า บางรายอาจเปลี่ยนชื่อสกุล ย้ายที่อยู่อาศัย หรือการแจ้งตายกระทั่ง

ทำตนให้หายสาบสูญจากสังคม ขณะที่การได้ใบสั่งลอบสังหารกลุ่มคนในระดับนักการเมือง ต้องมีการวางแผน 1 ถึง 2 ปี หรืออย่างน้อย 2 ถึง 3 เดือน ในบางกรณี ต้องแฝงตัวเข้ามาสัมผัสชีวิตบุคคลเป้าหมายที่จะลอบสังหาร เพื่อศึกษาทางหนีที่ไล่จังหวะการลงมือ เมื่อภารกิจแล้วเสร็จจะมีการจัดสรรแบ่งรายได้ ก่อนที่จะหลบหนี เมื่อคดีเงียบลงก็จะเริ่มรับงานอื่นต่อไป

สำหรับการว่าจ้างมือปืนในปัจจุบันมีความซับซ้อนในการจ้างวานมากขึ้น มีการส่งต่อใบสั่ง สังหารกันหลายทอด มีการส่งงานกันหลากหลาย วิธีทำให้ยากต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสาวคดี รวมถึงผู้บงการ อย่างไรก็ตามด้วยขบวนการอันสลับซับซ้อนนี้ ทำให้การดำเนินคดีกับผู้บงการ จึงค่อนข้างจะมีข้อจำกัดโดยเฉพาะด้านการรวบรวม พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้บงการ เนื่องจากมีการตัดตอนทำให้พยานหลักฐานไปไม่ถึงตัวผู้บงการ ด้วยเหตุที่การเข้าถึงในการสืบสาวคดี และการจับกุมเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็น เหตุให้มีผู้เรียกใช้มือปืนรับจ้างที่มีสังกัดในขั้วมือปืน อันมีผู้อุปถัมภ์ คำจูงกันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขบวนการการทำงานของมือปืนรับจ้างได้มีความเกี่ยวพันกับโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มีการนำเสนอถึงกระบวนการทางอำนาจอันมิชอบในประเทศไทย ดังการสะท้อนของณัชชานูช พิชิตธนารัตน์ (2558) ได้กล่าวและอ้างถึงนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศว่า มีการนำแนวทางการวิเคราะห์ในประเด็นอำนาจอันมิชอบหลากหลายแนว แต่จะพบว่าแนวทางการวิเคราะห์ที่มีบทบาทมากที่สุด คือแนวคิดระบบอุปถัมภ์ (Patron-client System) อันเป็นแนวความคิดที่สามารถอธิบายได้ถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงอันเป็น ปรากฏการณ์ทั้งทางการเมือง และทางสังคม ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับ

ท้องถิ่น ส่วนทางด้านของ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน (2552) ได้ระบุว่าระบบอุปถัมภ์ เป็นแบบแผนความสัมพันธ์ที่อำนาจกระจุกตัวอยู่ที่ผู้นำตั้งอยู่บนเครือข่ายความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Relationship) ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองบุคคล (Dialectic Relationship) ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนกันโดยที่เครือข่าย อุปถัมภ์จะประกอบด้วยบุคคลสองประเภท คือ ผู้นำการอุปถัมภ์ ซึ่งจะต้องมีฐานทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ อำนาจรัฐ ตำแหน่งหน้าที่สถานภาพทางสังคม ซึ่งต้องให้ความคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่ง ขณะที่ผู้ตามหรือลูกน้อง โดยมากผู้ใต้อุปถัมภ์มักจะขาดฐานทางทรัพยากร ยกเว้นการมีแรงงานของตัวเอง เพื่อการรับใช้ลูกพี่ผู้อุปถัมภ์ ดังนั้น ผู้ใต้อุปถัมภ์จะต้องมีค่านิยมที่สำคัญ คือ บุญคุณการรู้จักกตัญญูหรือซื่อสัตย์ จงรักภักดี ระบบอุปถัมภ์จึงเป็นกระบวนการก่อให้เกิดพรรคการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ อันเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งอำนาจ ในทางการเมือง (พิชาย รัตนดิถกณ ภูเก็ต, 2552)

กระบวนการเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคม และการเมืองแบบเดิมอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในช่วงเวลาหนึ่งที่ปรากฏขึ้นในสังคมที่ซึ่งช่วยเพื่อก้าวสู่ความเป็นหนึ่งทางกระบวนการอำนาจต่อไป Scott (1972) สรุปได้ว่าขบวนการการทำงานของมือปืนรับจ้างยังคงต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างมือปืนรับจ้างกับเจ้าของซุ้มมือปืน หรือมือปืนกับผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผิดกฎหมาย ซึ่งมักจะได้รับการอุปถัมภ์จากผู้มีอิทธิพลเป็นตัวค้ำจุนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมือปืนกับผู้มีอิทธิพลในลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน

บทสรุป

ในวงการผู้มีอิทธิพลและมือปืนรับจ้างที่อยู่นอกระบบของกฎหมายบ้านเมือง มีค่าตอบแทนที่ให้ไว้เป็นแรงจูงใจสังหาร ปราบฏกาการณ์ เหล่านี้ ผู้มีอิทธิพล นักเลงและมือปืนรับจ้าง แม้จะยิ่งใหญ่ด้วยอำนาจที่อยู่นอกระบบของกฎหมายบ้านเมือง มีค่าตอบแทนที่ให้ไว้เป็นแรงจูงใจสังหารคู่อริได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ทุกย่างก้าวของชีวิตที่เคลื่อนไหวนั้น ล้วนอยู่บนความเสี่ยงระหว่างความตายกับการประคองให้ชีวิตอยู่รอด ปราบฏกาการณ์ เหล่านี้ย่อมทำให้เกิดข้อสงสัยของเป็นอย่างยิ่งว่า ‘ความตาย’ ที่เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทยนี้ หลายฝ่ายกำลังวิตกอย่างจริงจังหรือไม่ หรือเป็น แค่จำนวนอันน้อยนิดสำหรับผู้ที่ขัดผลประโยชน์ของผู้จ้างวานฆ่าที่ทรงอิทธิพลบารมีในชาติไทย ซึ่งในแต่ละปีมีคดีความเหล่านี้พบเฉพาะบางพื้นที่หรือเกิดขึ้นอย่างกระจัดกระจายทั่วทั้งประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่านั้น ขณะที่บทความนี้ จำเป็นต้องพิจารณาทั้งข้อสนับสนุนและข้อจำกัด ต่อการทำความเข้าใจอย่างเหมาะสม โดยที่สาระ สำคัญในบทความนี้จะ เป็นแนวทางในการนำมา เชื่อมโยงทฤษฎีในแนวของศาสตร์เชิงประจักษ์ เท่านั้น และเป็นเพียงการบุกเบิกหรือสนับสนุน การนำร่องในเชิงวิชาการ เพื่อให้การศึกษามีความ เป็นศาสตร์ที่จะช่วยพรรณนา อธิบาย และทำนาย ได้มากขึ้นมิได้หมายความว่าทุกๆ กรณีต้องเป็น ดังข้อสรุปนี้เสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การทดสอบและยืนยันจากผลงานทางวิชาการอื่นอันจะมีขึ้นในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2559). พฤติกรรมอาชญากรในมุมมองทางจิตวิทยา: ศึกษากรณีทฤษฎีบุคลิกภาพพคตี Nathan Leopold และ Richard Loeb. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 2(3), 381-392.
- เกล็น ดี เพจ. (2552). *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า (คีโรตม์ คล้ามไพบูลย์)*. คบไฟ.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน. (2552). *การสะสมทุนและโครงสร้างอำนาจชั่วคราวในจังหวัดชลบุรี*.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโอพาร ถิ่นบางเตียว. (2549). บทบาททางการเมืองของเจ้าพ่อท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออก. *ชุดงานวิจัยภายใต้โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว. ศาสตราจารย์ ดร. ผาสุก พงษ์ไพจิตร เรื่องโครงสร้างและพลวัตของทุนไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ*.
- ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย และโสภา ชูพิกุลย์ ซปีลมันน์. (2555). มาตรการในปราบปรามมือปืนรับจ้าง: ศึกษาเฉพาะ กรณีชุ่มมือปืน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 4(1), 109-121.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2547). เพราะเป็นคนที่ดีตาย. *ฟ้าเดียวกัน*, 2(3), 57-58.
- ณัชชานุช พิษิตธนารัตน์. (2558). แนวคิดวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ การเมืองบูรพา*, 3(2), 1-28.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2553). การลอบสังหารในการเมืองท้องถิ่นไทย: บทสำรวจตัวเลขขั้นต้นในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2543-พ.ศ. 2552). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, *การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 11*. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนัญญ์ ศรีโอษฐ์. (2556). *พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในยุคของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น* [ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์. (2535). *รัฐ ทุน เจ้าพ่อท้องถิ่นกับสังคมไทย*. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (8 ธันวาคม 2548). ธนกิจการเมืองหลังปี 2544 ระบอบไท่กุนคือรัฐ. *มติชนรายวัน*, 2.
- พรชัย ชันดี. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. สุนทรฟิล์ม.
- พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. (2552). *โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง*. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.
- วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ. (2019). *วัยรุ่นพระนครเมื่อถึงศตวรรษ: ชีวิตวัยรุ่นหน้าวัดและหลังวัดราชนัดดา*. <https://suanleklek.wordpress.com/2019/08/02/youngster-in-the-60s>.
- ศิวัช ศรีโกลางกุล. (2562). ปีศาจวิทยากับสังคมการเมืองไทยร่วมสมัย. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 9(1), 262-282.
- Agamben, G. (1998). *Homo sacer: Sovereign power and bare life*. Stanford. Stanford University Press.
- Agamben, G. (2005). *State of exception*. University of Chicago Press.

- Albanese, J.S. (1996). *Organized crime in America* (3th). Anderson Publishing.
- Anderson, B. (1990). Murder and progress in modern Siam. *New Left Review*, 181, 33-48.
- Cohen, L. & Marcus, F. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activities approach. *American Sociological Review*, 44, 588-609.
- Durkheim, E. (1933). *The division of labor in society*. Macmillan.
- Dye, T.R. (1997). *Politics in states and communities*. Prentice-Hall.
- Fehr, A. (1983). *Introduction to personatily*. Macmillan.
- Hagan, J. (1989). *Structural criminology*. University Press.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage in association with the Open University.
- Harvey, D. (2004). *The new imperialism: Accumulation by dispossession*. *Socialist Register*, 40, 63-87.
- Miller, W. (1958). Lower class culture as a generating milieu of gang delinquency. *Journal of Social*, 14, 5-19.
- Samuel, K. (2010). *Bearing witness to trauma: Representations of the Rwandan Genocide* [Master of English, Stellenbosch University].
- Scott, J.C. (1972). *Comparative political corruption*. Prentice-Hall.
- Shoemaker, D.J. (1990). *Theories of delinquency: An examination of explanations of delinquent behavior* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Shulman, G. (2012). Marx's nightmare: Marxism, culture, and American politics. *New Labor Forum*, 21(2), 24-32
- Vold, G.B. & Bernard, T.B. (1986). *Theoretical criminology* (3rd ed). Oxford University Press.
- Willumsen, L.H. (2013). Children accused of witchcraft in 17th-century Finnmark. *Scandinavian Journal of History*, 38(1), 18-41.

การทบทวนบทบาทและหน้าที่ของซออุ๋ในวงเครื่องสาย วงเครื่องสายปี่ชวา วงปี่พาทย์ไม้นวม และวงมโหรี

Synthesis of the Roles and Duties of Saw-Ou in Kruengsai, Kruengsai Pijava, Pipat Mainuam and Mahori Ensemble

ชนกร นามวงศ์¹, เทพิกา รอดสการ²

Thanakorn Namwong¹, Tepika Rodsakan²

Received: 28 January 2022

Revised: 31 March 2022

Accepted: 26 April 2022

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของซออุ๋ในวงเครื่องสาย วงเครื่องสายปี่ชวา วงปี่พาทย์ไม้นวม และวงมโหรี โดยรวบรวม และเรียบเรียงข้อมูลขึ้นจากตำราวิชาการ งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อค้นหาที่มาและทบทวนบทบาท ตัวตลกของซออุ๋ รวมถึงค้นหาบทบาทและหน้าที่อื่นๆ ของซออุ๋ผ่านบริบทด้านวงดนตรีไทยที่ซออุ๋นิยม ประสมอยู่ในปัจจุบัน

ผลจากการศึกษาพบว่าบทบาทการเป็นตัวตลกของซออุ๋ปรากฏครั้งแรกในหนังสือคำบรรยาย วิชาดุริยางคศาสตร์ไทย โดยนายบุญธรรม (มนตรี) ตราโมท ปีพุทธศักราช 2481 และเป็นหนังสือที่เป็นต้นแบบของตำราวิชาการดนตรีไทยในยุคต่อมา จนกระทั่งบทบาทตัวตลกของซออุ๋ได้ถูกตีพิมพ์ เผยแพร่และบอกเล่าซ้ำๆ ส่งผลให้นักดนตรีนิยมแปรทำนองซออุ๋โดยใช้ระดับเสียงที่ต่างกันมากมา เรียงร้อยเป็นทำนองซออุ๋คล้ายกับคนที่กระโดดขึ้นลงตลอดเวลา การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่าบทบาท ตัวตลกไม่ได้เป็นเพียงบทบาทเดียวของซออุ๋ แต่ยังมีบทบาทและหน้าที่อื่นๆ ที่ยังไม่ถูกพูดถึง ภายหลัง จึงมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้อธิบายบทบาทและหน้าที่ของซออุ๋แตกต่างกันออกไปตามบริบทวงดนตรี ที่ซออุ๋ประสมอยู่ ได้แก่ บทบาทการสร้างทำนองสนุกสนานในวงเครื่องสาย บทบาทการช่วยเพิ่มเสียง ให้นักแน่นแกว่งเครื่องสายปี่ชวา บทบาทการเพิ่มเสียงที่นุ่มนวลและทำหน้าที่บรรเลงคลอร้องในวงปี่พาทย์ไม้นวม รวมทั้งซออุ๋ยังทำหน้าที่บรรเลงเป็นเครื่องตามในวงดนตรีไทยทุกประเภท

คำสำคัญ: ซออุ๋, บทบาทของซออุ๋, หน้าที่ของซออุ๋

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Master student in Ethnomusicology, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University.

² Lecturer, Department of Thai and Asian Music, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University.

บทความฉบับนี้ได้รับการอุดหนุนทุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

Abstract

The purposes of this article were to review the prior understanding of the roles and duties of Saw-Ou in Kruengsai, Kruengsai Pijava, Pipat Mainuam and Mahori ensemble by gathering information from academic books, research and interviews with experts in order to search for the sources, review the role of being a clown of Saw-Ou, and also find more roles and duties of Saw-Ou through music ensemble context that Saw-ou popularly compounds in the present day.

The consequences of the role of being a clown of Saw-Ou first appeared in the book called the explaining of Thai classical music By Mr.Boonthum (Montri) Tramote,1938. It is a manuscript of Thai classical music for the subsequent eras until the role of being a clown of Saw-Ou was published and has been telling repeatedly. Accordingly, it influences Thai classical musicians who often use different pitches to create Saw-Ou's melodies which sound similar to a person who is jumping up and down all the time. This article also points out that the role of being a clown is not the only role of Saw-Ou, but many roles and duties are not mentioned. Many experts have tried to explain the various kinds of Saw-Ou's roles and duties depending on what ensemble it was; for example, the role of making lively melody in Kruengsai ensemble, the role of making Kruengsai Pijava ensemble's voice more firmly, the role of making more smooth voice for Pipat mainuam ensemble and including the duty of playing along when singers sing. In addition, Saw-Ou has a duty of being Krueng-Tarm (play after high-pitch instruments in Lor, Khud and Leum melody) in every kind of Thai classical music ensemble.

Keywords: Saw Ou; Roles of Saw Ou, Duties of Saw Ou

บทนำ

การรวมกลุ่มทางสังคมเป็นการทะลายนีตจำกัดความสามารถส่วนบุคคล บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาบนความหลากหลาย แต่ละคนมีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันไปตามรูปร่าง ประสบการณ์ และแรงขับเคลื่อนภายใน เมื่อเกิดการรวมกลุ่มทางสังคมขึ้นจึงมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่เพื่อให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างอิสระ กล่าวคือมนุษย์สามารถเลือกทำงานที่ตนเองถนัดเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งใหม่อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมในอนาคต

วงดนตรีไทยถือเป็นสังคมรูปแบบหนึ่งอันเป็นที่รวมกลุ่มกันของเครื่องดนตรีไทยหลายชนิด ซึ่งเครื่องดนตรีแต่ละชนิดย่อมมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ออกไป เช่น ขอบเขตเสียง คุณลักษณะเสียง วิธีการกำเนิดเสียง และกลวิธีการบรรเลง เฉพาะเครื่องมือ เป็นต้น ทำให้มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในวงดนตรี ซึ่งจะรับผิดชอบตามความขอบเขตความสามารถหรือธรรมชาติของเครื่องดนตรีชนิดนั้น เมื่อเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมาบรรเลงรวมกันเป็นวง ทำให้สามารถสร้างเสียงเพลงอันเป็นเครื่องจรรโลงใจชั้นดีของมนุษย์ได้

ชอู้เป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสี มีลักษณะเสียงทุ้มต่ำและมีขอบเขตเสียงแคบ ในการบรรเลงรวมวงหากนักดนตรีไม่ทราบวิธีการแปรทำนองชอู้ให้มีความโดดเด่นก็จะทำให้เสียงชอู้ถูกกลืนไปกับวงได้ง่าย นักดนตรีจึงนิยมแปรทำนองชอู้ด้วยการใช้โน้ตที่มีระดับเสียงต่าง กันมากมาเรียงร้อยต่อกัน คล้ายกับการกระโดดโลดโผนด้วยความสนุกสนาน (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2556) จนมีคำกล่าวว่า ชอู้เปรียบเสมือนตัวตลกในวงดนตรี กระทั่งความเชื่อนี้ได้ถูกเผยแพร่ในรูปแบบของเอกสารประกอบการเรียน และตำราวิชาการอย่างแพร่หลาย ทำให้แนวโน้มของทำนองชอู้ในปัจจุบันมีลักษณะของความตลกสนุกสนานในทุกๆ วงดนตรีที่ชอู้ปรากฏอยู่

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญา นิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง การศึกษาหลักการแปรทำนองชอู้ในวงเครื่องสาย วงเครื่องสาย ปี่ชวา และวงปี่พาทย์ไม้ม้วน ของครูเลอเกียรติ มหาวินิจฉัยยมมนตรี ซึ่งผู้เขียนได้เรียบเรียง และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของชอู้ เพื่อค้นหาที่มาและบททวนความเข้าใจเดิมในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่กล่าวว่า ชอู้เปรียบเสมือนตัวตลก แท้ที่จริงแล้วความเข้าใจนั้นมีที่มาจากอย่างไร และนอกจากบทบาทดังกล่าวแล้วยังมีบทบาทอื่นๆ ของชอู้ที่ปรากฏอีกหรือไม่ อันจะเป็นการสร้างความเข้าใจตัวตนของชอู้ในหลายมิติยิ่งขึ้น

ความหมายของบทบาทและหน้าที่

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทเป็นแนวคิดที่กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์เมื่ออยู่รวมกัน ในสังคม แต่ละคนจะมีการแสดงออกทางสังคมที่แตกต่างกัน สำหรับบทความฉบับนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องบทบาทในเบื้องต้นก่อน เพื่อให้เข้าใจเรื่องบทบาทและหน้าที่ชอู้

โดยผู้เขียนได้เรียบเรียงความหมายของบทบาท และหน้าที่ดังนี้

Sarbin & Jurnur (1995) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า พฤติกรรมที่คาดหวังว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพพึงกระทำ

พระมหาไพโรลสิทธิ์ สัตยาวุธ (2542) กล่าวว่า บทบาทคือสิ่งที่สังคมหรือคนส่วนใหญ่ตั้งเป็นข้อกำหนดว่าใครก็ตามที่มีตำแหน่งอย่างหนึ่งอย่างใดในสังคมต้องปฏิบัติ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ตั้งถาม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) กล่าวว่า บทบาทคือ พฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

อาคม วัดไชสง (2547) กล่าวว่า บทบาทหมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่ผู้ครองตำแหน่งควรประพฤติปฏิบัติ เช่น ผู้บริหาร ครู คนงาน ภารโรง เป็นต้น ก็จะแสดงบทบาทตามตำแหน่งดังกล่าวต้องกระทำ

พงษ์ธร ชุตติมานันท์ (2551) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า พฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งอยู่ในฐานะหรือตำแหน่งหรือมีสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตั้งคมกำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติ

จากความหมายของบทบาทข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทคือ การแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง เมื่อดำรงตำแหน่ง คำว่าบทบาทมีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กับหน้าที่ ซึ่งหมายถึง ภาระ หรืองานที่ต้องทำด้วยความรับผิดชอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ยกตัวอย่างเช่น บทบาทของพ่อแม่ หน้าที่คือการเลี้ยงดูและฟูมฟักบุตร บทบาทของครู หน้าที่คือการอบรมและสั่งสอนลูกศิษย์ บทบาทของพระเอก หน้าที่คือการแสดงดำเนินเรื่องราวเป็นหลัก

บทความฉบับนี้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของซอด้วง โดยผู้เขียนได้ให้ความหมายคำว่าบทบาทของซอด้วงคือ การดำเนินงานของซอด้วงให้มีลักษณะเป็นไปตามความคาดหวังเมื่อบรรเลงรวมวง สำหรับหน้าที่ของซอด้วง หมายถึง การบรรเลงซอด้วงในส่วนที่ได้รับมอบหมายในการบรรเลงรวมวง

ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของซอด้วงในวัฒนธรรมดนตรีไทย

คำอธิบายบทบาทและหน้าที่ของซอด้วงในวงดนตรีแต่ละประเภทปรากฏครั้งแรกในหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย โดยครูบุญธรรม ตราโมท (2481) หนังสือเล่มนี้ถือเป็นตำราวิชาการดนตรีไทยเล่มแรกที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ เพื่อใช้ประกอบการสอน และเป็นตำราอ่านประกอบการสอบไล่ระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียน แผนกวิสามัญ วิชานาฏดุริยางค์ โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ (ต่อมาคือวิทยาลัยนาฏศิลป์) โดยครูบุญธรรม ตราโมท (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นครูมนตรี ตราโมท) ได้เรียบเรียงข้อมูลขึ้นจากประสบการณ์ส่วนตัว ข้อมูลจากพระราชนิพนธ์ นิพนธ์ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งเป็นเอกสารต้นแบบที่ใช้ผลิตตำราวิชาการดนตรีไทยจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเนื้อหาในเอกสารฉบับนี้ได้อธิบายบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีไทยไว้ทุกชนิด แต่ในที่นี้จะขอนำเสนอเฉพาะเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายตามประเด็นที่ผู้เขียนศึกษาดังนี้

“...ซอด้วง เป็นผู้นำ เป็นหลัก เก็บบ้าง โหยหวลบ้างตามลำน้าจะเข้ เก็บแทรกแซงตามลำน้าซอด้วง หลอกล้อ ยั่วเย้าไปกับพวกทำลำน้าขลุ่ยเพียงออ เก็บบ้างโหยหวลบ้าง ตามลำน้า...”

(โหยหวล สะกดตามต้นฉบับที่ดีพิมพ์เผยแพร่ ปัจจุบันใช้ โหยหวน)

จากคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป สำหรับซอด้วงบรรเลงเป็นผู้นำและเป็นหลักให้กับวงเครื่องสาย คือต้องเป็นผู้กำหนดทิศทางในการบรรเลง เช่น การเพิ่มหรือลดแนวการบรรเลง การรับร้องส่งร้อง การขึ้นเพลงหรือจบเพลง เป็นต้น รวมทั้งยังมีลักษณะการบรรเลงแบบสีห่างและสีเก็บแทรกแซงตามทำนองเพลง สำหรับจะเข้ และขลุ่ยเพียงออมีการระบุเพียงลักษณะการบรรเลงเก็บหรือสร้างเสียงยาวต่อเนื่องตามทำนองเพลงเท่านั้น แต่สำหรับซอด้วงกลับระบุลักษณะทำนองแบบหลอกล้อ ยั่วเย้าไปกับทำนองเพลง คำว่าหลอกล้อเป็นการระบุกิริยาอาการหรือคำพูดในลักษณะเย้าเล่นเพื่อความสนุกสนาน ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ยั่วเย้า อันหมายถึงการกระเซ้า แหย่เล่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) อย่างไรก็ตามหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์-ไทย โดยครูมนตรี ตราโมท ไม่ได้ระบุวิธีการดำเนินงานของเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดอย่างเจาะจงชัดเจนจึงได้มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำอธิบายที่ช่วยขยายขอบเขตความเข้าใจเรื่องบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมากยิ่งขึ้น

ในทัศนะของครูประเวช กุมุท ได้ให้คำอธิบายบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีไทยในวงเครื่องสายไว้ ดังนี้

“...ซอด้วง มีหน้าที่ดำเนินทำนองเรียบๆ และเป็นผู้นำของวงจะเข้ ดำเนินทำนองเช่นเดียวกันกับซอด้วงซอด้วง ดำเนินทำนองในลักษณะไลดโผน หยอกเย้า ตลกคะนองไปกับทำนองเพลงขลุ่ยเพียงออ ดำเนินทำนองคลุกเคล้า โหยหวนบ้าง ในบางขณะ...”

ข้อคิดเห็นของครูประเวช กุมุท ได้ช่วยอธิบายบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายเพิ่มเติม คือ ลักษณะทำนองของซอด้วง

และจะเข้มีการดำเนินทำนองแบบเรียบๆ ทำนองซอด้วงและจะเข้เป็นทำนองที่ใช้เสียงเรียงร้อยต่อกันอย่างเป็นระบบ และไม่นิยมใช้เสียงที่ต่างกันมากในการแปรทำนอง หากสามารถผูกกลอนแต่ละวรรคให้ห่างกันเพียง 2 เสียง จะถือว่าดีมาก แต่หากจำเป็นต้องใช้เสียงที่ห่างกันก็ควรห่างกันไม่เกิน 5 เสียง (นัฐพงศ์ โสวัตร, อ้างถึงในยุพธนา ฉิมพรรณรัตน์, 2561) ซึ่งจะทำให้ทำนองซอด้วงมีความเรียบร้อยเป็นหลักเป็นฐานให้กับสมาชิกอื่นๆ ในขณะที่ครูประเวชได้อธิบายลักษณะทำนองซอู้ในทิศทางที่ใกล้เคียงกับक्रमดนตรีว่า ทำนองซออู้มีลักษณะโลดโผน อันหมายถึงทำนองแปลกหู ผิดธรรมดา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ส่วนหน้าที่ของซอู้เพียงอ้อมีเพียงการระบุดเฉพาะการบรรเลงร่วมในวงและมีลักษณะทำนองโหยหวนในบางขณะ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของक्रमดนตรีที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

การอธิบายลักษณะทำนองของเครื่องดนตรีให้บุคคลทั่วไปเข้าใจเป็นเรื่องยากและอาจต้องใช้เวลาานาน จึงได้มีคำอธิบายลักษณะทำนองที่เข้าใจได้ง่ายในหมู่นักดนตรีและคนทั่วไป ด้วยการเปรียบเทียบทำนองของเครื่องดนตรีกับบทบาทของตัวละครซึ่งเป็นที่คุ้นเคยและพบเห็นได้ง่ายโดยทั่วไป เช่น บทบาทตัวละครของระนาดทุ้มและซอู้ บทบาทผู้นำหรือพระเอกของระนาดเอกและซอด้วง ทำให้คนทั่วไปสามารถคาดเดาลักษณะทำนองของเครื่องดนตรีนั้นๆ ผ่านชื่อบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ หากเป็นพระเอกหรือผู้นำก็่อมดำเนินทำนองอย่างเรียบร้อย เป็นหลักเป็นฐานให้สมาชิกคนอื่นในวง ขณะที่ตัวละครอาจทำทำนองที่แปลกหู และสร้างความสนุกสนานหลอกล้อกับเครื่องดนตรีอื่นในวงได้

“...ซอู้เป็นตัวตลกในวงเครื่องสาย สีเคล้าไปกับซอด้วง ซออู้เป็นเครื่องที่ได้ยินเสียง

รองลงมาจากซอด้วง ซออู้จึงต้องทำทางในเชิงตลก...”

(บุญเสริม ภู่อาลี, อ้างถึงในคณะผู้ดำเนินงาน
โครงการดุริยางศิลป์, 2533)

จากทัศนะดังกล่าวได้อธิบายความสัมพันธ์ของซอด้วงและซออู้โดยมีการเปรียบเทียบบทบาทของซอู้ในวงเครื่องสายเป็นตัวตลก ในขณะที่ซอด้วงมีคุณลักษณะเสียงแหลมทำให้เราได้ยินเสียงซอด้วงชัดเจนกว่าซออู้ ผนวกกับการบรรเลงโดยปกติซอด้วงที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำทั้งในการล้อ เหลื่อม และการขึ้น-ลงเพลง คุณลักษณะนี้สอดคล้องกับบทบาทการเป็นผู้นำหรือพระเอกของซอด้วง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเมื่อพูดถึงพระเอกในละครก็มักจะปรากฏตัวพร้อมๆ กับตัวตลกอยู่เสมอ จึงอาจเป็นเหตุผลให้เกิดการเปรียบเทียบลักษณะทำนองซอด้วงเป็นพระเอกและซออู้เป็นตัวตลกในวงเครื่องสายอยู่เสมอ

การทบทวนบทบาทและหน้าที่ของซออู้

คำอธิบายเรื่องบทบาทและหน้าที่ของซออู้ในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทตัวละครของซออู้ให้ชัดเจนขึ้น ในปัจจุบันเรามากจะได้ยินหรือพบเห็นบทบาทการเป็นตัวตลกของซออู้ในวงดนตรีจากคำบอกเล่ามุขปาฐะ จนกระทั่งถูกบรรจุอยู่ในตำราวิชาการ และแบบเรียนหลายเล่มราวกับว่าบทบาทตัวละครเป็นเพียงบทบาทเดียวของซออู้ หลายครั้งเรามากจะได้ยินการแปรทำนองซออู้ในลักษณะของการร้อยเรียงระดับเสียงที่ต่างกัน คล้ายกับการกระโดดขึ้นลงไปตามแทบทุกวงดนตรีที่ซออู้ปรากฏอยู่

การทบทวนบทบาทและหน้าที่ของซออู้เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางการแปร

ทำนองซออุ้ม กล่าวคือ หากนักดนตรีกำหนดบทบาทของซออุ้มเป็นตัวตลกก็มีแนวโน้มว่าทำนองซออุ้มจะมีลักษณะกระโดดขึ้นลงไปมาอยู่ตลอด หากพิจารณาจากบริบทการบรรเลงรวมวงของซออุ้มแล้ว เราจะพบว่าซออุ้มมีหน้าที่บรรเลงประสมในวงดนตรีไทยหลากหลายประเภท ทั้งวงเครื่องสาย วงเครื่องสายประสม วงปี่พาทย์ไม้นวม วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ และวงมโหรี ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า วงดนตรีไทยแต่ละประเภทมีลักษณะเสียงที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น วงเครื่องสายปี่ชวามีลักษณะเสียงแหลมสูง ในขณะที่วงปี่พาทย์ไม้นวม และวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์กลับให้เสียงนุ่มนวล และทุ้มต่ำ รูปแบบวงดนตรีไทยที่หลากหลายนี้ นอกจากจะช่วยให้ผู้ฟังได้รับอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไปแล้ว วงดนตรีแต่ละประเภทก็มีวัตถุประสงค์ในการบรรเลงที่แตกต่างกันออกไปด้วย

การกำหนดบทบาทซออุ้มไว้ในฐานะตัวตลกของวงดนตรีไทย เป็นการพยายามอธิบายลักษณะทำนองซออุ้มเข้าใจโดยง่าย ความเข้าใจเดิมที่ว่าซออุ้มเป็นตัวตลกนั้น แท้ที่จริงแล้วบทบาทของซออุ้มมีเพียงบทบาทเดียวหรือไม่ หากซออุ้มมีเพียงบทบาทเดียวแล้ว จะทำให้การบรรเลงซออุ้มนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ของวงดนตรีทุกประเภทได้หรือไม่

“...หลายคนกล่าวว่าซออุ้มเป็นตัวตลก ผู้เขียนแลเห็นว่า ‘ซออุ้มไม่ใช่ตัวตลก’ แต่เป็นเครื่องดนตรีที่มีลีลาทำนองประณีต น่าฟัง และลึกซึ้ง แม้ว่าหลายครั้งซออุ้มอาจดูเหมือนตัวตลก แต่นั่นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของลีลาทำนองซออุ้มเท่านั้น ลูกเต๋ามี 6 ด้าน เราจะใช้ด้านเดียวอธิบายตัวมันทั้งหมดไม่ได้...”

(ประชากร ศรีสาคร, 2560)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบทบาทการเป็นตัวตลกของซออุ้มเป็นส่วนหนึ่งของการทำนองซออุ้มเท่านั้น แม้ว่าบางครั้งทำนองซออุ้มอาจมีลักษณะของการเป็นตัวตลก แต่เราไม่สามารถตัดสินซออุ้มด้วยบทบาทเพียงบทบาทเดียวนั้น ในทัศนะของอาจารย์ประชากร ศรีสาคร ทำนองซออุ้มเป็นทำนองที่มีความละเอียดประณีต และสามารถสร้างความอัศจรรย์ใจแก่ผู้ฟังได้อย่างมาก ซึ่งหากเราพิจารณาคำว่าตัวตลก หมายถึงผู้ที่ทำให้คนอื่นหัวเราะเยาะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) หรือผู้ที่ทำให้เกิดเสียงหัวเราะ ในทัศนะส่วนตัวของผู้เขียน ทำนองซออุ้มไม่ได้มีคุณลักษณะที่จะทำให้เกิดเสียงหัวเราะได้ แต่มีคุณลักษณะที่อาจทำให้เกิดความประหลาดใจ และคาดไม่ถึงมากกว่า จริงอยู่ที่ลักษณะทำนองซออุ้มมีการกระโดดขึ้นลงไปมาอยู่บ่อยครั้ง แต่ลักษณะทำนองนั้นเป็นการสร้างความสนุกสนานในวงเครื่องสายมากกว่าทำให้เกิดเสียงหัวเราะ และถึงแม้ว่าซออุ้มจะสามารถสร้างทำนองสนุกสนานได้ก็ไม่ใช่จะสามารถบรรเลงอย่างโลดโผนได้ตลอดทั้งเพลง ขึ้นอยู่กับว่าช่วงใดของทำนองหลักที่เอื้ออำนวยให้ซออุ้มสร้างทำนองสนุกสนานได้ หรือบางครั้งหากผู้ประพันธ์ประสงค์ที่จะให้ทำนองบางช่วงที่เครื่องดนตรีทุกชนิดต้องบรรเลงทำนองเดียวกันซออุ้มก็ต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าซออุ้มไม่ได้มีบทบาทเป็นตัวตลกเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีบทบาทอื่นๆ อีก ซึ่งในลำดับต่อไปผู้เขียนได้รวบรวมทัศนะของผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ด้านอื่นๆ ของซออุ้ม โดยจำแนกตามประเภทวงดนตรีที่ซออุ้มประสมอยู่เพื่อให้สามารถอธิบายตัวตนของซออุ้มได้อย่างหลากหลายและรอบด้าน ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของซอฮู้ในวงเครื่องสาย

ข้อมูลจากทัศนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของซอฮู้ในวงเครื่องสายดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้นี้เป็นการอธิบายบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายในภาพรวมเท่านั้น ทั้งยังไม่สามารถอธิบายลักษณะทำนองที่ชัดเจนมากพอ จึงมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการดนตรีไทยหลายท่านได้แสดงทัศนะไว้อย่างหลากหลาย ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่องเครื่องสายสมัยรัตนโกสินทร์ ดังนี้

“...ซอฮู้ในวงเครื่องสายเป็นผู้ทำให้การบรรเลงมีชีวิตชีวา สนุกสนาน เช่นเดียวกับซอด้วงคือต้องทราบความสามารถของนักดนตรีในวง ถ้าไม่ต้องคอยระวังว่าจะทำให้วงล้ม อาจใช้กลเม็ดเด็ดพรายได้มาก ถ้าเป็นผู้ที่รู้ท่วงทีในการบรรเลงเข้ากับซอด้วงแล้ว ก็จะทำให้การบรรเลงมีชีวิตชีวา และเป็นผู้ที่ได้รับความชื่นชมว่ามีปฏิภาณ การบรรเลงซอฮู้ควรบรรเลงให้สอดคล้องประสานไปกับซอด้วง บรรเลงคาบลูกคาบดอกเก็บบ้างโหยบ้างแล้วแต่โอกาสและลักษณะของเพลงที่บรรเลง พยายามแต่งกลอนให้แปลกแยกออกไปจากกลอนซอด้วง บรรเลงให้มีหลายรส ใช้นิ้วและคันชักแปลกออกไป อย่าให้เหมือนซอด้วงที่ต้องสำรวม และมีกลเม็ดได้บ้างในบางตอน...”

(เฉลิม ม่วงแพศรี, อ้างถึงในคณะผู้ดำเนินงานโครงการดุริยางศิลป์, 2533)

จากทัศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ซอฮู้มีหน้าที่พลิกเพลงทำนองให้แตกต่างไปจากซอด้วง ด้วยการใช้เสียงที่ต่างกันมาก ร่วมกับการใช้กลวิธีการบรรเลงเฉพาะมาเรียงร้อยเป็นทำนองซอฮู้ ทำให้ทำนองซอฮู้มีลักษณะคล้ายกับการกระโดดขึ้นลงไปมาอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากซอฮู้เป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเบา การดำเนิน

ทำนองในลักษณะดังกล่าวจะทำให้เสียงซอฮู้สามารถดังลอดออกมาจากวงได้อย่างชัดเจน การดำเนินทำนองแบบเรียงเสียงเรียบๆ เหมือนอย่างซอด้วง จึงไม่เป็นที่นิยมสำหรับซอฮู้เพราะอาจทำให้เสียงซอฮู้ถูกกลบและไม่เกิดความโดดเด่นเท่าที่ควร ซอฮู้เป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณลักษณะเสียงทุ้มต่ำ เป็นเหตุให้ต้องทำหน้าที่เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตามในการบรรเลง ล้อ ซัด และเหลื่อม ร่วมกับเครื่องดนตรีในย่านเสียงต่ำด้วยกัน เช่น ระนาดทุ้ม ฉิ่งวงใหญ่ ซลู่เพียงออ เป็นต้น ลักษณะการดำเนินทำนองซอฮู้มีทั้งการสีห่าง การสีเก็บ การสีหลอกล่อกับซอด้วง และการสีแบบรักษาเนื้อทำนองหลัก ผู้บรรเลงที่สามารถแปรทำนองซอฮู้ให้สอดคล้องและแสดงความหลอกล่อกับซอด้วงได้ จะทำให้การบรรเลงวงเครื่องสายมีความน่าสนใจและถือนักดนตรีผู้นั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถมาก ในขณะที่เดียวกันผู้บรรเลงซอฮู้ก็ควรทราบวาทำนองในช่วงใดสามารถใช้ทำนองหลอกล่อได้ หรือทำนองช่วงใดควรจะบรรเลงด้วยเนื้อทำนองหลัก มิใช่ว่าจะสามารถบรรเลงโลดโผนได้ตลอดทั้งเพลงได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลงด้วย นอกจากนี้ผู้บรรเลงซอฮู้ก็ควรคำนึงถึงความสามารถของนักดนตรีที่บรรเลงร่วมกันในวงด้วย โดยพิจารณาว่าหากนักดนตรีทุกคนเป็นผู้ที่มีความสามารถมากก็สามารถบรรเลงให้มีความพิสดารได้มาก แต่หากนักดนตรีในวงมีความสามารถที่ต่างกันก็ควรที่จะบรรเลงด้วยเนื้อทำนองหลัก เพื่อให้สามารถบรรเลงเพลงตั้งแต่ต้นจนจบได้อย่างมีคุณภาพ ลักษณะการร้อยเรียงเสียงที่ต่างกันของซอฮู้ช่วยสร้างสีสัน และความสนุกสนานให้แก่วงเครื่องสาย (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2556) เป็นเหตุให้ซอฮู้เปรียบเสมือนตัวตลกในวงเครื่องสาย

2. บทบาทและหน้าที่ของซอฮู้ในวงปี่พาทย์ไม้ نرم

วงปีพาทย์ไม้นวมเป็นวงที่มีจุดประสงค์หลักในการบรรเลงประกอบการแสดง วงดนตรีชนิดนี้จึงมีเสียงนุ่มนวล เพื่อช่วยส่งเสริมให้เสียงขับร้องโดดเด่นและสื่อสารอารมณ์ของตัวละครได้ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้นนักดนตรีจะต้องคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวก่อนการบรรเลงในวงปีพาทย์ไม้นวมด้วย

“...วงปีพาทย์ไม้นวม ซออุ้ควรจะบรรเลงอย่างนุ่มนวล สุขุมเหมือนคนมีอายุที่คงแก่เรียน คือไม่สนุกสนาน หรือตลกคึกคะนอง...”

(เฉลิม ม่วงแพศรี, อ้างถึงในคณะผู้ดำเนินงานโครงการดุริยางศิลป์, 2533)

ทัศนะดังกล่าวได้อธิบายบทบาทและหน้าที่ของซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวมไว้ชัดเจนว่าควรบรรเลงอย่างเรียบร้อย ไม่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์สนุกสนาน โลกโผน โดยมีการเปรียบทำนองซออุ้เป็นคนมีอายุที่คงแก่เรียน โดยส่วนตัวของผู้เขียนมีความเห็นว่า อาจหมายถึงทำนองเรียบร้อย ไม่สร้างทำนองแปลกหู สามารถแปรทำนองให้พิสดารได้บ้างตามเนื้อทำนองที่เอื้ออำนวยให้ทำได้ แต่จะไม่โลกโผนเท่ากับทำนองซออุ้ในวงเครื่องสาย ทั้งนี้ผู้ที่คงแก่เรียนจะรู้ซึ่งกาลเทศะ และมีความยับยั้งชั่งใจว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรปฏิบัติในห้วงเวลาหนึ่งหรือสถานที่หนึ่ง

การบรรเลงซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวมตามทัศนะของครุวรรณ ศุขสายชล (สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2561) ได้ส่งเสริมแนวทางการบรรเลงซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวมของครูเฉลิมอย่างชัดเจนว่า

“...การบรรเลงซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวมต้องพยายามบรรเลงให้มีเสียงนุ่มนวล อ่อนโยนที่สุด สีห่างๆ ร่วมกับการประ การพรม เพราะซออุ้เป็นผู้ที่มีเสน่ห์ที่สุดในวง...”

ทัศนะดังกล่าวได้อธิบายวิธีการบรรเลงโดยเพิ่มกลวิธีการบรรเลงเช่น การประ การพรม ร่วมกับการแปรทำนอง ทั้งนี้ยังต้องรักษาการบรรเลงให้มีความนุ่มนวล เรียบร้อย สิ่งสำคัญในการแปรทำนองซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวมคือ การสร้างเสียงนุ่มนวลให้แก่วง และต้องแปรทำนองให้มีความเรียบร้อย ไม่โลกโผน ร่วมกับการใช้กลวิธีการบรรเลงและลีลาทำนองเฉพาะของซออุ้

“...สิ่งที่คนซออุ้ต้องคำนึงเวลาเล่นในวงปีพาทย์ไม้นวมนั้น คือ เราจะสีออกมาอย่างไร ให้วงปีพาทย์ไม้นวมเกิดความนุ่มนวลมากขึ้น ที่สำคัญการสีในวงปีพาทย์ไม้นวมจะไม่แปรทางมาก แต่จะสีในลักษณะห่างๆ คล้ายกับฆ้องวงใหญ่ แต่จะต้องใส่เทคนิคต่างๆ เช่น พรม ประ ครั้น ลงไปกับบทเพลงนั้นๆ แทนการแปรทางมากๆ เพราะจะทำให้เสียงซอไม่ดัง เนื่องจากมีเสียงที่เบากว่าเครื่องตีแต่ถ้าสีห่างๆ โดยใช้เทคนิคเข้ามาประกอบจะทำให้เสียงซอเล็ดลอดออกมาจากเสียงของวงปีพาทย์ไม้นวมได้ และการสีย้อยจังหวะก็เป็นวิธีการสำคัญในการสีประกอบกับวงปีพาทย์ไม้นวมอย่างมาก...”

(นิรมล ตระการผล อ้างถึงในสุเมธ สุขสวัสดิ์, 2560)

การบรรเลงซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวมประกอบการแสดงของครูนิรมล ตระการผล คือการบรรเลงให้วงเกิดความนุ่มนวลเป็นสิ่งสำคัญของการบรรเลงซออุ้ในวงปีพาทย์ไม้นวม การแปรทำนองซออุ้ในวงดนตรีประเภทนี้ไม่ควรบรรเลงในลักษณะเก็บ เพราะจะทำให้เสียงซออุ้ถูกกลบไปกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น แต่ควรจะสีห่างๆ หรือสีทำนองจาวๆ คล้ายกับทำนองฆ้องวงใหญ่ ร่วมกับการใช้กลวิธีของซออุ้ เช่น การพรม การประ การครั้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสีย้อยจังหวะ หรือการสีซอให้มีลีลาทำนองล้ำหลัง จะช่วยให้เสียงซออุ้สามารถดังลอดออกจากวงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ซอู้ในวงปี่พาทย์ไม้มวมนอกจากจะมีบทบาทในการสร้างเสียงที่กลมกล่อมให้วงแล้วยังมีหน้าที่ในการคลอร้องให้นักร้องในการบรรเลงประกอบการแสดงอีกด้วย การบรรเลงคลอร้องคือการสีซอู้ในขณะที่นักร้องร้องเพลงโดยเฉพาะในการขับร้องประกอบการแสดง เนื่องจากนักร้องจะต้องขับร้องต่อกันหลายเพลง และใช้เวลาแสดงนานอาจให้นักกร้องร้องเสียงที่คาดเคลื่อนไปจากเสียงที่ควรจะเป็น การใช้ซอู้บรรเลงคลอร้องจะช่วยให้นักร้องสามารถจับเสียงที่ถูกต้องได้อย่างแม่นยำ ทำให้ผู้ชมได้รับอรรถรสจากการชมการแสดงได้อย่างเต็มที่

การบรรเลงคลอร้องผู้บรรเลงซอู้จะต้องดำเนินทำนองซอู้ให้สอดคล้องกับทางร้องและบทร้อง การดำเนินทำนองซอู้คลอร้องไม่จำเป็นที่จะต้องทำให้ทำนองซอู้เหมือนกับทางร้องทุกทำนอง เพียงแต่ให้คงทำนองส่วนใหญ่ของทำนองร้องไว้ และที่สำคัญคือต้องเน้นเสียงเฉพาะส่วนคำร้องให้ชัดเจน หากมีบางช่วงที่ทางร้องขึ้นเสียงสูงซอู้สามารถเปลี่ยนตำแหน่งมือเพื่อขยายขอบเขตเสียงได้ อันเป็นกลวิธีการบรรเลงพิเศษที่พบมากในเพลงเดี่ยว การบรรเลงลักษณะนี้จะทำให้ทำนองซอู้กลมกลืนไปกับทำนองร้องได้ดีขึ้น เนื่องจากนักร้องอาจมีช่วงเสียงที่กว้างกว่าขอบเขตเสียงโดยปกติของซอู้ หากซอู้ไม่ใช้กลวิธีพิเศษอาจทำให้ทำนองซอู้ขัดกับทำนองร้องได้ นอกจากนี้ผู้บรรเลงซอู้ยังสามารถใช้กลวิธีพิเศษในการช่วยสร้างทำนองที่ส่งเสริมอารมณ์ของนักร้องได้ เช่น การพรหม การสะอึก สร้างเสียงตั้ง-เบา เป็นต้น (ปกรณ รอดช้างเผื่อน, 2561) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการตีความอารมณ์ของผู้บรรเลงซอู้ โดยต้องคำนึงว่าซอู้มีหน้าที่เป็นเพียงตัวช่วยเสริมให้นักกร้องร้องเสียงได้แม่นยำ ทั้งยังช่วยสร้างอารมณ์ให้นักร้องและผู้แสดงเท่านั้น ผู้บรรเลงควรมีความยับยั้งชั่งใจ

ให้ไม่ดำเนินทำนองอันอาจรบกวนนักร้อง หรือสร้างความโดดเด่นให้นักกร้องผู้เป็นตัวเอกในวงดนตรี

จากทัศนะเรื่องวิธีการบรรเลงซอู้ในวงปี่พาทย์ไม้มวมของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เป็นไปในทิศทางที่แตกต่างจากความเข้าใจเดิมเรื่องบทบาทและหน้าที่ของซอู้ แม้ว่าบางครั้งซอู้ อาจต้องการใช้เสียงที่แตกต่างกันมากในการแปรทำนอง เพื่อให้ทำนองซอู้มีความแตกต่างไปจากซอด้วง และจะเห็น ขณะที่ทำนองซอู้ในวงปี่พาทย์ไม้มวมควรมีลักษณะของความเรียวร้อยมากกว่า โดยควรสีห่างๆ ร่วมกับการใช้กลวิธีการบรรเลงอื่น ทั้งนี้เพื่อให้ทำนองซอู้ช่วยส่งเสริมความนุ่มนวลให้กับวงอันเป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของวงปี่พาทย์ไม้มวมในการส่งเสริมเสียงขับร้องให้ได้ยินชัดเจนเพื่อสื่อสารอารมณ์ของตัวละครได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการช่วยให้เสียงซอู้สามารถดังลอดออกมาจากวงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ซอู้ยังมีหน้าที่สำคัญในการบรรเลงคลอร้องประกอบการแสดง เพื่อให้นักร้องจับเสียงได้แม่นยำและยังเป็นตัวช่วยสื่อสารอารมณ์จากนักร้องไปสู่นักแสดงด้วย

3. บทบาทและหน้าที่ของซอู้ในวงเครื่องสายปี่ชวา

วงเครื่องสายปี่ชวา เป็นวงดนตรีที่ใช้ทางชวาในการบรรเลง เครื่องดนตรีทุกชนิดมีการปรับระดับเสียงตามปี่ชวาทำให้ระดับเสียงสูงขึ้นจากวงเครื่องสายเครื่องเดียว 4 เสียง นักดนตรีจึงจำเป็นต้องแปรทำนองเพื่อให้สอดคล้องกับทางดังกล่าว จุดเด่นของวงเครื่องสายปี่ชวาคือการเปิดโอกาสให้นักดนตรีทุกคนในวงสามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระ นักดนตรีสามารถแสดงฝีมือได้อย่างเต็มศักยภาพ (ปกรณ รอดช้างเผื่อน, 2559) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นวงดนตรีที่นักดนตรีจะต้องแสดงฝีมือที่ได้สั่งสมมาแสดงออกให้เห็นในเชิงประจักษ์

จุดมุ่งหมายของการบรรเลงวงเครื่องสาย ปี่ชวาคือการแสดงศักยภาพของนักดนตรี เป็นเหตุให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดในวงสามารถแปรทำนองและใช้กลวิธีการบรรเลงได้อย่างอิสระ อย่างไรก็ตามวงเครื่องสายปี่ชวาเป็นวงที่มีเสียงแหลมสูงทั้งเครื่องดนตรีที่ใช้ผสมในวงส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีเสียงแหลม ได้แก่ ปี่ชวา ซอด้วง จะเข้ และขลุ่ยหลีบ ทั้งยังมีการตั้งเสียงที่สูงขึ้นกว่าปกติ ดังกล่าวมาแล้ว ซอด้วงจึงถือเป็นเครื่องดนตรีเสียงทุ้มต่ำเพียงชนิดเดียวในวง จึงทำให้ซอด้วงจะต้องดำเนินทำนองลงไปทางเสียงต่ำ เพื่อให้เสียงซอด้วงลอดออกมาจากวงได้อย่างชัดเจน และจะต้องแปรทำนองให้แตกต่างจากซอด้วงออกไป ให้มีความโลดโผนและซับซ้อน โดยสามารถใช้การล้วงและการย่อเสียงเพื่อไม่ให้ตกตามจังหวะเช่นเดิม (นัทธพงศ์ สุกุมลย์, 2547) แต่ยังคงสัมพันธ์กับทำนองหลักในเชิงลูกตก บันไดเสียงและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง

ซอด้วงในวงเครื่องสายปี่ชวามีการแปรทำนองในทางเสียงต่ำ แม้ว่าซอด้วงจะไม่มีเครื่องเทียบเสียงใหม่ตามปี่ชวา แต่ซอด้วงได้ปรับระดับเสียงและทำให้เครื่องดนตรีทั้ง 2 ชนิดมีเสียงห่างกัน 1 ช่วงเสียง จากบริบทที่เปลี่ยนไปทำให้ซอด้วงมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างออกไปจากวงเครื่องสาย และวงปี่พาทย์ไม้นวม คือ บทบาทในการประคองเสียงวงเครื่องสายปี่ชวาให้มีความหนักแน่นขึ้น และทำหน้าที่เป็นเครื่องตามในวง (ธวัช หินอ่อน, 2557)

4. บทบาทและหน้าที่ของซอด้วงในวงมโหรี

ในอดีตวงมโหรีเป็นวงสำหรับการขับกล่อม จนกระทั่งมีการพัฒนานำเอาเครื่องดนตรีจากวงปี่พาทย์มาบรรเลงประสมกับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ทั้งนี้เนื่องจากเสียงของเครื่องดนตรีปี่พาทย์ดังกลบเสียงเครื่องดนตรีเครื่องสาย

จึงได้มีการลดรูป และเพิ่มลูกยอดเข้าไปให้เสียงสูงขึ้นอีก 1 เสียง เพื่อให้สอดคล้องกับเสียงสูงสุดของซอด้วง ทำให้เกิดเสียงสมดุลกันระหว่างปี่พาทย์และเครื่องสาย นักดนตรีจะต้องใช้ปฏิภาณในการบรรเลงรวมวง คือต้องละทิ้งกลอนเพลงที่ใช้เฉพาะในวงปี่พาทย์และวงเครื่องสาย โดยหาจุดกึ่งกลางที่เป็นความพอดีระหว่างทำนองจากเครื่องดนตรีทั้ง 2 วง

“...ซอด้วงก็จะนำซอด้วง ซอด้วงก็จะตัดให้มีการลักจังหวะ ลักหน้า ลักหลัง มีลูกเล่นบ้าง ส่วนในวงมโหรีหลักการบรรเลงคือทำนองเครื่องดนตรีทุกชิ้นต้องผสมผสานกัน ไม่มีใครโดดเด่นเกินกว่าใคร สำหรับซอด้วงไม่ต้องมีลูกเล่นหยอกล้อเกินไปให้โดดเด่นขึ้นมา ทุกอย่างต้องเรียบร้อย ฟังแล้วเย็น ครูท่านปรับมาอย่างนี้ตลอด...”

(เจริญใจ สุนทรวาทีน, อ้างถึงใน คณะผู้ดำเนินงานโครงการดุริยางคศิลป์, 2533)

การแปรทำนองซอด้วงในวงมโหรีสามารถทำได้บนพื้นฐานของความเรียบร้อย และสมดุลกันระหว่างกลอนเพลงของเครื่องดนตรีปี่พาทย์และเครื่องสาย ดังนั้นอิสระในการแปรทำนองซอด้วงในวงมโหรีจะต้องมีความซับซ้อนน้อยกว่าวงเครื่องสาย อาจกล่าวได้ว่า วงดนตรีใดที่มีเครื่องดำเนินทำนองอยู่มากจะมีอิสระในการแปรทำนองน้อยกว่าวงดนตรีที่มีเครื่องดำเนินทำนองจำนวนน้อยขึ้น (ประชากร ศรีสาคร, 2561) เนื่องจากวงมโหรีมีเครื่องดนตรีจำนวนมากกว่าวงเครื่องสายและเป็นไปได้ที่กลอนเพลงอันซับซ้อนของซอด้วงอาจไม่กลมกลืนกับเครื่องดนตรีปี่พาทย์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพในการบรรเลงรวมวงได้

แม้จะไม่มีกรกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของซอด้วงในวงมโหรีอย่างชัดเจนนัก แต่จากข้อมูลของครูเจริญใจ สุนทรวาทีนก็ทำให้ทราบลักษณะทำนองซอด้วงในวงมโหรีว่าควรที่จะเรียบร้อยและ

ไม่โลดโผนมาก ต้องเน้นหลักการสำคัญคือการแปรทำนองให้เครื่องดนตรีทุกชนิดผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เรียบร้อย กล่าวคือทำนองซอู้ในวงมโหรีมีความซับซ้อนน้อยกว่าวงเครื่องสาย

สรุป

การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของซอู้ปรากฏหลักฐานครั้งแรกในเอกสารคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย ของครูมนตรี ตราโมท ในปีพุทธศักราช 2481 เพื่อเป็นเอกสารประกอบการสอนและเป็นหนังสือกำหนดขอบข่ายเนื้อหาในการสอบไล่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ จนกระทั่งมีการนำเอกสารฉบับนี้มาอ้างอิงในการเขียนตำราวิชาการดนตรีไทยในยุคต่อมา อย่างไรก็ตามครูมนตรี ตราโมทได้ระบุไว้ในส่วนนำของหนังสือว่ายังพบข้อบกพร่องและต้องการปรับปรุงเนื้อหาในเอกสารเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งเนื้อหาหลายเรื่องอาจต้องมีการตีความเพิ่มเติมจากเอกสารต้นฉบับ เอกสารฉบับนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าความรู้เรื่องบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีไทยเป็นที่พูดถึงในวัฒนธรรมดนตรีไทยมาอย่างช้าที่สุดในปีพุทธศักราช 2481 ก่อนที่จะมีผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นได้ขยายขอบเขตความรู้เรื่องนี้ให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ความเชื่อเดิมที่ว่า ซอู้เป็นตัวตลกในวงเครื่องสาย เป็นความพยายามอธิบายให้คนในและนอกวัฒนธรรมดนตรีไทยเข้าใจเรื่องลักษณะทำนองซอู้ได้ง่ายขึ้น ด้วยลักษณะเสียงทุ้มต่ำของซอู้ หากแปรทำนองแบบเรียงเสียงอย่างซอด้วงอาจทำให้ผู้ฟังไม่ได้ยินเสียงซอู้ชัดเจนนัก ซอู้จึงมักจะทำทำนองแบบกระโดดเสียงขึ้นลงไปมาอยู่บ่อยครั้ง และโดยทั่วไปแล้วเรามักจะเปรียบเปรยบทบาทของสิ่งที่เราพบเห็นในชีวิตประจำวันกับบทบาทตัวละครเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย

และเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น เมื่อเราเปรียบเทียบซอู้เป็นตัวตลกแล้ว ก็อาจอนุมานได้ว่าทำนองซอู้ต้องมีความแปลกหู พิสดาร และโลดโผน ซึ่งต่างจากพระเอกหรือผู้นำอย่างซอด้วงที่มักจะมีลักษณะทำนองเรียบร้อยและเป็นหลักเป็นฐานมากกว่าซอู้ นี่จึงเป็นเหตุผลชั้นดีในการสนับสนุนบทบาทตัวตลกของซอู้ ในปัจจุบันบทบาทการเป็นตัวตลกของซอู้ถูกเผยแพร่ในลักษณะของมุขปาฐะ เอกสาร ตำราวิชาการ และแบบเรียน จนกระทั่งนักดนตรีไทยนิยมแปรทำนองซอู้ในลักษณะที่มีความโลดโผน และสนุกสนานในทุกๆ บริบทมากขึ้น

จากการทบทวนความเชื่อเดิมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของซอู้ในวงเครื่องสาย วงเครื่องสายปี่ชวา วงปี่พาทย์ไม้นวมและวงมโหรี ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ตัวตลกไม่ใช่บทบาทเพียงบทบาทเดียวของซอู้ แต่ซอู้ยังมีหน้าที่บรรเลงร่วมในวง เป็นเครื่องตามในวงดนตรี มีบทบาทในการสร้างทำนองสนุกสนานแก่วงเครื่องสาย ทั้งยังมีบทบาทช่วยเพิ่มความนุ่มนวลและทำหน้าที่คลอร้องให้วงปี่พาทย์ไม้นวม ส่วนในวงเครื่องสายปี่ชวาซอู้มีบทบาทในการเพิ่มเสียงหนักแน่น ซอู้ในวงดนตรีประเภทนี้มีอิสระในการแปรทำนองมาก เพื่อแสดงไหวพริบปฏิภาณจากการเปลี่ยนระดับเสียงการบรรเลงตามวงปี่ชวาซึ่งเป็นประธานของวง สำหรับวงมโหรีมีการกล่าวถึงทำนองซอู้ในแนวทางใกล้เคียงกับวงเครื่องสายแต่ควรแปรทำนองเรียงเสียงให้มีความเรียบร้อยมากขึ้น เนื่องจากวงมโหรีมีจำนวนเครื่องดนตรีที่ประสมในวงมากกว่าวงเครื่องสายการแปรทำนองที่ซับซ้อนอาจทำให้ทำนองซอู้ขัดกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นได้ง่ายจากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหลักฐานสำคัญที่ชี้ชัดว่า บทบาทของซอู้ไม่ได้มีเพียงแค่การเป็นตัวตลก และเราไม่สามารถอธิบายตัวตนของซอู้

จากลักษณะทำนองเพียงลักษณะเดียวได้ (ประชากร ศรีสาคร, 2560)

ซอฮู้เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถนำไปประสมในวงดนตรีไทยหลากหลายประเภท โดยแต่ละประเภทจะมีสีสันของเสียงและวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป คล้ายกับมนุษย์คนหนึ่งก็มักใช้ชีวิตในหลายสังคม ซึ่งมนุษย์ก็ย่อมมีบทบาทและหน้าที่ในแต่ละสังคมที่แตกต่างกันออกไปด้วย เช่น เราอาจมีบทบาทเป็นพ่อแม่ที่บ้าน ขณะเดียวกันก็อาจมีบทบาทเป็นผู้บริหารในบริษัท และย่อมมีบทบาทเป็นพลเมืองในประเทศด้วย แต่ละบทบาทจะเป็นตัวกำหนดหน้าที่และแนวทางการแสดงพฤติกรรม เช่นเดียวกับซอฮู้ซึ่งถูกประสมในวงดนตรีหลายประเภท ก็ย่อม

มีบทบาทที่หลากหลายตามแต่วงดนตรีที่ซอฮู้ปรากฏอยู่

การศึกษานี้ ผู้เขียนพิจารณาเลือกวงดนตรีไทยที่ซอฮู้นิยมประสมอยู่ให้ครอบคลุมบริบทส่วนใหญ่ของซอฮู้ เพื่อให้สามารถอธิบายตัวตนของซอฮู้ให้ครอบคลุมหลายมิติ เป็นที่แน่นอนว่าบทบาทการเป็นตัวตลกไม่ใช่เพียงบทบาทเดียวของซอฮู้แต่ยังมีบทบาทอื่นๆ ที่ยังรอคอยการค้นพบในลำดับต่อไป ในขณะที่เดียวกัน การศึกษาครั้งนี้เป็นการทบทวนบทบาทและหน้าที่ของซอฮู้จากบริบทของวงดนตรี แต่ยังมีบริบทของเพลงซึ่งเป็นบริบทสำคัญมากอย่างหนึ่งในการศึกษาดนตรี และเป็นไปได้ว่าอาจพบบทบาทและหน้าที่อื่นๆ ในการศึกษาผ่านมุมมองของประเภทเพลงที่แตกต่างออกไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2556). *อุ้งน บัวเอี่ยม นักร้องเสียงระฆังทอง*. กรุงเทพฯ
คณะผู้ดำเนินงานโครงการดุริยางคศิลป์. (2533). *เครื่องสายไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. โครงการการเรียนการสอนเพื่อเสริมประสบการณ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ธรรณัส หินอ่อน. (2557). *การประสมวงดนตรีไทย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
นันทพงษ์ สุกุมลย์. (2549). *ความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวา: กรณีศึกษาเพลงเรื่องชมสมุทร* [ปริญญาานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
บุญธรรม ตราโมท. (2481). *คำอธิบายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย*. ศิลปสนองการพิมพ์.
ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (2559). *เครื่องสายปี่ชวา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ประชากร ศรีสาคร. (2564). *ทำนองซอฮู้*. สหธรรมิก.
พงษ์ธร ชุตินานท์. (2551). *บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาการเกษตรในจังหวัดกำแพงเพชร* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
พระมหาไพสิทธิ์ สัตยาภูธ. (2542). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท: ศึกษากรณีพระเทพสีมาภรณ์ กับการพัฒนาชนบทในจังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].
ยุทธนา ฉันทวรรณรัตน์. (2561). *ดนตรีไทยศึกษา: ว่าด้วยการปรับตัว*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น.

วรายศ สุขสายชล. (2561). สัมภาษณ์. 10 มกราคม.

สุเมธ สุขสวัสดิ์. (2560). วิธีการบรรเลงชอู้ในวงปี่พาทย์มโหรีรวมประกอบการแสดงของครุฑนิรมล
ตระการผล. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 4(1), 35-44.

อาคม วัชรโสง. (2547). *หน้าที่ผู้นำในการบริหารสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Sarbin, T. & Jurnur, R. (1995). *Role the encyclopedia of social Science*. Gordon and Breach
Science Publishers.

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษา โรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

Development of Model of School Administration by Integrating School Education Management for Health at Laemthong Phadungwit School

ปัทมา พุทธแสน¹

Pattama Putthasaen¹

Received: 19 February 2022

Revised: 26 April 2022

Accepted: 9 May 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.17 และการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโดยภาพรวมมีค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.21

2. การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ หรือ เรียกว่า “ LAEMTHONG PHADUNGWIT HEALTH SCHOOL MODEL” ประกอบด้วย 1) แนวคิด และหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินงาน 5 หลัก ได้แก่ (1) ผู้เรียนเป็นสุข (2) โรงเรียนเป็นสุข (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข (4) ครอบครัวเป็นสุข และ (5) ชุมชนเป็นสุข 4) การประเมินผล และ 5) เจือไนไขความสำเร็จ

3. การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียน สุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ มีความถูกต้อง ($\bar{X}$ =4.73) ความเหมาะสม ($\bar{X}$ =4.69) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ($\bar{X}$ =4.71) และความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ =4.74) อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนสุขภาวะ

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ

¹ Director of Laemthong Phadungwit School, Special Education

Abstract

Development of model of school administration by integrating school education management for health Laemthong Phadungwit school. The objectives of the study were. -

1) To study the current condition. and desirable conditions in school administration by integrating school education management for health at Laemthong Phadungwit School
2) To develop a model of educational institution administration by integrating school education management for health at Laemthong Phadungwit School and 3) to assess the effectiveness of the educational institution management model by integrating school education management for health at Laemthongphadungwit School. It was found that ;

1. The current condition and the desirable condition in the school administration as a whole had a mean PNI of 0.17, and the health school education management, the average PNI was 0.21.

2. Development of a model of school management by integrating school education management for health at Laemthong Phadungwit School, also known as "LAEMTHONG PHADUNGWIT HEALTH SCHOOL MODEL", requires 1) concepts and principles 2) objectives 3) 5 main operational methods: (1) happy learners (2) happy school (3) happy environment (4) happy family and (5) happy community 4) evaluation and 5) conditions for success.

3. Evaluation of the effectiveness of the school management model by integrating school education management for health Laemthongphadungwit School accuracy ($\bar{X}=4.73$), suitability ($\bar{X}=4.69$), feasibility of implementation ($\bar{X}=4.71$) and usefulness ($\bar{X}=4.74$) at the highest level.

Keywords: Development of Model, School Administration, Health School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองประเทศได้บัญญัตินโยบายหลักของชาติในด้านสังคม และการเมือง เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ และให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก โดยการมีส่วนร่วมประชาชน และแนวคิดในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนมากขึ้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 และจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติหลักสำคัญในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) มาตรา 9 (6) มาตรา 29 และโดยเฉพาะมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมระดมทรัพยากรการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, 2533) นอกจากนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา คือ ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและมีการกระจายอำนาจการศึกษาไปยังสถานศึกษาตามหลักการ ดังนี้ 1) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษามากที่สุด 2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหารการตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to people) 4) หลักการบริหารตนเอง (Self-Management) ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย ส่วนโรงเรียนสามารถกำหนดวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยตนเอง โดยมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ (ชูชาติ แปลงล้วน, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารราชการของกระทรวง โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีหน้าที่บริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย

แบ่งการบริหารออกเป็นเขตพื้นที่ศึกษาและสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งในมาตรา 34 (2) และมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา เฉพาะมาตรา 44 วรรคหนึ่ง และมาตรา 45 วรรคหนึ่ง กำหนดให้กระจายอำนาจ และมอบอำนาจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้สถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและคล่องตัวในการบริหารในด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ซึ่งโรงเรียนจัดได้ว่าเป็นสถาบันหลักที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ของเด็กตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ประสานระดมทรัพยากรรวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุสถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา เป็นผู้แทนของสถานศึกษา ในกิจการทั่วไปจัดทำรายงานประจำปี อนุมัติ ประกาศนียบัตรและวุฒิบัตรของสถานศึกษา และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย มีหน้าที่หลักคือการให้การศึกษาในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และโรงเรียนมีองค์ประกอบหลักที่ขาดมิได้ในการดำเนินการศึกษา 3 ประการ อันได้แก่ หลักสูตร ผู้เรียน และผู้สอน ซึ่งขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไปนั้นมีการจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2556)

สุขภาพหรือสุภาพวะ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุกๆ ด้านในตัวบุคคล ถ้าการศึกษาคือความเจริญงอกงามจริง บุคคลจะเจริญงอกงามไม่ได้ หากสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจของเราไม่สมบูรณ์ หรือมีข้อบกพร่อง แม้ในสมัยกรีกโบราณก็ยังมีเห็นความสำคัญของสุขภาพอยู่เป็นอันมาก กล่าวคือ มีปรัชญา 2 คน คือ Aritotle และ Plato ได้มีความคิดสอดคล้องต้องกันว่า “การที่จะให้การศึกษาด้าน อื่นๆ นั้น สมควรที่จะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน “หมายความว่าหากเด็กมีสุขภาพไม่ดีเสียแล้ว แม้จะให้การศึกษาอบรมที่ดีวิเศษอย่างไรก็ตาม การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะไม่ได้รับผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย หรืออาจจะไร้ผลทำให้เกิดความเสียหายเลยก็เป็นได้ นับเป็นการลงทุนที่หวังกำไรได้ยากมาก แต่ตรงกันข้าม ถ้าเด็กมีสุขภาพดี การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะดำเนินไปด้วยดี เด็กสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ให้เป็นได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม (สุชาติ โสมประยูร และเออัชฌา วัฒนบูรานนท์, 2542) นอกจากนั้นการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพวะเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาองค์รวม เพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” ควบคู่ไปกับตัวความรู้ ต้องการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้อื้อต่อการเรียนรู้ของทั้งครูและนักเรียน เป็นโรงเรียนที่สามารถเชื่อมโยงครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์บรรยากาศที่เป็นมิตรและปลอดภัย เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีสุขภาพสำหรับทุกคน โดยใช้องค์ความรู้จากนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีทั้งด้านกาย วาจา ใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีสุขภาพะในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัต

(สร้อยญา โภคาลัย, 2560)

โรงเรียนสุภาพวะจึงเป็นโจทย์สำคัญของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เนื่องจากทิศทางที่ผ่านมามีมุ่งพัฒนาโรงเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งสร้างนักเรียนเก่งที่มีความสามารถในการแข่งขันและมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัววัดคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพครู มีประเมินต่างๆ ยึดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลักจนมองข้ามเจตจำนงทางการศึกษาที่ต้องการพลเมืองที่มีความสุขทั้งกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม รวมถึงมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่สามารถรับมือกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ แนวคิดการพัฒนาสุภาพวะโดยใช้ฐานโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเยาวชนในวัยเรียนแทบทั้งหมดอยู่ในระบบโรงเรียน การปลูกฝังเรื่องสุภาพวะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน จึงเป็นโอกาสที่ดียิ่งที่จะหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพะเมื่อเติบโตขึ้น

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาพะแก่ผู้เรียนได้ กล่าวคือ โรงเรียนต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข โดยการปรับสภาพแวดล้อม ลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้าง และระบบต่างๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม จิตวิญญาณ และปัญญา โดยให้อิสระโรงเรียนได้คิดกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากหน้างานของตัวเอง จนเป็น

วิถีโรงเรียนสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นภายในโรงเรียนตัวเองตามบริบทของแต่ละโรงเรียน จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ โดยได้สนใจศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการดำเนินงาน เพื่อให้โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนสุขภาวะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ มีขอบเขตการวิจัยแบ่งเป็นระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา เพื่อนำสาระ

สำคัญเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ใช้จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ครูโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำนวน 22 คน

1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน

1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำนวน 80 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา การบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ดังนี้

2.1 โรงเรียนสุขภาวะ ประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข

2.2 การบริการสถานศึกษาประกอบด้วย งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

3. วิธีการศึกษา

3.1 การศึกษาการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุขของโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จาก ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ศึกษาใน 2 มิติ ได้แก่ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยได้ค่าความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่น

ทั้งฉบับเท่ากับ 0.989 ถือได้ว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

3.2 วิเคราะห์เพื่อจัดลำดับของความสำคัญของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) โดยหาค่า PNI เกิน 0.20 จัดลำดับความสำคัญของสภาพปัจจุบัน และสภาพประกอบ พึงประสงค์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อใช้เป็นประเด็นในแต่ละด้านขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

3.3 การตรวจสอบองค์ประกอบจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

3.4 นำแต่ละด้านขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ประเด็นที่ได้รับการยืนยันองค์ประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วย แอปพลิเคชัน Zoom โดยนำมาจัดลำดับค่า PNI จากมากไปหาน้อย ตามลำดับความสำคัญแล้วคัดเลือกข้อคำถามจำนวน 1 ใน 3 ของข้อคำถามแต่ละด้านขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ เพื่อใช้เป็นประเด็นในการสร้างรูปแบบแต่ละด้านขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

3.5 นำองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษามาสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

การพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

1. ตัวแปรที่ศึกษา

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ (ฉบับร่าง) มี 5 ส่วน ได้แก่

1.1 แนวคิดและหลักการ

1.2 วัตถุประสงค์

1.3 วิธีการดำเนินงาน รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ 5 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข

1.4 การประเมินผล

1.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

2. วิธีการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ เพื่อนำสาระสำคัญเป็นข้อมูลประกอบการสังเคราะห์ในการหาองค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ โดยได้ใช้แนวคิดของนักวิชาการที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ความถี่ขึ้นไป สนับสนุนด้วยนักการศึกษา แล้วนำมาสรุปสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ เป็นการทำกิจกรรมและโครงการต่างๆ ตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ที่พัฒนาขึ้น

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 นักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำนวน 360 คน

1.2 ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำนวน 24 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

3. วิธีการศึกษา โดยนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ที่สมบูรณ์ มาสร้างเป็นแนวทางของกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์สรุปผลการศึกษาในแต่ละกิจกรรมหรือโครงการที่จัดทำขึ้นตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

4. นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ไปดำเนินการจัดทำให้เป็นแบบประเมินที่สมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

1. ผู้ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบผู้ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ได้แก่

1.1 ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำนวน 20 คน ตรวจสอบรูปแบบ โดยใช้ครูทั้งหมดเป็นผู้ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ

1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ซึ่งประเมินใน 4 มิติ ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์

2. ตัวแปรที่ศึกษา การประเมินประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ มี 5 ส่วน ได้แก่ แนวคิด และหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน การประเมินผลและเงื่อนไขความสำเร็จ

3. วิธีการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการ

การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียน
แหลมทองผดุงวิทย์ ใน 4 มิติ ได้แก่ ความถูกต้อง
ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ
และความเป็นประโยชน์ โดยใช้แบบประเมิน
ประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือ โดยได้ค่าความ
สอดคล้องของคำถาม อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ
ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.961 ถือได้ว่า
มีความเหมาะสม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และสภาพ
ที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดย
บูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

2. ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ได้
รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการ
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียน
แหลมทองผดุงวิทย์

3. ทราบความคิดเห็นของครู นักเรียน
และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อ
รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการ
การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียน
แหลมทองผดุงวิทย์

4. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถาน
ศึกษาได้นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดย
บูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ไป

ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

ผลการศึกษา

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพ
ที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดย
บูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพ
ที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดย
บูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ
โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ โดยภาพรวมมีค่า
PNI มีค่าเฉลี่ย 0.17 เมื่อพิจารณาลำดับความ
ต้องการที่มีความสำคัญลำดับแรก คือ งานวิชาการ
ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.22 รองลงมา คือ งานงบประมาณ
ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.18 งานบริหารบุคคล ค่า
PNI มีค่าเฉลี่ย 0.15 และการบริหารทั่วไป ค่า
PNI มีค่าเฉลี่ย 0.14 ตามลำดับ และสภาพปัจจุบัน
และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษา
โรงเรียน สุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ โดย
ภาพรวมมีค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.21 เมื่อพิจารณา
ลำดับความต้องการที่มีความสำคัญลำดับแรก คือ
โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัว
เป็นสุข ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.22 รองลงมา คือ
ผู้เรียนเป็นสุข ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.19 และ คือ ชุมชน
เป็นสุข ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.13 ตามลำดับ
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI ของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย

การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI	ลำดับที่
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ผู้เรียนเป็นสุข	3.68	0.46	4.76	0.37	0.19	2
โรงเรียนเป็นสุข	3.67	0.46	4.69	0.45	0.22	1
สภาพแวดล้อมเป็นสุข	3.62	0.53	4.63	0.54	0.22	1
ครอบครัวเป็นสุข	3.62	0.53	4.63	0.54	0.22	1
ชุมชนเป็นสุข	3.67	0.46	4.69	0.45	0.13	3
รวม	3.68	0.51	4.68	0.47	0.21	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย โดยภาพรวมมีค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.21 เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการที่มีความสำคัญลำดับแรก คือ โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.22 รองลงมา คือ ผู้เรียนเป็นสุข ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.19 และ คือ ชุมชนเป็นสุข ค่า PNI มีค่าเฉลี่ย 0.13 ตามลำดับ

1.2 การยืนยันองค์ประกอบ โดยผลจากการตรวจสอบองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย ดังนี้

1.2.1 งานวิชาการ โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข 2) พัฒนาความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ อบรม และสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง 3) มีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 4) จัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่จัดทำ

ขึ้นอย่างเหมาะสม 5) เสริมสร้างการมีจิตสาธารณะ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อครอบครัวและบุคคลอื่น และ 6) การมีผลงานในการทำงานที่เป็นเลิศ จนได้รับการยกย่อง ชมเชย ทั้งในโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชน

1.2.2 งานงบประมาณ โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) โรงเรียนวางแผนร่วมกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน 2) โรงเรียนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน 3) โรงเรียนมีระบบสหกรณ์รองรับการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรของนักเรียนและชุมชน และ 4) โรงเรียนมีสหกรณ์การผลิต ผลิตภัณฑ์สินค้าเพื่อจำหน่ายในสหกรณ์และตลาดนัดชุมชน

1.2.3 งานบริหารบุคคล โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) โรงเรียนมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน และ 2) โรงเรียนมีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน

1.2.4 การบริหารทั่วไป โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ผลจากการตรวจสอบองค์ประกอบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย ดังนี้

1.2.5 ด้านผู้เรียนเป็นสุข โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) ผู้เรียนมีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง 2) ผู้เรียนไม่ล้าชโยมของ 3) ผู้เรียนรับประทานผักและผลไม้ 4) ผู้เรียนมีสัมมาคารวะ และ 5) ผู้เรียนไม่ทะเลาะวิวาท

1.2.6 ด้านโรงเรียนเป็นสุข โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) ผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน 2) โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือ 3) รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 4) ครูเอาใจใส่ผู้เรียนและมีความทุ่มเทในการทำงาน 5) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดี และเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 6) โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมมีส่วนร่วมในการคิดออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง

1.2.7 ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) โรงเรียนมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด ภัยอาชญากรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ 2) โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ 3) โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านโภชนาการสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะ 4) โรงเรียนมีการดูแลรักษาและปกป้องสิ่งแวดล้อม 5) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและผู้สอนได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

1.2.8 ด้านครอบครัวเป็นสุข โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว 2) สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นสุข และ 3) สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกซึ่งความรัก ความเอื้ออาทรต่อกันทั้งกาย วาจา และใจ

1.2.9 ด้านชุมชนเป็นสุข โดยมีประเด็นในการพัฒนารูปแบบ คือ 1) ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด 2) ชุมชนมีวิถีชีวิตอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และทรัพยากรชุมชน 3) ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา 4) ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียน ร่วมกัน 5) ชุมชนมีระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหาผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน และ 6) ชุมชนมีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย ซึ่งใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด และหลักการ

1.1 หลักการกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจการตัดสินใจในการดำเนินงานส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ให้กับนักเรียน ผู้บริหาร และครู ในการบริหารจัดการแผนงาน / โครงการ / กิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ

1.2 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายในสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็นและดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

1.3 หลักการบริหารงาน หมายถึง การใช้กระบวนการบริหารงานโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ตามข้อช่วย 4 งาน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

1.4 หลักการบริหารแบบยึดเป้าหมาย หมายถึง การปฏิบัติงานทุกงานของสถานศึกษาต้องมุ่งถึงผลที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนตามหลักการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะที่เน้นตอบสนองผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งโรงเรียน นักเรียน ครู ครอบครัว และชุมชน ด้วยการบริหารที่โปร่งใสเพื่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และเป็นต้นแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ

3. วิธีการดำเนินงาน

การนำองค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ อันได้แก่ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข และ 5) ชุมชนเป็นสุข มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้เรียนเป็นสุข

1) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมกำกับใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นคนดีมีใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตอาสา

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีนิสัยใฝ่รู้เรียน มีความเพียรพยายามที่จะ

แสวงหาความรู้ให้ถึงสุดขอบความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้

3) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในการสื่อสารอย่างน้อย 2 ภาษา

4) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพื้นฐานและทักษะการคำนวณที่ดี และมีความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ

5) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเล่นดนตรีและกีฬาเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด

6) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่มั่นคง แก้ปัญหาด้วยเหตุและผล

7) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์

3.2 โรงเรียนเป็นสุข

1) ผู้บริหาร โรงเรียนมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่เน้นการเรียนรู้เป็นหลัก ใช้ระบบคุณภาพในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษามีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก โดยปฏิบัติกับนักเรียนด้วยกาย วาจาและใจด้วยความปรารถนาดีต่อกัน

3) ครูมีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ อย่างกว้างขวาง มีความสามารถพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4) โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการ และความสนใจของนักเรียน ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5) นักเรียนในโรงเรียนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการได้รับบริการ ในการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมตามความถนัดและความสามารถ

6) หลักสูตรของโรงเรียน มีลักษณะที่ยืดหยุ่น สอดคล้องตามสถานการณ์ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

3.3 สภาพแวดล้อมเป็นสุข

1) จัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนพื้นที่สีเขียว มีความสะอาด เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดหาสื่อการเรียนให้พอเพียงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยสำหรับเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ครูปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม ดูแลเด็กด้วยการเอาใจใส่ปกป้องคุ้มครองเด็กนักเรียนราวกับว่าเด็กนักเรียนนั้นเป็นลูกเป็นหลานของตนเอง

3) บุคลิกภาพของครูยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายเหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน เต็มใจตอบคำถามของเด็ก พูดกับเด็กด้วยเสียงนุ่มนวลเป็นมิตร และพูดชี้แจงเหตุผลแก่เด็กด้วยน้ำเสียงปกติ

4) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน จัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

3.4 ครอบครัวเป็นสุข

1) ผู้ปกครองเอาใจใส่ลูกหลานและเข้าใจพัฒนาการและความแตกต่างของเด็ก

2) ให้ความรักและความอบอุ่น

3) การเสริมแรงจูงใจและให้รางวัลสร้างความมั่นใจให้ลูก

4) การใช้เวลากับลูกอย่างมีคุณภาพ

5) ร่วมมือกับทางโรงเรียนในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

6) การร่วมมือกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

3.5 ชุมชนเป็นสุข

1) สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ วัสดุครุภัณฑ์ และอื่นๆ

3) ชุมชนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

4) ชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นชุมชนปลอดภัย มุ่งมั่นพัฒนา การพหุวัฒนธรรม และร่วมกับโรงเรียนในการเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินของโรงเรียน

5) จัดการประชุมสัมพันธระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อรับรู้ปัญหาและประเมินผลร่วมกัน ในการพัฒนานักเรียน

4. การประเมินผล

4.1 ประเมินสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารงานตามหลักการกระจายอำนาจด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการมีส่วนร่วม และมีเป้าหมายสำคัญ คือ คุณภาพผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

4.2 เป็นต้นแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะโดยผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินรูปแบบ

5. เงื่อนไขความสำเร็จ
เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบ
ไปใช้ แบ่งออกเป็น

5.1 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนักรับรู้ เห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

5.2 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรูปแบบ ดังนี้

เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา
โรงเรียนสุภาพะอย่างต่อเนื่อง

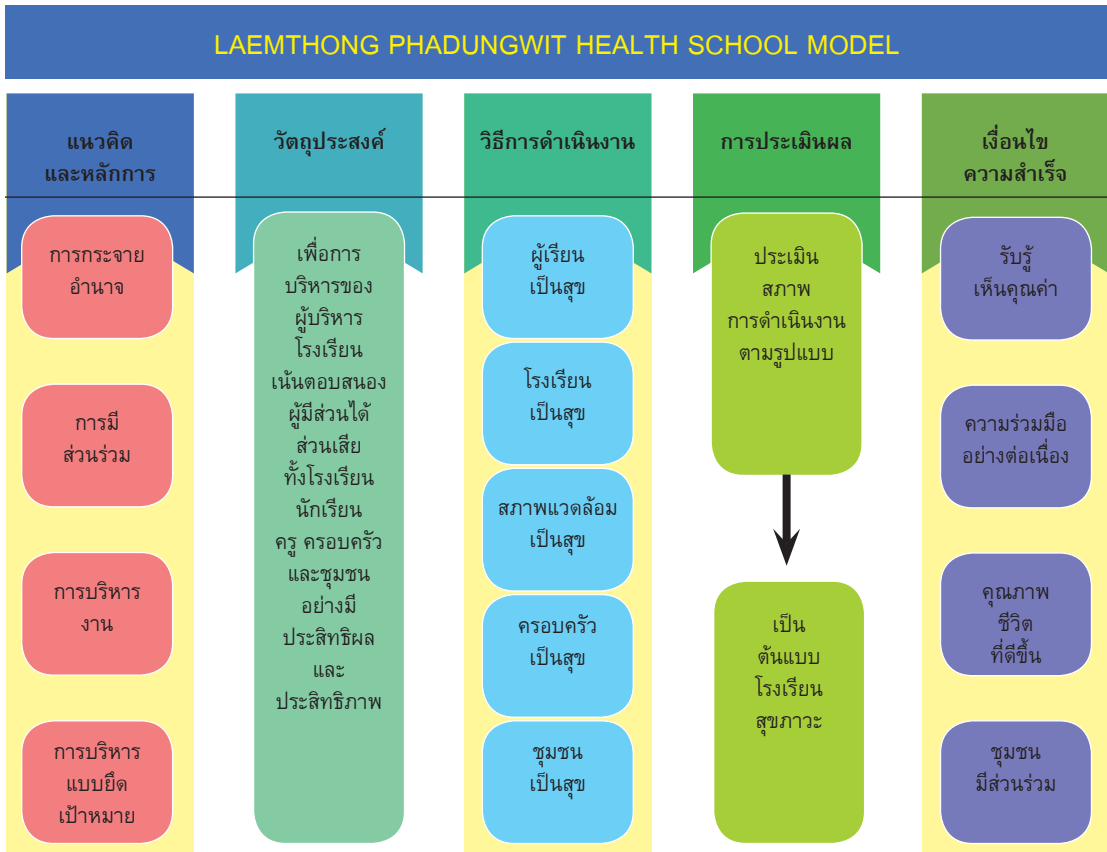
5.3 ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และ
ชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5.4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการ
จัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะอย่างหลากหลาย
รูปแบบ

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ
โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์

ภาพประกอบ 2 LAEMTHONG PHADUNGWIT HEALTH SCHOOL MODEL

3. การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย

ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย โดยภาพรวมของการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.16) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเป็นประโยชน์ ได้ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.20) รองลงมา ได้แก่ ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.15) ความเป็นไปได้ในการนำไป

ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.26) และความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.18) ได้ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย ผลการศึกษาพบว่า

ความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ประกอบด้วย 4 หลัก ได้แก่ 1) งานวิชาการ ประเด็นสำคัญ คือ 1.1) การมุ่งเน้นการสอนแบบบูรณาการ และ 1.2) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย 2) งานงบประมาณ ประเด็นสำคัญ คือ พัฒนาระบบสหกรณ์รองรับการจำหน่ายสินค้าของนักเรียนและชุมชน 3) งานบริหารบุคคล ประเด็นสำคัญ คือ การพัฒนาบุคลากรให้เป็นครูมืออาชีพมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย และ 4) การบริหารทั่วไป ประเด็นสำคัญ คือ 4.1) การส่งเสริม และสนับสนุนนักเรียนให้มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากการเรียน และ 4.2) การส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับขอบข่ายของการบริหารจัดการสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา เป็นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้การบริหารงานคล่องตัวและรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปสถานศึกษาเอกชนมีอิสระ คล่องตัว และรวดเร็วในการบริหารงาน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ 5 หลัก คือ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข

ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization (1994) กล่าวว่า สุขภาพ (Health) เป็นภาวะที่เป็นสุขทางกาย (Physical Well-being) ภาวะที่เป็นสุขทางใจ (Mental Well-being) ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม (Social Wellbeing) หมายถึงภาวะที่เป็นสุขทางจิตวิญญาณ (Spiritual Well-being) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2543) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 มิติ คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ และสอดคล้องกับ มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2554) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข และ 5) ชุมชนเป็นสุข ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเกี่ยวเนื่องและส่งผลต่อกัน กล่าวคือ โรงเรียนสุขภาวะนั้นต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นสุข โดยการปรับสภาพ ลดปัจจัยเสี่ยง และจัดโครงสร้างพร้อมกับระบบให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปี 2544 กล่าวว่า ในส่วนของโรงเรียนที่มีความสุข โรงเรียนที่ดีที่ผู้เรียนอยากเห็น คือ โรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบ และปลอดภัย ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ ไม่มีสิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข มีอาคารสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ มีห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีครูมีภูมิปัญญาเทคโนโลยีก้าวหน้าเพื่อให้ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีของสังคมส่งเสริมประชาธิปไตยให้ผู้เรียน

มีส่วนร่วมในกิจการทุกอย่างของโรงเรียน สร้างความรัก ความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียนทุกวัน มีครูที่ใจดี เข้าใจ และเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคน รับผิดชอบ รับฟัง ความคิดเห็นของผู้เรียน มีพ่อ แม่ ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน ผู้นำชุมชน และบุคคลต่างๆ ในชุมชนที่สนใจ เอาใจใส่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ นำมาสู่การได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ หรือ เรียกว่า “LAEMTHONG PHADUNGWIT HEALTH SCHOOL MODEL” ประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินงาน 5 หลัก ได้แก่ (1) ผู้เรียนเป็นสุข (2) โรงเรียนเป็นสุข (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข (4) ครอบครัวเป็นสุข และ (5) ชุมชนเป็นสุข 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ที่มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบได้นำหลักการประเมินของ Eisner (1976), Madusa *et al.* (1983), Guskey (2000) มาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการ ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ 1) ความถูกต้อง 2) ความเหมาะสม 3) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และ 4) ความเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมไพ หนองเขียว (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม มีประโยชน์ ความเป็นไปได้ มีความถูกต้องตามกระบวนการพัฒนา

เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมไพ หนองเขียว (2562) การพัฒนารูปแบบการบริหารการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนตามพระบรมราโชบายสำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบการบริหารการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนตามแนวพระบรม ราโชบาย พบว่า รูปแบบการบริหารการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนตามแนวพระบรม ราโชบาย สำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมมีความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลจากการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะให้เข้าใจ โดยเฉพาะองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนและวิธีการประเมิน แล้วทำการประเมินสุขภาวะโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ แล้วนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการบริหารงานของโรงเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ควรสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดนำแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียน

1.3 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านครอบครัวเป็นสุข ดังนั้นโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ควรให้ความสำคัญและใช้แนวทางดำเนินการโรงเรียนสุขภาวะจากการวิจัยไป

พัฒนาด้านดังกล่าว และควรทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.4 จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ในด้านที่ผู้เรียนเป็นสุข พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว ดังนั้นโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ ควรให้ความสำคัญและพัฒนาแนวทางดำเนินการโรงเรียนสุขภาวะจากการวิจัยด้านดังกล่าวอย่างจริงจัง

1.5 ประเด็นที่น่าสนใจจากแนวทางพัฒนาการดำเนินการโรงเรียนสุขภาวะโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ อีกประเด็น คือ ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเกี่ยวกับมาตรการโรงเรียนในการรักษาความปลอดภัย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษาในด้านดังกล่าวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นแนวทางในภาพรวม จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะให้สามารถนำไปใช้ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน

2.2 ควรเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่นำไปสู่การบริหารจัดการด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการที่ดี

2.3 ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในสังกัดอื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชูชาติ แปลงล้วน. (2551). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรมสพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 379 - 393.
- ประเวศ วะสี. (2543). *บนเส้นทางชีวิตขบวนการแพทย์ชนบทในประเทศไทย*. หมอชาวบ้าน.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116/ ตอนที่ 74 ก/หน้า 1/19 สิงหาคม 2542.
- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. (2556). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2554). *โรงเรียนสุขภาวะ*. <http://www.ires.or.th/?p=1245>
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2553). *คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานราชการของหน่วยงานภาครัฐ*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).
- ชูชาติ โสมประยูร และเอื้อฉมา วัฒนบูรานนท์. (2542). *การบริหารงานสุขศึกษาในโรงเรียน*. สุขภาพใจ.

- สรัญญา โภคาลัย. (2560). *10 นักสร้างสรรค์ ประสบการณ์งานสร้างสรรค์*. หนังสือดีวัน.
- อัมไพ อุตตารธรรม. (2562). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนตามพระบรม
ราโชบายสำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ* [ครู
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- อ่ำไพ นงค์เยาว์. (2560). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 10(1), 132-143.*
- Eisner, E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and function in
education evaluation. *The Journal of Aesthe Tic Education, 10(3), 135-140.*
- Guskey, T. (2000). *Evaluation professional development*. Asage.
- Madusa, G., Seriven, M., Stuffebeam, D. (1983). *Evaluation models viewpoints on educational
and humen services evaluations*. (8th ed). Khunver-Nijhoff Pubishing.

บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัด
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

The Organizational Climate Affecting Organizational Commitment of the Official of Agricultural Land Reform Office in the Upper Northeastern Region of Thailand

วราภรณ์ ศรีวงษ์¹, จุรีวัลย์ ภัคดีวุฒิ²

Waraporn Sriwong¹, Jureewan Pakdeewut²

Received: 26 December 2021

Revised: 8 April 2022

Accepted: 26 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์กร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) ศึกษาระดับความผูกพันของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 3) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กร ของเจ้าหน้าที่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีบรรยากาศองค์กรโดยรวม อยู่ในระดับมาก เจ้าหน้าที่ที่มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมในระดับมาก เจ้าหน้าที่ที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน บรรยากาศองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก บรรยากาศองค์กรด้านโครงสร้างองค์กรมีผลกระทบต่อความผูกพันของเจ้าหน้าที่มากที่สุด

คำสำคัญ: บรรยากาศองค์กร, ความผูกพันต่อองค์กร, เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

¹ นักศึกษา, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Instructor, Faculty of Business 1 Student, Business Administration Program, Faculty of Business Administration and Accountancy Roi Et Rajabhat University

² Lecture, Administration and Accountancy Roi Et Rajabhat University

Abstract

This research aims to; 1) study the level of the organizational climate of the Agricultural Land Reform Office in the upper northeastern region 2) study the level of the organizational commitment of officials of the Agricultural Land Reform Office in the upper northeastern region 3) compare the organizational commitment of the official of Agricultural Land Reform Office 4) study the relationship and influence between organizational climate and the organizational commitment of officials. The results showed that the Agricultural Land Reform Office in the upper northeastern region had a total organizational climate at a high level. The officials had a total organizational commitment at a high level. For officials with different personal backgrounds, there was no difference in organizational commitment. The organizational climate and the official organizational commitment had a positive relationship. The organization structure had the greatest impact on the official organizational commitment.

Keywords: Organizational Climate, Organizational Commitment, the Official of Agricultural Land Reform Office in upper Northeastern Region

บทนำ

ในสถานการณ์ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี ทำให้หน่วยงานองค์กรต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อความอยู่รอด องค์กรที่มีการปรับตัวได้เร็วจะได้เปรียบในการสร้างความพร้อมเพื่อก้าวไปสู่การเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการพัฒนาบรรยากาศองค์กรให้มีความเหมาะสมในการทำงาน โดยบรรยากาศองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์กรและบุคคล เนื่องจากบุคคลไม่ได้ทำงาน อยู่เพียงลำพัง แต่การทำงานนั้นอยู่ภายใต้กรอบของบรรยากาศองค์กรไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างองค์กร การทำงานที่ต้องมีมาตรฐาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน ผู้บริหารมีการให้รางวัลและการสนับสนุน เจ้าหน้าที่มีการทำงานเป็นทีม รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่ไม่สามารถเห็นได้แต่สามารถรับรู้ได้ เจ้าหน้าที่ที่มีการรับรู้บรรยากาศขององค์กรที่ดีจะมีเจตคติที่ดีในการทำงาน สิ่งต่างๆ เหล่านี้

มีผลกระทบต่อตัวบุคคล องค์กรและการรับรู้ที่มีเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติในการปฏิบัติงาน บรรยากาศขององค์กรจึงเป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญและมีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรเป็นอย่างมาก (รพีพัฒน์ ศรีศิริลาภ และประสพชัย พสุนนท์, 2559) บรรยากาศองค์กรมีองค์ประกอบหลักคือ 1) โครงสร้างองค์กร (Structure) เป็นมิติการรับรู้โครงสร้างขององค์กรของพนักงาน พนักงานเข้าใจบทบาทการทำงานของตนเองอย่างชัดเจน 2) มาตรฐานการทำงาน (Standards) เป็นมิติวัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาและวัดระดับความภูมิใจของพนักงานที่สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพ 3) การสนับสนุน (Support) เป็นมิติที่สะท้อนความรู้สึกไว้วางใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในทีมงาน (Stringer, 2002, p. 165) 4) การให้รางวัล (Reward) เป็นมิติที่ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยตรง ซึ่งต้องเป็นไปอย่างมีระบบ โปร่งใสและยุติธรรม และ 5) การทำงานเป็นทีม (Team Work) เป็นการวัดระดับความรู้สึก

ของพนักงานที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความจงรักภักดีต่อองค์กร เกิดความร่วมมือร่วมใจในทีมงาน และมีเป้าหมายร่วมกัน (Steve, 1995, p. 112)

การสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กรจะช่วยให้ประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงสามารถสร้างความรู้สึกผูกพันกับองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะความผูกพันต่อองค์กรสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์หรือทำนายพฤติกรรมของคนในองค์กรได้ ความผูกพันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพผลขององค์กรเป็นตัวทำนายการลาออกได้ดีกว่าความพึงพอใจในงานและยังก่อให้เกิดการยึดเหนี่ยวในคุณค่าของคุณงามความดีซึ่งกันและกัน (วิลาวรรณ ธิพิศาล, 2554, หน้า 26) คนในองค์กรที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูง มีแนวโน้มที่จะอยู่กับองค์กรนานกว่า มีขวัญกำลังใจทุ่มเทและเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (อนันต์ชัยคงจันทร์, 2559, หน้า 55) อีกทั้งยังสามารถบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพขององค์กรได้ ถ้าหากบุคคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กรก็จะตั้งใจและทุ่มเทเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ที่มีการขาดงานต่ำ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานรวมถึงผลการดำเนินงานขององค์กร คนที่มีความพอใจในงานและมีความผูกพันต่อองค์กรแล้วคนนั้นย่อมปฏิบัติงานได้ดีกว่าคนที่ไม่พึงพอใจในงานและไม่มีความผูกพันต่อองค์กร (บัญชา นิมประเสริฐ, 2542, หน้า 48) ความผูกพันองค์กรเป็นความรู้สึกทางสภาวะจิตใจ ทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานที่ดี การแสดงออกของบุคคลที่มีต่องานในหน้าที่ที่ปฏิบัติเชิงบวก หลังจากที่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรหรือได้ทำงานร่วมกับองค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกอยากจะทำงานเพื่อองค์กร อยากเป็นผู้มีส่วนร่วมในงานในหน้าที่และ

งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันต่อองค์กรมี 3 ด้านคือ 1) ความผูกพันต่อองค์กรด้านทัศนคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 2) ความผูกพันต่อองค์กรด้านพฤติกรรม เป็นการสร้างความผูกพันต่อองค์กรในรูปแบบความสม่ำเสมอของพฤติกรรม เมื่อคนมีความผูกพันต่อองค์กรก็จะมีการแสดงรูปแบบพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องหรือความคงเส้นคงวา 3) ความผูกพันต่อองค์กรด้านที่เกี่ยวกับความถูกต้องหรือบรรทัดฐานของสังคม เป็นความจงรักภักดีและเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์กรซึ่งเป็นผลมาจากบรรทัดฐานขององค์กรและสังคม บุคคลรู้สึกว่าเมื่อเขาเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรก็ต้องมีความผูกพันต่อองค์กรเพราะนั่นคือ ความถูกต้องและความเหมาะสมที่จะทำความผูกพันต่อองค์กรนั้นเป็นหน้าที่หรือพันธะผูกพันที่สมาชิกจะต้องมีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร (Allen & Meyer, 1993, p. 17)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) มีวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรด้านการบริหารจัดการพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพิ่มศักยภาพพื้นที่เกษตรกรรม ยกกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร สู่ความผาสุก มีพันธกิจประกอบไปด้วย บริหารจัดการพื้นที่ ส.ป.ก. เพิ่มศักยภาพพื้นที่ ส.ป.ก. เพื่อการเกษตรกรรม พัฒนาอาชีพเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. ให้มีความยั่งยืน การสนับสนุนเงินทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และพัฒนาองค์การให้ทันสมัย มีเป้าประสงค์ในการบริหารจัดการพื้นที่ปฏิรูปที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มศักยภาพในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคงและยั่งยืน การเพิ่มศักยภาพการใช้เงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และการพัฒนา

องค์กรเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพสูงในการปฏิบัติราชการ รองรับการให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการทำงานของ ส.ป.ก. ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดของประเทศไทยเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2563: 12) ผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการที่เคยทำงานร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงสนใจที่จะศึกษา “บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ออกไปพัฒนาบรรยากาศองค์กรให้เอื้อต่อการทำงานและเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น โดยผลการศึกษาจะสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรได้ เพราะหากองค์กรทราบว่าพนักงานมีการรับรู้บรรยากาศองค์กรแต่ละด้านอยู่ในระดับใด ผู้บริหารก็สามารถจัดการและปรับปรุงบรรยากาศองค์กรด้านที่พนักงานรับรู้ในทางที่น้อยให้ดีขึ้น เพื่อพนักงานจะได้รับรู้บรรยากาศองค์กรได้ตรงตามที่ต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ทำให้มีความทุ่มเทในการทำงาน เอาใจใส่ในงาน ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศองค์กร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3. เพื่อเปรียบเทียบ ความผูกพันต่อองค์กร ของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน และตำแหน่งงาน

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีการศึกษา

การวิจัยบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรคือ เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 12 จังหวัด จำนวน 295 คน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 12 จังหวัด กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่าง ด้วยวิธีของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973, p. 727-728) โดยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเต็มเพื่อลดความแปรปรวนเป็นจำนวน 200 คน แล้วแบ่งจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงาน ส.ป.ก.ในแต่ละจังหวัด เลือกตัวอย่างอย่างง่ายโดยให้แต่ละสำนักงาน ส.ป.ก.แต่ละ

จังหวัดสุ่มเลือกจากรายชื่อเจ้าหน้าที่ในสังกัด เป็น ผู้ตอบแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน และตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) 2) มาตรฐานการทำงาน (Standard) 3) การสนับสนุน (Support) 4) การให้รางวัล (Reward) 5) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก 2) ความผูกพันต่อองค์กรด้านพฤติกรรม 3) ความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานทางสังคม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

แบ่งเป็น 5 ระดับตามแบบของ ลิเคิร์ท คือ พฤติกรรมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการหาความตรง (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนประเมิน แล้วคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index Of Item Objective Congruence) (Rovinelli & Hambleton, 1977, p. 49-60) ซึ่งแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินความตรงจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970, p. 161) กำหนดเกณฑ์การยอมรับแบบสอบถามที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 0.80 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กรเท่ากับ 0.944 และ ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.938 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระยะเวลาในเดือนสิงหาคม 2564 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขต (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน) จำนวน 200 คน แบ่งตามสัดส่วนประชากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนแต่ละจังหวัด

ซึ่งจากการติดตามแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ แล้วตรวจสอบคัดเลือกแบบสอบถามที่มีเนื้อหาสมบูรณ์ที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้เป็นจำนวน 184 ชุดคิดเป็นร้อยละ 92 ของจำนวนตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่คำนวณด้วยวิธีของทาโรยามาเน่ที่มีขนาดตัวอย่างในการเก็บข้อมูลไม่น้อยกว่า 170 คน (คำนวณ ณ ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 จากขนาดประชากร 295 คน)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นต่อบรรยากาศในองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, 86)

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51–5.00	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51–4.50	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับมาก
2.51–3.50	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับน้อย
1.00–1.50	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีบรรยากาศองค์กรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เจียงเหนือตอนบน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 86)

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51–5.00	ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51–4.50	ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนอยู่ในระดับมาก
2.51–3.50	ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบแบบที ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และตำแหน่งงาน วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) หากพบความแตกต่าง จะดำเนินการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟต์ (Scheffe)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบของบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และการการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธีขั้นบันได (Stepwise)

การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันมีเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 316)

ค่าสัมประสิทธิ์	แปลความหมาย
สหสัมพันธ์ (r)	
0.91 –1.00	มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก
0.71 –0.90	มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง
0.31 –0.70	มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง
0.01 –0.30	มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
(-0.91) – (-1.00)	มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูงมาก
(-0.71) – (-0.90)	มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูง
(-0.31) – (-0.70)	มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลาง
(-0.01) – (-0.30)	มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ

ผลการศึกษา

การวิจัยบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีบรรยากาศองค์กร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{X}=4.01$)

รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการทำงาน ($\bar{X}=4.00$) และ ด้านการสนับสนุน ($\bar{X}=3.89$) ตามลำดับ

2. เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มากที่สุดคือ คือ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ($\bar{X}=4.15$) รองลงมาคือ ด้านความรู้สึก ($\bar{X}=4.13$) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.05$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้ผลการวิจัยดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจำแนกตามเพศพบว่า เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีเพศต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

3.2 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามอายุพบว่าเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีอายุต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

3.3 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามระดับ

การศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3.4 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามอายุงาน พบว่า เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีอายุงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3.5 การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่าเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบของบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ผลการวิจัยดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบรรยากาศองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y	VIF
ด้านโครงสร้างองค์กร (X ₁)	1						3.149
ด้านมาตรฐานการทำงาน (X ₂)	.788**	1					3.645
ด้านการสนับสนุน (X ₃)	.766**	.785**	1				3.825
ด้านการให้รางวัล (X ₄)	.549**	.559**	.670**	1			2.730
ด้านการทำงานเป็นทีม (X ₅)	.604**	.589**	.694**	.774**	1		2.925
ความสัมพันธ์ต่อองค์กร (Y)	.652**	.568**	.592**	.390**	.536**	1	

** P-VALUE < .01

จากตารางที่ 1 พบว่า บรรยากาศองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยบรรยากาศองค์กร

ด้านโครงสร้างองค์กร (X₁) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร (Y) ในระดับปานกลาง ($r = .652$) ด้านมาตรฐานการทำงาน (X₂) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร (Y) ในระดับปานกลาง ($r = .568$) ด้านการสนับสนุน

(X_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร (Y) ในระดับปานกลาง ($r = .592$) ด้านการให้รางวัล (X_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร (Y) ในระดับปานกลาง ($r = .390$) และด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร (Y) ในระดับปานกลาง ($r = .536$)

4.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของบรรยากาศองค์กรที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร

ของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณด้วยวิธีขั้นบันได (Stepwise) พบว่าในตัวแปรอิสระ 5 ด้านของบรรยากาศองค์กรส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างองค์กร (X_1) และด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรด้านบรรยากาศองค์กรที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Colinearity Statistics	
	B	Std.Error	Beta	t	Sig.	VIF
(Constnt)	1.544	.211		7.308	.000**	
ด้านโครงสร้างองค์กร (X_1)	.489	.065	.518	7.532	.000**	1.576
ด้านมาตรฐานการทำงาน (X_2)	.158	.049	.223	3.242	.001**	1.576

** p-value < .01

Dependent Variable : ความผูกพันต่อองค์กร (Y)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรตาม (ความผูกพันต่อองค์กร) ประกอบไปด้วย บรรยากาศองค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร (X_1) และด้านการทำงานเป็นทีม (X_5) โดย ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) หรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรตาม (ความผูกพันต่อองค์กร) ในทางบวก ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.544 + 0.489X_1 + 0.158X_5$$

เมื่อ

Y คือ ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

X_1 คือ บรรยากาศองค์กรด้านโครงสร้างองค์กร

X_5 คือ บรรยากาศองค์กรด้านการทำงานเป็นทีม

จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Y' = 0.518X_1 + 0.223X_5$$

เมื่อ

Y' คือ ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

X_1 คือ บรรยากาศองค์กรด้านโครงสร้างองค์กร

X_5 คือ บรรยากาศองค์กรด้านการทำงานเป็นทีม

จากสมการพยากรณ์ของตัวแปรบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ในทั้งในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized) และรูปคะแนนดิบ (Unstandardized) พบว่า บรรยากาศองค์กรด้านโครงสร้างองค์กรส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมากที่สุด ($Beta = 0.518$) รองลงมาคือบรรยากาศองค์กรด้านการทำงานเป็นทีม ($Beta = 0.223$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการวิจัยบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีบรรยากาศองค์กรโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจาก การที่องค์กรจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นต้องอาศัยบุคลากรขององค์กรเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีการทำงานที่ต้องใช้บุคลากรเป็นหลักในการประสานนโยบายภาครัฐภายใต้โครงการส่งเสริมการพัฒนาที่ดินต่างๆ ที่รัฐให้ความสำคัญต่อการเป็นเศรษฐกิจฐานรากในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้หน่วยงานให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศภายในองค์กรให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้ขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดมาตรฐานงานที่ชัดเจน การจัดสิ่งสนับสนุนการปฏิบัติงาน การกำหนดนโยบายให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงาน และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับพรรณภา อนันตะคุณ และคณะ (2563, หน้า 1-10) ได้ศึกษาเรื่องบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนภาคกลาง พบว่า บรรยากาศองค์กร อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านผลการตอบแทน ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการสนับสนุนขององค์กร ด้านความสามัคคีในองค์กร ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านความท้าทาย ความเสี่ยง และการทำงานเป็นทีม เนื่องจากบรรยากาศองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาการทำงานที่ดีจะช่วยให้ทีมมีความสามัคคีช่วยเหลือการทำงานเป็นอย่างดี การมีงานทำพอเหมาะแก่สภาพความสามารถของแต่ละบุคคลในการประสานความร่วมมือฝ่ายต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อบรรลุผลสำเร็จ

ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงมีความภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรการทำงานที่ผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา (2559, หน้า 94-106) พบว่า บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบรรยากาศองค์กรในการปฏิบัติงานมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ดีขึ้นหากบรรยากาศองค์กรดี เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ก็จะส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และทุกคนในองค์กรมีความสุข จึงทำให้บรรยากาศองค์กรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งยังสอดคล้องกับ สุจิตราวัฒน์ รัชตพงศ์บวร และ นุชนรารัตนศิริประภา (2562, หน้า 678-689) ได้ศึกษาเรื่อง บรรยากาศองค์กรกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า บรรยากาศองค์กรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบรรยากาศองค์กรในการปฏิบัติงานมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานและพัฒนางานได้ดีมากยิ่งขึ้น หากบรรยากาศองค์กรดี เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ก็จะส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และทุกคนในองค์กรมีความสุข จึงทำให้บรรยากาศองค์กรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมในระดับมาก เนื่องจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ให้ความสำคัญต่อการสร้างความรักและผูกพันต่อองค์กร ให้เกิดกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ การยอมรับ และการยึดมั่นในจุดมุ่งหมายและอุดมการณ์ขององค์กร อันเป็นผลให้บุคลากรที่มีความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้าและประโยชน์ขององค์กร ตลอดจนมีความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกตลอดไปไม่ลาออกหรือเปลี่ยนหน่วยงาน สอดคล้องกับ ยุภา กิจส่งเสริมกุล และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2561, หน้า 321-337) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและขนาดสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 มีนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ชัดเจน ประกอบกับผู้บริหารน่านโยบายของตนสังกัดมาใช้ในสถานศึกษา ส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความศรัทธา มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและมีความจงรักภักดีต่อองค์กรในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ ภูรุจ จันท์สว่าง (2560, หน้า 81-89) ศึกษาการบริหารจัดการที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานมหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันของพนักงานมหาวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านบรรทัดฐาน และด้านการคงอยู่กับองค์กรตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า เจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากนโยบายของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ที่ให้ความสำคัญต่อเจ้าหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการทำงานอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความกลมกลืนในการปฏิบัติงานร่วมกันในโครงการต่างๆ และมีความรัก ความผูกพันกับองค์กร ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด สอดคล้องกับการศึกษาของยุภา กิจสงเสริมกุล และ ดวงใจ ชนะสิทธิ (2561, หน้า 321-337) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและขนาด พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือน และวิทยฐานะ ต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน เพราะแนวทางในการสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูและผู้บริหารสถานศึกษาคือทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย มีการประชุมวางแผนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เข้าใจงานในหน้าที่ได้อย่างชัดเจน รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน และสอดคล้องกับ ภูรุจ จันท์สว่าง (2560, หน้า 81-89) ศึกษา การบริหารจัดการที่มีผลต่อความผูกพันของครูของพนักงานมหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยที่มีเพศ ระดับการศึกษา

ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันองค์กรไม่แตกต่างกัน

4. การวิจัยพบว่าบรรยากาศขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกและผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัย เนื่องจากบรรยากาศขององค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อบุคลากรในองค์กร นอกจากบุคลากรในองค์กรจะปฏิบัติงานภายใต้นโยบายขององค์กรมีการกำกับ ควบคุมโดยผู้บังคับบัญชา มีโครงสร้างองค์กร กฎระเบียบขององค์กรแล้ว ยังมีสภาพแวดล้อมในองค์กรที่พนักงานรู้สึกและรับรู้ได้ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเช่นกัน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มีความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงาน โดยบรรยากาศขององค์กรที่ดีจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุขในการอยู่ในองค์กรและเกิดความรัก ความผูกพันในองค์กร สอดคล้องกับชาคริต ศรีสกุล (2560, หน้า 72-75) ได้ศึกษา ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยด้านบรรยากาศในองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงแรมในเครือดุสิต อินเทอร์เน็ตในชั้นเนล พบว่าความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวกจากปัจจัยด้านบรรยากาศในองค์กรเท่ากับ .83 โดยเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .19 เป็นอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับทางอ้อมเท่ากับ .64 อันมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแบบดังกล่าวมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้จากดัชนีวัดความ สอดคล้องหลายตัวที่แสดงให้เห็นว่าโรงแรมในเครือดุสิตอินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานครสามารถเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงแรมโดยพิจารณาจากบรรยากาศในองค์กรและความพึงพอใจในงานไปพร้อมกัน และสอดคล้องกับ

ธนัชพร เลขวัต และรัชนีวรรณ วณิชย์ถนอม (2560, หน้า 99-118) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบพบว่าการรับรู้บรรยากาศองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวก กับความสุขในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ กันตภณ ต้นสกุล (2561, หน้า 6-10) ศึกษาบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารออมสิน ในจังหวัดสงขลา พบว่า บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 4 ด้านที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วยด้านโครงสร้างของงาน ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับ และด้านการสนับสนุน โดยปัจจัยบรรยากาศองค์กรด้านที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดสงขลามากที่สุดคือด้านการยอมรับรองลงมาคือ ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านการสนับสนุน และด้านโครงสร้างของงาน สามารถอธิบายความผันแปรของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 52.30

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมากที่สุดคือ บรรยากาศด้านโครงสร้างองค์กร โดยส่งผลกระทบต่อความผูกพันของเจ้าหน้าที่ในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้สนับสนุนการดำเนินงานให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะการกระจายอำนาจในการ

ตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่มีความยืดหยุ่นง่ายต่อการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งในการวิจัยพบว่าเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าโครงสร้างองค์กรด้านอื่นๆ

1.2 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์กรด้านการทำงานเป็นทีมส่งผลกระทบต่อความผูกพันของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จึงควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีกระบวนการทำงานเป็นทีมมากขึ้น จะทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรได้มากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการที่องค์กรสนับสนุนการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างสมาชิกภายในองค์กร และการสนับสนุนให้เกิดบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในองค์กร ซึ่งในการวิจัยพบว่าเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าการทำงานเป็นทีมด้านอื่นๆ

1.3 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์กรด้านการให้รางวัลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด หน่วยงานควรพิจารณาแนวทางการให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะการมีนโยบายการให้รางวัลและกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถอย่างเหมาะสม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยข้ออื่นๆ ในด้านของการให้รางวัล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี มีการสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาข้อมูลเชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเพื่อนำไปพัฒนาบรรยากาศองค์กรที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ ต้นสกุล (2561). *บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา. (2559). *บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ชาคริต ศรีสกุล . (2560). *ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยด้านบรรยากาศในองค์กร ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงแรมในเครือดุสิต อินเทอร์เน็ตในชั้นเนล*. วิทยาลัยดุสิตธานี
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์โพรเกรสซิฟ.
- ชนัษพร เลขวัต และรัชนีวรรณ วณิชย์ถนอม (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ การรับรู้บรรยากาศองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยมีความสุขในการทำงานเป็นตัวแปรสื่อของข้าราชการในหน่วยงานราชการแห่งหนึ่ง. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 43(1), 99-118.
- บัญชา นิมประเสริฐ. (2542). *ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สุวีริยาสาส์น.
- พรรณภา อนันตะคุณ, จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และ พิษญาภา ยืนยาว . (2563). *บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ภาคกลาง*. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 17(77), 1-10.
- ภูรุจ จันทร์สว่าง . (2560). *การบริหารจัดการที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- ยุภา กิจสงเสริมกุล และดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2561). *ความผูกพันต่อองค์กรของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2*. *วารสารศิลปการศึกษาศาตร์วิจัย*, 10(1), 321-337.
- รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2559). *การรับรู้บรรยากาศองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานประจำสังกัดสายทรัพยากรบุคคลและกำกับกิจกรรมองค์กร การบินไทย จำกัด (มหาชน)*. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 8(1), 61-83.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). *ความรู้พื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร.
- สุจิราวัฒน์ รัชตพงศ์บวร และ นุชนว รัตนศิริระปะภา. (2562). *บรรยากาศองค์กรกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 678-689.

- สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน. (2564). *เกี่ยวกับ ส.ป.ก.* https://www.alro.go.th/alro_th/ewt_news.php?nid=191.
- อนันต์ชัย คงจันทร์ . (2559). ความผูกพันตอองคักร (Organizational Commitment). *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 9(34), 34-41.
- Allen & Meyer. (1993). Organizational commitment: Evidence of career stage effect. *Journal of Business Research*, 26(1), 17.
- Cronbach, L.J. (1970). *Essentials of psychological test* (5th ed.). Harper Collins.
- Steve, K. (1995). Managing climate of TQM organization. *Center for Quality of Management Journal*, 12(6), 41-55.
- Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Stringer, R.A. (2002). *Leadership and organizational climate: The cloud chamber effect*. Prentice Hall.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd Ed). Harper and Row Publications

รูปแบบการให้บริการอาหารอีสานตามหลักมาตรฐานอาหารสากลของจังหวัดมหาสารคาม

Isan Food Service Pattern of Maha Sarakham Province Based on the International Service Standard

วันทกานัญจน์ สีมาโรฤทธิ์¹, สรายุทธ ชัยเลื่องลี², วัฒนา ทนงค์แพ่ง³

Wantakan Seemarorit¹, Sarayuth Chaileuangleu², Wattana Tanongphaeng³

Received: 6 February 2022

Revised: 5 May 2022

Accepted: 1 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของอาหารอีสานที่เหมาะสมสำหรับการให้บริการตามมาตรฐานสากล และ 2) นำเสนอรูปแบบการให้บริการอาหารมาตรฐานสากล โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการปฏิบัติกรกับผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ ผู้ผลิตอาหาร กลุ่มแม่บ้านทั่วไป รวมทั้งสิ้น 70 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์จากการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของอาหารอีสานในจังหวัดมหาสารคามที่เหมาะสมสำหรับการให้บริการตามมาตรฐานสากล 5 อย่างคือ อาหารพื้นถิ่นของตำบลเขาวัว อำเภอนาเชือก ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากปลา ได้แก่ ปลาต้ม ปลาขยอ ปลาคินรัง และอาหารอีสานของตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงสูตรอาหารคือ ลาบเห็ดเผาะ และก้อยไข่มดแดง ส่วนการนำเสนอรูปแบบการให้บริการอาหารมาตรฐานสากล โดยให้ลูกค้าบริการตนเอง เป็นการจัดตกแต่งอาหารทุกชนิดอย่างสวยงามไว้ที่บริเวณมุมใดมุมหนึ่งพร้อมกับจัดเตรียมภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร เช่น จาน ช้อน ส้อม ถ้วยน้ำจิ้มและภาชนะอื่นๆ และตักอาหารได้ตามความพอใจ ซึ่งเป็นการบริการอาหารแบบบุฟเฟต์

คำสำคัญ: อาหารอีสาน, รูปแบบการให้บริการ, มาตรฐานอาหารสากล

¹ อาจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 081-8733130, อีเมล: kranthawan@yahoo.com

² อาจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 085-7416939, อีเมล: Bolognaise999@gmail.com

³ อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โทร.089-966-5447, อีเมล: tawattana@hotmail.com

¹ Lecturer from the Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Tel. 081-8733130, Email: kranthawan@yahoo.com

² Lecturer from the Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Tel. 085-7416939, Email: Bolognaise999@gmail.com

³ Lecturer from the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyabuir, Tel. 089-966-54470, Email: tawattana@hotmail.com

Abstract

This study attempted to: 1) analyze the appropriate dishes of Isan foods in Maha Sarakham province that could be served based on the international service standard, and 2) suggest a service pattern for Isan food following the international service standard. The study collected data from in-depth interviews and workshops with key informants consisting of 70 participants selected by purposive sampling from local scholars, operational staff, food producers, and female community members. The data was analyzed by a qualitative method and later the results were arranged and presented in a descriptive analysis.

The study found that there were 5 dishes of Isan foods in Maha Sarakham province that could be properly served following the international food service standard including 3 dishes of Kwao Rai in Nachueak District: fish products i.e. Pla Som (pickled fish), Pla Yor, and Pla Kuan Rang. Another 2 dishes of Takhonyang in Kantharawichai District: Lab Hed Po (Puff ball mushroom spicy salad) and Koi Khai Mod Daeng (Red ant's egg Spicy Salad). In terms of the food service pattern, the foods can be consumed with a self-service style in which it is prepared and set up at one corner in the room with the containers and utensils such as dishes, spoon, fork, dipping bowl and other required containers. The customers are allowed to have foods satisfying a portion of their needs and this food service is called "buffet".

Keywords: Isan Food, Service Pattern, International Food Standard

บทนำ

การรับประทานอาหารเป็นเรื่องพื้นฐานโดยทั่วไปของมนุษย์ในทั่วทุกภูมิภาค และโดยธรรมชาติแล้วเครื่องปรุงที่นำมาปรุงอาหารของคนในแต่ละท้องถิ่นส่วนใหญ่มีที่มาจากแหล่งอาหารตามธรรมชาติที่หาได้จากในท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาคเป็นสำคัญ จากนั้นนำมาผ่านกระบวนการผสมผสานจากวัตถุดิบนาชนิดทั้งผัก เนื้อ ปลา ฯลฯ รวมทั้งเครื่องปรุงรส จนได้เป็นอาหารที่มีรสชาติถูกใจในหลากหลายประเภท ทั้ง ต้ม แกง ผัด บั๊ญย่าง จากการที่อาหารในแต่ละท้องถิ่นที่มาจากแหล่งอาหารตามธรรมชาติ จึงทำให้ลักษณะประเภทของอาหารในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันไปของแต่ละภูมิภาคได้อย่างชัดเจน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2551, หน้า 98-121)

อาหารที่มีอยู่ในแต่ละภูมิภาคและมีหลากหลายประเภทนั้นย่อมมีความโดดเด่นและมีคุณค่าอยู่ในอาหารนั้นๆ ด้วย ในมิติทางด้านสังคมวัฒนธรรมในอาหารหนึ่งจาน หรือในหนึ่งสำรับ หรือในหนึ่งมื้อ ได้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมการกิน อีกทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์ การประดับตกแต่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกชวนรับประทาน หรือชวนให้ลิ้มลอง อาจกล่าวได้ว่า อาหารนั้นอาจมีความหมายอื่นๆ แฝงอยู่ไว้มากกว่าที่จะเป็นอาหารเพื่อบริโภคในแต่ละมื้อเท่านั้น

จากการที่อาหารในแต่ละภูมิภาค ในแต่ละท้องถิ่นมีความโดดเด่นและลักษณะของอาหารที่แตกต่างกันไปในนี้ จึงทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถแยกจำแนกว่า อาหารจานใด สำรับใด

เป็นอาหารท้องถิ่นภาคเหนือ เป็นอาหารท้องถิ่นภาคอีสาน เป็นอาหารท้องถิ่นในภาคใต้ เป็นอาหารท้องถิ่นภาคกลาง โดยเฉพาะอาหารท้องถิ่นของภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามการรับรู้ของผู้บริโภคโดยทั่วไป คือเป็นอาหารที่มีรสจัด มีลักษณะเป็นอาหารขรุขระ มีรสชาติขวนรับประทาน

ลักษณะของวิถีการดำเนินชีวิตของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือเรียกว่า ชาวอีสานเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง แต่ละครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า จักสาน หาดอาหารจากธรรมชาติทั้งบนบกและในน้ำ ส่วนปัจจัยสี่อันประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ส่วนใหญ่แล้วได้มาจากธรรมชาติ การทำการเกษตรเพียงพอสำหรับทุกคนในครอบครัว ไม่จำเป็นต้องหาซื้ออาหาร บางส่วนได้จากป่าตามฤดูกาล เช่น เห็ด ผักหวาน หน่อไม้ หวาย ผักกูด ผักหนาม กุ้ง หอย ปู ปลา จากแม่น้ำ หรือเปิด ไร่ ที่เลี้ยงไว้เพื่อการบริโภคไม่ต้องหาซื้อเช่นกัน

อาหารพื้นบ้านเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่นำเอาองค์ความรู้มาบูรณาการกับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างหลากหลายในพื้นที่มาเป็นปัจจัยในการหล่อเลี้ยงชีวิต โดยเฉพาะชาวบ้านที่ต้องพึ่งพิงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในชุมชน เป็นแหล่งดำรงชีพ เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดมายังคนรุ่นหลัง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนแต่ละแห่งมาอย่างยาวนาน ซึ่งอาหารพื้นบ้านไทยได้แสดงถึงภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภูมิภาคที่รู้จักปรับตัว ในการดำรงชีวิต ตามสภาพทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผ่านการคิดค้นนำเอาทรัพยากรที่มีคุณค่า มีสรรพคุณทางด้านอาหารและยามาเป็นอาหารพื้นบ้านได้อย่างเรียบง่าย สอดคล้องกับความเป็นอยู่ในแต่ละภูมิภาค

ยิ่งยง ไพสุขสานติวัฒนา (2556) รายงานการบริโภคผักพื้นบ้านของคนไทยนั้น เป็นอีกวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากเป็น 1 ใน 20 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ที่อยู่ระหว่างรอยต่อของภูมิอากาศหลายแบบทั้งเขตร้อนชื้น ภูมิอากาศแบบอินเดีย พม่า แบบหิมาลัยและแบบอินโดจีน (วิชาญ เอียดทอง, 2556) รายงานว่า ผักเป็นพืชอาหารที่มนุษย์ชาติ นำมาบริโภคเพื่อให้ได้สารอาหาร วิตามิน เส้นใย เกลือแร่ ที่มีความจำเป็นสำหรับร่างกาย ตลอดจนใช้เป็นสมุนไพรในการรักษาโรค ซึ่งในปัจจุบันแหล่งกำเนิดของผักที่เรานำมาบริโภคสามารถแบ่งเป็น 2 แหล่งคือ ผักพื้นบ้านที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศกับผักที่มีแหล่งกำเนิดจากต่างประเทศที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงจนเป็นพืชเศรษฐกิจ จากการศึกษาของ (Alzoreky and Nakahara, 2002) พบว่าผักพื้นบ้านของไทยที่นำมาเป็นอาหารทั้งในรูปผักสดและส่วนประกอบในอาหารต่างๆ นั้น จะเป็นแหล่งโภชนาการที่สำคัญที่อุดมไปด้วย คาร์โบไฮเดรต โปรตีน เกลือแร่ วิตามิน และเป็นแหล่งเส้นใยอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย

ประเภทของอาหารของชาวอีสานมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละฤดูกาล คือ 1) ฤดูร้อน มีวัตถุดิบ อาหารเฉพาะฤดูที่มีมาก ได้แก่ ไข่ต้มแดง ผักหวานป่า ผักขงโค ผักสร้าง หน่อไม้ ไข่ไฟ บอน หัวบุก (อีลอก) ผักกูด ผักหนาม ผักหวานบ้าน ก้านบง เป็นต้น 2) ฤดูฝน มีวัตถุดิบอาหารมาก คือ ปลา หน่อไม้ เห็ดเผาะ เห็ดไคร เห็ดละเือง แมลง ตักแตน จิ้งหรีด หนอนในไม้ไผ่ (รดด่วน) แมงกระซอน และพืชผักที่ปลูกผสมผสานกับการทำไร่ เช่น ถั่วเมล็ดแห้ง ฟักทอง แดงร้าน ข้าวสาลี บวบ ฯลฯ 3) ฤดูหนาว มีวัตถุดิบอาหารส่วนใหญ่เป็นประเภทพืชผักต่างๆ ได้แก่ ผักกาด ต้นหอม ผักชี ฯลฯ อาหารพื้นบ้านอีสาน

ส่วนใหญ่ใช้ผักเป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหาร (สัมฤทธิ์ สุภามา และสมโชค คุณสนอง, 2556)

ในการนี้ จึงเห็นว่าควรมีการปรับปรุงสูตรอาหารอีสานให้มีรสชาติที่ผู้บริโภคโดยทั่วไปสามารถรับประทานได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการปรับรูปแบบของอาหารให้มีลักษณะเหมาะสมกับการนำออกให้บริการและสะดวกกับการบริโภคตามรูปแบบของมาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ศักยภาพของอาหารอีสานที่เหมาะสม สำหรับการให้บริการตามมาตรฐานสากล
2. นำเสนอรูปแบบการให้บริการอาหารตามมาตรฐานสากล

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และการปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนการปฏิบัติการการพัฒนาสูตรอาหารในห้องปฏิบัติการ มีผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารจำนวน 5 คน เป็นผู้ตรวจสอบสูตรอาหาร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มทั่วไป เป็นประชาชนในตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย และตำบลเขาวไร่ และอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร

1.2 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้รวมทั้งสิ้น 70 คน แบ่งออกได้ดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 6 คน ได้แก่ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย 4 คน และพนักงานของโรงแรม 2 คน

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual informants) ผู้ผลิตอาหาร จำนวน 10 คน

3) กลุ่มแม่บ้านทั่วไป (General informants) จำนวน 54 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือมีลำดับขั้นตอน คือ ศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวิจัยเบื้องต้น นำเสนอเครื่องมือต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขความถูกต้อง ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยมีดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) โดยมีเครื่องมือคือแนวคำถาม (Guid Line) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาวัฒนธรรมอาหารอีสานเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงสูตรอาหาร

2) การปฏิบัติการ (Action Research) การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาสูตรอาหารอีสานในจังหวัดมหาสารคาม ในห้องปฏิบัติการโดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารจำนวน 5 คน เป็นผู้ตรวจสอบสูตรที่ผ่านการพัฒนาปรับปรุง

2.2 การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยแบบสัมภาษณ์

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย

3) สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด (Open-end Questions)

4) ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จัดเก็บประกอบด้วย ข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการปฏิบัติการ

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสูตรอาหาร

3.2 ข้อมูลภาคปฏิบัติ

1) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับการพัฒนาสูตรอาหารในจังหวัดมหาสารคาม

2) ข้อมูลจากการปฏิบัติ การบันทึกภาพถ่าย และข้อมูลจากผลการตรวจสอบสูตรอาหารจากผู้เชี่ยวชาญ

4. การดำเนินการจัดทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูล และกระทำการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยทั้งจากเอกสารและจากภาคสนาม ดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4.2 จำแนกข้อมูลตามความมุ่งหมาย เพื่อความสะดวกไม่ให้เกิดความสับสนในการวิเคราะห์

4.3 สรุปข้อมูลจากการเก็บรวบรวมตามแบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การปฏิบัติการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากเก็บข้อมูลภาคสนามตามแบบการสัมภาษณ์ การปฏิบัติการ นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ทั้งหมดแล้วทำการวิเคราะห์ ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการเขียนบรรยายหรือเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

1. วิเคราะห์ศักยภาพของอาหารอีสานที่เหมาะสม สำหรับการให้บริการตามมาตรฐานสากล มี 5 รายการดังนี้

1.1 ปลาส้ม นำเนื้อปลาหรือตัวปลามาคลุกผสมกับวัตถุดิบที่เตรียมไว้ในชามขนาดใหญ่ ได้แก่ กระเทียม ข้าวเหนียวหนึ่งหรือน้ำข้าวข้าวเกลือ โดยการคลุกพร้อมทั้งขยำด้วยมือ นาน 10-20 นาที นำปลาที่คลุกกับส่วนผสมแล้วใส่กระปุกก่อนปิดฝาให้สนิท หรือ บรรจุใส่ถุงพลาสติกสำหรับปลาส้มสับ นิยมปั้นเป็นก้อน ก่อนนำมาทอดด้วยใบตอง หรือ ใส่ถุงพลาสติก ก่อนใช้ท่อนไม้กลมรีดให้เป็นแผ่น แล้วรีดด้วยหนังยาง นำภาชนะหมักปลาส้มตั้งทิ้งไว้ในร่ม นาน 3-4 วัน ก็พร้อมรับประทาน ทั้งนี้ หากเป็นฤดูร้อนจะเป็นปลาส้มได้เร็ว ประมาณ 2-3 วัน แต่หากเป็นฤดูหนาวอาจนานถึง 5-7 วัน การเก็บรักษาปลาส้ม ปลาส้มที่หมักจนได้รสเปรี้ยวเหมาะแก่การรับประทานแล้ว หากเก็บไว้ในอุณหภูมิห้องหรือวางไว้ในตู้กับข้าว จะเก็บได้นาน 1-3 วัน ขึ้นอยู่กับความร้อนของอากาศ หลังจากนั้น จะเปรี้ยวมาก ไม่เหมาะรับประทาน แต่หากเก็บไว้ในตู้เย็นประมาณ 8-10 °C จะเก็บได้นาน 3-4 สัปดาห์ หากเก็บในช่องแช่แข็ง

จะเก็บได้นานประมาณ 3 เดือน โดยปลาที่นิยมใช้ทำปลาต้ม ได้แก่ ปลาตะเพียน (นิยมมากที่สุด) และปลานวลจันทร์ ปลาอีสง ปลาเทโพ ปลาสร้อย ปลากราย ปลาจิ้น ฯลฯ

1.2 ปลาเยล เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะและส่วนผสมเช่นเดียวกับหมูยอ ทำมาจากปลาที่มีเนื้อขาว และมีความเหนียวพอสมควรชนิดของปลาที่นิยมนำมาแปรรูป คือ ปลานวลจันทร์ ปลาอีสง ปลากราย ปลานิล หรือจะใช้ปลาทะเล เช่น ปลาอินทรี ปลาทรายแดง ขั้นตอนการเตรียม นำปลาสดแล้วเอาแต่เนื้อ ล้างน้ำให้สะอาด ปลาสด 13 กิโลกรัม แลแล้วจะได้เนื้อปลาประมาณ 10 กิโลกรัม นำเนื้อปลาที่แลแล้วมาบดหรือสับเนื้อปลาจนละเอียด นวดปลาที่บดละเอียดแล้วกับเกลือ โดยค่อยๆ เติมเกลือทีละน้อยนานประมาณ 10-15 นาที เมื่อเนื้อปลาเหนียวดีแล้ว เติมแป้งมันฝรั่งไทย ไข่ไก่ น้ำตาลทราย คลุกเคล้ากันให้ทั่วแล้วใช้มีดขนาดไปเรื่อยๆ จนเนื้อปลากับเครื่องปรุงผสมกันได้ดีแล้ว เติมน้ำมันหมูลงผสมให้เข้ากันอีกครั้งหนึ่ง นวดต่อไปจนเนื้อปลาเริ่มมีสีนวลและมีความเหนียว นำไปบดจนสดตัดตามขนาดที่ต้องการนำมาห่อเนื้อปลา ห่อแบบหมูยอ มัดให้แน่นด้วยตอกไม้ไผ่ หรือยางรัดที่สำคัญใบตองที่ใช้ห่อต้องไม่ให้หนาจนเกินไป จะทำให้เนื้อปลาสุกไม่ทั่วถึง นำเนื้อปลาที่ห่อเสร็จแล้วใส่ลังถึง นำไปนึ่งด้วยเตาถ่านหรือเตาแก๊สตามความสะดวก ตั้งน้ำให้เดือด ใช้เวลานึ่งประมาณ 15-20 นาที สุกแล้วนำไปจำหน่ายได้ทันที

1.3 ปลาคั้นนึ่ง โขลกเนื้อปลากรายให้เหนียวหรือผสมด้วยมือในอ่างโดยทำให้เนื้อปลาเหนียวด้วยความเย็นจากน้ำแข็ง ใส่ฟ้าพริกแกงเผ็ดโขลกต่อให้เข้ากัน ใส่ไข่เปิดและน้ำตาลทราย ตักขึ้นใส่อย่างผสม ใส่ถั่วพูและใบมะกรูดเคล้าให้เข้ากัน ปั้นเป็นก้อนกลมแล้วกดให้แบน กว้างประมาณ 4-5 เซนติเมตร หนา 1 เซนติเมตร ทอด

ในน้ำมันพืชร้อนไฟอ่อนจนกระทั่งเหลืองทั้งสองด้าน ตักขึ้นพักให้สะเด็ดน้ำมัน จัดใส่จาน โรยใบกะเพราทอดกรอบ เสริฟพร้อมน้ำจิ้ม วิธีทำน้ำจิ้ม ออจาด ผสมน้ำตาลทราย น้ำส้มสายชู น้ำเปล่า และเกลือป่นเข้าด้วยกัน ยกขึ้นตั้งไฟพอเดือดใส่พริกชี้ฟ้าและกระเทียมโขลกหยาบ ยกลงพักไว้ให้เย็น ตักใส่ถ้วยน้ำจิ้ม ใส่แตงกวา ถั่วลิสง และผักชี

1.4 ลาบเห็ดเผาะ ล้างเห็ดให้สะอาดและต้มให้สุก หั่นผ่าครึ่งเทใส่หม้อและปรุงรสด้วยน้ำปลา เกลือป่น พริกป่น ข้าวคั่ว น้ำมะนาว หอมหัวแดง สะระแหน่ ต้นหอม ตะไคร้ หอมหัวแดง ผสมให้เข้ากันชิมรส (รสชาติที่ได้ควรออกรสเผ็ดจัดจ้านและกลมกล่อม) วิธีรับประทาน รับประทานกับข้าวเหนียวร้อนๆ และผักเขียวพื้นบ้านเช่น สะระแหน่ ผักชีลาว ผักกระถิน ผักอีฮีน ผักชะแยง

1.5 ก้อยไข่มดแดง มีส่วนผสมประกอบด้วย มีไข่มดแดง 1/2 กิโลกรัม หอมแดง 8 หัว พริกแดงจินดาซอย 8 เม็ด พริกป่น 2 ช้อนโต๊ะ ข้าวคั่ว 2 ช้อนโต๊ะ น้ำปลา 1 ช้อนโต๊ะ น้ำปลาร้า 1 ช้อนโต๊ะ น้ำมะนาว 1 ช้อนโต๊ะ ใบสะระแหน่ 10 ใบ ผักชีฝรั่ง 6 ใบ ต้นหอม 5 ต้น ผักชี 2 ต้น นำหอมแดง ผักชีฝรั่ง ต้นหอม และผักชี มาซอยรวมกันแล้วพักทิ้งไว้เตรียมตัวเอาไว้ทำก้อย จากนั้นนำไข่มดแดงที่ล้างสะอาดแล้ว ใส่ลงไปนึ่งในซามผสม ใส่พริกป่น ข้าวคั่ว น้ำปลา น้ำปลาร้า และบีบมะนาวลงไป คลุกเคล้าให้เข้ากันหลังจากนั้นให้เราใส่พริกแดงจินดาซอย หอมแดง ผักชีฝรั่ง ต้นหอม ผักชีซอย และใส่ใบสะระแหน่ ลงไปคลุกเคล้าให้เข้ากันอีกครั้งชิมรสชาติ และปรุงรสชาติตามที่เราต้องการ

2. นำเสนอรูปแบบการให้บริการอาหารตามมาตรฐานสากล

การบริการอาหารโดยให้ลูกค้าบริการตนเอง (Self Service) หมายถึง การบริการอาหารโดยจัดอาหารทุกชนิดอย่างสวยงาม ไว้ที่บริเวณมุมใดมุมหนึ่งของสถานที่แห่งนั้น พร้อม

กับจัดเตรียมภาชนะและอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการรับประทานอาหาร เช่น จาน, ช้อน, ส้อม, ถ้วยน้ำจิ้ม เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร ลูกค้ายจะเป็นผู้มาหยิบเครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทาน และตักอาหารตามความพอใจของตนเองส่วนพนักงานบริการจะเป็นผู้เสิร์ฟเครื่องดื่ม เก็บจานที่สกปรกออกจากโต๊ะลูกค้า ซึ่งการบริการแบบนี้ส่วนมากจะใช้ในงานเลี้ยงต่างๆ ซึ่งจะรู้จักและเรียกกันโดยทั่วไปว่าการบริการอาหารแบบบุฟเฟต์ (Buffet) ในการบริการอาหารตามที่กล่าวมาจะเป็นการบริการตามแบบตะวันตก แต่ในปัจจุบัน นอกจากจะมีการบริการแบบตะวันตกตามภัตตาคารหรือโรงแรมชั้นหนึ่งแล้ว ยังมี การให้บริการอีกรูปแบบหนึ่งที่นิยมมากตามงานเลี้ยง ตามภัตตาคารหรือโรงแรมคือการบริการแบบโต๊ะจีน (Chinese style) ทั้งนี้ การนำอาหารที่ผ่านการพัฒนาปรับปรุงมาจัดทำรายการอาหารสำหรับให้บริการอาหารตามรูปแบบการให้บริการอาหารมาตรฐานสากล สามารถจัดตามรูปแบบการให้บริการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 การจัดวางรูปแบบลาบเห็ดเผาะ
ที่มา: วันทกาญจน์ สีมารุฤทธิ์ (2 มิถุนายน 2562)

ภาพประกอบ 2 การจัดวางรูปแบบก้อย ไข่มดแดง
ที่มา: วันทกาญจน์ สีมารุฤทธิ์ (2 มิถุนายน 2562)

ภาพประกอบ 3 การจัดรูปแบบอาหารตาม
มาตรฐานสากล
ที่มา: วันทกาญจน์ สีมารุฤทธิ์ (2 มิถุนายน 2562)

สรุปอภิปรายผล

ศักยภาพของอาหารพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ภาครัฐได้มีการสนับสนุนสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ประสบความสำเร็จคือ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาไทย และหนึ่งในนั้นคือ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากอาหาร เนื่องจากเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญของมนุษย์ อาหารนอกจากสนองความต้องการทางกายของมนุษย์แล้ว อาหารยังสนองความต้องการทางด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น ในการบริโภคอาหารผู้จัดอาหารจึงต้องใช้ศิลปะใน

การสร้างสรรค์ตกแต่งอาหาร เพื่อให้อาหารเป็นเครื่องจรรโลงใจ อาหารจึงควรมีการดัดแปลงและวิวัฒนาการอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละกลุ่ม รวมทั้งเพื่อให้เหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการประกอบอาหารต่างๆ

โดยทั่วไปแล้วชาวไทยมีรสนิยมในการบริโภคอาหารที่มีรสจัด ดังนั้น อาหารไทยส่วนใหญ่จึงมีเครื่องปรุงที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มรสชาติอาหาร นอกจากนั้น ยังมีกรรมวิธีเคลือบในการปรุงอาหารให้อร่อย จึงอาศัยการเรียนรู้ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ได้แก่ ปลาสามปลายอ ปลาคื่นรัง ลาบเห็ดเผาะ เอะปุนา ก้อย ไช้มัดแดง จากการศึกษาของ อรอนงค์ ทองมี (2558) พบว่า อาหารล้านนาหรืออาหารพื้นเมืองภาคเหนือตอนบนของไทย จัดได้ว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีการสะสมองค์ความรู้ และถ่ายทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อาหารการกินของคนเมืองโดยทั่วไปมักเป็นไปตามธรรมชาติ มีส่วนปรุงแต่งน้อย อาหารที่รับประทานส่วนใหญ่มักเป็นไปตามฤดูกาลซึ่งหาได้ง่าย อาหารพื้นเมืองของคน ในชุมชนอำเภอบ้านลาด มีความชำนาญ ในการประกอบอาหารพื้นเมืองมาทุกรุ่นทุกสมัย สืบทอดมาเป็นภูมิปัญญาของชุมชน และมีวิธีการประกอบอาหารที่ง่าย โดยใช้พืชผักในท้องถิ่นที่หาได้ทั่วไปตามฤดูกาลประกอบอาหาร อาหารพื้นเมืองที่พบเป็นส่วนใหญ่คือ อาหารคาวและอาหารหวาน ประกอบด้วย แกงหัวตาล น้ำพริก ผักต้ม แกงส้ม หน่อไม้ดอง ส่วนอาหารหวาน ขนมตาล ขนมข้าวต้ม น้ำตาลสด

ส่วนการศึกษาของ นันทิรา ธีระนันท์กุล (2557) พบว่า อาหารพื้นบ้านในอำเภอลำสนธิ นครจังหวัดสงขลา แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ อาหารคาว ซึ่งเป็นอาหารหลักใช้รับประทานกับข้าวสวย

ประมาณ 2-3 มื้อ กรรมวิธีในการประกอบอาหารคาวมีหลายวิธี เช่น การต้ม การแกง และการทอด ส่วนอาหารหวาน เป็นอาหารที่ใช้รับประทานเป็นอาหารว่างหรืออาหารระหว่างมื้อ ส่วนประกอบที่นิยมใช้ปรุงเป็นอาหารหวานได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว น้ำตาลทราย น้ำตาลโตนด และมะพร้าว ส่วนกรรมวิธีในการปรุงอาหารได้แก่ การนึ่ง การต้ม การทอด และการหมัก เครื่องเคียงเป็นอาหารที่ใช้รับประทานคู่กับอาหารคาว เช่น ยำต่างๆ ประเภทน้ำซุปรหรือน้ำพริก (ศจิมาศ สุวรรณขำ, 2544)

ในส่วนของ การให้บริการอาหารตามรูปแบบการให้บริการอาหารมาตรฐานสากล การบริการอาหาร โดยให้ลูกค้าบริการตนเอง เป็นการบริการอาหารโดยจัดอาหารทุกชนิดอย่างสวยงามไว้ที่บริเวณมุมใดมุมหนึ่งของสถานที่รับประทานอาหาร พร้อมกับจัดเตรียมภาชนะและอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการรับประทานอาหาร เช่น จาน, ช้อน, ส้อม, ถ้วยน้ำจิ้ม เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารลูกค้าจะเป็นผู้มาหยิบจับ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร และตักอาหารตามความพอใจของตนเอง ส่วนพนักงานบริการจะเป็นผู้เสิร์ฟเครื่องดื่ม เก็บจานที่ใช้แล้วออกจากโต๊ะลูกค้า ซึ่งการบริการแบบนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในงานเลี้ยงต่างๆ ซึ่งเราจะรู้จักและเรียกกันโดยทั่วไปว่าการบริการอาหารแบบบุฟเฟต์ (ปฤณัต นันจนฤตย, 2560)

ในส่วนของหลักการออกแบบรูปลักษณะอาหารแบบพอดี ควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านศิลปะและ การออกแบบสร้างสรรค์ ลักษณะของอาหารที่รับประทานได้ในหนึ่งหรือสองคำ โดยส่วนใหญ่จะใช้มือหยิบรับประทาน และมีการตกแต่งที่สวยงามรูปร่าง รูปทรงหรือลักษณะของรูปลักษณะอาหารที่พอดีคำ พบว่า รูปลักษณะของอาหารแบบพอดีคำมี 7 รูปแบบ คือ การสอดไส้ (Stuffing) การ

ห่อ (Wrapping) การม้วน (Rolling) การเสียบไม้ (Skewering) การมีฐานรอง (Plate Basing) การแบ่งเป็นรูปทรงเล็กๆ (Splitting) และการปั้นหรือพิมพ์เป็นรูปทรงต่างๆ (Modeling) หลักการทางองค์ประกอบศิลปะ ที่ปรากฏในรูปลักษณะอาหารแบบพอดีคำ ปรากฏลักษณะต่างๆ ตามทัศนศิลป์ คือ สี ปรากฏสีตัดกัน หรือสีกลมกลืน และสีเด่นเพียงสีเดียว รูปร่างรูปทรงจะขึ้นอยู่กับกรรมวิธีสร้างรูปลักษณะทั้ง 7 อย่าง เส้น ปรากฏในการโรยเส้นในส่วนหน้า การรองในส่วนฐาน และการตกแต่งจานด้วย เส้นของซอส พื้นผิว คือ พื้นผิวตัดกัน ค่าน้ำหนักอ่อนแก่ของสี มีทั้งค่าน้ำหนักแบบตัดกัน และ น้ำหนักที่กลมกลืน กัน บริเวณว่าง บริเวณว่างแบบช่องไฟแบบเท่ากัน และบริเวณว่างที่เกิดจากการจัดวางแบบรัศมีและ จุด จะปรากฏในการตกแต่งโดยการโรยหน้าจากวัตถุดิบต่างๆ ที่มีขนาดเล็ก (Marya, 2015) ที่ว่าพื้นฐานสำคัญในการออกแบบที่เป็นรวมถึงการจัดวางอุปกรณ์ในโต๊ะอาหารจะช่วยให้เกิดสไตล์รูปลักษณะต่างๆ ในอาหารที่แสดงถึงรสนิยมในเชิงสุนทรีย์ ซึ่งพบว่า มีคะแนนในการสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบรูปลักษณะอาหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี การออกแบบรูปแบบนี้เป็นการสร้างสรรค์ใน 2 ระดับ คือ ระดับการสังเคราะห์ใหม่ และการตัดแปลงใหม่ ตามแนวคิดของ นวลน้อย บุญวงษ์ (2542, หน้า 165-166) ซึ่งทั้งสองระดับการสร้างสรรค์นี้ ต้องอาศัยแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบตัดแปลงให้มีความเหมาะสม ดังนั้น หลักการด้านทัศนศิลป์ และหลักการทางศิลปะจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพราะสิ่งสำคัญของการออกแบบ คือ การกำหนดหน้าที่ (Function) ให้เกิดความสวยงามได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในที่นี้ คือ การออกแบบตกแต่งอาหารให้ดูน่ารับประทานนอกเหนือไปจากรสชาติที่ดีชวนแก่การรับประทาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคามมีเอกลักษณ์ของตนเองทั้งด้านวัฒนธรรม ดังนั้น อาหารของท้องถิ่น ถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งมีการสะสมความรู้ภูมิปัญญา และถ่ายทอดมาอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอาหารท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาควรให้ความช่วยเหลือการศึกษาวิจัยและพัฒนาผู้ประกอบการพื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้มีการประยุกต์ การตัดแปลงให้ทันสถานการณ์และเป็นปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในโลกสมัยใหม่

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยที่กำหนดถึงวิธีการจัดวางหรือนำเสนออาหารในงานเลี้ยงในลักษณะต่างๆ นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังให้ความสำคัญเรื่องของภาชนะใส่อาหารที่ต้องมีความสัมพันธ์กับอาหาร ดังนั้น ภาชนะใส่อาหารจึงเป็นหัวข้อหนึ่ง ที่ควรทำการวิจัยถึงแนวคิดในการออกแบบที่เป็นตัวกำหนดรูปลักษณะของอาหารที่ดูดีมีสาระและเรื่องราวที่เกี่ยวกับที่มาของอาหารในแต่ละส่วน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอบคุณผู้ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการวิจัยและได้ช่วยเหลือในงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณา และให้ความอนุเคราะห์เป็น อย่างดี ขอขอบพระคุณไว้ในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ยิ่งยง ไพสุขศานติวัฒนา. (2556). *ผักพื้นบ้าน: ภูมิปัญญา และมรดกที่คนไทยหลงลืม*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวลน้อย บุญวงษ์. (2542). *หลักการออกแบบ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นันทิรา ชีระนันท์กุล. (2557). รูปแบบการอนุรักษ์อาหารพื้นเมืองของชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 9(2).
- ปฤถัต นัจนฤตย์. (2560). การพัฒนาหลักการออกแบบรูปปลั๊กอินอาหารแบบพอดีคำ บนฐานหลักการทางศิลปะ และทัศนศิลป์. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2).
- วิชาญ เอียดทอง. (2556). ความหลากหลายและวัฒนธรรมการบริโภคผักพื้นบ้านกลุ่มรับประทานสดในประเทศไทย. *การสัมมนาวิชาการและอุทยานผักพื้นบ้านในวิถีไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศจิมาศ สุวรรณขำ. (2544). *ศึกษาอาหารพื้นบ้านและวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา* [ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ].
- สัมฤทธิ์ สุภามา และสมโชค คุณสนอง. (2556). *วัฒนธรรมอาหารไทย: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สำนักงานกิจการโรงแรมองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2551). *ข้าวปลา อาหารไทย ทำไม มาจากไหน*. มูลนิธิซีเมนต์ไทย.
- อรอนงค์ ทงมี. (2558). วัฒนธรรมอาหารล้านนา: การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์*, 2(1), 25-33.
- Alzoreky N., Nakahara K. (2002). *Antibacterial activity of extracts from some edible plants commonly consumed in Asia*. *Int. J. Food Micro-biol*, 80.
- Marya, A. (2015). *Essays on aesthetics of food* [Thesis Master of Science in Design and Merchdising, West Virginia University].

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน ของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Analysis of Grammatical Errors in Writing Chinese Sentences by Students of the School of Liberal Arts, University of Phayao

ศศิธร นูริตมนต์¹
Sasithorn Nuritamon¹

Received: 14 December 2021

Revised: 7 March 2022

Accepted: 22 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน ของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนในรายวิชา 142232 การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาจีน 2 สาขาวิชาภาษาจีน ประจำปีการศึกษาที่ 2563/2 จำนวนนิสิต 121 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าร้อยละ จำแนกประเภทข้อผิดพลาด 6 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อผิดพลาดในการเรียงคำในประโยค 2) ข้อผิดพลาดโดยใช้คำศัพท์อื่นมาแทน 3) ข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น 4) ข้อผิดพลาดในการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ 5) ข้อผิดพลาดในการเขียนประโยคผสมปนเปกัน 6) ข้อผิดพลาดอื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า การเขียนประโยคผสมปนเปกันเป็นข้อผิดพลาดที่พบบ่อยที่สุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ข้อผิดพลาดในการใช้คำ 2) ข้อผิดพลาดในการสร้างรูปประโยค และ 3) ข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีน

คำสำคัญ: ไวยากรณ์จีน, การสอนภาษาจีน, ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์, การเขียนประโยคภาษาจีน

Abstract

The purpose of this research is to analyze grammatical errors in Chinese sentence writing of the students of School of Liberal Arts, University of Phayao. The sample group included all the 121 students enrolled in the course 142232 'Development of Chinese Reading and Writing Skills 2', Chinese Language Program Academic year 2020/2. Analyzing the data used the method of error rate. Four types of errors were categorized as follows: 1) Errors in ordering a sentence 2) Errors in using near synonym words 3) Errors in writing omissions 4) Errors in adding words or components 5) Errors in mingling 6) Other errors. The results showed that error in mingling is the most common mistake. In addition, the researcher also found another 3 kinds of errors

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000

¹ School of Liberal Arts University of Phayao, Mae Ka Subdistrict, Mueang District, Phayao Province 56000

as follows: 1) Error in words' part of speech usage 2) Error in sentence construction 3) Error in Chinese character writing.

Keywords: Chinese Grammar, Chinese Teaching, Grammatical Errors, Thai Students Writing Chinese Sentences

บทนำ

ถึงแม้ปัจจุบันนักเรียน นักศึกษาชาวไทยจะให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาจีนเป็นอย่างมาก แต่ผู้เรียนยังคงมีความสับสน และยังพบปัญหาหรือมีข้อผิดพลาดในทักษะด้านต่างๆ อยู่ โดยเฉพาะทักษะด้านไวยากรณ์ภาษาจีน ซึ่งเป็นพื้นฐานและหัวใจสำคัญในการเรียนภาษาจีน เพราะถ้าหากการเรียนรู้ในโครงสร้างไวยากรณ์ไม่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น ก็จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาทักษะด้านการเขียน เพราะการเขียนมีส่วนสำคัญช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการ ตรรกะความคิด สามารถถ่ายทอดความรู้สึกให้ผู้อ่านเข้าใจได้ Yüwei (2010) สามารถนำคำหรือไวยากรณ์ที่

เคยเรียนรู้ มาใช้ในบริบทใหม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้ภาษาอีกครั้ง ฉะนั้น การเขียนจึงเป็นทักษะด้านภาษาที่เข้าใจได้ยากในการเรียนภาษาจีน ยกตัวอย่างเช่นนักเรียนที่มีระดับภาษาการฟัง และการพูดที่ดีและคล่องแคล่ว แต่ในการเขียนก็มักจะมีข้อผิดพลาดไม่ว่าจะเป็นการใช้คำหรือการใช้โครงสร้างทางภาษาผิดอยู่บ่อยๆ Xinping (2001) จึงก่อให้เกิดผลกระทบและอุปสรรคในการเข้าใจและการสื่อสารในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน

ข้อมูลการแบ่งประเภทของข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีน มีดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการแบ่งประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีนของนักวิชาการทั้ง 3 ท่าน

การแบ่งประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีน	นักวิชาการ		
	Lu Jianji	Zhou Xiaobing	Carl James
遗漏	✓	✓	✓
误加	✓	✓	✓
误代	✓		✓
错序	✓	✓	✓
搭配错误		✓	
混用		✓	
糅杂		✓	✓

จากตารางการเปรียบเทียบข้างต้น เป็นการแบ่งประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีนของนักเรียนชาวต่างชาติของนักวิชาการทั้ง 3 ท่านที่ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นข้อมูล ซึ่งมี

นักวิชาการแบ่งจำพวกประเภทไว้หลากหลายตั้งนี้ Jianji (1994) ได้แบ่งประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีนออกเป็น 4 ประเภท คือ ข้อผิดพลาดในการตกหล่น (遗漏) การเพิ่มคำหรือ

ส่วนประกอบคำศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย (误加) การใช้คำศัพท์ที่คล้ายกันมาแทนที่ซึ่งเกิด ความหมายเปลี่ยน (误代) และการเรียง ประโยคผิด (错序) Xiaobing *et al.* (2007) ได้ แบ่งประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีน ไว้ 6 ประเภท ได้แก่ การเรียงคำในประโยคผิด (语序错误) คำศัพท์ที่มักจะใช้เข้าคู่กัน (搭配 错误) การรบกวนในการเขียนคำศัพท์ (词语残 缺) การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบศัพท์เข้ามาโดย สิ้นเปลือง (词语误加) การเลือกใช้คำศัพท์ผิด ชนิดคำ (词语混用) และการเขียนประโยคสม ปนเปกัน (局势糅杂) (Kexuan, 2019) ได้แบ่ง ประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ภาษาจีนออก เป็น 5 ประเภท ดังนี้ การใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกัน มาแทนที่ (误代) การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบคำ ศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย (误加) การเขียน คำตกหล่น (遗漏) การเขียนประโยคสมปนเป กัน (杂糅) การเรียงคำในประโยคผิด (错序) จะ เห็นได้ว่านักวิชาการมีการแบ่งประเภทได้ค่อนข้าง หลากหลาย แต่มีประเภทที่เห็นตรงกัน คือ การ เขียนตกหล่นของคำ การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ โดยไม่มี ความหมาย การเรียงคำในประโยคผิด การใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันมาแทนที่ และการ เขียนประโยคสมปนเปกัน

จากข้อมูลข้างต้นประกอบกับการเรียนการสอนในรายวิชาการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน 2 พบว่านิสิตมีข้อผิดพลาดในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดด้านการเขียนในระยะยาว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการเขียนเรียงความ ภาษาจีนของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นได้จำแนก ประเภทข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียน รูปประโยคภาษาจีน ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อผิดพลาดในการตกหล่น 2) การเพิ่มคำหรือ ส่วนประกอบคำศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย

3) การใช้คำศัพท์ที่คล้ายกันมาแทนที่ซึ่งเกิด ความหมายเปลี่ยน 4) การเรียงคำในประโยคผิด 5) การ เขียนประโยคสมปนเปกัน และ 6) ข้อผิดพลาด อื่นๆ ซึ่งข้อผิดพลาดอื่นๆ คือ ใน 1 ประโยคมีข้อ ผิดพลาดอยู่ 2 ที่หรือมากกว่านั้น แบ่งออกเป็น ข้อผิดพลาดในการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบคำ ศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมายและการเรียงคำ ในประโยค (误加+错序) ข้อผิดพลาดในการ เขียนคำตกหล่นและการเรียงคำในประโยค (遗漏 +错序) ข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึง กันมาแทนที่และการเรียงคำในประโยค (误代 +错序) ข้อผิดพลาดการใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึง กันมาแทนที่และการเขียนคำตกหล่น (误代+遗 漏) ข้อผิดพลาดการใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันมา แทนที่และการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบคำศัพท์ เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย (误代+误加) และ ข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น การเรียงคำ ในประโยคและการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ คำศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย (遗漏+错序+ 误加) จากนั้นทำการวิเคราะห์ตามรูปประโยคที่ พบการผิดพลาดในการเขียนและหาสาเหตุของ ข้อผิดพลาด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนผิดและสามารถ พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดการเขียนรูปประโยค ภาษาจีนในเรื่องความภาษาจีน ของนิสิตคณะ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดข้างต้น มี รายละเอียดดังนี้ 1.) ข้อผิดพลาดในการตกหล่น (遗漏) ผู้เรียนมักจะเขียนส่วนประกอบหรือ คำตกหล่น จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น ข้อ

ผิดพลาดในการเขียนตกหล่นที่มักจะพบบ่อย
อย่างเช่น คำวิเศษณ์ คำเชื่อม โดยเฉพาะประโยค
ที่มีการใช้โครงสร้างที่ซับซ้อนของคำวิเศษณ์และ
คำเชื่อมเช่น 不管...[都]... (ไม่ว่า/ถึงแม้ว่า...ก็....)
/ 宁可..., [也]... (ยอมที่จะ....ดีกว่าจะ....) คำใน [ ]
คือคำที่มักจะถูกเขียนตกหล่น 2.) การเพิ่มคำหรือ
ส่วนประกอบศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย (误
加) ข้อผิดพลาดในการเขียนคำเพิ่มเข้ามาคือเป็น
โดยปกติ ธรรมชาติของนักเรียนชาวต่างชาติ ที่ม
ีการเรียนในรูปแบบค่อยข้างง่ายมาตั้งแต่เริ่มต้น
อย่างเช่น ประโยคที่คำคุณศัพท์เป็นหน่วยภาค
แสดง (形容词谓语句) จะเป็นหนึ่งในประโยค
ขั้นพื้นฐานในการเรียนภาษาจีน ข้อผิดพลาดที่
มักพบบ่อย เช่น 他非常[很]漂亮。(เขาสวยมาก)
/ 从前我每星期都看[了]一个电影。(เมื่อก่อนฉันจะ
ดูภาพยนตร์หนึ่งเรื่องทุกสัปดาห์) / 她常常[地]看
电影。(เขาดูหนังอยู่บ่อยๆ) / 我朋友是德国[的]
人 (เพื่อนของฉันเป็นคนเยอรมัน) / 房间[被]
扫干净了。(ทำความสะอาดห้องแล้ว) คำใน [ ] คือ
คำที่เพิ่มเข้ามา 3.) การใช้คำศัพท์ที่คล้ายกันมา
แทนที่ซึ่งเกิดความหมายเปลี่ยน (误代) เป็น
คำที่มีความหมายคล้ายกันแต่มีวิธีการใช้ต่างกัน
หรือจะเป็นตัวอักษรตัวเดียวกันแต่ความหมาย
และวิธีการใช้ต่างกัน และอีกรูปแบบหนึ่งคือ วิธี
การใช้ไม่เหมือนกันแต่ความหมายเหมือนกัน คำ
เหล่านี้มักจะทำให้ผู้เรียนที่เพิ่งเริ่มเรียนภาษาจีน
สับสนและใช้สลับกัน จึงก่อให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น
เช่น 3.1) ข้อผิดพลาดในการใช้คำ เช่น คำว่า 一点
儿 (นิดหน่อย), 有点儿 (ไปหน่อย) มีความหมาย
เหมือนกันใช้ต่างกัน 不 (ไม่), 没 (ไม่) มีความหมาย
เหมือนกันใช้ต่างกัน 或者 (หรือ), 还是 (หรือ)
มีความหมายเหมือนกันใช้ต่างกัน 还 (แล้วก็ยัง),
还有 (อีกทั้งยัง) มีความหมายคล้ายกันใช้ต่างกัน
对于 (สำหรับ), 关于 (เกี่ยวกับ) มีความหมาย
ต่างกัน ชนิดคำเหมือนกัน ตัวอักษรคล้ายกัน
3.2) ข้อผิดพลาดในโครงสร้างไวยากรณ์ มักจะ

เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ กล่าวได้ว่า
หากมีรูปประโยคที่เป็นภาษาจีนอยู่สูงรูปประโยค
โดยใช้การถ่ายทอดออกมาเหมือนภาษาอังกฤษ
หนึ่งในรูปประโยคนั้นจะเป็นรูปประโยคที่ไม่มีอยู่ใน
ภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจึงมักจะนำรูปแบบที่คล้าย
กันมาแทนที่ จึงเกิดข้อผิดพลาดขึ้น ผู้เรียนมักมี
ข้อผิดพลาดในการใช้คำขยายภาคแสดง (状语)
และบทเสริมประเภทที่บอกสภาพ สถานการณ์
(状态补语) เช่น [太晚]来。(มาสาย) / [很多地]
应用。(การนำไปใช้อย่างหลากหลาย) / 今天下雨
[很大]。(วันนี้ฝนตกหนักมาก) / 他唱[好极了]。
(เขาร้องดีมาก) คำใน [ ] คือการใช้คำศัพท์ที่คล้าย
กันมาแทนที่ซึ่งเกิดความหมายเปลี่ยน 3.3) ข้อผิดพลาด
ในรูปแบบของประโยค คือ การเรียนในระดับ
พื้นฐาน ข้อผิดพลาดในรูปแบบประโยคมักจะเกิด
จาก ในรูปประโยคนั้นควรจะใช้รูปแบบใดรูปแบบ
หนึ่งแต่ไม่ใช้ ผู้เรียนกลับใช้คำที่คุ้นชิน คำที่ค่อนข้าง
ง่ายมาใช้แทนที่ เช่น การใช้โครงสร้างคำว่า
“把” ตัวอย่างประโยค 他放一封信在桌子上。
(เขาไว้บนโต๊ะวางจดหมาย) ควรเขียนเป็น 他把
一封信放在桌子上。(เขาวางจดหมายไว้บนโต๊ะ)
4.) การเรียงประโยคผิด (错序) คือข้อผิดพลาดใน
การสลับตำแหน่งของส่วนประกอบหรือคำที่ผิด
พลาด แบ่งได้เป็น 4.1) ข้อผิดพลาดของการเรียง
คำ เช่น [常常]我们去旅行。(อยู่บ่อยๆ ฉันไปท่อง
เที่ยว) / 我洗干净了[把衣服]。(ฉันซักสะอาดแล้ว
เอาเสื้อผ้า) 4.2) ข้อผิดพลาดของการเรียงส่วน
ประกอบ เช่น 九月去年 (เดือนตุลาคมปีที่แล้ว)
/ 一个我朋友 (หนึ่งคนเพื่อนฉัน) / 在北京昨天
(อยู่ที่ปักกิ่งเมื่อวาน)

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้คือนิสิต
ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาจีน และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขา
วิชาภาษาจีนและภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ลงทะเบียนในรายวิชา 142232 การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ภาษาจีน 2 ประจำปีการศึกษาที่ 2563/2 AEC นิสิตลงทะเบียนทั้งหมด 121 ราย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดการเขียนเรียงความให้แก่นิสิต 2 หัวข้อ ได้แก่ 我未来的工作 (อาชีพของฉันในอนาคต) และ 我的家庭 (ครอบครัวของฉัน) ซึ่งได้กำหนดหัวข้อโดยสอดคล้องกับบทเรียนในหนังสือที่นิสิตเรียนคือหนังสือเรียน 成功之路 2 142232 การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ภาษาจีน 2 ในการเขียนเรียงความแต่ละครั้งจะเขียนในคาบเรียน ในสัปดาห์ที่ 4 และ สัปดาห์ที่ 12 ของภาคการศึกษา ซึ่งนิสิตสามารถใช้พจนานุกรมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการค้นหาคำศัพท์

ได้ การตรวจสอบข้อผิดพลาดคือ 1 ที่ จะนับเป็นข้อผิดพลาด 1 ครั้ง และหากเป็นข้อผิดพลาดซ้ำกัน จะคิดรวมกันเป็น 1 ครั้ง

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานการเขียนเรียงความภาษาจีนของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง ได้ทั้งหมด 242 ฉบับ พบข้อผิดพลาดทั้งหมด 247 ประโยค โดยแบ่งเป็นการเขียนเรียงความหัวข้อเรื่อง 我未来的工作 (อาชีพของฉันในอนาคต) พบข้อผิดพลาด 100 ประโยค และ 我的家庭 (ครอบครัวของฉัน) พบข้อผิดพลาด 147 ประโยค จากการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การจำแนกข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน

ตารางที่ 2 ตารางการวิเคราะห์ค่าร้อยละของข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนตามประเด็นที่ศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนทางไวยากรณ์ทั้ง 6 ด้านรวมทั้ง 2 เรื่อง

ประเภทข้อผิดพลาด	我未来的 工作 อาชีพของฉัน ในอนาคต	我的家庭 ครอบครัวของฉัน	รวมประโยค ผิดพลาด ทั้งหมด	คิดเป็น ร้อยละ
ประโยคผสมปนเปกัน	47	24	71	28.74
การเรียงคำในประโยค	18	31	49	19.83
ใช้คำศัพท์อื่นมาแทน	15	30	45	18.21
การเขียนคำตกหล่น	5	21	26	10.52
การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ	7	18	25	10.12
อื่นๆ	8	23	31	12.55
รวม	100	147	247	100

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน จากตารางที่ 2 พบว่า มีข้อผิดพลาด

ทั้งหมด 247 ประโยค มีผลวิเคราะห์ดังนี้ ข้อผิดพลาดทั้ง 6 ด้าน ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ข้อ

ผิดพลาดในการเขียนประโยคผสมปนเปกัน มีประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด 71 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 28.74 ของจำนวนประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด รองลงมาคือ ข้อผิดพลาดในการเรียงคำในประโยค มีประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด 49 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 19.83 ถัดมาเป็นข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์อื่นมาแทน มีประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด 45 ประโยค คิดเป็น

ร้อยละ 18.21 ต่อมาเป็นข้อผิดพลาดอื่นๆ มีประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด 31 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 12.55 ต่อมาเป็นข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น มีประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด 26 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 10.52 และข้อผิดพลาดที่พบน้อยที่สุดคือ การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ มีประโยคข้อผิดพลาดทั้งหมด 25 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 10.12

ตารางที่ 3 ตารางการวิเคราะห์ค่าร้อยละของข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน การเขียนเรียงความหัวข้อเรื่อง 我未来的工作 (อาชีพของฉันในอนาคต) และ 我的家庭 (ครอบครัวของฉัน)

หัวข้อเรียงความ	ประเภทข้อผิดพลาด	รวมประโยคผิดพลาดทั้งหมด	คิดเป็นร้อยละ
我未来的工作 อาชีพของฉันในอนาคต	ประโยคผสมปนเปกัน	47	47
	การเรียงคำในประโยค	18	18
	ใช้คำศัพท์อื่นมาแทน	15	15
	การเขียนคำตกหล่น	5	5
	การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ	7	7
	อื่นๆ	8	8
	รวม	100	100
我的家庭 ครอบครัวของฉัน	ประโยคผสมปนเปกัน	24	16.32
	การเรียงคำในประโยค	31	21.08
	ใช้คำศัพท์อื่นมาแทน	30	20.40
	การเขียนคำตกหล่น	21	14.28
	การเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ	18	12.24
	อื่นๆ	23	15.64
	รวม	147	100

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าร้อยละของข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนประโยคภาษาจีน ตามหัวข้อเรียงความของนิสิตในกลุ่มตัวอย่างจากตารางที่ 3 พบว่า ในหัวข้อเรื่อง 我未来的工作 (อาชีพของฉันในอนาคต) พบข้อผิดพลาดทั้งหมด

100 ประโยค โดยแบ่งเป็น ข้อผิดพลาดในการเขียนประโยคผสมปนเปกัน มี 47 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 47 ข้อผิดพลาดในการเรียงคำในประโยค มี 18 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 18 ข้อผิดพลาดโดยใช้คำศัพท์อื่นมาแทน มี 15 ประโยค คิดเป็น

ร้อยละ 15 ข้อผิดพลาดอื่นๆ มี 8 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 8 ข้อผิดพลาดในการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ มี 7 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 7 และข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น มี 5 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 5 ในส่วนหัวข้อเรื่องความเรียง 我的家庭 (ครอบครัวของฉัน) พบข้อผิดพลาดทั้งหมด 147 ประโยค แบ่งเป็น ข้อผิดพลาดในการเรียงคำในประโยค มี 31 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 21.08 ข้อผิดพลาดโดยใช้คำศัพท์อื่นมาแทน มี 30 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 20.40 ข้อผิดพลาดในการเขียนประโยคผสมปนเปกัน มี 24 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 16.32 ข้อผิดพลาดอื่นๆ มี 23 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 15.64 ข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น มี 21 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 14.28 สุดท้ายคือข้อผิดพลาดในการเพิ่มคำหรือส่วน

ประกอบ มี 18 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 12.24

2. การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน ของนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้นำผู้วิจัยพบว่าข้อผิดพลาดในการเขียนรูปประโยคภาษาจีน มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ข้อผิดพลาดในการใช้คำ 2) ข้อผิดพลาดในการสร้างรูปประโยค 3) ข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีน ซึ่งนำข้อมูลมาจากการเขียนเรียงความของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

2.1 ข้อผิดพลาดในการใช้คำ

ตารางที่ 4 ตารางการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้คำ

ชนิดของคำ	จำนวนข้อผิดพลาด	คิดเป็นร้อยละ
คำวิเศษณ์	13	30.23
คำกริยา	12	27.90
คำเชื่อม	6	13.95
คำนาม	5	11.62
คำคุณศัพท์	3	6.97
คำเสริม	2	4.65
คำสรรพนาม	2	4.65
รวม	43	100

จากตารางการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้คำ สรุปได้ว่ามีการใช้คำผิดทั้งหมด 43 ที่ ได้แก่ ใช้คำวิเศษณ์ผิด 13 ที่ คิดเป็นร้อยละ 30.23 ใช้คำกริยาผิด 12 ที่ คิดเป็นร้อยละ 27.90 ใช้คำเชื่อมผิด 6 ที่ คิดเป็นร้อยละ 13.95 ใช้คำนามผิด 5 ที่ คิดเป็นร้อยละ 11.62 ใช้คำคุณศัพท์ผิด 3 ที่ คิดเป็นร้อยละ 6.97 ใช้คำเสริมผิด 2 ที่ คิดเป็น

ร้อยละ 4.65 และ ใช้คำสรรพนามผิด 2 ที่ คิดเป็นร้อยละ 4.65

สามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้คำ ได้ดังนี้

2.1.1 การใช้คำนามผิด ดังตัวอย่างประโยคที่ 1-2

- 1) 养育我的事情，就落在我奶奶的手里。(×)
养育我的事情，就落在我奶奶的肩上。(√)
(เรื่องการเลี้ยงดูฉัน ภาระจะตกอยู่ที่คุณย่า)

จากประโยคข้างต้นพบว่า นิสิตใช้คำว่า “手里” แปลว่า อยู่ในกำมือ คำนี้จะใช้ในกรณีที่เป็ นศัตรูกันหรือมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในมือ จึงจะใช้คำนี้ไม่ได้ เพราะในประโยคจะหมายความว่า เป็นภาระ ในการเลี้ยงดูจะใช้คำว่า “肩上” จะเหมาะสมกว่า

- 2) 我想买家和买一辆车。(×)
我想买房和买一辆车。(√)
(ฉันอยากซื้อบ้านและรถสักคัน)

คำว่า “家” แปลว่า บ้าน ครอบครัว ส่วน คำว่า “买家” จะหมายถึง ผู้ซื้อ หากจะสื่อความหมาย ว่าอยากจะทำบ้าน มักจะใช้คำว่า “买房”， “买房子” จะเหมาะสมกว่า

2.1.2 การใช้คำวิเศษณ์ผิด ดัง ตัวอย่างประโยคที่ 3-4

- 3) 妈妈就40岁了，他们都老了。(×)
妈妈都40岁了，他们都老了。(√)
(คุณแม่อายุ 40 ปี พวกเขาล้วนแก่กันแล้ว)

ในประโยคนี้จะหมายถึงการบอกอายุว่า อายุขนาดนี้แล้ว แก่ขึ้นแล้ว (ใช้กับประธานที่เป็น ผู้อาวุโส) มักจะใช้คำว่า “都……了” หรืออีกกรณี เช่น “我都25岁了，爸爸妈妈还要跟我一起睡觉” แปลว่า ฉันอายุ 25 ปีแล้ว คุณพ่อคุณแม่ยังอยาก จะนอนด้วยกันกับฉัน ประโยคนี้คำว่า “都……了” จะหมายถึง โตขนาดนี้แล้ว (ใช้กับประธานที่เป็น วัยรุ่น) ฉะนั้นประโยคนี้ใช้ “就” ไม่ได้

- 4) 你让我做什么也行。(×)
你让我做什么都行。(√)
(คุณจะให้ฉันทำอะไร ได้หมดเลย)

กรณีที่จะใช้บอกว่า “ได้หมดเลย” มักจะ ใช้ “都行” หากอยากจะใช้ คำว่า “也行” มักจะอยู่ใน สถานการณ์ที่กลิ่นไม่เข้าคล้ายไม่ออก หรือมี ความรู้สึกไม่ค่อยยินยอม

2.1.3 การใช้คำกริยาผิด ดังตัวอย่าง ประโยคที่ 5-6

- 5) 爸爸妈妈在城市找钱。(×)
爸爸妈妈在城市挣/赚钱。(√)
(คุณพ่อคุณแม่ไปหาเงินในเมือง)

“找” แปลว่า หา เป็นกริยาที่หาสิ่งใด สิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่งที่ย้ายไป หรือ การถอน (เงิน) หากจะบอกว่าหาเงิน จะใช้คำว่า “挣/赚钱”

- 6) 我想当老师，因为我喜欢教。(×)
我想当老师，因为我喜欢教书。(√)
(ฉันอยากเป็นคุณครู เพราะฉันชอบสอน หนังสือ)

ในภาษาจีนไม่เขียน “我喜欢教” ฉันชอบ สอน แค่นี้ แต่ต้องมีกรรมมาเสริมเพื่อให้ความ หมายชัดเจนมากขึ้น นิสิตอาจจะได้รับอิทธิพล มาจากภาษาแม่ เพราะในภาษาไทยใช้คำว่า “ฉัน ชอบสอน” ได้ โดยไม่ต้องใช้กรรมเสริม

2.1.4 การใช้คำเชื่อมผิด ดังตัวอย่าง ประโยคที่ 7-8

- 7) 我的家庭喜欢去超市还是做饭。(×)
我的家庭喜欢去超市或者做饭。(√)
(ครอบครัวของฉันชอบไปซูเปอร์มาเก็ต หรือไม่ก็ทำอาหาร)

ในประโยคนี้ นิสิตจะเขียนเป็นประโยค บอกเล่า จะต้องใช้คำว่า “或者” ส่วนคำว่า “还是” มักจะใช้กับประโยคคำถาม แปลว่า “หรือ” เหมือน กัน แต่การนำไปใช้แตกต่างกัน

- 8) 我爸爸妈妈工作很忙，
因为只能打电话。(×)
我爸爸妈妈工作很忙，
所以只能打电话。(√)

(คุณพ่อคุณแม่ทำงานหนักมาก
จึงทำได้แค่เพียงโทรหากัน)

“因为” แปลว่า เพราะว่า ใช้เชื่อมประโยคที่เป็นสาเหตุและผลลัพธ์ มักจะใช้คู่กับ “所以” ดังนั้น “因为 …… 所以……” แปลว่า “เพราะว่า …… ดังนั้นจึง……” ในประโยคข้างหน้าของประโยคข้างต้น นิสิตเขียนสื่อถึงการบอก “สาเหตุ” แล้ว สามารถใส่ “因为” หรือไม่ใส่ก็ได้ แต่ประโยคข้างหลัง จะต้องใส่การบอก “ผลลัพธ์” ดังนั้นคำเชื่อม “所以” ควรจะต้องมีเพราะเป็นคำเข้าคู่กันกับคำว่า “因为”

2.1.5 การใช้คำเสริมผิด ดังตัวอย่างประโยคที่ 9-10

- 9) 爸爸妈妈为了给我钱，
他们特别努力的工作。(×)
爸爸妈妈为了给我钱，
他们特别努力地工作。(√)
(เพื่อที่คุณพ่อคุณแม่จะให้เงินฉัน
พวกเขาจึงตั้งใจทำงานเป็นอย่างมาก)

ในประโยค คำว่า “的” โครงสร้างคือ สรรพนาม +的+ คำนาม หรือ คำขยาย +的+ คำนาม ส่วนคำว่า “地” โครงสร้างคือ คำคุณศัพท์/ คำวิเศษณ์ +地+ คำกริยา/คำคุณศัพท์ ฉะนั้น “努力” เป็นคำกริยาวิเศษณ์ ข้างหลังจะต้องใช้คำว่า “地”

- 10) 听到了这句话，就十分的高兴。(×)
听到了这句话，就十分地高兴。(√)
(หลังจากที่ได้ยินประโยคนี้แล้ว
ก็รู้สึกดีใจเป็นอย่างมาก)

คำว่า “地” โครงสร้างคือ คำคุณศัพท์/ คำวิเศษณ์ +地+ คำกริยา/คำคุณศัพท์ ฉะนั้น “十分” เป็นคำวิเศษณ์ “高兴” เป็นคำคุณศัพท์ จึงจะใช้คำว่า “地”

2.1.6 การใช้คำสรรพนามผิด ดังตัวอย่างประโยคที่ 11-12

- 11) 我妈妈老了，
我和姐姐都要一起照顾您。(×)
我妈妈老了，
我和姐姐都要一起照顾她。(√)
(แม่ของฉันแก่แล้ว ฉันกับพี่สาวจะต้องช่วย
กันดูแลเขา)

ในการเรียกถึงบุรุษที่ 3 เรียกผู้ที่ไม่อยู่ในเหตุการณ์ผู้หญิงจะใช้คำว่า “她”

- 12) 在那个时，我不知道，
为什么他不让我学习。(×)
在那时/那时候，我不知道，
为什么他不让我学习。(√)
(ในตอนนั้น ฉันไม่รู้ว่าทำไมเขาถึงไม่ให้ฉัน
เรียน)

คำว่า “那时/那时候” แปลว่า ในตอนนั้น ในช่วงนั้น ณ เวลานั้น เป็นคำ “指示代词” (คำนิยมสรรพนาม) หรืออาจจะใช้คำว่า “那个时候” ก็ได้ แต่ไม่ใช่คำว่า “那个时”

2.1.7 การใช้คำคุณศัพท์ผิด ดังตัวอย่างประโยคที่ 13-14

- 13) 我想让家人方便，想有很多钱。(×)
我想让家人过得舒服，想有很多钱。(√)
(ฉันอยากให้คนในครอบครัวใช้ชีวิตอย่าง
สบาย อยากมีเงินเยอะ)

นิสิตจะหมายถึง “อยากให้คนในครอบครัวใช้/มีชีวิตที่สบาย” ควรใช้คำว่า “舒服”

แปลว่าสบาย “过得舒服” “ใช้/มีชีวิตที่สบาย” หากจะหมายถึงการดำรงชีวิต การใช้ชีวิตที่.... การมีชีวิตที่... หรืออยากให้ชีวิตเป็นอย่างไร ควรจะมีคำว่า “过得……” ด้วย ส่วนคำว่า “方便” สามารถใช้ ในกรณีที่เป็นความสะดวก ใช้กับวัสดุ อุปกรณ์ หรือ การใช้กับสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น “去北京，坐火车很方便”นั่งรถไฟไปปักกิ่งสะดวกมาก

14) 我担心自己增加胖。(×)

我担心自己长胖。(√)

(ฉันกลัวว่าตัวเองจะอ้วนขึ้น)

คำว่า “胖” อ้วน มักจะใช้กับคำว่า “长” แปลว่าเพิ่ม “长胖” เป็น “搭配词语” คำที่สอดคล้องกันหรือเข้าคู่กัน

2.2 ข้อผิดพลาดในการสร้างรูปประโยค

จากการศึกษาสรุปได้ว่านิสิตกลุ่มตัวอย่าง มีข้อผิดพลาดในการสร้างรูปประโยค ได้แก่

2.2.1 ข้อผิดพลาดในการเรียงคำ

ในประโยค (错序) ดังตัวอย่างประโยคที่ 1-3

1) 一个孩子说话跟我。(×)

一个孩子跟我说话。(√)

(เด็กคนหนึ่งพูดคุยกับฉัน)

ในประโยคนี้จะพบว่า นิสิตได้รับผลกระทบจากอิทธิพลภาษาแม่ โดยเรียงผิดหลักไวยากรณ์ภาษาจีน ควรจะนำคำกริยา (说话) วางไว้ท้ายประโยค ซึ่งตามหลักไวยากรณ์ภาษาจีนจะเป็นโครงสร้าง ประธาน +跟+ บุคคล + กริยา + กรรม

2) 我当小的时候。(×)

当我小的时候。(√)

(เมื่อฉันยังเด็ก)

ประโยคนี้เป็นข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการใช้ 当 เป็นวลีการบ่งบอกเวลา หมายความว่าเวลา

หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนนั้น ณ ขณะนั้น ฉะนั้นในรูปประโยคนี้ไวยากรณ์ภาษาจีน 当 ควรจะวางหน้า ประธานเพื่อบอกเวลาว่าในตอนนั้น หาก 当 อยู่หลังประธาน จะทำหน้าที่เป็น กริยา หมายถึงเป็น คำกริยาที่เป็น... Xiangping (2012)

3) 我想看小说的外语。(×)

我想看外语的小说。(√)

(ฉันอยากอ่านนวนิยายภาษาต่างประเทศ)

รูปประโยคข้างต้น ตามหลักไวยากรณ์ภาษาจีนคำว่า “的” แปลว่าเป็นของ ด้านหลัง “的” ต้องเป็นคำนามที่ถูกขยาย เรียกว่า หน่วยหลัก (中心语) ดังนั้นโครงสร้างไวยากรณ์จะต้องเป็น หน่วยขยายนาม (定语) + 的 + หน่วยหลัก (中心语) แต่นิสิตกลับเขียนสลับกัน เพราะอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากภาษาแม่

2.2.2 ข้อผิดพลาดโดยใช้คำศัพท์อื่น

มาแทน (误代) ดังตัวอย่างประโยคที่ 4-6

4) 我不肯定要做什么工作。(×)

我不确定要做什么工作。(√)

(ฉันไม่แน่ใจว่าอยากจะทำงานอะไร)

คำว่า “肯定” แปลว่าแน่นอน มักจะใช้กับกรณีที่เป็นการยืนยัน ซึ่งในประโยคนี้ควรจะใช้คำว่า “确定” คือมีความหมายเป็นการแน่ใจ มั่นใจ หากจะบอกว่าไม่แน่ใจหรือไม่มั่นใจสามารถเขียนว่า “不确定”

5) 现在我成为喜欢汉语了。(×)

现在我已经喜欢汉语了。(√)

(ตอนนี้ฉันชอบภาษาจีนแล้ว)

คำว่า “已经” ท้ายประโยคมักจะตามด้วยคำว่า “了” จะเป็น “已经……了” แปลว่า ได้ทำอะไรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในรูปประโยคนี้ไม่สามารถเขียนคำว่า “成为” แปลว่ากลายเป็นได้ เพราะ

“喜欢汉语” หมายถึงการชอบในภาษาจีน จึงไม่สามารถเขียนว่าฉันกลายเป็นชอบในภาษาจีนได้

- 6) 我现在也不知道应该怎么样? (×)
我现在也不知道应该怎么办? (√)
(ตอนนี้ฉันก็ไม่ว่าควรจะทำอย่างไร)

คำว่า “怎么样” แปลว่าเป็นอย่างไรบ้าง มักจะใช้เกี่ยวกับการถามไถ่ ทักทายปราศรัย หรือขอความคิดเห็นจากผู้อื่น แต่ในประโยคนี้จะหมายถึง ควรจะทำอย่างไร ควรจะใช้คำว่า “怎么办”

2.2.3 ข้อผิดพลาดในการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ (误加) ดังตัวอย่างประโยคที่ 7-9

- 7) 以前我爷爷是过农民。 (×)
以前我爷爷是农民。 (√)
(เมื่อก่อนคุณปู่เป็นเกษตรกร)

ประโยคนี้นิสิตได้เพิ่มคำว่า “过” เข้ามา แปลว่า เคย ซึ่งนิสิตจะหมายถึง “คุณปู่เคยเป็นเกษตรกร” นิสิตเขียนตรงตัวเหมือนรูปประโยคภาษาไทย แต่ในประโยคมีคำว่า “以前” อยู่แล้ว จะหมายถึงการเป็นอดีตหรือเมื่อก่อน ฉะนั้นในประโยคนี้นิสิตต้องมีคำว่า “过”

- 8) 我教他的外语。 (×)
我教他外语。 (√)
(ฉันสอนภาษาต่างประเทศให้แก่เขา)

ในประโยคนี้นิสิตไม่ต้องมีคำว่า “的” เพราะเป็นประโยคที่มีกรรมสองตัวอยู่ในประโยคเดียวกัน เรียกว่า “双宾语句” ซึ่งกรรมรอง “间接宾语” คือคำว่า “他” กรรมตรง “直接宾语” คือคำว่า “外语” ฉะนั้นไม่ต้องมีคำว่า “的” อยู่ในประโยค ถ้ามี “的” จะกลายเป็นกรรมตัวเดียว ซึ่งในกรณี “教” ต้องการทั้งกรรมตรงและกรรมรอง แต่ก็มีกรณีที่ “教” ต้องการเพียงกรรมตรงอย่างเดียว

- 9) 如果你想做什么, 你就做什么了。 (×)
如果你想做什么, 你就做什么。 (√)
(เธออยากจะทำอะไรก็ทำ)

คำว่า “了” ในกรณีนี้เป็น语气助词 (คำเสริมน้ำเสียง) ไม่ใช่ 动态助词 หรือ 情态助词 (คำเสริมบอกสภาพ อากาการ) ดังนั้นจึงไม่เกี่ยวกับกริยาที่ทำอะไรเสร็จลุล่วงแล้ว แต่เป็นการบอกสภาพว่าจากที่ไม่เกิดเป็นเกิด ซึ่งใช้ในกรณีข้างต้นไม่ได้

2.2.4 ข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น (遗漏) ดังตัวอย่างประโยคที่ 10-12

- 10) 一年过了。 (×)
一年过去了。 (√)
(ผ่านไปหนึ่งปีแล้ว)

ประโยคนี้นิสิตจะเขียนว่า “ผ่านไปหนึ่งปีแล้ว” ซึ่งไม่ได้เพิ่มคำว่า “去” เข้าไป คำว่า “过去” เป็นคำกริยา หากจะหมายถึงเวลา คือ เวลาได้ผ่านไป แล้ว หากจะหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือ สิ่งนั้นๆ ได้ผ่านตัวผู้พูดไปแล้ว หากใช้เพียงคำว่า “过” จะหมายถึง เคย มักจะวางไว้หลังคำกริยา

- 11) 自我会说外语。 (×)
自我会说外语。 (√)
(ตั้งแต่ฉันพูดภาษาต่างประเทศเป็น)

คำว่า “自” แปลว่าตนเอง มักจะใช้ผสมคำกับคำอื่นๆ เช่น 自己、自然、自信 และอีกคำคือ คำว่า “自我” แปลว่า ตนเองเช่นกัน ในประโยคนี้นิสิตควรจะใช้คำว่า “自从” แปลว่า ตั้งแต่ เพราะนิสิตจะเขียนว่า “ตั้งแต่ฉันพูดภาษาต่างประเทศเป็น”

- 12) 我的家想让我当老师。 (×)
我的家人想让我当老师。 (√)
(คนในครอบครัวของฉันอยากให้ฉันเป็นคุณครู)

ในประโยคนี้ควรใช้คำว่า “家人” แปลว่า บุคคล คนในครอบครัว แต่นิสิตกลับเขียนตกหล่น เขียนแค่คำว่า “家” คำเดียว แปลว่าบ้าน ซึ่งหมายถึงสถานที่ ที่พักอาศัย ในประโยคนิสิตจะเขียนว่า “คนในครอบครัวของฉันอยากให้ฉันเป็นคุณครู” ฉะนั้นคำว่า “家” ที่พักอาศัย ไม่สามารถขอร้องให้ใครทำอะไรได้ และอีกความหมายหนึ่งคำว่า “家” สามารถแปลว่า ครอบครัวได้ ใช้ในกรณีที่เป็น 名词短语 (คำนามวลี) เช่น 我的家 (ครอบครัวของฉัน)

2.2.5 ข้อผิดพลาดในการเขียนผสมปนเปกัน (杂糅) ดังตัวอย่างประโยคที่ 13-15

- 13) 指南是必须始终。
- 14) 我觉得那儿 大量要了。
- 15) 给别人长大了又高兴。

ใน 3 ประโยคข้างต้น นิสิตรู้จักคำศัพท์ภาษาจีน แต่ไม่รู้ว่าความหมายคืออะไร อยากจะสื่อว่าอย่างไร เขียนผสมปนเปกัน และไม่สามารถสร้างเป็นรูปประโยคภาษาจีนที่เข้าใจและสื่อความหมายออกมาได้

2.2.6 ข้อผิดพลาดอื่นๆ (其他偏误)

ตารางที่ 5 ตารางจำแนกประเภทข้อผิดพลาดอื่นๆ

ประเภทข้อผิดพลาด	จำนวนข้อผิดพลาด	คิดเป็นร้อยละ
误加+错序	10	43.47
遗漏+错序	4	17.39
误代+遗漏	3	13.04
误代+误加	3	13.04
误代+错序	2	8.69
遗漏+错序+误加	1	4.34
รวม	23	100

จากตารางการจำแนกการสร้างรูปประโยคภาษาจีนในประเภทข้อผิดพลาดอื่นๆ สรุปได้ว่ามีข้อผิดพลาด ทั้งหมด 23 ที่ ข้อผิดพลาดในการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบคำศัพท์เข้ามา โดยไม่มีความหมายและการเรียงคำในประโยค (误加+错序) ผิด 10 ที่ คิดเป็นร้อยละ 43.47 ข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่นและการเรียงคำในประโยค (遗漏+错序) ผิด 4 ที่ คิดเป็นร้อยละ 17.39 ข้อผิดพลาดการใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันมาแทนที่และการเขียนคำตกหล่น (误代+遗漏) ผิด 3 ที่ คิดเป็นร้อยละ 13.04 ข้อผิดพลาด

การใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันมาแทนที่และการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบคำศัพท์เข้ามาโดยไม่มี ความหมาย (误代+误加) ผิด 3 ที่ คิดเป็นร้อยละ 13.04 ข้อผิดพลาดการใช้คำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันมาแทนที่และการเรียงคำในประโยค (误代+错序) ผิด 2 ที่ คิดเป็นร้อยละ 8.69 และข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น การเรียงคำในประโยค และการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบคำศัพท์เข้ามา โดยไม่มีความหมาย (遗漏+错序+误加) ผิด 1 ที่ คิดเป็นร้อยละ 4.34

สามารถวิเคราะห์ประเภทข้อผิดพลาด
อื่นๆ ดังตัวอย่างประโยคที่ 16-18

16) 我住在跟妈妈。(×)

我跟妈妈住在一起。(✓)

(ฉันอาศัยอยู่กับคุณแม่)

ตามหลักไวยากรณ์ภาษาจีนจะมี
โครงสร้าง “跟... 一起” แปลว่า ด้วยกันกับ.....
ควรมีคำว่า “一起” วางไว้ข้างหลังประโยค จะ
เป็น บุคคล1 + 跟 + บุคคล2 + กริยา + บทเสริม
ภาคแสดง

17) 我会做分得高。(×)

我能得高分。(✓)

(ฉันสามารถทำคะแนนให้สูงได้)

ในประโยคนี้ คำว่า “会” จะหมายถึง รู้และ
เข้าใจว่าจะทำอย่างไร (懂得怎么做) หรือมีความ
สามารถทำอะไรได้ (有能力做某事) เช่น 我会开
车。(ฉันขับรถเป็น) 我会游泳。(ฉันว่ายน้ำเป็น)
ส่วนคำว่า “能” จะหมายถึง สามารถทำได้ (有能
力) หรือมีความสามารถทำอะไรได้ (有条件做某
事) เช่น 你能做吗? (คุณทำได้ไหม) 我能陪你。
(ฉันอยู่เป็นเพื่อนคุณได้) ส่วนคำว่า “得” แปลว่า
ได้รับ ข้างหลังมักจะตามด้วยคำนาม คำว่า “高分”
คะแนนสูง เป็นคำนาม ฉะนั้นประโยคนี้สามารถ
เขียนว่า “得高分” ได้คะแนนสูง/ได้คะแนนเยอะ

18) 我是一个很正常的家。(×)

我家是一个很普通的家庭。(✓)

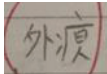
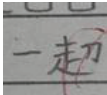
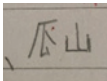
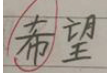
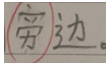
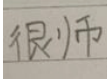
(ครอบครัวของฉันเป็นครอบครัวที่ธรรมดา
ทั่วไปครอบครัวหนึ่ง)

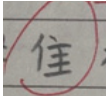
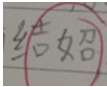
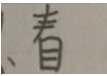
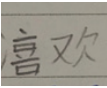
ความแตกต่างระหว่างคำว่า “正常” และ “
普通” คือ “正常” มี 2 ความหมาย 1. หมายถึง ปกติ
เช่น 医生说妈妈已经恢复正常了。(คุณหมอบอก
ว่าคุณแม่กลับมาเป็นปกติแล้ว) 2 หมายถึง การ

พัฒนาของสติสัมปชัญญะหรือร่างกายเป็นปกติ
เช่น 他的精神不正常。(สติตั้งเขาไม่ค่อยดี) 耳朵
功能不正常。(หูเสื่อม) ส่วนคำว่า “普通” หมายถึง
ธรรมดาทั่วไป ไม่ได้พิเศษ เช่น 他是我普通的朋友。
(เขาเป็นเพื่อนธรรมดาทั่วไปของฉัน) 我们家
是个普通家庭。(ครอบครัวของเราเป็นครอบครัว
ที่ธรรมดา ทั่วไปครอบครัวหนึ่ง) 这是普通的微波
炉。(นี่คือไมโครเวฟธรรมดาทั่วไป) ฉะนั้นในกรณี
ข้างต้นควรจะใช้คำว่า “普通” จะเหมาะสมกว่า

2.3 ข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีน

จากการศึกษาสรุปได้ว่านิสิตกลุ่มตัวอย่าง
มีข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีน ดังตัวอย่าง
ที่ 1-10

- 1) นิสิตจะเขียนคำว่า
“外婆” (คุณยาย)
- 2) นิสิตจะเขียนคำว่า
“一起” (ด้วยกัน)
- 3) นิสิตจะเขียนคำว่า
“爬山” (ปีนเขา)
- 4) นิสิตจะเขียนคำว่า
“希望” (หวังว่า)
- 5) นิสิตจะเขียนคำว่า
“旁边” (ด้านข้าง ข้างๆ)
- 6) นิสิตจะเขียนคำว่า
“很帅” (หล่อมาก)

- 7) นิสิตจะเขียนคำว่า
“住” (พัก อาศัย)
- 8) นิสิตจะเขียนคำว่า
“结婚” (แต่งงาน)
- 9) นิสิตจะเขียนคำว่า
“看” (ดู มอง)
- 10) นิสิตจะเขียนคำว่า
“喜欢” (ชอบ)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนของนิสิตคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยาพบว่า ข้อผิดพลาดในการเขียนประโยคผสมปนเปกัน มีประโยคข้อผิดพลาดมากที่สุด และจากการวิเคราะห์ในการเขียนรูปประโยคของนิสิต สรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ข้อผิดพลาดในการใช้คำ ที่พบมากที่สุดคือคำวิเศษณ์ 2. ข้อผิดพลาดในการสร้างรูปประโยคจากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า 2.1) ข้อผิดพลาดในการเขียนผสมปนเปกัน นิสิตนำคำภาษาจีนมาเรียงผสมปนเปกัน ไม่สามารถรู้ได้ว่าจะสื่อถึงอะไรและแปลความหมายไม่ได้ 2.2) ข้อผิดพลาดในการเรียงคำในประโยคของนิสิต พบมากที่สุดคือ การใช้โครงสร้าง หน่วยขยายนาม 定语 + 的 + หน่วยหลัก 中心语 นิสิตมักจะนำหน่วยขยายนามวางไว้ข้างหน้าหน่วยหลัก รองลงมาคือการใช้โครงสร้าง บทขยายภาคแสดง 状语 + บทกริยา 谓语 นิสิตมักจะวางตำแหน่งสลับกัน มักจะเรียงประโยคเหมือนรูปประโยคภาษาไทย 2.3) ข้อ

ผิดพลาดที่นำคำศัพท์อื่นมาแทนที่ เป็นการนำคำศัพท์ที่คล้ายคลึงกันมาใช้แทนที่คำศัพท์นั้นๆ อาจมีชนิดของคำและวิธีใช้ที่แตกต่างกัน ซึ่งนิตินำคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทนที่กัน ข้อผิดพลาดนี้ นิสิตอาจจะแยกแยะชนิดของคำนั้นๆ ไม่ได้หรือสับสนในการใช้ 2.4) ข้อผิดพลาดในการเขียนคำตกหล่น ที่พบมากที่สุดคือ การใช้โครงสร้าง บุคคล1 + 跟 + บุคคล2 + ภาคแสดง + บทเสริมภาคแสดง และอีกโครงสร้างคือ บุคคล1 + (不) + 给 + บุคคล2 + กรรม ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการเขียนประโยคของนิสิตคือ นิสิตไม่ได้เขียน คำว่า “跟” และ “给” หรืออาจจะไม่ได้เขียนบทเสริมภาคแสดง ข้อผิดพลาดนี้อาจจะเกิดจากนิสิตยังไม่เข้าใจโครงสร้างและรูปแบบในการเขียนประโยคภาษาจีนอย่างชัดเจน จึงไม่สามารถนำโครงสร้างประโยคมาใช้ได้อย่างถูกต้อง ทำให้มีการเขียนตกหล่นไป 2.5) ข้อผิดพลาดในการเขียนเพิ่มคำหรือส่วนประกอบ เช่น “我教他的外语” (ฉันสอนภาษาต่างประเทศให้เขา) ในประโยคนี้ไม่ควรเพิ่มคำว่า “的” และประโยค “如果你想做什么, 你就做什么了” (ถ้าคุณอยากจะทำอะไร คุณก็ทำเลย) ในประโยคนี้ไม่ควรเพิ่มคำว่า “了” ข้อผิดพลาดข้างต้นเกิดจากการเพิ่มคำหรือส่วนประกอบโดยไม่ได้ตั้งใจ หรือเพิ่มคำมาโดยทำให้ประโยคไม่ต่อเนื่องกัน 2.6) ข้อผิดพลาดอื่นๆ พบมากที่สุดคือการเขียนเพิ่มคำหรือส่วนประกอบและการเรียงคำในประโยค (误加+错序) เช่น 不是最是我想做的工作。(ไม่ใช่ที่สุดฉันอยากจะทำงาน) ควรจะนำคำว่า “是” ตัวที่ 2 ออก แล้วสลับคำว่า “我” กับ “最” เพราะ “最” เป็นวิเศษณ์ วางไว้หน้ากริยา คือคำว่า “想” ฉะนั้นประโยคนี้ควรจะเขียนว่า 不是我最想做的工作。(ไม่ใช่งานที่ฉันอยากจะทำที่สุด) 3. ข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีนของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง สามารถสังเกตได้ว่าตัวอักษรจีนที่นิสิตเขียนผิด เป็นตัวอักษรจีนที่เคยเรียน

มาแล้วในรายวิชา 142111 ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 มหาวิทยาลัยพะเยา สาเหตุเกิดจากนิสิตไม่ได้ให้ความสำคัญในการเขียนตัวอักษรจีน ไม่มีการฝึกฝน ทบทวนการเขียนอักษรจีนอยู่บ่อยๆ รวมถึงผู้สอนไม่ได้เน้นย้ำในการเขียนตัวอักษรที่มากพอ นริศ วศินานนท์ และสุกัญญา วศินานนท์ (2562). จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีน

จากการศึกษาดังกล่าว พบสาเหตุของข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการเขียนรูปประโยคภาษาจีนของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตยังขาดทักษะด้านไวยากรณ์ภาษาจีนประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักคือ การใช้คำ และการใช้โครงสร้างไวยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jianji (1994) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ของนักเรียนชาวต่างชาติที่เรียนภาษาจีน ระบุว่า การได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ ประกอบกับยังเรียนรู้ไม่เข้าใจอย่างกระจ่าง ส่งผลกระทบต่อการเรียนโครงสร้างไวยากรณ์ใหม่ จึงก่อให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น Mengjing (2020) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและข้อเสนอแนะการเขียนเรียงความภาษาจีนที่พบบ่อยของนักเรียนชาวอเมริกามีระดับภาษาจีนอยู่ในระดับต้นและระดับกลางที่มาเรียนในประเทศจีนระยะสั้น กล่าวว่าการที่นักเรียนชาวต่างชาติเกิดข้อผิดพลาดในการใช้คำและไวยากรณ์นั้น นักเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ คำศัพท์ที่เข้าคู่กันและคำศัพท์บางคำที่มีเงื่อนไขในการใช้ และการที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในการใช้ไวยากรณ์จีน ทำให้การสื่อความหรือการอธิบายข้อมูลเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในระหว่างการเขียนรูปประโยค นอกจากนี้ นิสิตยังขาดทักษะด้านการเขียนรูปประโยคภาษาจีน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yuewei (2010) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์

ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาจีนและข้อเสนอแนะในการสอนสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติระดับต้น ระบุว่า การเขียนรูปประโยคภาษาจีนเป็นเรื่องยากที่ผู้เรียนจะนำเอาภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติ มาเรียงร้อยเป็นประโยคที่สมบูรณ์ได้ เพราะการเขียนจะต้องใช้ทั้งความสามารถ ใช้ตรรกะความคิด ใช้แสดงการสื่อความหมาย ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและอีกหลายด้าน ซึ่งเป็นระบบที่ซับซ้อนทำให้นักเรียนชาวต่างชาติเกิดข้อผิดพลาดในด้านการเขียนภาษาจีน ข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีนยังเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญและไม่ควรมองข้าม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริศ วศินานนท์ และสุกัญญา วศินานนท์ (2562). ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการเขียนอักษรจีนผิดที่พบบ่อยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่ารูปลักษณะของอักษรจีนบางตัวคล้ายกัน ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจในรายละเอียดของตัวอักษรจีน ผู้สอนไม่ได้ให้ความสำคัญในการเขียนตัวอักษรจีนแก่ผู้เรียน จึงส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรจีนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

1. ผู้สอนควรตระหนักถึงการเรียนการสอนด้านไวยากรณ์ภาษาจีนตั้งแต่เริ่มต้นให้เข้าใจตลอดจนการนำโครงสร้างไวยากรณ์ต่างๆ มาเขียน แล้วปรับใช้ในการเขียนเป็นรูปประโยค เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขการเขียนให้มีศักยภาพมากขึ้น ทักษะด้านไวยากรณ์ภาษาจีนประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักคือ การใช้คำ และการใช้โครงสร้างไวยากรณ์ Jianji (1994) ฉะนั้น 2 ส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญในการสร้างรูปประโยค ผู้สอนควรให้ความสำคัญในการใช้คำตั้งแต่ ลักษณะของคำ ชนิดของคำ ความหมายของคำ วิธีการใช้คำและการวางตำแหน่งของคำ เช่น

คำว่า “都” คือคำวิเศษณ์ แปลว่าทั้งหมด ล้วน จะสามารถวางไว้ข้างหน้าคำกริยาได้เท่านั้น Yanli (2018) หากผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก็จะสามารถใช้คำนี้ได้ถูกต้อง ผลการศึกษาข้างต้นนิสิตยังมีการเรียงคำในประโยคผิด ผู้สอนควรสอนตั้งแต่การใช้คำไม่แท้ (虚词) โครงสร้างของคำไม่แท้ ลักษณะการเรียงลำดับของคำ โครงสร้างที่จำกัดความ (固定结构) ให้ผู้เรียนมีการฝึกหัด สร้างรูปประโยคเป็นประจำ Yuewei (2010) หากผู้เรียนยังใช้หรือเขียนไม่ถูกต้อง ผู้สอนควรทำการแก้ไขทันที พร้อมบอกให้ทราบว่ามีข้อผิดพลาดอยู่ส่วนใด และชี้แนะแนวทางวิธีเริ่มการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ว่าต้องแก้ไขอย่างไรให้กับผู้เรียน Ying & Wei

(2013) หรือควรมีการเปรียบเทียบรูปประโยคภาษาจีนและรูปประโยคภาษาไทย เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงข้อที่ผิดพลาด คำไหนควรเขียนไว้ในตำแหน่งใด ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ลดปัญหาการสร้างประโยคและเรียงคำในประโยคผิด เช่น ให้ผู้เรียนทบทวนคำศัพท์ของการเรียนแต่ละครั้ง โดยการทำแบบทดสอบ เพื่อทำความเข้าใจกับชนิดของคำหน้าที่ของคำได้อย่างชัดเจน จากนั้นทำตัวอย่างโครงสร้างไวยากรณ์ ฝึกให้นิสิตแต่งประโยคขึ้นเอง โดยเขียนตามโครงสร้างที่ให้มา ตัวอย่างการออกแบบแบบทดสอบดังนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการออกแบบแบบทดสอบเพื่อเรียนรู้การสร้างรูปประโยคภาษาจีน

แบบทดสอบเพื่อเรียนรู้การสร้างรูปประโยคภาษาจีน			
1. จงเติมชนิดของคำ หน้าที่ของคำ พร้อมบอกความหมาย			
คำศัพท์ภาษาจีน	ชนิดของคำ	หน้าที่ของคำ	ความหมาย
都			
还是			
常常			
2. จงแต่งประโยคตามคำศัพท์และโครงสร้างที่ให้มา			
คำศัพท์ภาษาจีน	โครงสร้าง	แต่งประโยค	
都 “我们都喜欢她”	ประธาน + 都 + คำกริยา/กริยาวลี		
还是 “你喜欢看书还是喜欢看电影？”	ประธาน+คำกริยา1 + 还是 + คำกริยา2 ?		
常常 “我常常去图书馆”	ประธาน + 常常 + คำกริยา+กรรม		

การทำแบบทดสอบนี้ หากนิสิตมีข้อผิดพลาด ผู้สอนควรแก้ไขและอธิบายข้อผิดพลาดให้ทราบทันที เพื่อลดและหลีกเลี่ยงการเกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีก

2. ผู้สอนกระตุ้นการเขียนตัวอักษรจีนแก่นิสิต โดยทุกครั้งที่มีการเรียนการสอนควรเน้นย้ำนิสิตเขียนลำดับขีดให้ถูกต้อง รวมไปถึงรูปลักษณะของเส้นขีด ชนิดเส้นขีด จำนวนเส้นขีด

การประกอบกันของเส้นขีด และส่วนประกอบที่มีรูปลักษณะและอักษรจีนคล้ายคลึงกัน นาริรัตน์ วัฒนเวฬุ (2561) จากนั้นแนะนำขั้นตอนการเขียนแต่ละตัวอักษร ให้ห็นิสิตคัดตัวอักษรจีนพร้อมทดสอบการเขียนอักษรจีนในทุกๆ สัปดาห์โดยการเขียนตามคำบอกเพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดอีกครั้ง และควรสร้างนิสัยในการคัดตัวอักษรจีนฝึกเขียนและทบทวนเป็นประจำ เช่น ฝึกนิสัยโดยการเขียนไดอารี่หรือฝึกเขียนเรื่องราวต่างๆ ตามสถานการณ์ที่พบเจอในแต่ละวันเป็นภาษาจีนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดปัญหาการเขียนตัวอักษรจีนผิดและจำตัวอักษรจีนไม่ได้

3. ผู้เรียนควรหมั่นสืบค้น แสวงหาเรียนรู้ และจดจำคำศัพท์ภาษาจีนเป็นประจำ จากหนังสือ

เรียนหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่น่าสนใจ เพื่อเพิ่มพูนให้มีคลังความรู้ด้านคำศัพท์เยอะมากขึ้น และสามารถนำคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้และเข้าใจแล้ว มาเขียนเป็นรูปประโยคภาษาจีนได้ ฝึกฝนการแต่งประโยคภาษาจีนอยู่เป็นประจำ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิธีการส่งเสริมการเขียนรูปประโยคภาษาจีนแก่ผู้เรียน
2. ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนไวยากรณ์จีนอย่างลึกซึ้ง
3. ศึกษาเปรียบเทียบการสร้างรูปประโยคในภาษาไทยและภาษาจีน

เอกสารอ้างอิง

- นาริรัตน์ วัฒนเวฬุ. (2561). การศึกษาข้อผิดพลาดการเขียนอักษรจีนของผู้เรียนชาวไทย: กรณีศึกษานิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 11(1), 283-314.
- นริศ วตินานนท์ และสุกัญญา วตินานนท์. (2562). การศึกษาปัญหาการเขียนอักษรจีนที่พบบ่อยของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 38 (1), 85-99.
- Jianji, L. (1994). Analysis of grammatical errors in foreigners learning Chinese. *Language Teaching and Research*, 1, 49- 64.
- Kexuan, P. (2019). *An analysis of errors in English writing of high school students*. Kashgar University.
- Mengjing, S. (2020). *An analysis of the common errors in the writing of American students coming to China in the short term and teaching suggestions*. Suzhou University.
- Xiangping, L. (2012). The formation of adverbs, prepositions and conjunctions of "Dang". *Carey College Journal*, 30(5), 71-73.
- Xiaobing, Z., Qizhi, Z. & Xiaoning, D. (2007). *A study of grammar errors in Chinese learning for foreigners*. Beijing Language and Culture University Press.
- Xinping. (2001). A statistical analysis of errors in Chinese composition for international students and reflections on teaching Chinese as a foreign language. *Chinese Studies journals*, 11(4), 67-71.

- Ying, B. & Wei. J. (2013). Analysis of Chinese writing errors and teaching suggestions for international students at the advanced stage. *Liaoning Educational Academic Teaching and Research Journal*, 10, 60-62.
- Yuewei, L. (2010). Analysis of Chinese writing errors and teaching suggestions for international students in the primary stage. *Foreign Language Education*, 2, 143-145.
- Yanli, R. (2018). *Errors analysis and teaching suggestions in primary Chinese writing of Bulgaria adults student*. Jinan University.

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองก้าย อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่

Economic Valuation of the Community Forest at Ban Mon Ngo, Mueang Kai, Mae Taeng District, Chiang Mai

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์¹
Somkiat Chaipiboon¹

Received: 31 January 2022

Revised: 8 April 2022

Accepted: 9 May 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ 2) ประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองก้าย อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ จำนวน 210 ราย และกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะแต่มีภูมิสำเนา ทำงาน หรือท่องเที่ยวในอำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 600 ราย โดยวิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method: CVM) คำถามเสนอราคาแบบปิดสองครั้ง (Double Bounded Close-Ended) จากนั้นนำมาวิเคราะห์สถิติด้วยแบบจำลองสมการถดถอยที่ถูกเซนเซอร์ (Censored Regression Model) ผลจากการศึกษาพบว่า มูลค่าการใช้ประโยชน์จากผลผลิตในป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะในปี 2563 เท่ากับ 554,662.29 บาทต่อปี ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนได้เท่ากับ 3,649.10 บาทต่อปี ส่วนค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะของผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะเท่ากับ 71.11 บาทต่อคนต่อปี ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน, รายได้ครัวเรือน และระยะเวลาเข้าไปใช้ประโยชน์ ส่วนผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะแต่มีภูมิสำเนา ทำงาน หรือท่องเที่ยวในอำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยความเต็มใจจ่ายเท่ากับ 142.58 บาทต่อคนต่อปี ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ คือ อายุ ระดับรายได้ และระดับการศึกษา

คำสำคัญ: การประเมินมูลค่า, ความเต็มใจจ่าย, ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ, อำเภอมะแตง, จังหวัดเชียงใหม่

¹ อาจารย์ประจำ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อีเมล: Chaipiboon@yahoo.com

¹ Lecturer of Faculty of Economics, Maejo University, Email: Chaipiboon@yahoo.com

Abstract

This study was conducted to: - 1) perform an economic valuation 2) estimate the willingness to pay for conservation funds, and 3) explore factors effecting the willingness to pay for the community forest fund at Baan Mon Ngo, Muang Kai sub-district, Mae Taeng district, Chiang Mai province. A set of questionnaires was used for data collection administered to two sample groups. The first group comprised 210 people living in Baan Mon Ngo Village and the second one comprised 600 people working or travelling in Mae Taeng district. Contingent valuation method (CVM) and double bounded close-ended quotation questions were employed. Obtained data were analyzed by using a censored regression model. Findings indicated that value of utilization of produce in the community forest at Baan Mon Ngo claimed by the first sample group in 2020 was 554,662.29 baht per year. This could generate a household income for 3,649.10 baht per year. Average willingness to pay for the community forest conservation fund of people living in Baan Mon Ngo was 71.11 baht per head per year. The following were factors effecting the willingness to pay for the community forest fund at Baan Mon Ngo included: - the number of household members, household incomes, and time span of the community forest utilization. For the second sample group, average willingness to pay for the community forest conservation fund was 142.58 baht per person per year. Factors effecting their willingness were age, income and educational attainment.

Keywords: Valuation, Willingness for Payment, Baan Mon Ngo Community Forest, Mae Taeng District, Chiang Mai Province

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับโลก มีหน้าที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชและสัตว์ แหล่งอาหาร แหล่งยา แหล่งเชื้อเพลิง และแหล่งรายได้ของประชากรหรือชาวบ้านที่มีพื้นที่อยู่อาศัยใกล้ป่า ป่าไม้ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลต่อปริมาณน้ำ การรักษาดิน การสร้างสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างไรก็ตามยังมีบางบุคคลและบุคคลบางกลุ่มบุกรุกเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาพื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐก็ตาม หาก

พิจารณาข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2562 พบว่าในปี 2516 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้รวมทั้งสิ้น 138.56 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.21 แต่ในปี 2562 พื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียง 102.48 ล้านไร่คิดเป็นร้อยละ 31.68 ภายในระยะเวลา 46 ปี หากพิจารณาการแบ่งพื้นที่ป่าไม้ตามภูมิภาคพบว่า ภาคเหนือเป็นพื้นที่ซึ่งมีป่าไม้เหลืออยู่มากที่สุดของประเทศ โดยในปี 2516 ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 70.99 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.96 ของพื้นที่ทั้งหมดในภาคเหนือ แต่ในปี 2562 พื้นที่ป่าไม้ของภาคเหนือลดลงเหลือเพียง 38.42 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.99 ของพื้นที่ทั้งหมดในภาคเหนือ (กรมป่าไม้, 2563)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือที่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญเพราะเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำปิงที่ไหลลงมายังแม่น้ำเจ้าพระยาที่หล่อเลี้ยงประชาชนทั้งในภาคเหนือและภาคกลาง ในปัจจุบันพบว่าพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2516 จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่อยู่ทั้งในและนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดในปี 2516 จำนวน 11.46 ล้านไร่ หรือ จำนวน 18,617 ตารางกิโลเมตร แต่ในปี 2562 จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือเพียง 9.63 ล้านไร่ หรือ จำนวน 15,403.77 ตารางกิโลเมตร (กรมป่าไม้, 2563) หากพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องก็อาจส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นที่ต้นน้ำลำธารและระบบนิเวศเสื่อมโทรม มีการชะล้างพังทลายของดินเกิดสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ส่งผลเป็นวงกว้างทั้งผู้ที่อยู่บริเวณต้นน้ำแม่ปิง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ที่อยู่บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนกลางและลุ่มแม่น้ำปิงตอนล่าง ได้แก่ ลำพูน ตาก และกำแพงเพชร เป็นต้น

พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดเชียงใหม่ลดลงส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า การยึดครองพื้นที่ป่าเพื่อที่อยู่อาศัย รีสอร์ท โรงแรม การท่องเที่ยว และพื้นที่การเกษตรเพื่อการเพาะปลูก การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันสาเหตุของปัญหาเหล่านี้อาจเป็นเพราะพื้นที่ป่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกับสินค้าสาธารณะ (Public Goods) กล่าวคือ การใช้พื้นที่ป่าไม้สามารถกีดกันผู้อื่นจากการใช้พื้นที่ป่าไม้ได้ และผู้บริโภคหลายคนก็ได้รับประโยชน์จากการคงอยู่ของพื้นที่ป่าไม้ได้ในเวลาเดียวกัน เช่น การได้รับประโยชน์

จากสภาพอากาศที่ดี ดินโคลนไม่ถล่ม ระบบนิเวศสมบูรณ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ แต่ในความเป็นจริง พื้นที่ป่ามีลักษณะของสินค้ากึ่งสาธารณะ หรือสินค้าที่เป็นทรัพยากรร่วม กล่าวคือ ถึงแม้ไม่สามารถกีดกันไม่ให้คนอื่นเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ แต่เมื่อมีคนใช้ประโยชน์แล้วทำให้ทรัพยากรป่าไม้นั้นเหลือลดน้อยลงสำหรับผู้บริโภคคนอื่น ๆ การที่ป่าไม้เป็นสินค้าสาธารณะส่งผลให้กลไกตลาดไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลป่าไม้เอง แต่เนื่องจากรัฐบาลไม่มีข้อมูลที่สมบูรณ์หรือไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ป่าไม้ในประเทศไทยลดลง

เมื่อการบริหารจัดการป่าไม้ในอดีตไม่สามารถแก้ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ได้ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการป่าไม้อื่นที่เหมาะสมทางเลือกหนึ่งในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้แก่กระบวนการจัดการป่าชุมชน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยภาครัฐมอบอำนาจให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างระบบการจัดการ ดูแลรักษา ป้องกัน อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ ที่เป็นที่ยอมรับของแต่ละท้องถิ่นซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไป ทำให้การจัดการป่าชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับประชาชนในพื้นที่ป่าชุมชนและมีส่วนในการสร้างแรงจูงใจในการดูแลรักษา ป้องกัน และอนุรักษ์ป่าไม้

จากข้อมูลของกรมป่าไม้ ปี 2563 พบว่าประเทศไทยเริ่มจดทะเบียนป่าชุมชนครั้งแรก ในปี 2542 ซึ่งมีพื้นที่ป่าชุมชนรวมทั้งสิ้นจำนวน 6,428 ไร่ 3 งาน 76 ตารางวา ครอบคลุมจำนวน 24 หมู่บ้าน จนถึงปี 2562 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชุมชนรวมทั้งสิ้นจำนวน 5,540,560 ไร่ 1 งาน 27.80 ตารางวา

หากพิจารณาการแบ่งพื้นที่ป่าชุมชนตามภูมิภาค พบว่า ปัจจุบันป่าชุมชนภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา เชียงราย ลำปาง อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ตาก และสุโขทัย ที่มีพื้นที่ป่าชุมชนมากที่สุดในประเทศไทย จำนวน 2,191,203 ไร่ 1 งาน 58 ตารางวา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนจังหวัดเชียงใหม่ปัจจุบัน พบว่า มีพื้นที่ป่าชุมชนจำนวน 395,332 ไร่ 1 งาน 33 ตารางวา (กรมป่าไม้, 2563) การเพิ่มขึ้นของจำนวนป่าชุมชนทั้งหมดในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ มีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนขึ้นในอนาคต และการเข้าไปใช้ประโยชน์ป่าชุมชนของประชาชนรอบพื้นที่ป่าชุมชน อาจไม่ทราบถึงมูลค่าของป่าชุมชน หรือกระทั่งผู้ที่ไม่ได้อาศัยใกล้พื้นที่ป่าชุมชน อาจมองไม่เห็นความสำคัญของการมีป่าชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำเครื่องมือการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการกำหนดแนวทางการดูแลและจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมต่อบริบทของชุมชนและของสังคม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของป่าชุมชน โดยเลือกพื้นที่บ้านม่อนเงาะ ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าของป่าชุมชน ของบ้านม่อนเงาะ ซึ่งมีเนื้อที่ จำนวน 539 ไร่ 3 งาน 43 ตารางวา สภาพทั่วไปของหมู่บ้านม่อนเงาะเป็นภูเขาสลับที่ราบเชิงเขา โดยสภาพพื้นที่เดิมเป็นที่ดินที่ใช้ในการปลูกฝิ่นและการทำไร่เลื่อนลอย จนต่อมาในปี 2510 มีหน่วยงานภาครัฐ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โครงการหลวง และสถาบันการศึกษาต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

เดิมจากการทำไร่ฝิ่นและการทำไร่เลื่อนลอย มาเป็นการเพาะปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักต่างๆ ตามฤดูที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถสร้างป่า สร้างรายได้ และอยู่อย่างผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

ในปัจจุบันป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะมีความอุดมสมบูรณ์ มีการใช้ประโยชน์จากป่าโดยมีลักษณะการจัดการที่ดีของชุมชน และได้รับการดูแลรักษาจากสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกับป่า และมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะที่ผู้วิจัยสนใจได้แก่ มูลค่าตลาด (Market Value) จากการใช้ประโยชน์จากของป่าในป่าชุมชน มูลค่าความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ของผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ และผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ แต่มีภูมิลำเนาทำงาน หรือท่องเที่ยว ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า (Contingent Valuation Method: CVM) โดยสมมติว่าจะมีการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะขึ้น เพื่อถนอมมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อนำเงินบริจาคเข้ากองทุน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายจากผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะและผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ ซึ่งมีภูมิลำเนา, ทำงาน หรือท่องเที่ยวในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงคุณค่าของป่าชุมชน เกิดความเข้าใจความสำคัญของป่าชุมชน และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ ในการใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการ การจัดสรรงบประมาณ ในการดูแลรักษา

ประชุมชน รวมถึงเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ
ประชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์
ประชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบลเมืองเก่า อำเภอมะ
แม่ง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่าย
สำหรับกองทุนอนุรักษ์ประชุมชนบ้านม่อนเงาะ
ตำบลเมืองเก่า อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่าย
เพื่อกองทุนอนุรักษ์ประชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบล
เมืองเก่า อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ของการวิจัย

สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็น
แนวทางเพื่อหางบประมาณมาดูแลประชุมชนนอก
เหนือจากงบประมาณที่ทางภาครัฐจัดสรรสำหรับ
ดูแลรักษา ปกป้อง ป้องกันและอนุรักษ์ประชุมชน
รวมถึงเป็นแนวทางในการวิเคราะห์โครงการป่า
ชุมชนต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่
เกี่ยวข้องใช้ป็นข้อมูลในการตัดสินใจใช้ประโยชน์
จากทรัพยากรป่าไม้ เพื่อลดความผิดพลาดในการ
ตัดสินใจดำเนินโครงการประชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ที่
มีลักษณะใกล้เคียงกัน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย
ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ จำนวน
440 คน และผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ
แต่มีภูมิลำเนา ทำงาน หรือท่องเที่ยว รวมทั้ง 3
กลุ่ม จำนวน 76,512 คน ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2564
(สำนักทะเบียนจังหวัดเชียงใหม่, 2564) โดยผู้วิจัย
ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน คือ การคำนวณ

ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจากประชากร โดยใช้
สูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้ที่
อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ จำนวน 210 ราย และ
กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะแต่
มีภูมิลำเนา ทำงาน หรือท่องเที่ยว จำนวน 600
ราย ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

การวัดคุณสมบัติของตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้จะใช้การสัมภาษณ์ตาม
แบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์
โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ
สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ข้อมูล
ลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) พฤติกรรม
การใช้ประโยชน์จากประชุมชน 3) ความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับประชุมชน และความตระหนักเกี่ยว
กับทรัพยากรธรรมชาติ 4) ความเต็มใจจ่ายเพื่อ
สนับสนุนกองทุนประชุมชนบ้านม่อนเงาะ 5) ด้าน
ข้อเสนอแนะ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยใน
หมู่บ้านม่อนเงาะ แต่มีภูมิลำเนา ทำงาน หรือท่อง
เที่ยว ในอำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถ
จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ข้อมูลลักษณะ
บุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) ความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับประชุมชน และความตระหนักเกี่ยว
กับทรัพยากรธรรมชาติ ด้านความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับประชุมชน ด้านความตระหนักเกี่ยวกับ
ทรัพยากรธรรมชาติ 3) ความเต็มใจจ่ายเพื่อการ
อนุรักษ์ประชุมชน 4) ด้านข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
ครั้งนี้แบ่งเป็นลักษณะข้อมูลดังนี้ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ
(Primary Data) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาค
สนามโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเพื่อ
นำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้าน
ม่อนเงาะ จำนวน 210 ราย และกลุ่มตัวอย่างที่
ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ แต่มีภูมิลำเนา,
ทำงาน หรือท่องเที่ยว ในอำเภอมะแม่ง จังหวัด

เชียงใหม่ จำนวน 600 ราย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารวิชาการ หนังสือ อินเทอร์เน็ตของหน่วยงานต่างๆ ข้อมูลจากสำนักงานป่าไม้จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ เอกสารจากหน่วยราชการ และเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มาวิเคราะห์โดยอาศัยสถิติแบบง่ายในรูปของค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม พฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน และความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค 2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ มูลค่าความเต็มใจจ่ายและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่าย โดยใช้คำถามเสนอราคาแบบปิดสองชั้น (Double Bounded Closed Ended) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ เป็นการประเมินมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ โดยหามูลค่าราคาตลาดของผลผลิตจากป่า วัตถุประสงค์ที่เป็นตัวเงิน เพื่อให้ทราบถึงมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ ในช่วงปี 2564 ในส่วนนี้จะคำนวณโดยใช้ราคาตลาดของผลผลิตจากป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะคูณกับปริมาณผลผลิตจากป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะที่เก็บหาได้ โดยใช้สมการดังนี้

$$\text{Value}_{2564} = \sum_{i,j=1}^{n,m} Q_{ij} \cdot P_{ij}$$

โดยกำหนดให้

Value₂₅₆₄ = มูลค่าทางการตลาดรวมของผลผลิตจากป่าชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างเก็บมาใช้ประโยชน์ในช่วงปี 2564

Q = ปริมาณผลผลิตจากป่าชุมชนที่เก็บมาใช้ประโยชน์ทั้งหมดในรอบปี

P = ราคาต่อหน่วยของผลผลิตจากป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ

i = จำนวนครัวเรือนที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ (i = 1,2,3,... n)

j = จำนวนชนิดของผลผลิตจากป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะที่เก็บมาใช้ประโยชน์ (j = 1,2,3, ... n)

2) การวิเคราะห์มูลค่าความเต็มใจจ่าย เป็นการประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายภายในสถานการณ์สมมติ (Contingent Valuation Method: CVM) แบบคำถามเสนอราคาสองครั้ง (Double Bounded Close-Ended) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์หาค่าความเต็มใจจ่ายของกลุ่มตัวอย่างและหาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะจากสองกลุ่มตัวอย่าง โดยราคาเสนอเพื่อสอบถามความเต็มใจจ่ายมีลักษณะข้อมูลมีค่าไม่ต่อเนื่องและเป็นแบบช่วง โดยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบ Interval Regression Model ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของ Censored Regression และใช้โปรแกรม Stata14 ในการวิเคราะห์และใช้แบบจำลอง ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ

$$\text{WTP} = \beta_0 + \beta_1 \text{Gender} + \beta_2 \text{Age} + \beta_{3.1} \text{Status2} + \beta_{3.2} \text{Status3} + \beta_4 \text{Addi-}$$

tion Occupation + β_5 FamilySize + β_6 Income + $\beta_{7.1}$ Education2 + $\beta_{7.2}$ Education3 + $\beta_{7.3}$ Education4 + $\beta_{7.4}$ Education5 + β_8 Land + β_9 Use + β_{10} Time + β_{11} Knowledge + β_{12} Concern + β_{13} Activity + β_{14} Change

โดยกำหนดให้

Gender คือ เพศ

Age คือ อายุ

Status คือ สถานภาพ

Addition Occupation คือ อาชีพเสริม

Family Size คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

Income คือ รายได้ครัวเรือนต่อปี

Education คือ ระดับการศึกษา

Land คือ การถือครองพื้นที่ทำกินของครัวเรือน

Use คือ การเข้าไปใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าชุมชน

Time คือ ระยะเวลาที่ใช้เดินทางไปยังแหล่งเก็บของป่า

Knowledge คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน

Concern คือ ความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ

Activity คือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้

Change คือ ความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงป่าชุมชนไปเป็นสาธารณูปการ

- กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ

$$WTP = \beta_0 + \beta_1 \text{Gender} + \beta_2 \text{Age} + \beta_{3.1} \text{Status2} + \beta_{3.2} \text{Status3} + \beta_{4.1} \text{Income2} +$$

$\beta_{4.2} \text{Income3} + \beta_{4.3} \text{Income4} + \beta_{4.4} \text{Income5} + \beta_{4.5} \text{Income6} + \beta_{5.1} \text{Education2} + \beta_{5.2} \text{Education3} + \beta_{5.3} \text{Education4} + \beta_{5.4} \text{Education5} + \beta_{5.5} \text{Education6} + \beta_{6.1} \text{Related2} + \beta_{6.2} \text{Related3} + \beta_7 \text{Knowledge} + \beta_8 \text{Concern} + \beta_9 \text{Activity} + \beta_{10} \text{Change}$

โดยกำหนดให้

Gender คือ เพศ

Age คือ อายุ

Status คือ สถานภาพ

Income คือ รายได้ครัวเรือนต่อปี

Education คือ ระดับการศึกษา

Related คือ ความเกี่ยวข้องในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Knowledge คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน

Concern คือ ความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ

Activity คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้

Change คือ ความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงป่าชุมชนไปเป็นสาธารณูปการ

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยและไม่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ

จากการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ จำนวน 210 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ แต่มีภูมิลำเนา ทำงาน หรือท่องเที่ยวในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 600 ตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ

เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.62 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 30.95 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 28.10 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 42.38 มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 ร้อยละ 34.77 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3 - 4 คนร้อยละ 64.29 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 50.96

ด้านการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน จำนวน 6 คำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายป่าชุมชนว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่กำหนดไว้ให้เป็นของชุมชน มีการจัดการ การอนุรักษ์ ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ของสมาชิกในชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.32 ด้านความตระหนักเกี่ยวกับ

ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 7 คำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ประเทศไทยควรเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้มากขึ้นเพื่อเป็นป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ป่าชุมชนโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ด้านการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ จำนวนทั้งหมด 7 กิจกรรม พบว่า เคยเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ร้อยละ 85.71 โดยเข้าโครงการ/กิจกรรมปลูกป่า ด้านการให้ความสำคัญของโครงการอนุรักษ์ ร้อยละ 53.34 พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกิจกรรมการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ การสร้างฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 71.48 และไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชุมชนเป็นสาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการ ร้อยละ 70.48 (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

ความรู้ความเข้าใจ	ผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ					ผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ						
	จำนวน	ร้อยละ					จำนวน	ร้อยละ				
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
1. ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่กำหนดไว้ให้เป็นของชุมชน มีการจัดการ การอนุรักษ์ ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ของสมาชิกในชุมชน	210	4.77	7.62	9.51	32.38	45.72	600	6.84	8.67	14.15	34.00	36.34
Mean				4.32							3.95	
S.D.				0.89							0.81	
2. ป่าชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของป่ากันชนของพื้นที่ป่าอนุรักษ์	210	4.75	7.62	17.62	40.48	29.53	600	6.67	8.00	18.67	35.00	31.66
Mean				3.67							3.76	
S.D.				0.84							0.89	
3. ป่าชุมชนช่วยให้ป่า โดยทั่วไปได้รับการดูแลรักษา	210	5.72	13.3	23.81	41.91	15.25	600	4.67	8.67	22.33	41.33	23.00

ตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ					จำนวน	ผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ				
		ร้อยละ						ร้อยละ				
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
Mean		3.82						3.79				
S.D.		0.95						0.89				
4. ป่าชุมชนช่วยให้พื้นที่ป่าถูกบุกรุกน้อยลง	210	7.62	16.19	22.86	33.33	20.00	600	4.67	10.00	28.00	34.67	22.67
Mean		3.32						3.71				
S.D.		0.87						0.91				
5. การจัดการป่าชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการวางแผนการจัดการ การกำหนดกิจกรรมในการใช้ประโยชน์ และการดูแลรักษา	210	5.24	12.85	22.85	30.48	28.58	600	5.34	3.00	17.00	41.33	33.33
Mean		3.84						3.93				
S.D.		0.92						0.98				
6. ป่าชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน	210	6.66	12.38	21.91	36.19	22.86	600	4.33	4.67	16.33	45.00	29.67
Mean		3.70						3.96				
S.D.		0.87						0.92				

ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.33 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 26.26 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ร้อยละ 44.33 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 51.84 มีรายได้ตั้งแต่ 25,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 47.00 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3 - 4 คน ร้อยละ 47.34 และประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 27.17

ด้านการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน จำนวนคำถาม 6 คำถาม พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชนว่าป่าชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.96 ด้านความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 7 คำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ประเทศไทยควรเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้มากขึ้นเพื่อเป็นป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ป่าชุมชน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ด้านการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ จำนวนทั้งหมด 7 กิจกรรม พบว่า เคยเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ร้อยละ 61.33 โดยเข้าร่วมโครงการ/

กิจกรรมการปลูกป่า ด้านการให้ความสำคัญ
ของโครงการอนุรักษ์ ร้อยละ 35.50 พบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างให้ความสำคัญกิจกรรมการอนุรักษ์พื้นที่
ป่าต้นน้ำ การสร้างฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 47.67
และไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนสภาพป่าชุมชนเป็น
สาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการ ร้อยละ 85.34
ดังแสดงในตารางที่ 1

2. การประเมินมูลค่าการใช้ ประโยชน์ของป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะโดย ราคาตลาดของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยใน หมู่บ้านม่อนเงาะ

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ในป่า
ชุมชนของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อน
เงาะ จำนวน 210 ตัวอย่าง พบว่า มีพฤติกรรม
การเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยมีระยะ
เวลาเฉลี่ยที่เข้าไปหาของป่าเท่ากับ 23.62 นาที
ต่อครั้ง ร้อยละ 72.38 ด้านการใช้ประโยชน์จากป่า
พบว่า เข้าไปหาเก็บฟืน/ไม้สำหรับทำเชื้อเพลิง
ร้อยละ 67.10 หาพืชสำหรับการบริโภคและการ
หัตถกรรมทุกชนิด ร้อยละ 70.40 ไม่ได้หาไม้
เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ร้อยละ 80.93 หาเก็บพืช
สมุนไพรทุกชนิดมาใช้ประโยชน์ ร้อยละ 88.16 ใช้
ประโยชน์จากป่าเพื่อการพักผ่อน ร้อยละ 57.90
ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อการศึกษา ร้อยละ
59.87 และจะเข้ามาใช้ประโยชน์จากป่าในอนาคต
ร้อยละ 59.21

ส่วนผลการประเมินมูลค่าราคาตลาด
ของผลผลิตในรูปแบบของของป่าในการหามูลค่า
ราคาตลาดของผลผลิตจากป่าวัดผลตอบแทน
ที่เป็นตัวเงิน เพื่อให้ทราบถึงมูลค่าจากการใช้
ประโยชน์ในช่วงปี 2564 โดยใช้ราคาในท้องถิ่น
ที่มีการซื้อขาย ณ ช่วงเวลานั้น อีกทั้งชนิดของ
ป่าที่หาได้มีหน่วยวัดปริมาณที่แตกต่างกัน พบว่า
ราคาฟืน/ไม้สำหรับเชื้อเพลิงเทียบกับราคาถ่านไม้
จากการหาค่าความแตกต่างของพลังงานระหว่าง

ฟืนและถ่าน โดยปริมาณพลังงานฟืน 1 กิโลกรัม
เทียบเท่าพลังงานถ่านไม้ 0.55 กิโลกรัม ทั้งนี้
ราคาซื้อขายถ่านไม้ในอำเภอแม่แตงเท่ากับ 20
บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้นราคาฟืน 1 กิโลกรัมจึง
เท่ากับ 8.50 บาท ซึ่งฟืน/ไม้สำหรับเชื้อเพลิง
เป็นเศษไม้ที่พบโดยทั่วไปในป่า ซึ่งคนในพื้นที่
นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือน มีหน่วยวัด
เป็นกิโลกรัม มีปริมาณรวม 10,251 กิโลกรัม เมื่อ
รวมกับราคาตลาด 8.50 บาทต่อกิโลกรัม จะได้
มูลค่าผลประโยชน์รวม 87,133.50 บาท ด้านพืช
สำหรับการหัตถกรรม จะนำมาแปรรูปก่อนขาย
ซึ่งในการทำที่ตากยา 1 อัน จะใช้ไม้ไผ่ประมาณ
2-3 ลำและขายในราคา 150-200 บาท พืชสำหรับ
การหัตถกรรมในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ คือ
ไม้ไผ่ซึ่งชาวบ้านนิยมนำมาทำเป็นสิ่งของ
หัตถกรรม มีหน่วยวัดเป็นลำ ปริมาณรวมเท่ากับ
1,132 ลำ ทั้งนี้การนำไม้ไผ่มาแปรรูปเป็น
ที่ตากยา 1 อัน จะใช้ไม้ไผ่ประมาณ 3 ลำ ประมาณ
เป็นที่ตากยาจำนวน 377.34 แผ่น นำมาคิดกับ
ราคาขายต่อชิ้น 110 บาท รวมเป็นมูลค่าผล
ประโยชน์รวมเท่ากับ 41,507.40 บาท ด้านน้ำ
ผึ้งมีหน่วยวัดปริมาณเป็นขวด จากการสำรวจมี
กลุ่มตัวอย่างเข้ามาใช้จำนวน 78 ราย ปริมาณน้ำ
ผึ้งรวม 382 ขวด ประเมินด้วยราคาตลาดท้องถื่น
250 บาทต่อขวด ทำให้มีมูลค่าผลประโยชน์รวมทั้ง
สิ้น 95,500 บาท ซึ่งเป็นมูลค่าผลประโยชน์รวมสูง
ที่สุดในชนิดของป่าทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง

ด้านพืชอาหารกลุ่มตัวอย่างได้เข้าใช้
ประโยชน์โดยการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากหน่อไม้
มากที่สุดซึ่งหน่อไม้เป็นพืชอาหารที่พบได้มากใน
ป่าชุมชนในช่วงฤดูฝน ชาวบ้านนิยมเก็บหน่อไม้
เพื่อนำมาแปรรูปและเก็บรักษาไว้บริโภคในระยะ
ยาว มีปริมาณผลผลิตรวมเท่ากับ 8,672 กิโลกรัม
ประเมินกับราคาตลาดท้องถื่น 11 บาทต่อกิโลกรัม
จะได้มูลค่าผลประโยชน์รวมเท่ากับ 95,392 บาท

รองลงมาได้แก่ ผักกูดมีปริมาณผลผลิตรวมเท่ากับ 3,262 กิโลกรัม ประเมินกับราคาตลาดท้องถิ่น 25 บาท/กิโลกรัม จะได้มูลค่าผลประโยชน์รวมเท่ากับ 81,550 บาท หน่อหวายมีปริมาณผลผลิตรวมเท่ากับ 2,074 กิโลกรัม ประเมินกับราคาตลาดท้องถิ่น 30 บาท/กิโลกรัม จะได้มูลค่าผลประโยชน์รวมเท่ากับ 62,220 บาท มะขามป้อมมีปริมาณผลผลิตรวมเท่ากับ 980 กิโลกรัม ประเมินกับราคาตลาดท้องถิ่น 24 บาท/กิโลกรัม จะได้มูลค่าผลประโยชน์รวมเท่ากับ 23,520 บาท มะไฟมีปริมาณผลผลิตรวมเท่ากับ 532 กิโลกรัม ประเมินกับราคาตลาดท้องถิ่น 10 บาท/กิโลกรัม จะได้มูลค่าผลประโยชน์รวมเท่ากับ 5,320 บาท และเห็ดป่า (ได้แก่ เห็ด

ไข่เห็ลียง เห็ดแดง เห็ดเผาะ เป็นต้น) ปริมาณผลผลิตรวมเท่ากับ 521 กิโลกรัม ประเมินกับราคาตลาดท้องถิ่น 120 บาท/กิโลกรัม จะได้มูลค่าผลประโยชน์รวมเท่ากับ 62,520 บาท ส่วนสมุนไพร (ได้แก่ ขิง ขมิ้น ต้นคิงสุ่ง ขมรวงวาน ม้ากระทืบโรง ฯลฯ เป็นต้น) เป็นพืชอาหารที่มีคุณสมบัติของยาอยู่ด้วยมีปริมาณการใช้ประโยชน์รวม 681 กิโลกรัม (ไม่มีการซื้อขาย) โดยมูลค่าผลประโยชน์รวมทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประโยชน์ป่าชุมชนมีจำนวนเท่ากับ 554,662.29 บาท และมูลค่าผลประโยชน์เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีที่ใช้เท่ากับ 3,649.10 บาท ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มูลค่าของผลผลิตจากการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน

ชนิดของผลผลิต	ปริมาณผลผลิตรวม	ราคาตลาดต่อหน่วย	มูลค่าผลประโยชน์รวมของกลุ่มตัวอย่าง (บาทต่อปี)	มูลค่าผลประโยชน์เฉลี่ยต่อกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ป่าชุมชน (บาทต่อปี)
1. ฟืนไม้สำหรับทำเชื้อเพลิง	10,215 กิโลกรัม	8.50 บาท/กิโลกรัม	87,133.50	573.25
2. ฟืนสำหรับการหัตถกรรม	1,132 ล้า	110 บาท/แผ่น	41,507.40	273.08
3. น้ำผึ้ง	382 ขวด	250 บาท/ขวด	95,500.00	628.29
4. พืชอาหาร				
1) หน่อไม้	8,672 กิโลกรัม	11 บาท/กิโลกรัม	95,392.00	627.50
2) หน่อหวาย	2,074 กิโลกรัม	30 บาท/กิโลกรัม	62,220.00	409.35
3) ผักกูด	3,262 กิโลกรัม	25 บาท/กิโลกรัม	81,550.00	536.52
4) มะขามป้อม	980 กิโลกรัม	24 บาท/กิโลกรัม	23,520.00	154.74
5) มะไฟ	532 กิโลกรัม	10 บาท/กิโลกรัม	5,320.00	35.00
6) เห็ดป่า	521 กิโลกรัม	120 บาท/กิโลกรัม	62,520.00	411.32
7) สมุนไพร	681 กิโลกรัม	-	-	-
รวม	-	-	554,662.29	3,649.10

3. การประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายสำหรับกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ

การศึกษาความคิดเห็นการตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ จำนวน 210 ตัวอย่าง

ว่าเห็นด้วยหรือไม่กับกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ร้อยละ 56.66 โดย เห็นด้วยเพราะการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน ร้อยละ 37.82 ส่วนการศึกษาความคิดเห็นการตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ จำนวน 600 ตัวอย่างว่าเห็นด้วยหรือไม่กับกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ร้อยละ 73.16 โดยเห็นด้วยเพราะการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน ร้อยละ 61.74

จากการศึกษาราคาเริ่มต้นที่เสนอและคำตอบจากการเสนอราคาครั้งแรกของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะถึงความเต็มใจจ่ายในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ซึ่งได้สมมติเหตุการณ์ว่าจะมีการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ เพื่อสอบถามความเต็มใจจ่ายของของกลุ่มตัวอย่างว่ามีความเต็มใจจ่ายในช่วงใดหรือไม่มีความเต็มใจจ่ายเลย โดยได้เสนอระดับความเต็มใจจ่ายจำนวน 30, 60 และ 100 บาทต่อปี ตามลำดับ พบว่า มีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 30 บาทต่อปี ร้อยละ 91.43 มีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 60 บาทต่อปี ร้อยละ 58.58 และมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 100 บาทต่อปี ร้อยละ 32.86 ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะได้เสนอระดับความเต็มใจจ่ายจำนวน 50, 100, 150 และ 200 บาทต่อปี ตามลำดับ พบว่า มีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 50 บาทต่อปี ร้อยละ 72.673 มีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 100 บาทต่อปี ร้อยละ 61.34 มีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 150 บาทต่อปี ร้อยละ 32.00 และ มีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 200 บาทต่อปี ร้อยละ 20.67

จากการศึกษาราคาเริ่มต้นที่เสนอและคำตอบจากการเสนอราคาสองครั้งของกลุ่ม

ตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะและของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ ถึงระดับมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อสนับสนุนกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ โดยคำถามปลายเปิดสองครั้งหรือ Double Bounded Closed-Ended ซึ่งมูลค่าที่ได้จะขึ้นอยู่กับค่าต่ำสุดและสูงสุด แตกต่างกันไปตามระดับราคาที่ใช้เสนอครั้งแรกต่อจำนวนเงินเริ่มต้น (Initial Bid) 3 ค่า ได้แก่ 30, 60 และ 100 บาทต่อปี ส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมี 4 ค่า ได้แก่ 50, 100, 150 และ 200 บาทต่อปี และกำหนดให้ค่าเสนอถัดมา (Follow-up Bids) เมื่อกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะตอบยอมรับและปฏิเสธในครั้งแรก พบว่า ตอบเต็มใจ/เต็มใจโดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 30 บาทต่อปี ร้อยละ 50.00 ตอบเต็มใจ/เต็มใจโดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 60 บาทต่อปี ร้อยละ 27.15 และไม่เต็มใจ/ไม่เต็มใจ โดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 100 บาทต่อปี ร้อยละ 47.12 ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ พบว่า ตอบเต็มใจ/เต็มใจโดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 50 บาทต่อปี ร้อยละ 62.00 ตอบเต็มใจ/เต็มใจโดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 100 บาทต่อปี ร้อยละ 47.34 ตอบไม่เต็มใจ/ไม่เต็มใจโดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 150 บาทต่อปี ร้อยละ 47.99 และ ตอบไม่เต็มใจ/ไม่เต็มใจโดยมีช่วงระดับความเต็มใจจ่าย 200 บาทต่อปี ร้อยละ 59.32

จากการศึกษาความคิดเห็นในการสนับสนุนกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะในรูปแบบอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสนับสนุนด้วยการเป็นอาสาสมัครในการเฝ้าระวังดูแลรักษาป่า ร้อยละ 43.34 และความคิดเห็นในการสนับสนุนกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะในรูปแบบอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสนับสนุนด้วยการ

เป็นอาสาสมัครในการเฝ้าระวังดูแลรักษาป่า
เช่นกัน ร้อยละ 53.50

4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่า ชุมชนและด้านความตระหนักเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลต่อมูลค่าความ เต็มใจจ่ายสำหรับกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน บ้านม่อนเงาะ

จากการศึกษาปัจจัยที่กำหนดความ
เต็มใจจ่ายของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้าน
ม่อนเงาะในการประเมินค่าความเต็มใจจ่ายจาก
แบบจำลองแบบช่วง พบว่า มี 3 ปัจจัยที่มีผลต่อ
ความเต็มใจจ่ายในกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้าน
ม่อนเงาะ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ
0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
ของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมี
ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความเต็มใจจ่าย
เพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า
กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
มากกว่ามีแนวโน้มว่าจะ เต็มใจจ่ายมากกว่า
กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

น้อยกว่า เนื่องจากการมีสมาชิกในครัวเรือนที่
มากขึ้นมีการพึ่งพาการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน
มากกว่า การเข้าไปหาแหล่งฟืน/ไม้เชื้อเพลิง
แหล่งอาหารที่มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิก
ในครัวเรือนน้อย จึงอาจส่งผลให้มีเต็มใจ
จ่ายที่สูงกว่า ปัจจัยด้านรายได้ครัวเรือนต่อ
ปีรายได้ของครัวเรือนต่อปีของกลุ่มตัวอย่าง
ผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมีความสัมพันธ์
ในทิศทางเดียวกับความเต็มใจจ่ายเพื่อ
กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า
รายได้ครัวเรือนต่อปีที่สูงมีผลทำให้มีความเต็มใจ
ที่เพิ่มขึ้นด้วย และปัจจัยด้านระยะเวลาการเข้าไป
เก็บหาของป่าตัวแปรระยะเวลาการเข้าไปเก็บหา
ของป่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความ
เต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้าน
ม่อนเงาะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาการ
เข้าไปเก็บหาของป่าในเวลาที่มากกว่า จะมีแนว
โน้มที่จะมีความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่า
ชุมชนบ้านม่อนเงาะมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ระยะเวลาน้อยกว่า ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่กำหนดมูลค่าความเต็มใจจ่ายของผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	ค่า P-Value
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Family Size)	7.0129	3.0826	0.039**
รายได้ครัวเรือนต่อปี (Income)	40.6117	7.9613	0.002***
ระยะเวลาที่ใช้ประโยชน์ (Time)	0.6901	0.3012	0.010***
ค่าคงที่ (Constant term)	30.9283		

หมายเหตุ: **, *** คือ การมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้
อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะในการประเมินค่า
ความเต็มใจจ่ายจากแบบจำลองแบบช่วง พบว่า

มี 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายในกองทุน
อนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ที่มีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้าน

อายุ ตัวแปรอายุ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะที่มีอายุมากกว่าจะมีแนวโน้มที่จะจ่ายมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ปัจจัยด้านระดับรายได้ ตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป รายได้ของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า รายได้ที่สูงขึ้นมีผลทำให้มีความเต็มใจที่เพิ่มขึ้นด้วย และปัจจัยด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี มีความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ผู้มีการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีความเต็มใจจ่ายที่สูงขึ้นไปด้วย ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่กำหนดมูลค่าความเต็มใจจ่ายของผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	ค่า P-Value
อายุ (Age)	3.0155	1.2161	0.008***
รายได้ครัวเรือนตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป	13.7513	37.8879	0.041**
การศึกษาระดับปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	39.3671	51.3845	0.022**
ค่าคงที่ (Constant term)	35.8756		

หมายเหตุ: **, *** คือ การมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

5. การประมาณค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่ายของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณการ

จากการศึกษาการประมาณค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่ายของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ พบว่า จำนวนเงินสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะเฉลี่ยเท่ากับ 71.66 บาทต่อคนต่อปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ พบว่า จำนวนเงินสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะเฉลี่ยเท่ากับ 142.58 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งจะเห็นได้ว่ามูลค่าเฉลี่ยความเต็มใจจ่ายของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมีมูลค่าเท่ากับ 142.58 บาท ซึ่งค่าเฉลี่ยนี้มีมากกว่ากลุ่ม

ตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะถึง 2 เท่า โดยค่าเฉลี่ยความเต็มใจจ่ายของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะเท่ากับ 71.11 บาท ทั้งนี้เป็นเพราะส่วนหนึ่งรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ มีระดับรายได้ที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ รวมถึงความแตกต่างมากของราคาเสนอเริ่มต้นในการถามค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมีระดับราคาเสนอเริ่มต้นที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ โดยระดับราคาเสนอเริ่มต้นสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะเท่ากับ 100 บาท ในขณะที่ระดับราคาเสนอเริ่มต้นสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะเท่ากับ

200 มีค่ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้าน ม่อนเงาะประมาณ 2 เท่า อย่างไรก็ตามมูลค่า จากความเต็มใจจ่ายดังกล่าวอาจจะสูงกว่าความเป็นจริงเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้จ่ายจริง เป็นเพียงเหตุการณ์ที่สมมติให้ประเมินค่าเพื่อ สอบถามหาความเต็มใจจ่ายเท่านั้น ยังไม่มีการ จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนและดำเนินการ เก็บเงินเข้ากองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนจริง ซึ่งหาก มีการขอรับบริจาคเงินเพื่อเข้ากองทุนอนุรักษ์ป่า ชุมชนอาจมีประชาชนบางกลุ่มที่ไม่เต็มใจบริจาค เข้ากองทุนดังกล่าว และส่งผลให้เมื่อมีการขอรับ บริจาคจริง จำนวนเงินที่ได้อาจน้อยกว่าการหา มูลค่าความเต็มใจจ่ายจากการศึกษา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการประเมินมูลค่า ทางเศรษฐศาสตร์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ ตำบล เมืองก่าย อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มูลค่าการใช้ประโยชน์จากผลผลิตในป่าชุมชน บ้านม่อนเงาะของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้าน ม่อนเงาะในปี 2563 เท่ากับ 554,662.29 บาทต่อ ปี ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนได้เท่ากับ 3,649.10 บาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกร น้อยพรม (2562) ทำการศึกษาป่าชุมชนดง สามขา: มูลค่าและคุณค่าทางเศรษฐกิจบ้านน้ำ แคม อำเภอกำลี้ จังหวัดเลย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนดงสามขามีมูลค่า การใช้ประโยชน์เท่ากับ 7,782,817.92 บาทต่อปี โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านน้ำแคมคิด เป็นมูลค่าสูงโดยเฉลี่ยถึง 17,836.71 บาทต่อครัว เรือนต่อปี ส่วนมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุน อนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมีความเต็มใจจ่ายเท่ากับ 71.11 บาทต่อคนต่อปี

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒน์นฤมล เดชขำ (2560) ทำการศึกษาการ

ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของป่าชุมชน กรณีศึกษา บ้านนาออก อำเภอบ่อเกลือ จังหวัด น่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านนาออก มีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่า ชุมชนบ้านนาออกเท่ากับ 60.75 บาทต่อคนต่อปี และปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจ จ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อ ความเต็มใจจ่ายในทิศทางบวกกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่ามีแนวโน้มว่าจะ เต็มใจจ่ายมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิก ในครัวเรือนน้อยกว่า เนื่องจากการมีสมาชิกใน ครัวเรือนที่มากขึ้นมีการพึ่งพาการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชนมากกว่า การเข้าไปหาแหล่งฟืน/ไม้ เชื้อเพลิง แหล่งอาหารที่มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ มีสมาชิกในครัวเรือนน้อย จึงอาจส่งผลให้มีเต็มใจ จ่ายที่สูงกว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัฒน์ นฤมล เดชขำ (2560) เสาลักษณ์ นรานุภาพ และ วิษณุ อรรถวานิช (2563) ที่ขนาดของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุน อนุรักษ์ป่าชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง แต่แตกต่างกัน กรณีของณัฐดนัย สันธินันท์ (2552) ที่ เป็นความเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าใช้ ประโยชน์ในป่าชุมชน อย่างไรก็ตามแสดงให้เห็น ว่ากลุ่มตัวอย่างอิงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนใน การจ่ายที่เพิ่มขึ้น ปัจจัยด้านจำนวนรายได้ครัว เรือนต่อปี มีผลต่อความเต็มใจจ่ายในทิศทางบวก โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครัวเรือนต่อปีมากทำ ให้มีความเต็มใจที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ทั้งพัฒน์นฤมล เดชขำ (2560) Mekonnen (2000) พิชญ์ศุภกร วิสุทธี (2552) และนันทนา บุญยานันต์ (2560) พบว่า ปัจจัยทางด้านรายได้ ครัวเรือนนี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนด มูลค่า และปัจจัยด้านระยะเวลาการเข้าไปเก็บ หาของป่าที่สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์นฤมล

เดชขำ (2560) และนันทนา บุณยานันต์ (2560) มีผลต่อความเต็มใจจ่ายในทิศทางบวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาการเข้าไปเก็บหาของป่าในเวลาที่มากกว่าจะมีแนวโน้มที่จะมีความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาน้อยกว่าอาจเป็นเพราะเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนที่มากกว่าอาจตระหนักถึงการอนุรักษ์ต่อทรัพยากรธรรมชาติที่มากกว่า

ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะมีความเต็มใจจ่ายเท่ากับ 142.58 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์ นฤมล เดชขำ (2560) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านนาอกมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านนาอกเท่ากับ 60.75 บาทต่อคนต่อปี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิดา พิริยะภาดา และอุดมศักดิ์ ศิลประชาวงศ์ (2561) พบว่า มูลค่าความเต็มใจจะจ่ายค่าธรรมเนียมเพื่อการอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยอยู่ที่ 102.13 บาทต่อคนต่อครั้งต่อปีท่องเที่ยว และปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ มีผลต่อความเต็มใจจ่ายในทิศทางบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของนัฐศิพร แสงเขียน (2560) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่าจะมีแนวโน้มที่จะจ่ายมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่ามีความผูกพันต่อพื้นที่มากกว่า อาจเคยเข้าท่องเที่ยวมาในพื้นที่หลายครั้งแล้วหรือทำงานในพื้นที่มานานแล้ว ปัจจัยด้านระดับรายได้ มีผลต่อความเต็มใจจ่ายในทิศทางบวก โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อปีสูงมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์ นฤมล เดชขำ (2560) และปัจจัยด้านระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเต็มใจ

จ่ายเพื่อกองทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ์ศุกร วิสุทธิ (2552) หมายความว่าผู้มีการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีความเต็มใจจ่ายที่สูงขึ้นไปด้วย

การร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายในทิศทางลบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้ จะมีความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนลดลงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนา บุณยานันต์ (2560) ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าการมีส่วนร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจจ่ายที่เพิ่มขึ้น แต่ในการศึกษาครั้งนี้กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจจ่ายที่ลดลง อาจเป็นเพราะกิจกรรมเกี่ยวข้องกับป่าไม้ เช่น การเป็นอาสาสมัครเผ่าระวังไฟป่า การปลูกป่า และการสร้างฝาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมมากที่สุดนั้น เป็นกิจกรรมที่อนุรักษ์ป่าไม้อยู่แล้ว จึงมีความเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้สนับสนุนการอนุรักษ์ป่าไม้จากการทำกิจกรรมแล้วจึงไม่มีความเต็มใจจ่ายในกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะอีก

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโดยตรง และมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อกองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะ พบว่า มูลค่าของป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะที่ได้จากการหาได้ด้วยวิธีตลาดสูงกว่ามูลค่าที่ได้จากวิธี CVM มากถึง 211,362.21 บาท ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะ ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีในระดับต่ำกว่า 150,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์ นฤมล เดชขำ (2560) ที่พบว่ามูลค่าของป่าชุมชนที่ได้จากการหาได้ด้วยวิธีตลาดสูงกว่ามูลค่าที่ได้จากวิธี CVM มากถึง 167,880.85 บาท ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

ที่อาศัยในหมู่บ้านนอก ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีในระดับต่ำกว่า 120,000 บาท ถือว่ามีรายได้น้อยจึงพึ่งพาและเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามูลค่าที่ได้จากการหามูลค่าของทั้งสองวิธีนี้แตกต่างกันอย่างมาก โดยวิธี CVM ที่เป็นที่ยอมรับในการประเมินมูลค่านั้นบอกมูลค่าความเต็มใจจ่ายต่ำกว่ามูลค่าของผลประโยชน์จริงที่กลุ่มตัวอย่างได้รับดังเช่น ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านม่อนเงาะในการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรสนับสนุนเจ้าหน้าที่ร่วมกับชุมชนในการปกป้องรักษาป่าชุมชน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ตอบแบบสอบถามโดยให้ความคิดเห็นเชิงเสนอแนะในทิศทางเดียวกันว่าป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะมีปัญหาในการปกป้องดูแลรักษาซึ่งชุมชนไม่สามารถดูแลรักษาได้อย่างทั่วถึง เพราะมีบุคคลภายนอกชุมชนมาตัดไม้ทำให้ป่าเสื่อมโทรม รวมถึงการแอบเข้ามาลักลอบหาของป่าโดยไม่ได้อำนาจถึงการเก็บเหลือไว้เป็นพ่อแม่

พันธุ์ส่งผลให้พืชพันธุ์บางชนิดหายากและสูญหายไปจากพื้นที่ป่าชุมชนม่อนเงาะ

2. ชุมชนบ้านม่อนเงาะควรสร้างเครือข่ายและเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอื่นๆ ในด้านการจัดการป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนอื่นๆ หรือชุมชนใกล้เคียงได้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการป่าชุมชนและร่วมกันดูแลรักษาป่าชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป เนื่องจากป่าชุมชนม่อนเงาะถือได้ว่าเป็นป่าชุมชนตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องการจัดการป่าด้วยชุมชนเอง และป่าชุมชนโดยส่วนใหญ่ในพื้นที่อื่นๆ เป็นป่าสงวนที่มีการห้ามเข้าไปใช้ประโยชน์โดยเด็ดขาด ทำให้ชุมชนที่อยู่บริเวณป่าชุมชนขาดการพึ่งพิงอาศัยป่าอย่างที่เคยเป็นมา ส่งผลให้เกิดการลักลอบบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อป่าชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากป่าชุมชนบ้านม่อนเงาะมีการจัดการด้วยชุมชนเองทำให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาพร้อมกันใช้ประโยชน์โดยไม่ส่งผลกระทบต่อป่าชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2563). *ข้อมูลสถิติกรมป่าไม้ปี 2563*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ณัฐดนัย สันธิ์นันทน์. (2552). *มูลค่าการใช้ประโยชน์และความเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมนครนี้ศึกษาป่าประจักษ์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- นิกร น้อยพรม. (2562). *ป่าชุมชนดงสามขา: มูลค่าและคุณค่าทางเศรษฐกิจบ้านน้ำแคม อำเภอลำเลียว จังหวัดเลย*. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 14(50), 1-12
- นัฐศิพร แสงเขียน และคณะ. (2560). *มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมพื้นที่ชายน้ำ เมืองอุทัยธานี*. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 6(2), 7-16.
- นันทนา บุณยานันต์. (2560). *การประเมินมูลค่าของของป่าในพื้นที่ป่าชุมชนกรณี: ป่าชุมชนบ้านยางนาโหนดและป่าชุมชนบ้านห้วยสามัคคี จังหวัดกาญจนบุรี*. *สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้*.
- พัฒน์นฤมล เดชขำ. (2560). *การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของป่าชุมชนกรณีศึกษาบ้านนาออก อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน*. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.

- พิชญ์ศุกร วิสุทธิ. (2552). การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรปะการัง หมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- สำนักทะเบียนจังหวัดเชียงใหม่. (2564). สถิติจำนวนประชากรและบ้านรายอำเภอและรายเทศบาล. <http://www.nno.moph.go.th>
- สุนิดา พิริยะภาดา และอดุมศักดิ์ ศीलประชาวงศ์. (2561). มูลค่าความเต็มใจจะจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ กรณีศึกษาเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี. *วารสารพัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์*, 12(2), 81-102.
- เสาลักษณ์ นรานุกภาพ และนายวิษณุ อรรถวานิช. (2563). การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อป้องกันปัญหาหมอกพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช*, 6(2), 21-31.
- Mekonnen, A. (2000). Valuation of community forestry in Ethiopia: a contingent valuation study of rural households. *Environment and Development Economics*, 5(03), 289-308.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: Introduction analysis*. Harper International Edition.

แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องซูปแต่้มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาซูปแต่้มสิมวัดพุทธสีมา อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

Guidelines for Adaptive Use of Mural Paintings' Storytelling Knowledge to Support Cultural Tourism: A Case Study of Mural Painting at Phuthasima Temple, Thatphranom, Nakhon Phanom Province

อดิเทพ จันท์แดง¹, พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์¹
Aditep Chandean¹, Prompassorn Chunhabunyati¹

Received: 28 January 2022

Revised: 31 March 2022

Accepted: 26 April 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีจุดประสงค์ 1) ศึกษาองค์ความรู้การเล่าเรื่องจากซูปแต่้มวัดพุทธสีมา 2) ศึกษารูปแบบการจัดการองค์ความรู้การเล่าเรื่องจากซูปแต่้มวัดพุทธสีมา 3) เสนอแนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องซูปแต่้มวัดพุทธสีมาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 10 คน ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการองค์ความรู้การเล่าเรื่องจากซูปแต่้มวัดพุทธสีมา มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรอง 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยมีแนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องซูปแต่้มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการนำขั้นตอนการจัดการองค์ความรู้ทั้ง 7 ขั้นตอนมาทำเป็นเรื่องเล่าอย่างเป็นระบบให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำชมพร้อมกับได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่องซูปแต่้มให้แก่เยาวชนในหมู่บ้านเพื่อเป็นอนุรักษ์ภูมิปัญญาและองค์ความรู้การเล่าเรื่องซูปแต่้มให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: องค์ความรู้การเล่าเรื่อง, ซูปแต่้ม, วัดพุทธสีมา, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, จังหวัดนครพนม

¹ อาจารย์, สาขาการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Lecturer, Tourism and Service Industry College, Nakhon Phanom University

Abstract

This study used qualitative research with the aims of 1) to study storytelling knowledge from mural painting at Phuthasima Temple 2) to study storytelling knowledge management model in Phuthasima Temple, and 3) present guidelines for adaptive use of mural paintings' storytelling knowledge to support cultural tourism. Data was collected through in-depth interviews with 10 key informants and content analysis was use for data analysis. The research found that a model of storytelling knowledge management from Phuthasima Temple consisted of 7 steps that were. - 1) knowledge indication 2) creating and seeking knowledge 3) systematization of knowledge 4) processing and screening, 5) access to knowledge, 6) knowledge sharing, and 7) learning and utilizing knowledge. The guidelines for mural painting storytelling knowledge management supported cultural tourism by applying the 7 steps of knowledge organization to create stories from the paintings as systematic for tourists who came to visit the temple with a local philosopher leading the audience. In addition, the community organized activities to transfer the knowledge about mural painting storytelling to youth in the village in order to preserve the wisdom and knowledge of mural painting storytelling to the last forever.

Keywords: Storytelling Knowledge, Mural Painting, Phuthasima Temple, Cultural Tourism, Nakhon Phanom Province

บทนำ

สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ในดินแดนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น มีเอกลักษณ์ เฉพาะมีการสั่งสมความรู้ คติความเชื่อ ด้านศิลปวัฒนธรรมของตนเองอย่างเด่นชัด ดังจะเห็นได้จาก รูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ได้แก่ พระธาตุ หอระฆัง หอกลอง หอแจก และลิม ซึ่งเป็นอาคาร สำคัญของวัดในฐานะเป็นสถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ เสมือนเป็นที่ประทับขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นอาคารที่พระวินัยในพุทธบัญญัติกำหนดขึ้น เพื่อให้สงฆ์ใช้ทำสังฆกรรม ตามกิจของสงฆ์ ได้แก่ พิธี บรรพชา พิธีอุปสมบท สวดปาติโมกข์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น และกิจกรรม อื่นๆ ที่เกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนา (จूरรัตน์ ทวยสม, 2554) ลิมของภาคอีสานมักสร้างอย่าง เรียบง่าย สมถะ เป็นอาคารขนาดเล็กตกแต่งด้วย วัสดุท้องถิ่น ความโดดเด่นของลิม นอกจากรูปทรง

และสถาปัตยกรรม ยังมีสิ่งช่วยให้ลิมมีคุณค่า ยิ่งขึ้น คือ จิตรกรรมฝาผนังที่เรียกว่า สุปแต้ม โดยสุปแต้มของภาคอีสานนั้น ช่างวาดนิยมวาด อยู่ตามผนังลิม เนื่องจากลิมมีขนาดเล็กการวาด สุปแต้มจึงนิยมวาดเต็มพื้นที่ทำทั้งด้านนอกและ ด้านใน (อุทอง ประศาสน์วินิจฉัย, 2552) โดยภาพ ด้านในมักเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติพระเวสสันดรชาดก ชาดกเรื่องอื่นๆ รวมถึงภาพเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับนรกและสวรรค์ เป็นต้น ส่วนภาพ ผนังด้านนอกวาดเพื่อให้ชาวบ้าน เรียบรู้ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งมีคติขบคิด สอนใจ ช่วยขัดเกลานิสัย เช่น สิ้นไซ พระมาลัย เป็นต้น ชุมชนชาวอีสานให้ความสำคัญต่อการ สร้างสรรค์รูปแบบ คติ แนวคิด และวิถีก่อสร้าง ตลอดจนการสืบทอดมาตามขนบธรรมเนียม ประเพณีจนได้ความสมบูรณ์ในรูปแบบสมบูรณ์ ในงานประณีตศิลป์ เป็นสถาปัตยกรรมที่สวยงาม

สมบูรณ์แบบบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์อย่างเด่นชัด แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (กิจติพงษ์ ประชาชิต, 2554) สถาปัตยกรรมลิม และซูปแต้มของอีสานนั้นมีความงดงามตามแบบฉบับและลักษณะของศิลปะพื้นบ้าน เป็นผลงานพื้นถิ่นที่เกิดจากการสร้างสรรค์และสอดแทรกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการถ่ายทอดเรื่องราวที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความศรัทธาและความตั้งใจ สะท้อนความรู้สึกนึกคิด ความสามารถ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนอีสานในสมัยก่อน ที่สามารถนำมาเป็นหลักฐานบันทึก เรื่องราวในอดีตของผู้คน ชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม และเรื่องราวของพุทธศาสนากการพัฒนาสู่ความทันสมัย (Modernization) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น

แต่เดิมนั้นลิมเคยมีคุณค่า มีความหมายสร้างขึ้นจากความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธรูปอย่างแน่นแฟ้น เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในชุมชน การสร้างลิมซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่สำคัญมากในวัด จึงต้องมีการ พิธีพิถันในการก่อสร้าง ชาวบ้านจึงให้ความสำคัญความเป็นอันดับต้นๆ การได้สร้างลิมถวายพระนั้นถือว่าได้บุญมาก จึงเป็นที่ชอบใจของผู้สร้าง ผู้ร่วมสร้าง ผู้ร่วมออกปัจจัยตามกำลังศรัทธากำลังทรัพย์ของตนหลังจากการประกาศใช้รูปแบบอุโบสถมาตรฐานจากส่วนกลาง ในปี พ.ศ. 2483 เป็นต้นมา และ ในปี พ.ศ. 2510 กรมการศาสนาได้เข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบในการขออนุญาตก่อสร้างเสนาสนะต่างๆ ภายในวัด (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ, 2564) ทำให้การสร้างลิมอีสานลดจำนวนลงไป ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นต่างๆ ได้ถูกมองข้ามคุณค่า ความสำคัญ ความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์จากคนรุ่นใหม่ในชุมชน เกิดวิกฤติศรัทธาต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษได้สรรสร้างไว้ ลูกหลานของชุมชนมองว่าศิลปะ

พื้นบ้านขาดความอลังการวิจิตรตระการตา ขาดความงามและด้อยสุนทรียภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของวัดในภาคกลางที่มีรูปแบบความสวยงามตามระเบียบแบบแผน ทำให้ศาสนสถานี่สร้างด้วยสถาปัตยกรรมท้องถิ่นต่างๆ ได้ถูกรื้อถอน ทำลายเพื่อสร้างใหม่เป็นจำนวนมาก ทั้งลิม วิหาร ศาลาการเปรียญหรือ หอแจก หอไตร เป็นต้น ที่สำคัญได้มีการสร้างอุโบสถขึ้นใหม่แทนลิมเดิม ด้วยรูปแบบประเพณีภาคกลางขาดการสืบทอดรูปแบบลักษณะของลิมแบบดั้งเดิมไป แม้ว่าจะมีความพยายามในการอนุรักษ์ศิลปะและสถาปัตยกรรม ลิมท้องถิ่น แต่ก็จำกัดเพียงในแวดวงวิชาการหรือในพื้นที่ที่มีลิมหรือซูปแต้มที่มีเอกลักษณ์และความ สวยงามอย่างยิ่งเท่านั้นที่จะได้รับความสนใจอนุรักษ์ เช่น ซูปแต้มเรื่องสินไชที่วัดไชยศรี บ้านสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซูปแต้มเรื่องสินไชที่วัดสนวนนารีสีมาราม บ้านหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ซูปแต้มเรื่องพระลักพระลามที่วัดสระบัวแก้ว อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น (อดุลย์ หลานวงศ์ และคณะ, 2564) ซูปแต้มเรื่องสินไชที่วัดโพธาราม บ้านดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามซูปแต้มเรื่อง พระลักษมณั้พระรามที่วัดป่าเลไลย์ บ้านดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม (เทพพร มังธานี, 2554)

แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2565 ในส่วนแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการประเด็นการพัฒนาคุณภาพทางการท่องเที่ยวและบริการของจังหวัดนครพนม ได้ดำเนินโครงการ 1) พัฒนาคุณภาพบุคลากรแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางทางท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยสินค้า และมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว 2) ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเพณี ศาสนา ประวัติศาสตร์

วัฒนธรรม ธรรมชาติ เชิงกีฬา เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) การบริหารจัดการและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงในท้องถิ่น ในประเทศ และต่างประเทศ 4) พัฒนาการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและบริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล แต่กลับไม่ปรากฏแผนงานการอนุรักษ์หรือการจัดการความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นลิม เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนครพนมแต่อย่างใด ดังที่สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (2562) ได้สรุปจุดอ่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม และนครพนมก็คือ โครงสร้างทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงและไม่น่าสนใจ ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวและการสร้างจุดขายเรื่องราว การท่องเที่ยว ขาดบุคลากรมืออาชีพทางด้าน การท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น (สุทราสินี จำปาจี, 2563)

จากงานวิจัยของ พิสิทธิ์ กอบบุญ (2563) ปรากฏว่ามีวัดที่มีสถาปัตยกรรมลิมในนครพนมได้แก่ วัดพุทธสีมา วัดหัวเวียงรังษีวัดโพธิ์คำ แม้ว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ทำการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับลิมในจังหวัดนครพนมแล้วก็ตาม ถึงกระนั้นก็ตามข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคุณค่าของลิมก็ยังไม่สามารถเข้าถึงจิตสำนึกของชุมชนทุกชุมชน แม้ว่าลิมหลายหลังจะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถานแล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่ได้

รับการเอาใจใส่ดูแลจากคนในชุมชน ส่งผลให้ลิมเริ่มชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา จากนั้นก็ทำการรื้อถอนแล้วสร้างโบสถ์ใหม่ขึ้นมาแทนโดยสาเหตุการล่มสลายของวัฒนธรรมลิม เกิดจากชุมชนขาดจิตสำนึก ไม่มีความเข้าใจ ไม่รู้ซึ่งถึงคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ของตน จากเหตุผลดังกล่าวหากยังไม่มีการกำหนด แผนงานอนุรักษ์หรือการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับสู่ป้อมคุ้มลิ้มของวัดพุทธสีมาอย่างครบถ้วน แล้วอาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสูญสลายไปตามกาลเวลา และสมัยนิยม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยแนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ป้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการวาดสู่ป้อมผ่านการรวบรวมองค์ความรู้ในการเล่าเรื่องและนำเสนอองค์ความรู้ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาองค์ความรู้การเล่าเรื่องจากสู่ป้อมคุ้มวัดพุทธสีมา
2. ศึกษารูปแบบการจัดการองค์ความรู้การเล่าเรื่องจากสู่ป้อมคุ้มวัดพุทธสีมา
3. เสนอแนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ป้อมคุ้มวัดพุทธสีมาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณนาซึ่งมีรากฐานทางความคิดมาจากกระบวนการตีความสร้างสรรคินิยม (Tashakkori et al., 1998) เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Williams, 2007) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและเกณฑ์การคัดเลือกสำหรับการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ภูมิปัญญา และสามารถอธิบายรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการนำเสนอเรื่องเล่าจากภาพธูปแต้มภายในสิม และการเลือกด้วยความสมัครใจเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ประกอบด้วยปราชญ์ชาวบ้าน ภิกษุ และผู้นำชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์และการจัดการความรู้เป็นกรอบในการศึกษาชุดความรู้ และประสบการณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน ทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอน คือ 1) ตั้งประเด็นคำถามการวิจัย 2) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้น 4) ออกแบบ กระบวนการวิจัย และ 5) ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมี ขั้นตอนหลังจากการได้มาซึ่งข้อมูลคือ 1) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของชุดข้อมูลด้วย หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า 2) จำแนกข้อมูลตามหมวดหมู่ 3) วิเคราะห์ข้อมูลตาม กรอบแนวคิด ทฤษฎี 4) ตีความข้อมูล และ 5) สรุปเรียบเรียงด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ร่วมกับผู้ให้ข้อมูล

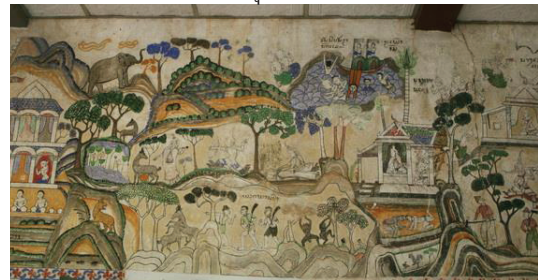
ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้การเล่าเรื่องจากธูปแต้มวัดพุทธสีมาได้มีการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับธูปแต้มวัดพุทธสีมาจากการวิจัย ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของภาพจิตรกรรมธูปแต้มวัดพุทธสีมา มีปรากฏบนผนังทั้งภายนอกและภายในของสิม (โบสถ์) ดังจะเห็นได้จากภาพประกอบ 1 และภาพประกอบ 2 ซึ่งแสดงเรื่องราวพุทธประวัติและวรรณกรรมพื้นบ้านแบบเรียบง่าย

ภาพประกอบ 1 ภาพจิตรกรรมผนังภายนอกวัดพุทธสีมา

ภาพประกอบ 2 ภาพจิตรกรรมผนังภายในวัดพุทธสีมา

ลักษณะเด่น คือ เนื้อเรื่องแบ่งเป็นตอนๆ เชื่อมต่อกัน ช่างแต้มใช้เส้นแถบ หรือใช้ช่องว่างรอบองค์ประกอบภาพแทนการคั่นเนื้อเรื่องแต่ละตอน เพื่อมิให้เกิดความสับสนในเนื้อหา แต่ละตอนยังมี คำบรรยายภาพกำกับไว้ จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านได้ให้ความเห็นว่า การได้เขียนธูปแต้มมีความเชื่อว่าเป็นการสร้างบุญกุศลถวายเป็นพุทธบูชา การใช้สีที่ช่างแต้มใช้เป็นสีธรรมชาติ และมีสีเคมี ซึ่งสีธรรมชาติได้แก่ สีครามจากต้นคราม สีเหลืองจากยางและต้นรง สีแดง

สีน้ำตาลแดงได้มาจากดินแดงประสานกับยางบง สีเขียวเป็นสีผสมระหว่างสีครามและสีเหลือง สีดำจากเขม่าไฟนำมาบดปนให้ละเอียดหรือหมึกแห้งจากจีน สีเคมี ได้แก่ สีบรรจุ ของตรา สดางค์แดง ตัวเชื่อมหรือตัวประสานระหว่างสีกับผนัง ช่างแต้มจะใช้ยางบง หรือยางมะตอย ผสมน้ำ แล้วนำมาผสมกับสีฝุ่นที่บดละเอียดแล้ว บางครั้งใช้ไซส์ตอร์ สีหลักมักจะเป็นสีน้ำเงินหรือสีคราม สีดำ สีน้ำตาลแดง ช่างแต้มแก้ปัญหาเรื่องมีสีใช้น้อย โดยการลดน้ำหนักของสีลง และใช้เท่าที่มีอยู่ มาผสมกัน สีที่สดใส เช่น สีเหลือง เขียว ชมพู มักใช้กับรูปที่สำคัญเพื่อเน้นความสนใจ เรื่องราวเนื้อหา

การจัดกลุ่มและการแบ่งภาพเขียนสีไม่เน้นเรื่องกฎเกณฑ์ของแบบศิลปะซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 แบบ ตามเรื่องที่เขียนกันขึ้นไว้ คือ 1) เทวดาและเรื่องนิยายต่างๆ จะมีรูปบรรดาเจ้านายซึ่งเขียนกันขึ้นไว้อย่างสวยงาม ณ ที่นี้ใบหน้าของบุคคลต่างๆ จะไม่แสดงออกเป็นความรู้สึกใดๆ ความรู้สึกจะแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง โดยเฉพาะ 2) นักดนตรี นางรำ ข้าราชการสำนักและบรรดาชนชั้นสูง จะมีลักษณะโดยเฉพาะตามชั้นของตน และจะวาดขึ้นตาม แบบคลาสสิกหรือตามแบบชีวิตจริง 3) ประชาชนธรรมดาจะแสดงภาพตามความเป็นอยู่จริงๆ ซึ่งเป็นลักษณะโดยเฉพาะของศิลปะในการวาดภาพแบบนี้ ซึ่งจะเห็นความมีอารมณ์สนุกสนาน ซึ่งตรง กับนิสัยชอบสนุกสำราญของชาวไทยอีสาน และ 4) ภาพนรกก็เขียนตามจินตนาการเรื่องเล่าแบบพื้นบ้านอีสาน

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าสู่ปฐพีวัดพุทธสีมานั้นการวาดรูปบุคคลในเรื่องราวต่างๆ จะมีความคล้ายกัน และคล้ายกับรูปวาดไทยประเพณี เช่น รูปผู้หญิงเขียนหน้าตรง ผู้ชายเขียนหน้าด้านข้าง บุคคลชั้นสูง เช่น พระพุทธเจ้า กษัตริย์ เทวดา มักเขียนด้วยความประณีต มีเครื่องทรงบอกฐานะ

การจัดองค์ประกอบศิลปะในสู่ปฐพีวัดพุทธสีมานั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ช่างแต้มมีอิสระในการแสดงออกอย่างเต็มที่ (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2564) ช่างแต้มจะเลือกสรรเรื่องราวจากพุทธประวัติหรือจากรรณกรรมพื้นบ้านนำมาพรรณนาด้วยเส้นสีและองค์ประกอบภาพที่ต่อเนื่องกันไปจากภาพหนึ่ง เชื่อมต่อกับอีกภาพหนึ่ง เพื่อสื่อสารความคิดให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ มองเห็นคุณค่าความงามทางสุนทรียศาสตร์และคุณค่าทางคุณธรรมที่แฝงอยู่ เนื้อหาของภาพแต่ละตอนจะจบลงในตัวของมันเอง องค์ประกอบภาพส่วนรวมในสู่ปฐพีจะเป็นภาพวาดตัวละครที่กำลังแสดงอิริยาบถต่างๆ ตามเนื้อเรื่อง ในซาดกหรือนิทานพื้นบ้านจากตอนหนึ่งเชื่อมต่อกับอีกตอนหนึ่ง ใกล้เคียงๆ กับเนื้อเรื่องแต่ละตอนจะมีคำบรรยายภาพด้วยตัวอักษรกำกับไว้ด้วย ช่างแต้มจะใช้เส้นแถบป่าไม้หรือภูเขาเป็นสิ่งแทนการคั่นเนื้อเรื่องแต่ละตอนหรือไม่ก็ปล่อยช่องว่างไว้เพื่อมิให้เกิดความสับสนระหว่างเนื้อหาแต่ละตอน

1.2 จุดประสงค์ของการเขียนภาพบนผนังนอกจากเป็นการประดับตกแต่งแล้ว ยังเป็นการเล่าเรื่องและแสดงธรรมบางประการไปด้วยจิตรกรรมฝาผนัง นอกเหนือไปจากการให้ความรู้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความเป็นไปทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแต่ละยุคและสภาพชีวิตสังคมในยุคสมัยนั้นๆ ด้วย (อำภา บัวระภา, 2564) สู่ปฐพีวัดพุทธสีมานอกจากจะเพื่อเป็นการตกแต่งให้มีที่สวยงามแล้ว ช่างแต้มยังได้สอดแทรกเรื่องราว คติธรรมต่างๆ ให้พุทธศาสนิกชนได้รับทราบอีกด้วย เช่น พุทธประวัติ เน้นความสำคัญของการที่เจ้าชายสิทธัตถะ (มหาบุรุษ) เสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์และมารวิชัยปริวัตต์ ตอนมารผจญ ตอนสามธิดาพญามารมายั่วชวนพระพุทธเจ้าหลังจากตรัสรู้แล้ว ซึ่งเป็นการ

เน้นย้ำให้พุทธศาสนิกชนตระหนักถึงแก่นมับารมี หรือการละเหย้าเรือนออกไปบวชเป็นพระเป็นนิกบวช การบำเพ็ญภาวนา และการลดละกิเลส โดยมีเจ้าชายสิทธัตถะเป็นตัวอย่างในการสั่งสอนภิกษุ โดยทางอ้อมเพื่อให้ถึงพระธรรมคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า

นอกจากนี้ช่างแต้มได้วาดเรื่องราวเกี่ยวกับชาดกที่สำคัญ 10 ชาดก (ทศชาติชาดก) ได้แก่ เตมีย์ชาดก บำเพ็ญเนกขัมมบารมี มหาชนกชาดก บำเพ็ญวิริยบารมี สุวรรณสามชาดก บำเพ็ญเมตตาบารมี เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐฐานบารมี มโหสถชาดก บำเพ็ญปัญญาบารมี ภูริทัตชาดก บำเพ็ญศีลบารมี จันทชาดก บำเพ็ญขันติบารมี นารทชาดก บำเพ็ญอุเบกขาบารมี วิฑูรชาดก บำเพ็ญอุสัจจบารมี เวสสันดรชาดก บำเพ็ญทานบารมี เป็นกุศโลบายในการสั่งสอนภิกษุให้ตระหนักถึง ความสำคัญของการถือครองเพศบรรพชิตโดยทางอ้อม และรวมถึงการวาดรูปแต้มวรรณกรรมพื้นบ้านโดยพบว่าช่างแต้มได้วาดเรื่องราววรรณกรรมพื้นบ้าน ได้แก่ เรื่องสินไช ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความกตัญญูทเวทิตา ความกล้าหาญ ความสามัคคี การใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา การมีคุณธรรม เรื่องจันทโครพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ จนนำภัยมาสู่ตนเองจนถึงแก่ชีวิต เรื่องราวของสุวรรณค์และนรก โดยแทรกอยู่ในรูปแต้มเนมิราชชาดก และการลงโทษทัณฑ์วิญญูณของผู้ประพฤติชั่วต่างๆ โดยพยายามในนรกภูมิ

1.3 เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา ภาพที่ปรากฏบนฝาผนังสิมวัดพุทธสีมานั้นภาพพุทธประวัติจะเป็นการเล่าเรื่องแบบอุตราวรรต (เวียนซ้าย) โดยเป็นภาพรูปแต้ม เน้นตอนออกมหาภิเนษกรรม (เจ้าชายสิทธัตถะตัดสินพระทัยออกผนวช) ไปถึงเรื่องราวมารวิชัยปริวัตต์ (มหา

บุรุษผจญกับกองทัพพญามารวิสสวัสดิและตอน 3 ธิตาพญามาร นางคันทนา นางรากะ นางอรดีมายั่วยวน พระพุทธเจ้า) ส่วนฝาผนังส่วนบนอีก 3 ด้าน จะเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับทศชาติชาดก โดยเป็นการเล่าเรื่องแบบอุตราวรรต (เวียนซ้าย) โดยเริ่มจากเตมีย์ชาดก ชนกชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก มโหสถชาดก ภูริทัตชาดก จันทชาดก นารทชาดก วิฑูรชาดก และเวสสันดรชาดก ส่วนรูปแต้มวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง สินไช ซึ่งช่างแต้มไปวาดเรื่องราวไว้ที่ฝาผนังด้านใน สิมส่วนล่าง และยังมีภาพรูปแต้มวรรณกรรมเรื่อง จันทโครพ ปรากฏอยู่ด้วย

นอกจากนี้ยังมีรูปแต้มเรื่องราว นรกภูมิ และสวรรค์ ปรากฏอยู่ในรูปแต้มตอนเนมิราช และภาพการลงทัณฑ์ในนรกภูมิปรากฏที่ฝาผนังด้านนอก ฝั่งทิศเหนือของสิมวัดพุทธสีมา ส่วนฝาผนังด้านล่างนั้น เป็นเรื่องราวในวรรณกรรมเรื่องสินไช ซึ่งเล่าเรื่องราวแบบทักขิณวรรต (เวียนขวา) โดยเริ่มจากพระเจ้ากุศราชให้สินไชสังข์ สีโห และท้าวทั้งหก ออกเดินทางตามหา นางสุมณฑา (น้องสาวของพระเจ้ากุศราช) โดยสินไช สังข์ สีโห และท้าวทั้งหก ต้องเดินทางผ่าด่านอันตรายต่างๆ ได้แก่ ด่านที่ 1 ด่านงูชวง (งูใหญ่) ด่านที่ 2 ด่านยักษ์กัณดาร ด่านที่ 3 ด่านช้างหลาย แสนตัว ด่านที่ 4 ด่านยักษ์สี่ตน ด่านที่ 5 ด่านยักษ์ขินี ด่านที่ 6 ด่านนารีผล ด่านที่ 7 ด่านยักษ์อัสมมุขี ด่านที่ 8 ด่านเทพกินนรี ด่านที่ 9 ด่านยักษ์กุมภกันท์

ลักษณะดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องราวที่ช่างแต้มวาดที่ปรากฏที่สิมวัดพุทธสีมานั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสอดแทรกคำสอนทางศาสนาที่สร้างสรรคขึ้น เพื่อสะท้อนหลักคำสอนในเชิงอุดมคติแก่พุทธศาสนิกชน โนม้นำวจิตใจให้เกิดศรัทธาต่อสิ่งที่พบเห็น ชัดเกล้าจิตใจให้สะอาด

บริสุทธิ์ เกิดคุณธรรม เป็นการสร้างสรรค์สังคม
ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและถ่ายทอดนิทาน
พื้นบ้านให้คนรุ่นหลังได้ดูและรับรู้ไว้เป็นสำคัญ

2. รูปแบบการจัดการองค์ความรู้ การเล่าเรื่องจากสู่ปวงชนสู่ปวงชน

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์รูปแบบ
การจัดการองค์ความรู้การเล่าเรื่องจากสู่ปวงชนสู่ปวงชน
ได้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การ
บ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้
3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและ
กลั่นกรอง 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปัน
แลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้และนำ
ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

2.1 การบ่งชี้ความรู้ ขั้นตอนการบ่งชี้
ความรู้เป็นตัวกำหนดองค์ความรู้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในการเล่าเรื่อง โดยจำแนกหมวดหมู่
ในการเล่าเรื่อง จำแนกประเภทของศิลปะที่ใช้
และเทคนิคการใช้วัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อ
ร้อยเรียงความรู้ทั้งหมดในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
การเล่าเรื่องสู่ปวงชน ซึ่งการกำหนดเนื้อเรื่องต่าง ๆ
เป็นการกำหนดตามความต้องการของชุมชน
ที่จะก่อให้เกิดการสืบสานมรดกทางภูมิปัญญา
ดังกล่าวภายใต้การร่วมกันผลักดันจากกลุ่มผู้นำ
ชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานราชการ องค์กร
เอกชน และหน่วยงานด้านการศึกษา

2.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ชุมชน
ได้มีการแสวงหาความรู้ภายในชุมชนซึ่งเป็น
กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการพบปะพูดคุย
สังเกตการณ์วิธีการร้อยเรียงเรื่องราวในการทำ
เรื่องเล่ารอบลิม จากปราชญ์ท้องถิ่น พร้อมทั้ง
ศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ และนำความ
รู้ที่ได้มาทดลองปฏิบัติจนเกิดเป็น ชุดความรู้ของ
ตนเอง พร้อมทั้งนั้นชุมชนยังได้มีการแสวงหา
ความรู้จากภายนอกชุมชนจากการศึกษาดูงาน
การอบรมวิธีการเล่าเรื่องสู่ปวงชนเพื่อการนำเที่ยว

เข้าร่วมเวทีสัมมนาที่จัดขึ้นภายใต้การสนับสนุน
ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน

2.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ชุมชนมี
วิธีการจัดการองค์ความรู้ผ่านตัวบุคคลที่มีความรู้
ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติจนเป็นที่
ยอมรับของคนในชุมชน และได้รับการยกย่อง
ให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งนี้สำหรับการจัดการ
ความรู้ในเชิงวิชาการก็จะค้นพบข้อมูลบางส่วนใน
บทความวิชาการ และงานวิจัย ซึ่งยังไม่สามารถ
บันทึกข้อมูลได้ครอบคลุมทุกประเด็น และโดย
ส่วนใหญ่ก็ยังคงมีการบันทึกข้อมูลผ่านความ
ทรงจำของบุคคลเท่านั้น

2.4 การประมวลและกลั่นกรอง ชุมชน
ได้นำความรู้ที่ได้จากการจำแนกเรื่องราวของ
การวาด สู่ปวงชนจากขั้นตอนการบ่งชี้ความรู้ มา
ประกอบกับความรู้ที่ตนได้แสวงหาทั้งภายใน
และภายนอกชุมชน มาประมวลปรับปรุงรูปแบบ
ของเนื้อหาข้อมูลให้สมบูรณ์ จากภูมิปัญญาใน
ท้องถิ่น กระชับ เข้าใจง่าย และใช้ภาษาเดียวกัน
เพื่อสร้างมาตรฐานที่ดีของชุมชน

2.5 การเข้าถึงความรู้ ชุมชนได้จัดทำแผน
ผังของสู่ปวงชนโดยได้ทำการกำหนดหมายเลขของ
สู่ปวงชนที่ปรากฏบนฝาผนังสิมวัดพุทธสีมา เพื่อให้
นักเล่าเรื่องสามารถทำการเล่าเรื่องได้ตามเนื้อหา
และลำดับอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดหมายเลข
ลำดับที่ ซึ่งในสิมของวัดพุทธสีมามีลำดับภาพ
ตั้งแต่ 1 - 125 พร้อมทั้งชุมชนยังได้ระบุคำอธิบาย
เรื่องราวตามลำดับภาพเป็นลายลักษณ์อักษร

2.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ชุมชน
ได้มีการเชิญบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมทำกิจกรรม
ภายในชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้จัดตั้งกิจกรรมต่าง ๆ
โดยเฉพาะได้ชุมชนเชิญชวนให้นักท่องเที่ยว
เดินทางมาทำกิจกรรมการรับฟังภูมิปัญญาในการ
เล่าเรื่อง สู่ปวงชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดจากวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

2.7 การเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ชุมชนการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น การเล่าเรื่องสู่ปณิธานที่มีอยู่แล้ว มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องสู่ปณิธานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ สามารถสร้างอาชีพทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้จากทรัพยากรโดยรอบของชุมชน

3. แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้ การเล่าเรื่องสู่ปณิธานวัดพุทธสีมาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ปณิธานวัดพุทธสีมาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษา พบว่าชุมชนบ้านฝ่งแดงมีการนำเรื่องราวจากสู่ปณิธานวัดพุทธสีมาทำเป็นเรื่องเล่าให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่วัดพุทธสีมา โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำชม พร้อมกันนี้ชุมชนยังได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่องสู่ปณิธานให้แก่เยาวชนด้วย ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้กระบวนการทั้งหมดของการเล่าเรื่องสู่ปณิธานตั้งแต่การกำหนดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเล่าเรื่อง หมวดหมู่และสาระสำคัญของภาพ ลักษณะสำคัญของตัวละคร ประเภทของศิลปะที่ใช้ และเทคนิคการใช้วัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการนำมาเป็นสื่อตัวรูปภาพ รวมถึงกิจกรรมสื่อความหมายเล่าเรื่องจากภาพจิตรกรรมฝาผนังเพื่อการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ชุมชนยังมีแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเล่าเรื่องสู่ปณิธานพร้อมกับบุคลากรในการอนุรักษ์ดูแล และรักษาภาพ สู่ปณิธานไปพร้อมกันด้วย อีกทั้งยังจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกิจกรรมงานประเพณีในท้องถิ่น เช่น ประเพณี

ไหว้พระธาตุพนม ซึ่งจัดขึ้นทุกๆ ปีในระหว่างขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งจากการสัมมนาและการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมหมู่ปูเต๋มวัดพุทธสีมาเป็นประจำ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะเพื่อศึกษาเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ลักษณะผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวจะศึกษาข้อมูลมาก่อน ส่วนลักษณะกิจกรรมของนักท่องเที่ยวจะเป็นการชมภาพจิตรกรรม และถ่ายรูปเป็นส่วนใหญ่ หากเป็นการมาเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่จะมีวิทยากรมาด้วย แต่ถ้าหากไม่มีวิทยากรก็สามารถติดต่อทางวัดให้ช่วยประสานกับปราชญ์ชาวบ้านได้

สรุปและอภิปรายผล

สู่ปณิธานวัดพุทธสีมาบ้านฝ่งแดง ตำบลฝ่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังพื้นถิ่นที่มีการวาดภาพทั้งภายนอกและภายในอาคารสิม ซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก วรรณกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญ และภาพวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยผนังด้านนอกของสิมปรากฏสู่ปณิธานอยู่ 3 ด้าน ทั้งหมดเป็นภาพที่มีเรื่องราวของพระพุทธรูป พร้อมด้วยพระโมคคัลลานะกับพระสารีบุตร พระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เทพเทวดาต่างๆ เรื่องราวภาพชาดกตอนเตมีย์ชาดก มหาชนกชาดก และสุวรรณสามชาดก เรื่องราววรรณกรรมสินไซ ตอนยักษ์กุมภกันท์อุ้มนางสมุณฑา เรื่องราววิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การเอ็งไฟ เรื่องราวรอกภูมิที่แสดงการลงโทษทัณฑ์วิญญานผู้ที่ประพฤดิชั่ว ภาพสัตว์ในป่าหิมพานต์ และนายทวารบาล ส่วนผนังด้านในสิมจะมีการแบ่งพื้นที่การวาดสู่ปณิธานบนผนังทั้ง 4 ด้าน จะเป็นเรื่องราวภาพ พุทธประวัติ มีการเล่าเรื่องแบบอุตราวรรต (เวียนซ้าย) เน้นตอนออกมหาภิเนษกรรม (เจ้าชายสิทธัตถะ ตัดสินพระทัยออกผนวช) และมารวิชัยปริวัตต์ (มหาบุรุษผจญกับกองทัพพญามารวิสวัตติและ ตอน 3 ธิดาพญามาร คือ

นางต้นหา นางราคะ นางอรดี มายั่วยวน พระพุทธเจ้า) เรื่องราวเกี่ยวกับทศชาติชาดก หรือ หัวใจพระเจ้าสิบชาติ โดยเป็นการเล่าเรื่องแบบ อุตราวรรต (เวียนซ้าย) โดยเริ่มจากผนังด้านขวา (ทิศใต้) ไปยังผนังด้านตรงข้ามพระประธาน (ทิศตะวันออก) ไปจนถึงผนังด้านซ้าย (ทิศเหนือ) เป็นการเล่าเรื่องราวของเทมีย์ชาดก มหาชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก มโหสถชาดก ภูริทัตชาดก จันทชาดก นารทชาดก วิฑูรชาดก และเวสสันดรชาดก

ส่วนที่ผนังส่วนล่างจะเป็นการวาดสู่ป้าแต่มีวัดพุทธเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่องสินไซ เล่าเรื่องราวแบบทักขิณวรรต (เวียนขวา) โดยเริ่มต้นเรื่องทางด้านข้างประตูด้านตรงข้ามพระประธาน (ทิศตะวันออก) ไปยังผนังด้านขวา (ทิศใต้) ผนังด้านหลังพระประธาน (ทิศตะวันตก) และผนังด้านซ้าย (ทิศเหนือ) ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องราว การผจญภัยของตัวละครเอกของเรื่อง คือ สินไซ สังข์ และสีโห ที่เดินทางฝ่าด่านต่างๆ เพื่อช่วยนาง สุมณฑา (อาหญิง) ที่ถูกยักษ์กุมภภัณฑ์ลักพาตัวไป ให้กลับมายังเมือง เป็จจันตามรับสั่งของ พระเจ้ากุงราช (พระราชบิดา) โดยสินไซ สังข์ สีโห และท้าวทั้งหก ต้องเดินทาง ผ่านด่านอันตรายต่างๆ ได้แก่ด่านที่ 1 ด่านภูซวง (ภูใหญ่) ด่านที่ 2 ด่านยักษ์กันดาร ด่านที่ 3 ด่านช้าง หลายแสนตัว ด่านที่ 4 ด่านยักษ์สี่ตน ด่านที่ 5 ด่านยักษ์ขี้เนื้ ด่านที่ 6 ด่านนารีผล ด่านที่ 7 ด่านยักษ์อัสนมุขี ด่านที่ 8 ด่านเทพกนิหนรี ด่านที่ 9 ด่านยักษ์กุมภภัณฑ์ ซึ่งเรื่องราวการวาดภาพสู่ป้าแต่มีวัดพุทธมาสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนบ้านฝั่งแดงมีศักยภาพที่มีความพร้อม มากพอที่จะใช้องค์ความรู้ในการเล่าเรื่องสู่ป้าแต่มีวัดพุทธพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและยังสามารถพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (กิตติ์ธันต์ ญาณพิสิษฐ์, 2560) โดยมีกระบวนการจัดการความรู้

มี 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) การบ่งชี้ ความรู้คือ การระบุประเด็นความรู้ รูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ใหม่ รักษาความรู้เดิม และกรองความรู้ที่ไม่ใช่ออกจากแหล่งรวบรวม 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ คือ การวิเคราะห์และคัดแยกความรู้เป็นกลุ่ม ประเด็นให้ง่ายต่อการเข้าถึงอย่างมีขั้นตอน 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ คือ การปรับปรุงให้ความรู้มีรูปแบบมาตรฐาน ไม่ซ้ำซ้อน มีความสมบูรณ์ มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ 5) การเข้าถึงความรู้ คือ การสร้างแหล่งเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้คือ การนำความรู้เข้าสู่กระบวนการและวิธีการแลกเปลี่ยนที่มีฐานความรู้หรือฐานข้อมูลรองรับให้ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น 7) การเรียนรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นให้ก่อเกิดประโยชน์สามารถพัฒนาความรู้ให้เกิดประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ (กชมาศ แซ่เตียว และคณะ, 2563)

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการปรับใช้องค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ป้าแต่มีวัดพุทธ สีม่าบ้านฝั่งแดง ตำบลฝั่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถพัฒนาให้กลายเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้โดยเปิดให้ นักท่องเที่ยวได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาการวาดสู่ป้าแต่มีวัดพุทธในการเล่าเรื่อง พร้อมกับการจัดกิจกรรมที่ได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการรองรับการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมแล้วยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาและองค์ความรู้การเล่าเรื่องสู่ป้าแต่มีวัดพุทธต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. จัดทำข้อมูลเรื่องเล่าจากภาพสู่ป้าแต่มีวัดเผยแพร่บนเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยวสำหรับ

บริษัททัวร์หรือผู้จัดโปรแกรมการท่องเที่ยว และ
คู่มือสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวด้วย
ตนเอง

2. จัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์หรือ
ผู้สื่อความหมายท้องถิ่น รวมถึงวางแผน ออกแบบ
รูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวในพื้นที่
ชุมชน

3. จัดนิทรรศการ หรือจัดทำสื่อในการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ เช่น
แผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว แผ่นที่
คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการท่องเที่ยวเชื่อมโยง
ลิม สูปแต่มอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

4. จัดเวทีเสวนา กิจกรรมแลกเปลี่ยน
ความรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่องจากภาพสูปแต่ม
จากลิมต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

กชมาศ แซ่เตียว, จิราวัฒน์ ไผยวรรณ, พัชราพร เขียวจะอ่อน, ภัทราวดี บำรุงวงศ์, อารีญา ปานทองทา, และ
ชัยณรงค์ ศรีรักษา. (2563). การจัดการความรู้รตกภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อวางแผนกิจกรรม
ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษาชุมชนโนนทัน อำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสาร
ศิลปศาสตร์ และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์*, 7(2), 112-120.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. (2562). *ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2*. http://www.osmnortheast-n1.moi.go.th/ud/index.php?option=com_weblinks&view=category&id=36&Itemid=94.

กิตติชนันต์ ญาณพิสิษฐ์. (2560). สถานภาพสูปแต่มอีสานศึกษา: อดีตจนถึงปัจจุบัน. *วารสารการบริหาร
ปกครอง*, 6(2), 155-173.

พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ (2564). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับวัดตามหลัก
สังคหัตถุ 4. *Journal of MCU Nakhondhat*, 8(6), 77-87.

พิสิษฐ์ กอบบุญ. (2563). จิตรกรรมอีสานริมแม่น้ำโขง: พุทธศิลป์เพื่อการศึกษาริษาเรียนรู้พุทธธรรมคุณธรรม
จริยธรรมและวิถีชุมชน. *Journal of Language, Religion and Culture*, 9(1), 103-137.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2564). *จิตรกรรมฝาผนังพุทธอุโบสถอีสาน: ในบริบทสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นสมัย
ประเทศไทย*. บริษัท อิงค์ออนเปเปอร์ จำกัด.

สุทธาสินี จำปาจี. (2563). การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของ
ประเทศไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารสหวิทยาการ*, 11(1), 28-57.

อดุลย์ หลานวงศ์, พระมหาโยธิน โยธโก และพระภานุวัฒน์ จันทวฑฒโน. (2564). สูปแต่มอีสาน: การ
จัดการของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม. *Journal of Modern
Learning Development*, 5(5), 158-168.

อุ๋ทอง ประศาสน์วินิจฉัย. (2551). *ซ่อนไว้ในลิม: ก-อ ในชีวิตอีสาน*. พูลสตอป.

อ่ำภา บัวระภา. (2564). ความสัมพันธ์ของสูปแต่มกับภูมิทัศน์ชุมชน. *วารสารสถาปัตยกรรมการออกแบบ
และการก่อสร้าง*, 3(1), 29-40.

Tashakkori, A., Teddlie, C., & Teddlie, C.B. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative
and quantitative approaches*. Sage.

Williams, C. (2007). Research methods. *Journal of Business & Economics Research (JBER)*, 5(3).

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามรูปแบบ “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง*(พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

วิธาน ฐานะวุฑฒิ. (2547). *หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่*. ปิติศึกษา.

2. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ-สกุล. (ปี พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่), เลขหน้า. /<https://doi.org/เลขdoi>

ตัวอย่าง :

มานะ สินธุวงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 18(2), 115-116.

3. รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

ชื่อ-สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. *ชื่อการประชุม* (น. เลขหน้า).
ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง :

พัชราภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. *การประชุมวิชาการและเผยแพร่ ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ-สกุล. (ปี, /วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวัสว่าไรดี: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อม ยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวัส*, 4.

5. หนังสือ (ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่). URL

ตัวอย่าง :

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3-5 ปี*. http://drive.google.com/file/d/1HiTwiRh1Er73h VYIMh1cYWzQiaNI_Vc/view

6. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง [ชื่อระดับการศึกษา, ชื่อมหาวิทยาลัย]. องค์การหรือมหาวิทยาลัยที่เผยแพร่. ภาควิชา หรือ คณะ. (2560). การศึกษาการปฏิบัติบทบาทผู้นำการพยาบาลทางคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ หอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

Reference are written in “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. Book

Mertens, D.M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). SAGE.

2. Academic Journal

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology, 24*, 225-229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3. Conference Proceeding

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

4. Newspaper / Online Newspaper

Brody, J.E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com>

5. E-book

Dahlberg, G., & Moss, P. (2005). *Ethics and politics in early childhood education*. <https://epdf.tips/ethics-and-politics-in-early-childhoodeducation-contesting-early-childhood.html>

6. Thesis/Dissertation

Earnhart, C.L. (2018). *Evaluating an on-line education module for autism screening in pediatric primary care in Arizona* [Doctoral dissertation, University of Arizona]. ProQuest Nursing & Allied Health Database.